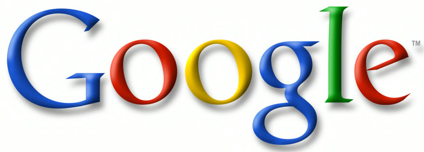
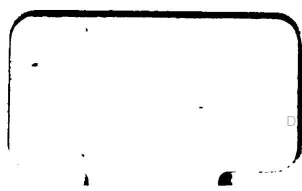

Kungliga

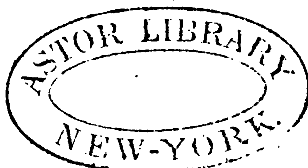
HANDLINGAR

rörande

SKANDINAVIENS

Historia.

94

Nionde Delen.

STOCKHOLM,
Elméns och Granbergs Tryckeri, 1821.
På A. Wiborgs Förlag.

20

Kongl. Maj:ts

Nådiga Stadfästelse-Resolution uppå det af Ordföranden uti Samfundet för utgifvande af Handskrifter rörande Skandinaviens Historia i underdånighet insända förslag till Stadgar för bemälte Samfund: Gifven Stockholms Slott den 16:de Januarii 1821.

Kongl. Maj:t har i Nåder låtit Sig ofvanberörde underdåniga Förslag föredragas, lydande som följer:

§. 1.

Samfundets ändamål är att af tryc- utgifva sådana otryckta Handlingar, upplysa någon del af Skandinaviens Historia.

§. 2.

Antalet så väl af närvarande, som korresponderande ledamöter är obestämdt; de föreslås af Ordföranden, och i nästföljande Sammankomst röstas öfver den föreslagne, medelst hvita och svarta kulor, af hvilka de förra äro jakande, de sednare nekande. Walet är stadgadt, sedan Hans Maj:t Konungen dertill gifvit sitt nådiga bifall, och om den kallade är i Stockholm, underrättas han derom mundteligen af Sekreteraren; De frånvarande erhålla kallelsebref. Samfundets Ledamöter äro pligtige att hos sig tyst hålla det, missöde någon föreslagen träffa kunde, att efter Samfundets val ej hafva vunnit dess Beskyddares bifall.

§. 3.

Samfundet har inga bestämda sammankomster, utom d. 12 Maj, Konung Gustaf I:s födelsedag, som är dess hög

tidsdag, äfvensom en af de märkvärdigaste i Sveriges Tideböcker.

§. 4.

När någonting är att föredraga, anmäles det hos Ordföranden, som utsätter tiden till sammankomsten, hvarom Sekreteraren låter Vaktmästaren underrätta de öfriga Ledamöterna. Ifrån början af Juli till slutet af Oktober månad äro inga sammankomster.

§. 5.

En af Samfundets ledamöter är Ordförande; Han innehafver denna befattning ett år, nedlägger den vid sista sammankomsten i December månad, och får till efterträdare den Ledamot, som dertill väljes. Walet sker med slutna sedlar, och är den vald, som erhåller de flesta rösterna, då dessa äro lika sker lottning. Ordföranden i sammankomsten underskrifver, jemte Sekreteraren, de

Expeditioner, hvilka utfärdas i följd af Samfundets beslut; och då, den för året valde Ordföranden icke är tillstädes, föres ordet af den förste bland de närvarande Ledamöterna, beräknad enligt namnordningen dem emellan.

Skulle Hans Kongl. Höghet Kronprinsen nådigst gynna Samfundet med sin närvaro, hoppas Samfundet, att Han, som Dess Förste Ledamot, äfven visar det den nåden att då föra Ordet.

§. 6.

Sekreteraren, som tillika är Ledamot, förer Protokollet vid sammankomsterna, förvarar Samfundets Handlingar; besörjer brefvexlingen, har tillsyn vid tryckningen, hvarvid han biträdes af Amanuensen, emottager inflytande medel, bestrider omkostnaderne, och redovisar i December månad, för den dertill af Samfundet utsedde Ledamo-

ten, som genomgår räkningarna, lemnar décharge, och i sista sammankomsten för det året meddelar Samfundet en öfversigt af inkomster och utgifter, samt den återstående behållningen. Samfundets Sekret förvaras af Sekreteraren.

§. 7.

En Ledamot torde benäget åtaga sig första granskningen af alla de Handskrifter, som äro ämnade att till trycket befordras, samt meddela dem åt de öfriga Ledamöterna, hvilka deröfver vilja yttra sin tanka. Hvad som på detta sätt gillas, kommer, i den ordning, som af Samfundet fastställes, att inflyta i dess Handlingar, och utsättes dervid af hvem Handlingen blifvit meddelad, så vida insändaren icke sjelf vill vara onämnd.

Detta underdåniga Förslag vill Kongl. Maj:t till framtida efterlefnad härmed till alla delar i Nåder gilla och fastställa.

Hvilket vederbörande till underdånig efterrättelse länder. Datum ut supra

CARL JOHAN

(L. S.)

CASP. W. EHRENBORG.

Nionde Delens Innehåll.

Bland de fac simile, som åtfölja denna Nionde Del, finnes äfven ett af Emanuel Svedenborg, en Man, hvars vettenskapliga förtjenster alltid skola gifva honom ett utmärkt rum ibland Svenska lärda; men då Kongl. Samfundet icke i härvarande allmänna eller enskilta handskriftsamlingar kunnat finna någon af honom egenhändigt underlecknad skrift, af inskränkt vidd, har det valt att endast införa slutet af ett bref, hvars innehåll i öfrigt är fullkomligt främmande för Handlingar rörande Skandinaviens Historia.

Sedan Åttonde Delen utgafs, har Kongl. Samfundet, med sin Höge Beskyddares bifall, kallat Kammarjunkaren Herr Leonard Rääf till korresponderande Ledamot.

Rättelser och Tillägg:

I 5:te Delen:

Sidan 50, raden 4 nerifrån, står 1691, läs 1621.

I 8:de Delen:

I företalet, andra sidan, 5 raden, står: Kanaler för Upsala Akademi, läs Åbo Akademi. — D:o Ibland Ledamöterna står: Flemming, läs: Fleming.

Sid. 5. raden 17, läs: gjorde en Mark en lödig Mark.
— 6. — 1, utstrykes: en.
— 20. — 7, står: först, läs: förste.
— 28 — 21, läs: sådane Konungar som Konung Eric.
— 31 — 14, står: tillkommen, läs: förmerader.
— 36 — 14, står: döden, läs: döden dö, i Guds namn.
— 38 — 13, efter Historicus: dernest Polybius och Cæsar.

I 9:de Delen:

— 36 i noten: Meddeladt af General-Lieuten. m. m. H:r Gr. Jac. De la Gardie.
— 56 rad. 18, läs: Claes Christersson (Horn)
— 75 — 2, Leijonhufvud, läs: Sture.
— 98 — 4, Misskrifning i Originalet; kan ej vara annan än Johan Baner.
— 106 — 5, och så komma.
— 108 — 19, uppmärksammer.
— 114 — 1, Starkt.
— 118 — 4 nerifrån, står: Rikemarskalk, läs: Rikemarsk.
— 124 — 4, stående, läs: alående.
— 131 — 4 nerifrån, står: 1665, läs: 1655.
— 137 — 1, dömer, läs: döma.
— — — 9, tillstäld, läs: tillställdt.
— 157 — 8, kloker, läs: klokare.
— 210 — 1, Riks-Skattmästare, utgår.
— 213 — 5, Guds, läs: hvad.
— 252 — 15, tillsättes som not efter ordet Procanccllereu: Mathias Steuchius.
— 294 — 5, i note vid Storhertigens: Storförstens.

Äldre
HANDLINGAR
hörande till
SKANDINAVIENS HISTORIA.

Fragment af *) St. Brynolphs lefverne **)

— — — — — — — — —

thæt han behöffde Han læt sik oc mykit vaarda vm skara domkirkia byggningh, æ huaria handa som wanzlikit war, læt han for bætra oc j allo godha fulkompna Thænne værdoge

*) Dessa trenne Handlingar, om St. Brynolph, St. Catharina och St. Göran, äro insände af Hr. Kammarjunkaren L. Fr. Rääf. Brynolph den helige dog 1317, i en hög ålder, som Biskop i Skara. Ansedd vara af Gripa-ätten, men troligare af Folkunga-Slägten och den grenen, som sedan är känd under benämningen gamla Sturar och som förer Sjöbladen till Sköldemärke.

**) Orig. till förestående afskrift, 2:ne pergaments-blad in folio, förvaras i Linköpings Bibl. Närmare beskrifning derom ses vid fragm. af St. Catharinas Translation, hvartill endast kan läggas, att de här understrukne raderne äro helt och hållet skrifne med rödt bläck, och den straxt derpå följande initialen är Blå.

Jemför Warmholtz uppgifter om detta M:scrt, Bibl. Hist. 4:de del. p. 47.

Anm. af Insändaren.

Språk-anmärkningarne vid dessa tre acter äro af Kongl. Samfundets Amanuens Hr Professor Liljegren.

herran haffde oc stort thulimodh *) j sinom siwkdom Thy at han j sinom barndom, wart forgifwin aff sinne ammo Oc fran them tima, ledh han stora pino aff madhom **) j sinom hælga magha, j alla sina dagha Thy at the honom idhkelica ***) pinto oc gnowo †) hwilkit han tolde mz storste thulimodh, Han war oc swa ††) brænnande j gudz oc jæmcristins kærlek, at han sina fostirmodher ælla ammo, som honom haffde swa forgiffwit, oc drap hans syster mz samma forgifftilse, ey atenast †††) at han forlikade henne mz sinom forældrom, mz myklom bönom wtan æmvæl †*) sidhan han wart biscoper, foreseande han hænne j födho oc klædhe, swa længe hon liffdhe. j honom war oc swa stor ödhmyukhetzsins, oc mildhetzsins tekn at tha han nokot sinne †**) haffde budhit sina maktogha rika Wener til matz, at æta mz sik tha drogh han sik wt fran them Oc lykte sik inne mz fatiko folke j eno andro huse Oc læth bæra dyra rætther for them oc gladdis mz them Thænne hælge herran war swa

---

*) tålamod. **) maskar.

***) *idkeliga*, alltjemnt, beständigt.

†) gnagde. ††) så.

†††) ey *at enast*, d. ä. ej allenast.

†*) jemväl. †**) något sinn, någonsin, en gång.

idkelikin j fasto, at han fastade alla freedagha Oc flere andra dagha wm alt aarith widh watn oc brödh. oc læth ey thy sidher *) redha sik math som hans plægxsidher war, at the nær honom saato skuldo ey mærkia oc see honom fasta Oc swa mykit som han formatte lönte han sina gudelighet wppa thæt, at han skulde fly faafænkt loff.

Item han næpste oc sin likama ey atenast mz fasto, waku oc gudelikom bönom. studeran oc huassom klædebonadh, wtan æmwæl giordadhe sin hælga licama, badhe arma oc laar mz hwassom knwta bandom, mykit hardelika oc pinlika. huilkit han haffde vt til sins dödz tima Item kirkionna ræth oc hænna godz oc friheet manlika oc idhkelika wærnade, oc styrkte mz alle rætwiso, swa ath han ey afflæth for höff-dinga rætzls ælla owina forsaat. For hwilkit han ledh opta stor dröffuilse **), oc herra wrede Än gudh aff sinne godhet wilde læta see, at sanctus bryniolffus war honom kær j sinne persone, mz mangom wndirlikom iærteknom særdelis hænde thæt entidh, at han haffde tænkt at fasta wid watn oc brödh Oc haffde budhit enom sinom thiænara, at hænta sik watn aff graa brö-

*) *ey thy sidher*, icke desto mindre.
**) bedröfvelse.

dra kælla j skara, Æn naar thæt war fram kommit, fan han thæt haffua aldra bætzsta win smak tha mistrodhe han honom som watnit haffde hænt, *) oc thy sænde han astadh eth annat budh, til samma kællo at hænta sik watn, Æn naar han atir kom. Fan han oc thæt wara omwænt j bætzsta wiin, Thridia sin sænde han siin trolikasta tiænara, til samma kællo æptir watn. tha tiænarin kom mz thy j geen, war thæt wmwænt som för j aldra bætzsta win. For huilkit han högelika takkade gudz mildhet, wndirstandandis **) oc witandis at thæt iærteknit war miskundsamlika giorth aff gudhi mz honom oc drak sidhan thær aff mz gudz ræddoga ***).

Thæt hænde enthid, at en wælburin man, kom til maaltidh til sanctum bryniolffwm han aat ey köt. æn thænne hælge herran bödh honom æta köt wiliande dispensera mz honom, mannin miströste vm hans loff, ællir vm han makt haffde thær til Oc wilde ey lydha hans budhi, Æn tha han haffde ætit, redh han sin wægh Oc ffan han en dödhan hæst och hans aathol †)

*) hemtat **) väl förståendes.

***) räddhåga, fruktan.

†) Åtel, ett dödt kreatur, lemnadt rofdjur till spis.

reffs af hundom, æn han thet seandis *) stegh han aff hæstenom, oc aat aff them fulasta aathol, mz store girughet som galin Tha hans tiænara thætta saagho, drogho the honom som galnan man atir for biscopin, mz store mödho, och han afflöste honom för sina olydhno oc wantroo Oc mannen kom til sin sinne oc helbrygdo j geen, j alle matto for hans hælga bön skuld.

Een aff biscopsins æmbitzmannom, wart dödelica sargadher aff sinom owinom, oc doo wtan scriptomal oc sacramentum. thænne hælge herran thæt vndirstandandis j them hælga anda, honom haffua dööt j storom syndom, han gik til likit oc fiöl wppa iordhena mz största gudelighet oc ödhmyukt, heddis han gudz miskund ower honom, mz gudelikom bönom oc mangom taarom Thær æpthir thok han vppa thæn dödha, oc bödh honom wpstaa j iesu christi napm Thæn dödhe stodh wp stragx. oc fiöl ödhmyuklika for biscopsins föther oc giordhe sin scriptamaal for alla sina synder, Tha scriptomalin waaro giordh, oc han haffde takit afflösn. kom han ather til baarena som han wpstodh aff, oc lagde sik a hænne j gen, antwardan-

*) seende, *då han det såg.*

dis sina siæl warom herra iesu christo Frælzstir aff fortappilsinna *) væg, for hans hælga forskullan.

Item en riddare thæntidh han wart for sin broth oc affgang **), banlyster, aff hælga biscopenom, thænne sami riddare heet her tyrne trytha. han var sancte bryniolffs modherbrodher Oc for thæt bannit skuld thok han sik tilfælle, oc giordhe hælga biscopsins tiænarom mykit owir wælde ***) oc storan skadha Oc mz mykle makt stridde han mote them swa at the kunno ey wndan fly wtan waro til oc striddo manlika mote honom. oc slogho honom j hææl, for thæn oræth han haffde them giorth Oc the söndir huggandis honom ællir skærandis, lidh fran lidh †), Nar thæne hælge biscopin fik thætta höra. dröffdis ††) han mykit Oc astwndade han aff allo hiærta at frælsa hans siæl, Thy ath han war swa braadhelika taghin †††) wtan scriptamal Tha gik han til hans lik Oc læth saman hænta limi †*), oc læt han föra til warnims †**) closter, thær gik han ensamin oc enlikin †***) in

*) förtappelsens. väg. **) brott och förseelse. ***) öfvervåld. †) led från led. ††) bedröfvades. †††) brådeligen (*af doga*) tagen, bråddöd. †*) lemmarne. †**) Warnhems. †***) allena, i enslighet, ensam.

j kirkiona Oc forwærffuade oc forskullade *) thæt aff gudhi, at thæn dödhe matte wpsta oc liffua j geen. hwilkin oc wpstodh, oc fiöl nidher for biscopsins föter, oc scriptade sik for alla sina synder mz storom idhruga **), Tha han haffde sik scriptat oc taghit afflösn lagdhe han sik ather wppa baarena j geen, oc antwardade gudhi sina siæl Oc vart frælstir aff æværdeliko fordömilse som væl ær troandhe for thæssins hælga herrans hælga oc wærdogha bön skuld.

Thænne hælge herran wart mykit rördher til miskund ower en blindan wngan man som ledder war til honom at bedas almoso. tha sagde han til honom thæt ær mykit sörghiande at swa wnger man skal wara swa oför ***) Sidhan ledde han honom in j sith mak †), at forwärffwa honom sina syn j gen, mz sinom gudelika bönom. hwilkit gudh honom gaff for hans hælga bön skuld, oc mannen ödhmyuklika takkandis honom oc gik gladher fran honom Thætta oc mykit annat waare lankt aff sighiande ††), aff thæssa hælga herrans liffwerne och iærtekne, som han giordhe j sino liffwandis liffwe,

*) förskyllade, var skulden till.
) ånger. *) ofór, vanför. †) rum.
††) långt af sägande, d. ä. *långt att förtälja.*

som enghin *) weth aff sighia for thera glömsko oc forsumilse oc myklo örlögh **) som tha war j rikeno Thæktis gudi kalla honom aff thæssa wærld Aarom æptir gudz byrdh tvsanda, thry hundradada, oc wppa siwttande, wppa sancta dorothee dagh, som ær siætte daghin j februarij, aff læggiandis sins krops byrdhe ***) fullir mz allom godom gærningom, hviltis †) han j warom herra iesu christo, huilkins siæl nw glædz mz gudhi, oc hans hælga mannom æwærdelika

Hær börias the miracula som sanctus bryniolffus wærdogadhis ††) göra æpthir sin dödh.

Olaff oc ingegærdh j skara haffdo ena dotter raghnildis aat †††) nampne. vi aara gamwl wart swa hardelika siuk, at hænnas inælffue bolnado nidhan for hænna naffla, aff huilkom siwkdom hon mykit wanskadis †*) oc miste badhe syn oc maal swa at anden syntis ey röras j hænne, oc ræknadis aff allom dödh. hænna modher thætta seandis, tröstandis vppa sancte bryniolffs hæloghet giordhe sith löffte for hænne til honom, thy at hon war thera enda barn. stragx lyptit war gjort, lypte hon vp syn öghon oc beddis drikka Oc wart a samma dagh — —

*) ingen. **) örlig, krig. ***) börda.
†) hviltes, hvilades, lades att hvila.
††) bevärdigade sig. †††) vid.
†*) förvanskades, förändrades.

Fragment af en berättelse om St. Catharinas Translation år 1489 *).

- - - - - - - - -

Iyus mz systrom oc brödhrom Oc j alla kronor

*) Originalet till förestående afskrift förvaras uti Linköpings Gymnasii Biblioth.; det utgöres af ett blad in folio med dubbla columner; de stora begynnelse-bokstäfverne rubricerade och comma samt initialen *T.* vid afdelningens början skrifne med rödt bläck. Picturen, som är myket stor och redig, jemte innehållet utvisa, att denna berättelse är samtida författad och skrifven af en Wadstena Munk, och då på nämde Bibl. förvaras flera pergamentsblad af samma storlek och skrifna med samma hand, som detta, hvilka innefatta fragmenter af St. Brynolphi, St. Bartholomei, St. Alexii och St. Mariæ Magdalenæ legender, synes alltsammans hafva utgjort en större codex af dylikt innehåll, fordom tillhörig nämde Kloster.

Cfr. Warmholtz Bibl. Hist. 4:de D. pag. 56, hvarest detta Manusk. nämnes, men med misstag om högtids omkostnaden, som var halfsjunde Hundrade mark.

Anm. af Insändaren.

St. Catharina var dotter af St. Birgitta Brahe och Riksrådet Ulf Gudmarsson, som förde hjorthufvudet i vapnet. Hon var gift med Eichardt von Kürnen, och dog 1381.

mz lampomen, allaledhis *) som första daghin Oc gik biscopin sidan til altarit, thær sama stadz som daghin til forena, ærchebiscopin stodh oc sang sollempniter alt officium, de sancta katherina Oc gik han sidhan vt, thær han in kom som war trægardhin Tridhia daghin wigde ærchebiscopin ena iomfru ad habitum, Oc gik han vt oc in æptir thy som reglan biwdher, likowæl haffde han thre klærka mz sik, Oc stod han wid altarit in j chorenom, haffuandis ænlitit **) til östir oc war eth silkes stykke twæfaalt draghit twært o--r altarit, skylandis hans ænlite for almoganom, lekara ***) waaro j thę mæssonne, standandis vtan for grindinne †) Fiærdhe daghin thær æptir, nar systranna sæx ††) war swngit, sang then wærdoghe herran, biscop henrik aff

*) alldeles. **) anletet, ansigtet.

***) spelmän, musikanter.

†) grinden; dermed menas väl dörren till Choret, hvilken hade galler, hvarigenom de, som stodo utanföre, väl kunde se hvad som förehades, men ej inkomma. Innanför detta galler var stundom dessutom en mindre dörr, hvarmed man kunde betäcka hela gallret. En sådan dubbel dörr finnes ännu i behåll till gamla Catholska Choret i Lunds Domkyrka.

††) När systrarna vid sjette klockslaget fulländat sin andaktssång.

Jynköpunge, Officium sancte katherine, vidh altarit thær henna belæte staar. oc tha war the mæssan swngin mæst j discant Oc tha sungo herra stens cantores mz skolanum, oc sidhan swnges daglika tidher aff systrom oc brödhrom som sidher ær, I allom thæssom daghomen, stodho al prydilse ofördh, som första daghin innan grindena, mz stola oc högindhom *), oc androm klædhom, Alla tæssa daghana war oc almoghin mæsta deelin qwar, swa at litit kunne thæt synas at han minzskadis, för æn fiærdhe daghin. Predikadis oc idhkelika wte wppa kirkiogardhenom, twa predika stola j sænder, swdher, oc annor nör oc tha conuentz brödherne predikado, giordhos three predikan j sændir Oc war almogin ympnunger **) vppa alla sidhor, oc ekke thæs mindre war kirkian full som mæst kunne ingaa Oc war thæt mykit vndirlikit oc enkannelikit ***) aff gudhi giffwit, at j swa store oc mykle samqwæmd, wart enghin trudhin †) ælla trængdhir til skadha Ey syntis oc folkit drukkit swa almænnelika, som the plægha wara j androm afflatz daghom. oc syntos tha meere gudelikit almænnelika ††) j allom, meer

*) hyenden, Isl. *hægindi*.
**) ymnig, talrik, i mängd.
***) enkannerligen, särdeles.
†) trådd, trampad. ††) allmänneligen.

æn j andrem afflatz daghom Oc swa ær nw sakt *) litit aff myklo **), at the som ey waaro nær stadde, matto thæt vita ***) oc loffua gudh swa oc for thy, at the som os æpteliffuande warda, maghin †) betænkia huat göra skolandis ær, Naar sancte katherine högtidh skal æn ythermeer fulbordas, ællir oc om swa gudhi thækkis at war hælge herra petrus, sancte katherine tyktamæstare, skulle æn vphöghias hær j iorderike, j bland mænniskior. hvilkin j the hælga trefalloghetz a syn ††) ær daglika, Oc bliffwir æwærdelika, ællir vm wi hær j stadhenom wardom framdelis aat spordhe, ællir aff warom æptekommandom, huru tæssin translacio til gik aff sancte katherine, ællir aff androm thær canonizaciones tilstunda nar gudhi tækkis. Förstsancti sigfridi syster syner martires Item hælge bryniolff biscop j skarom, hælge biscop nicholaus aff lynköpunge, hælga mæstir pædhar hær j Vatzstenom, prior pædhar j alffwastrom hælga frv ingridh j skæninge Oc vm gudhi thækkis at flere wardha Item ær hær witande, at wærdogher fadher ærchebiscopin, bleff hær tæsso resona †††) vjjj dagha. hwilkin modher abba-

---

*) sagdt, berättadt, förtaldt. **) mycket. ***) veta. †) måge, må. ††) åsyn. †††) denna resan, denna gången.

tissa hiölt *) mz hedherlikom kost, oc mangra handa rættom Oc mz viin oc kyrsedrank, oc miödh oc tyst ööl **), oc allo andro som thær til höre Oc vm lögherdaghin oc synnedaghin oc tisdaghin, aato alle biscopa Oc herra sten oc menogha rikesins radh j borghara stuffwonne, mz sancte katerine Oc alla frwr oc iomfrwr oc sidhan alla the andra daghana, sökto thit otalikin moge ***) aff allom landom, badhe klærka oc köpstadz mæn oc böndhir. Oc alle fingo mz guds nadh nogh, oc thakkado gudi oc sancte katherine, Oc ær vitande, at til thæn kosten †), lagdhis wt aff sancta katherine eghnom pæningom, som gik, til rækinskaps vijc mark svenska, badhe silffwer oc pæninga.

Thær æpter, tha the wærdogha högtidhen ††), ware kærista modhers sancte birgitte do - - r, sancte katherine translacionis högtidh war hedherlika hallin Oc the godho herrane biscopane wildo færdhas, tha begaffuade modher abbatissa, syster anna pauals dotther hwan thera særdelis Oc besynnerlika æptir thy the

*) höll med hederlig kost, mat, förplägade honom hederligen.
) Tyskt öl. *) otalig (mängd) allmoge.
†) förplägningen.
††) Den värdiga högtiden.

haffdo theet *) sik, wæluilioga til thætta hælga ærindit, Först gaff hon wærdoghan fadher ærchebiscopenom eth agnus dei aff gull, som hon haffde latit thær til göra som kom j vi nobla; oc vi gyl. — — — — — — — — — — — — — — — —

*) tett, betett sig.

Röran.

Rörande S:t Jörans fasta *).

Ithem thenne efftherscriffnä ix nije daghe äre sancte iöriens faste Hoo them wil faste Tha skall han gaa oppa et lönligit rwm Thär inghen komber tiil honum oc haffue sancte iöriens beläthe mz sigh oppa thet rwmit. Oc tände op et liwss för belätith oc falla oppa sin bare knä och skall han begynne then faste oppa Sancti iöriens affthen Oc äthe en tiidh om daghen watn och brödh oc ecke mere, oc när tw haffuer fasted thenne ix nije daghe hoppas mich till gud oc Ridder sancte iören tw tager thin god lön thär fore mz honum om tw ecke förbryther tigh.

Ithem skall man förste daghin läse tiwgä pater noster mz swa mange aue maria ffFör Sancte iöriens beläthe oppa sin bare knää oc lathe liwsit brynne för belätith.

*) Afskrift efter ett Linköpings Bibl. tillhörigt M:scr. på papper in 4:to, hvars beskrifning finnes vid Legenden om Riddar Tungulus.
Anm. af Insändaren.

Ithem annen daghin skall man läsä fyretiä pater noster oc saa mange aue maria Thär tiill skall tw brynne ij liwss.

Ithem then tridie daghin iij liwss oc fyretiä pater noster mz saa mange aue maria.

Then fiärde daghin iiij liwss oc aattätyä pater noster oc saa mange Ave maria.

Then fämthe daghin fäm liwss oc eth hundrat pater noster oc saa mange aue maria.

Then siätthe daghin et hwndrade oc tiwgä pater noster oc saa mange Aue maria oc siäx liwss.

Then siwnde daghin siw liws et hwndrade fyretiä pater noster och saa mange Aue maria.

Then atthende daghin atthe liws ethwndrade fyretiä pater noster oc saa mange aue maria.

Then nyände daghin nyä liws ethwndrade atthetijä pater noster oc swa mange aue maria.

Sidhen tw haffuer thette förescriffna läsit skall thw lathe segie iij messer j Sancte iöriens

åre giffue nye godhe almoser Och skalt tw fa-
ste j the andre attä daghe are näst effther
Sancte iöriens dagh then daghin som fööll nest
effther Sancte iöriens dagh j the atthe daghe
som Sancte iöriens dagh war wthj &c.

Handling rörande Drottning Philippa af England, Konung Eric XIII:s Gemål *).

Wij andres jeepss. Axell pætherss. Erik nielss. Riddare ok magnus baat landsdomare j skane helse alla maen som thætta breff höra æller see, Ok kwngöre wij at arom æfter gudz byrdh thusandæ fiyrahundrathæ uppa thet fæmpta **) fförste fredagh j faste Erlik förstinna drotning philippa badh os at sittia en rætt mællom beskedhnæ oc ærlighæ mæn som ær ærchedyæknen j lund her jens paualss. oc nis jenss. aff hammer vm en delæ som the mællom them hafthe om et gotz som ligger i frosteherad oc fängelsaas som ære atta gardha, oc en fæste huilkit gotz her jæpp mws riddare til s:ti laurencij kirkiæ gaff med swo dan ræt som han thet i pant hafthe for siæxtan löthugh mark

*) Meddeladt af General-Lieutenanten, Riddaren och Commendören, Grefve Jacob De la Gardie.

**) Philippa anlände icke till Danmark förrän sist på året 1405, och Bilägret skedde i Lund icke förrän d. 25 Oct. eller Allhelgonedagstiden 1406. Enligt Dalin, Botin, Lagerbring, Kock m. fl. Moreri säger, att hon blef gift år 1405.

Tha kallathe wij fram biæggiæs theras bewisning oc skuddom oc funnum wij thet swa fore rættæ at æfter thet at nis jenss. hafthe the för:dæ xvj lothug mark loghelika wpbuthit med thingx witne oc in waro mæltte ok lagho dagh ok aar, oc ærchiedyæknen them forsummathe tha funnom wij thet fore rætta at för:de nis jenss. burdhe thet för:da gotz fore thy at han hafthe landda breff at han hafthe them loghelika wpbudhit oc hafthe han her agha nielss:s breff som thet gotz för j pant hafthe en her jæpp mws. thet fik oc widherkennomps kendis med sit epna breff at för:de nis jenss. ær ther rætter arwe till, oc gaaff dödh alla gambla ængilska grotta lybiska oc all okerbreff döth, ok gaff thet vppa xvj löthugmark, oc baar ærchiedyæknen et breff fram hvilkit han hafthe köpt aff gamblæ jes bæk sua luthandhe at han thette för:de gotz köpt hafthe aff gamblæ jes bæk som sik sadhe arwe til thet gotzet ware. Tha funnom wij ærchied. fore rætte at jes bæks arwinga skulle tala heratz thingh oc landzthingh til nis jenss. oc bevise vm han nærmeer arwinge war til för:dæ gotz æn niss. ær, Ær thet oc swa at han thet ey winna kan med rætta att han nærmer arfue ær, tha funno wij nis jenss. gotzet til wæreldz æghæ, oc funno wij thet fore rætta at all the gamblæ breff som

særchid. vppa the götz hafthe ære all wanmæk-togh oc til eyncte giordh, vtan thet breff som han sköt vppa at han aff gamblæ jes bæk köpth hafthe thet gotz köpt med. kan han med hæredz oc landzthing med thet breffuit. oc med rættæ vinnæ tha skal nis jenss. stædhiæ honom sua mykit som ræt ær, Datum lund. anno & die quibus supra jn testimonium prædictorum sigilla nostra præsentibus sunt appensa

På baksidan:

en dom po thet gotz i tengelsaas

Likheten med Originalet intygar

JOH. G. LILJEGREN.

Qvittobref på en betald skuld till Floda Kyrka *).

Thæt skal allom mannum weterlikit wara ath Jak Laurenz kirkioprester j Flodhom kænnis mik med thæsso mino opno bresue hafwa opburith beredhing j nærwaru værdhugs fadhers och herra byscop Arnals **) aff thæssom brefförara Laurens Ödhinsson j Öknom fore the pæniga swmme som ær fyra örtoghur och eena mark oc tiwghu swænska pæniga hwilka pæniga skælikin man Ingewallir j öknom gudh hans siæl hafwi rætlicha skyllughur war flodha kirkio j thæssom thingom först xv markir vax och eet pund fore siex markir ena kopar kanno aff tw punda vikt fore siw markir eena gryto aff tw punda vikt ffore fæm markir jtem eena gryto aff atta markom och eet pund fore thesse markir och ffore offwir viktena giffwir kirkian for:da laurens eena halffua mark pæniger fframledhis

*) Lemnadt af Öfversten, Baron Anton Knorring, och meddeladt af Hans Excellence, En af Rikets Herrar m. m Grefve Adlersparre,

**) Biskop i Strängnäs. Hade varit K. Eric XIII:s Kansler.

skal thet och veterlikit vara ath thæsse fyre dandemænnene som æra Michial j Ramstom, Jowan i Walufalle, Jowan j granedhe, Jönis haardh j Jwristom lofwadhe fore tiwghu markir aff for:de pæningasummo aa sætto soknathinge och ffor:de laurenz Ödhinsson pansætte them for:dom lefwantz mannom een gardh j Ågharnom med siino opno brefue incigladho, hwilkith breff jach tappat hafwer och fforlakt hafwir som gudh weeth ath jach thet ey veeth hwar thet bliffwer och dödhar jach thet brefwit oc jncighle med thæsso mino brefue ææ hwar hælzt thet brefuith wara kan och laater jach then for:da Laur. Ödhinss. swa och for:da lofuantzmæn lidhugha oc lösa aa flodha kirkio væghna om the for:da pænigasummo Til mere visso och höghre bewarilse bedhis jach vælborens mantz geermudh laurenss. jncighle j fiælskæpte med miino jncighle thrykkia a ryggen *) thæsso brefue som wtgifuith ær j flodha præstagaardh anno domini m° cd° xx° vij° jpso die beate agathe virginis & martyris gloriose.

---

*) De äro nu båda bortfallna. Dokumentet, af papper, är för öfrigt väl bibehållet.

Magnus Petterssons Morgongåfvo-Bref *).

Fore alla the goda mæn som thetta breff see ællær höra bekænnis jak Magnus Pædersson a vapn mik vnt oc giffwit haffwa med mina venners oc frenders samtykkyo oc rade minne ælskelige husfru Bänkto Andersadotter a rættom hindersdagh som Swerikx lagh wtuisa thæsse æfftersorefna gotz til morgængaffwo som först ær min hoffwudgardh tiby j nærike liggiandis j glanshammar sokn oc iij gardha j kopsta j gardh j ludra j gardh j vidha j samma sokn j gardh j hosaby i krækiinge sokn oc thet pantagotz som her Magnus Bænktsson pa göxholm **) nu aff mik haffwer som ær iiij gardha j hidinge och ij garda j valla j glanshammar sokn med swa skæl at vy skula badhe tilhiælpa at for:da pantagotz verder aterlöst tha skal thet bliffwa j samma morgangaffwr med thet adhra forscriffna gotz oc alt annat mith gotz litit æller mykit hwar thet hælst ligger med allo thæs tillaghwr oc

*) Aflemnadt af Friherre Gabriel Posse och meddeladt af Hans Excellence, En af Rikets Herrar m. m. Grefve Adlersparre.

**) (Natt och Dag) Riddare och Riks-Råd.

rænto nær æler fiærre hwat thet ær antiggiæ j minne frii haffwande wærio æller pantsat thet bliffwe alt j sammo morgangaffwo om jak fraa henne faller oc ey æpterliffwande barn med henne haffwer. Skeer thet swa at gud vil oss barn vnna tha bliffwe för:ne gotz och gaffwr varom barnom för möderne oc ikke fæderne Ær thet oc swa som gudh förbiude at annat vora affaller vtan barn oc barna arffwa tha beholle then morgangaffwr aff oss som længer liffwer fframdelis ær jak oc för:da min husfrw swå offwereentz vordne med bæggias vora venner oc frænders samtykkio oc radhæ ath hulkin vora som æpterliffwande vardher skal behalda bæggias vora lössöra hwat thet hælst vara kan vtan alla vara arffwa gensægn æller qwal Och at thesse morgangaffwr ærw swa lagliga pa ræt hinderdagh gifne skaftförde oc fulbordada tha varo thesse xij æpterscreffne faste vidh thesse gaffwor som ær först Hær Laurens Snakenborgh *), her Magnus Bænktss. her Thure Jönss **). her Ake Jönss ***). her Amundh Bolt riddare, Bænkt

*) Troligen, som de andra Snakenborgarne, af Båte-ätten. Denne Lars var Riks-Råd och Riddare.

**) Lärer varit Riks-Rådet och Riddaren Thure Jönsson (Svarte Skåning.)

***) Broder till nästförestående, också Riks-Råd och Riddare.

Gylta *). Bænkt Anderss. Knwt Anderss. Sven Larenss. Hænigh Fan Osten Biörn Bænktss. Swen Jonss. aff vapn til vitnis hederlige mæn her Arwidh Aboth j varnhem oc her Jon Ærchediægne j Scara till ytermera visso oc förwaringh at swa lagliga giort oc tilgangit ær bedis jak ærliga oc vælbyrdugha manna Her götstaff Karlss. her Laurens Snakenborg her Magnus Bænktss. her Thure Jönss. her Ake Jönss. riddare Swen Laurenss. oc Biörn Bænktss. jncigle med mino egno hängiande viterliga for thetta breff Dat. Brybo Anno dnj millesimo quadringentesimo sexagesimo mensis augusti die xviij

Likheten med Originalen intygar

JOH. G. LILJEGREN.

Af 8 dervid hängda insegel finnes blott det sista qvar. I skölden: framdelen af en björn sedd på vänstra sidan, på hjelmen en otydlig prydnad (fjäder eller tofs?) och omskriften: *S börn bänktson.*

---

*) Riks-Råd och Väpnare.

HANDLINGAR

hörande till

KONUNGARNE
GUSTAF I:s OCH ERIC XIV:s
REGERING.

K. Gustaf I:s Bref om undervisning för Svenska Ryttare, af Knut Knutsson (Lillie) *).

Wij Gustaff medt Gudz nåde Swerigis Göthis och Wendis &c. Konung Göre wetterligit ath wij haffwe opålagtt och befalett Oss Elskelig wår tromann Knutt Knutzsonn till Öknö **), ath han skall lähre och vnderwiise Eenn hoop aff wåre Swenske Ryttere, synnerligen the ther manlige och dugelige ähre, hureledes the till bässtt skole bruke bådhe longe och korte Rör tilhope, och haffue honom befalett, ath hann vnder hwar Fodermarsks regemente skall vthwälije till femptije ryttere, them han vdhi swå måtte vnderwiise skall. Biude förthenschuld wåre Fodermarsker, ath the ijcke förholle för:ne Knutt the Ryttere, som han finner ware tiänlige till ath bruke vdi svå måtte, Vthan ath the heller holle samme ryttere ther till willige, effter som theris Eedh och tiänist kräffwer och fordrer.

*) Lemnadt af Öfversten Baron Anton Knorring och meddeladt af Hans Excellence, En af Rikets Herrar m. m. Grefve Adlersparre.

**) Riddare, Riks-Råd och Ståthållare i Konung Eric XIV:s och Hertig Carls tid.

Wij haffwe och befalett för:ne Knutt Knutzsonn, ath han skall lathe vpsöke eblandh wåre knechter, alle the dugelige karer, som brukelige kunne ware till Rytterij, och them vdhi lijke måtte vnderwiise och lähre som the andre, Och schole the häster, som nu vdhi hwartt härett på wåre wegne, vpblöper, bliffue ther till brukede, Efftersom wij personligenn ther vm för:ne Knutt ytterligere wår meningh haffue latedt förstå och förnimme, Och opå thett ath för:ne Knutt thess flitigere och troligere schall vnderwiise szamme wåre Ryttere, vm alle deler, som till sådane Rytteri kann behöffues Szå haffue wij vndt och efflerlatedt honum Besolning opa Otte wälgerustede Karer och hässter, aff wår eigenn Kongl:e Cammer, Och skall hann bekomme bådhe vdhi Cläde och penninger opå kar och hästt, lijke sså mykitt som the Tyske Ryttere bekomme, Ther the som bliffue förordnede till ath löhne och affbettale wårt krigzfolck måge wette sigh effter rätte, Dat. Wadzstene 22 Februarij Anno &c. 59.

(L. S.)

Lika lydande med Höga Originalet intygar

Joh. Gust. Liljegren.

Kon. Gustaf I:s bref till Knut Knutsson (Lillie) om Rytteriet *).

Gustaff medt Gudz nåde Suerigis,
Göthis och Wendis &c. Konungh.

Wår gunst tilförende &c. Wij haffue bekommitt tin scriffuelse, Knutt Knutzson, belangende the Rytthere, tw medh the långe Röer bruke skulle. Szå kunne wij icke fulleligen wette hure tin meening ähr. Menn wm tw mener att samme Ryttere, tw vdi szå måtte öffue och bruke skall, schule bekomma lijke besoldning medh the Tydske Ryttere; Szå tycker oss att tw icke haffuer wttbehollett thenn meening och vnderuijsning, som wij lathe tig förnimme senest then tiidh tw sielff hoss oss war. Wij acte icke heller behoff wara j fredlige tijder att förhöge någenn besoldning, vtan ther några dugelige karer gode lust till att ruste sig, som icke hade rådh till att köpe sig strax huad the hade behoff ther till; Szå wore wij icke obenegne, att förstrecke them hester, harnisk och werjer. På sådane Conditioner och meninger må tw och förhandle

*) Detta och följande bref, äro lemnade af Öfversten, Baron Anton Knorring och meddeladt af Hans Excellence, m. m. Grefve Adlersparre.

medtt them som lust haffue till att ruste sig. Szåsom tw och begärer Borgeleger till tijne hester och karer wed Strömzholm, Nyköping, Eskilstuna, eller ther som bäst förråd ähr opå höö, Szå ähre wij tillfredz att tw wedh någenn aff för:ne orther må bekomme Borgeleger, och kunne doch icke wette på huilkenn aff för:ne orther beste rådenn äre, till att vnderholle same hester, Ther vm tu sielff medt Fougterne tig bespörie må. It. wele wij och gerne wette huad och huru månge hester tw wiltt holle vtaff titt frelse och förlening. Huilkett tw osz och må lathe förstå medtt thet förste.

Tesliges huad tu och achter holle aff thenn deel tu nw begärer, Och när wij ifrå tig bekomme ther vm enn wiss beskedh både vm rentenn och huru monge hester tw oss och Rijkett till tiänist holle will, Szå wele wij wette tig ther opå wiss beskedh och suar, Dat. Wadzstene 22 Martij Anno 59.

Utanskriften:

Till oss Elskelig wår tro Man och Vndersåte, Knutt Knuttzsson till Öcknö &c. gunsteligenn.

Beseglaadt med Riks Sigillet.

K. Gustaf I:s Bref till Knut Knutsson (Lillie) år 1559. *)

Gustaff medh Gudz nåde Suerigis, Göthis och Wendis &c. Konung.

Wår gunst tillförende &c. Wij la tigh förstå, Knutt Knutzszon att wij förmode oss feyde aff wåre missgynnere vdi thenne nährvärende Szommer såszom wij och nog aff ganske månge ther vm varnede bliffue. Hwarföre ähr wår begiären och alffwarlige befalning att tw oförsummeligen skyndher tigh till osz haffuende medh tigh Register opå the Ryttere tw haff:r vdi befalningh, Szå wele wij late them bekomme then deell szom the till löön bör att haff:e. Tw må och tillsäije them att the medh thett förste göre sigh ferdige, och nähr tw till oss kommende warder, skall tw wäll bekomme beskedh hwar wij them wele haff:e församllede. Dat. Stekeborg 10 Junij Anno &c. 59.

Utanskriften:

Till osz elskeligh wår tro Vndersåte Knutt Knutzszon till Öcknö &c. gunsteligen.

Besegladt med Riks-Sigillet.

Lika lydande med Höga Originalen, intygar

JOH. GUST. LILJEGREN.

Original-Instruction *) för Friherre Nils Sture **) vid resan till England, år 1561.

Institutio eorum quæ Nos Ericus XIIII:s Dei gratia Suecorum Gotthorum, Vandalorumque &c. Rex præclaro ac nobili nobis singulariter dilecto Nicalao Sture apud Serenissimam ac Illustrissimam Principem D. Elizabetham Angliæ Franciæ ***) Reginam dicere & (interrogatis †) respondere iniunximus, omnia fere verbo ad verbum expressa. ††)

Instruction om det, som Wi ERIK XIV med Guds Nåde, Sveriges, Götes och Wendes &c. Konung hafve uppdragit Oss älskelige och välborne Herr Nils Sture att svara Högborna Furstinnan Drottning Elisabet af England, Frankrike och Irland, på Hennes Maj:ts frågor, allt nästan ord för ord, som följer:

Quam primum vt fuerit in colloquium Re-

Så snart företräde gifves hos Drottningen,

---

*) De anförda varianter, äro efter Registratur. i Riks-Archivet.

**) Son af Riks-Marskalken Grefve Svante Sture.

***) Et Hyberniæ *addit. Exempl. Arch. Reg.*

†) *Omitt. Arch. R.*

††) Et explicata, *add. Arch. R.*

ginæ admissus sic incipiet.

Illustrissima Serenissimaque Regina. Illustrissimus potentissimusque Princeps D. Ericus Suecorum Gotthorum Vandalorumque &c. Rex & hæres Dominus meus Clementissimus V:ræ M:ti Salutem amicitiam, & intimam suam beneuolentiam offert, lætosque successus Regnorum, cum omni foelicitatis continuo incremento ex animo semper precatur. Iniunxitque mihi prætere S. M:s vt referrem M:ti Suæ responsum super litteras S:æ M:s quas dedit præsenti M:tis V:ræ subdito fideli, & optimo viro Johanni Democh V:ræ M:ti offerendas. Qua propter nunc humiliter oro, vt postquam

skall han begynna på följande sätt:

Stormäktigsta Allernådigsta Drottning! Den Högborne, Stormäktigste Fursten, Herr ERIK Sveriges, Götes och Wendes &c. Konung och Arf-furste, min allernådigste Herre förklarar Eders Maj:t, jemte sin helsning, sin vänskap och sin hjertligaste bevågenhet, och önskar alltid af hjertat beständig lycka och framgång uti Eder Regering nu och framdeles. Hans Kongl. Maj:t har dessutom ålagt mig att inhemta svar å den skrifvelse Hans Kongl. Maj:t afsändt med Eders Maj:t Trotjenare och Undersåte Hr. Johan Democh till Eders Maj:t; hvarföre jag underdånigst anhåller, det Eders M:t,

V:a M:tas pro animi sui candore literarum contenta perceperit, dignetur me cum aliquo læto atque optato responso ad Suam Maiestatem (dominum meum Clementissimum *) remittere & ablegare.

sedan innehållet deraf blifvit inhemtadt, täcktes gynna mig med ett gladt och önskadt svar, och att dermed få afärdas till Hans Kongl. Maj:t, min Allernådigste Herre.

Sequuntur aliquot Articuli qui forte inter loquendum a Regina proponi poterint. Ad quoscunque prænominatus Nicolaus respondebit prout hic **) infra declarabitur.

Nu följa några Artiklar, hvilka Hennes Maj:t till äfventyrs under samtal torde kunna vidröra; på hvardera af dem skall H:r Nils sig förklara, på sätt, som här nedanföre föreskrifves:

Si cupit Regina certificari de valetudine Regiæ M:tis.

Om Hen:s Maj:t åstundar underrättelse om Hans Kgl. Maj:ts helsa,

Respondebitur:

svaras:

Sereniss. Regina eo tempore quando a Re-

Allernådigsta Drottning! Då jag afsändes

---

*) *Omitt. Arch. Reg. sed addit.:* quamprimum.
**) hinc. *Arch. Reg.*

gia M:te (D. meo *) Clement:s sum dimissus, erat S. M:tas optima valetudine præditus, quemadmodum & huic V:ræ M:tis subdito dilecto satis compertum est, habetque Regnum (Christo gratia) in bona pace & tranquillitate constitutum, cum subditorum omnium obedientia & favore.

Queri potest quomodo res se habent inter Regiam M:tem & Illustrissimos Duces Fratres suæ M:tis.

Respondebitur.

Etsi Clementissima Regina non dubium est quin a Danis alijsque similibus aduersarijs & æmulis nostris ejusmodi ru-

ifrån Hans Kgl. Maj:t, befann Hans Kgl. Maj:t sig vid en ganska god helsa, hvilket jag ganska väl hade mig bekant, och har Hans Kongl. Maj:t, Gudi vare lof! ett fredadt och stilla rike, jemte alla sina undersåtares lydnad och tillgifvenhet.

Fråga kunde uppstå om förhållandet mellan Hans Kgl. Maj:t och de Högborne Hertigarne, Hans Kongl. Maj:ts bröder;

Svaras;

Ehuruväl, Allernådigsta Drottning! genom Danskar och andra dylika våra fiender och medtäflare något rykte, det någon split eller

*) *Omitt. Arch. R.*

mor ad Vestram Maiestatem fortassis pervenerat, quasi aliqua dissensio vel discordia inter Regiam M:tem Dominum meum Clementiss. & Illustrissimos Duces Fratres S:æ M:tis orta sit: Spero tamen V:am M:tem pro sua prudentia nullam his figmentis fidem habituram: Maxime autem cum & sæpius (in veritate compe-rit *) V:ra M:tas quantas & (antea **) nugas semper sparserunt hij, qui fortunam & gloriam Regiæ M:tis (Domini mei Clementissimi, ***) adeoque ipsius regni conati sunt (denigrare & ***) impedire.

tvedrägt skulle hafva uppstått mellan Hans Kongl. Maj:t, min Allernåd. Herre, och de Nådige, Högborne Hertigarne, Hans Kongl. Maj:ts bröder, till äfventyrs kommit äfven för Eders Maj:t, så hoppas jag likväl, att Eders Maj:t efter vanligt högst rättvist bepröfvande ej sätter förtroende till sådana digter; så mycket mindre, som Eders Maj:t väl tillförene i sjelfva verket erfarit hvad beskyllningar de alltid utspridt, som, afundande Kongl. Maj:ts Regerings lycka och ära, följakteligen sökt densamma svärta och hindra.

V:ra autem M:tas †)

Men Eders Maj:t bör

---

*) Compertum sit, *Arch. Reg.*
) similes, *Arch. R.* *) Omitt. *Arch. R.*
†) in veritate *Add. Arch. R.*

sciat, quod si quidpiam eiusmodi euulgatum est, id totum nihil aliud fuisse, quam quod Dominus meus Rex Clementissimus elapso aliquo tempore, cum Illustrissimis Ducibus fratribus suis charissimis fraterne egerat, saltem de æquis quibusdam conditionibus stabiliendis quæ ad concordiam & vnitatem Regni Sueciæ maxime spectabant: Iis vero iamdudum confectis & transactis, sic omnia per Dei gratiam bene sunt composita,*) vt Duces quemadmodum & in Gallia aliisque Regionibus mos est quisque suum Ducatum in perpetuam possessionem a Regia M:te acceperant.

veta, att, om än något dylikt är utspridt, har det alltsammans icke varit något annat än hvad Hans Kongl. Maj:t, min Allernådigste Konung, för någon tid sedan med de Högborne Hertigarne, sina älskeliga bröder, brodervänligen förehade, rörande några billiga vilkors stadgande, som blott åsyftade Sveriges Rikes samdrägt och enighet. Men sedan dessa redan längesedan äro afgjorda och stadgade, är nu allt genom Guds nåd väl bilagdt, att Hertigarne der, liksom i Frankrike och andra länder brukligt är, hvardera erhåller till everdlig egendom sitt Hertigdöme af Hans Kongl. Maj:t.

*) ita, *Add. Arch. R.*

Si aliqua mentio facta fuerit Coronationis Regiæ M:tis quo tempore sit habenda	*Om Kongl. Maj:ts kröning omtalas, på hvad tid den skull hållas, m. m.*
Respondebitur.	*svaras:*
Cum iam omnia sunt parata quæ ad istam solemnitatem sunt disposita: decreuit itaque S:a M:tas ulterius non differre moram, sed constituit ad 18 diem Maij proxime futuram hanc celebratam iri in civitate Vpsalensi.	*Då redan allt är färdigt, som hör till denna högtidligheten, har Hans Kongl. Maj:t beslutat att icke längre uppskjuta dermed, utan bestämt den att hållas i Upsala nästkommande 18 Maji.*
Queritur (fortassis *) quomodo conuenit Regiæ M:ti cum Rutheno alijsque circumiacentibus Prouincijs.	*Frågas, huru Hans Kgl. Maj:t kommer öfverens med Ryssarna och andra angränsande Provinser;*
Respondebitur	*svaras:*
Cum Rutheno optime S:a M:tas conuenit: Nam post obitum Serenissimi	*Med Ryssen kommer Hans Kongl. Maj:t ganska väl öfverens: ty efter Glorvördigst i åmin-*

*) Omitt. *Arch. R.*

Regis Gostavi (piæ memoriæ) parentis domini mei clementissimi, pax amicitiaque firma inter vtriusque regna renouata & stabilita est.	*nelse högstsalig Kon. Gustafs, min Allernådigste Konungs faders, död har ett säkert freds- och vänskaps-förbund imellan båda rikena blifvit förnyadt och stadfästadt.*
Dani vero etsi semper innatum quoddam & geniale odium aduersus Regnum Sueciæ gerunt, non tamen audent quidpiam palam moliri; Soiunt enim se aperto Marte nihil effecturos.	*Danskarne återigen, ehuru de alltid hysa ett medfödt och nationalt hat till Sveriges Rike, våga likväl icke offentligen företaga något; ty de veta, att de med ett öppet krig ingenting skola kunna uträtta.*
Si interrogarit Regina quot habet Regia M:tas sibi addictos principes Germanos	*Om Drottningen frågar, huru många Tyska Furstar äro Hans Kgl. Maj:t tillgifne;*
Respondebitur.	*svaras:*
Sereniss. Regina Scio aliquos qui suam operam & famulitium ob-	*Allernådigsta Drottning! Jag känner några, så väl Furstar som Gref-*

tulerunt S:æ M:ti, *) Principes æque ac Comites. Dux Saxoniæ iunior consobrinus R:æ M:tis Dominus **) Magnus (filius Ducis Francisci ***) ante meum e Suecia discessum appulit Calmarniam mansurus (in servicio Regiæ M:tis †) Comes Mansfeldensis Vollradus etiam (vltro †) se adfuturum significauit quando placuerit S:æ M:ti.

Sunt fortassis et plures quos ego ignoro. Et cum bene scit V:ra M:tas eum facile habiturum fauorem Germanorum qui refertam habet crumenam Itaque non dubi-

var, hvilka erbudit Hans Kongl. Maj:t sin åtgärd och tjenst: Den yngre Hertigen af Sachsen, Hans Kongl. Maj:ts Syskonbarn, Herr Magnus, Hertig Francisci son; har före min afresa från Sverige anländt till Calmar, för att vara Kgl. Maj:t till tjenst; Grefve Vollrad af Mansfeld har oanmodad tillkännagifvit sig vara färdig till tjenst, när Hans Kgl. Maj:t så behagar.

Flere äro de visserligen, hvilka jag ej känner; Och då, som Eders Maj:t väl känner, den som har en full cassa lätt kan vinna Tyskarnes gunst, behöfver man

---

*) Dino meo Clem. *Add. Arch. R.*

) Dux *habet Arch. R.* *) *Omitt. Arch. R. sed habet* in servitio S. M:tis.

†) *Omitt. Arch. R.*

um est, quin et plures sese offerunt Regiæ M:ti quando huc in Angliam volente Deo traiecerit.	*ej tvifla, det ju flere skola erbjuda sig åt Hans Kengl. Maj:t, när han vill Gud! har farit öfver hit till England.*
De liuoniensibus si aliqua mentio facta fuerit.	*Blir någon fråga om Lifländarne;*
Respondebitur.	*svaras:*
Liuonienses quidem habuerunt suos legatos apud Regiam M:tm Dominum meum Clementiss. implorantes opem & defensionem contra Ruthenos, sed tamen duris & iniquis conditionibus. Voluerunt enim vt aperto Marte ageret R:a M:tas contra Ruthenum, vindicaretque eos ab iniuria, quod leges sancitæ pacis inter hæc duo Regna minime ferebant: Quapropter magnis de Caussis abstinuit se Regia M:tas nolens pacis foedera cum	*Lifländarne hafva visserligen haft sina sändebud hos Kongl. Maj:t, min Allernådigste Herre, för att anhålla om hjelp och försvar emot Ryssarna, men likväl med hårda och obilliga vilkor. Ty de ville, att Kongl. Maj:t skulle inlåta sig i ett öppet krig emot Ryssen, och försvara dem mot oförrätt, hvilken det imellan bägge dessa riken stadgade freds- och vänskaps-förbund ingalunda kunde tillåta; hvarföre Hans Kgl. Maj:t det ej gjort,*

Rutheno (semel confecta *) infringere. Hoc vero pollicita est S:a M:tas se quidem daturum operam si posset suis intercessionibus aliisque iustis medijs aliquid apud Rutenum pro recuperanda pace efficere.

ur de stora skälen att ej bryta det en gång afslutna fredsförbundet. Det deremot har Hans Kgl. Maj:t lofvat, att, om Hans Kongl. Maj:t kunde, genom sin bemedling och andra rättvisa utvägar vilja hos Ryssen söka utverka dem fred.

Dicet fortassis **) Regina mirum est ***) quur Rex Sueciæ me ambit †) cum audio (eum habere ††) suos Legatos in Gallia (qui de alio Matrimonio conficiendo ibi laborant †††).

*Säger Drostningen sig undra, hvarföre Konungen i Sverige begär Henne, då Hon hört att han haft sina Sändebud i Frankrike, hvilka der skulle söka skaffa honom en Gemål; *)*

Respondebitur.

Serenissima Regina

svaras:

Allernådigsta Drott-

---

*) *Omitt. Arch. R.* **) Si dixerit. *Arch. R.*
***) esse *Arch. R.* †) & cupit *Add. Arch. R.*
††) *Omitt. Arch. R.* †††) agere de contrahendo alio matrimonio cum Regina Scotiæ. *habet Arch. R.*

*) *Konung Frans II:s Enke-Drottning, Drottning Maria af Skottland.*

(quicunque ista primum protulerit & V:æ M:ti significaverit Regiam M:tem ibi quodpiam tale moliri, ei auderem palam & ingenue dicere (etiamsi nunc in præsentia M:tis V:ræ non me decet) ista eum impudenter excogitasse & finxisse *). Nam scio Regiam M:tem Dominum meum Clementissimum eam animi constantiam & amorem semper habere **) erga V:m M:tm vt nisi certis & evidentibus rationibus perceperit se repulsam passum exploratumque habuerit V:ræ M:tis a-

ning! Ehvem som först framfört eller för Eders Måj:t tillkännagifvit, att Hans Kongl. Maj:t der åsyftade något dylikt, honom skulle jag våga helt öppet och uppriktigt säga (ehuruväl det ej passar mig att nu i Eders Maj:ts närvaro säga det) att han oförskämdt upptänkt och diktat det; ty det vet jag, att Hans Kongl. Maj:t, min Allernådigste Herre, alltid har den ståndaktighet och kärlek till Eders Maj:t, att, derest Han icke säkert och tydligt hört sig fått Eders Maj.ts afslag, och att Eders Maj:t ej vo-

*) Quicunque hoc V:ræ M:ti significaverit R. M:tem aliquid ibi moliri in tali casu ei auderem palam & ingenue dicere etsi nunc in præsentia M:tis V:ræ non decet, ista eum ex proprio commentum esse & excogitasse. *habet Arch. R.*

**) habuisse & adhuc habere, *Arch. R.*

nimum ab isto Matrimonio abhorrere, se nullibi qvidquam prius de alio connubio tentaturum. Multo minus nunc id faceret *) cum jam maiorem spem (quam vnquam hactenus **) de negotij successu susceperit. Fateor quidem verum esse, quendam nobilem Gallum ministrum Regiæ M:tis Carolum de Mornaj quem V:a M:ts bene nouit in Galliam esse ablegatum ***) sed ob nullam aliam caussam certissime scio, nisi quod ordinem diui Michaelis eo referret. A patre enim meo qui a Consilio Regiæ M:tis est

hoc

re sinnad för detta giftermål, Han icke tillförne någon annorstädes skulle göra försök om något annat giftermål. Mycket mindre skulle Han nu göra det, då Han redan fått större förhoppning, än någonsin hitintills, om sakens lyckliga framgång. Jag medgifver visserligen, att det är sant, att en Fransk Ädling, Kongl. Maj:ts Minister Carl de Mornay, hvilken Eders Maj:t väl känner, har blifvit afsänd till Frankrike, men för ingen ting annat, det vet jag ganska säkert, än att han skulle återlemna S:t Michaels Orden; ty detta har

jag

---

*) faciet *Arch. R.* **) *Omitt. Arch. R.*

***) Est quidem verum quod quidam Nobilis Gallus Carolus de Mornay, quem V. M:tas bene nouit in Galliam ablegatus est. *Arch. R.*

hoc audiui, qui etiam tunc temporis præsens fuit quando prænominatus Carolus A Regia M:te expediebatur.

jag fått veta af min fader, som är Hans Kongl. Maj:ts Råd och hvilken var närvarande just då, när förbemälte Carl af Hans Kongl. Maj:t affärdades.

Nec vnquam possim persuaderi vt credam, eum qui hactenus se semper fidelem præstitit Regiæ M:ti, & cui a Sua Regia M.te honorificentissime est prospectum, tam infideliter se nunc gerat, vt quidpiam audeat præter mandatum & voluntatem Regiæ M:tis ibi moliri. (Dat. Vlfvesund *).

(L. S.)

Och aldrig kan jag öfvertyga mig, att den, som hitintills städse visat sig Hans Maj.t så trogen, och hvilken af Hans Kongl. Maj:t på det mest hedrande sätt blifvit ansedd, skulle nu uppföra sig så trolöst, att han der vågade förehafva något dylikt utom Hans Kongl. Maj:ts befallning och vilja.

(Gifvit Ulfsunda.)

(L. S.)

*) *Omitt. Arch. R.*

K. Erik XIV:s Instruction för J. Bonde och J. Bagge *).

Instruction och berättelse som wij Erich then fiortende med Gudz nåde Sweriges, Götes och Wendis &c. Konung haffue medgiffuit och befaledt Oss Elschelige wåre trogne månn, Rådh, Vndersåter och tienere, Her Jöns Bonde till Tranebergh öffuer ammeral för wår Schipzflotte, sampt Jacob Bagge vnderammeraell, huru the sigh i thenne opålagde reese på thet Narffuesche farwatn med the Schip och folch såsom ther till förordnede äre, schole förholle och schicke. Actum Stockholmm 24 Maij Anno &c. 62.

Till thet förste. Schole the såsom trogne männ och Vndersåter, haffue medh samme Schip och Folch sampt Schytt, Krut, Lodh, Fetalie och all annen deel, som ther opå ware och komme kan, ett ährligitt och troligitt vpseende, så att ther medh rätrådeligen och tilbörligen bliffuer förhandlet, och wårt och Rigsens gagn och

*) Meddeladt af General-Lieutenanten, Riddaren och Commendeuren af K. M. O. m. m. Herr Grefve De la Gardie.

bäste, kunne warde befordret och fremiet, och icke i någon motte tilbake satt och försumedt, så mykijt them står til görendes, och så länge thenne reese warer, och wij them therifrå och tilbake fordre och äskie, effter som Erlige, trogne, tilbetrodde förtrogne män, förplichtige och schyldige äre till att göre, och the ther vm för oss och ärligit folch betröste sedenn tilswars ware. Och haffue wij latidt ställe thenne ordinantie för förbe:te Her Jöns Bonde och Jacob Bagge, och the med them vdi fölge ähre, såsom her effter följer, ther the sigh aldeles schole effter rätte. Att offte:de her Jöns Bonde och Jacob Bagge med samme Schip och Höffuidzmän schole förholle sigh på thet fharwatn emellom Nyland och Lijffland, hwar som helst thet lägligit och bäst ware kann, till att vptage och förhindre them som sigh till Narffwen eller ahndre ortter, som Stoorefursten i Ryszeland nu tillyde, achtet haffue eller ther ifrån sigh begiffue wele, anthen medh fors, eller emot förbud och bewillingh. Och effter wij her inrijkes haffue latidt warne och wåre Vndersåter förbiude, att the sigh icke till för:ne ortter segle schole, thesligis ther vm latidt förhandle hoos the Hamborgere, Lybsche och ahndre Hensze Städer, så att the sigh ifrå samme Seglatz nu holle schole, effter som the thet Osz och haffue

latidt tilsäije, och loffuet giöre wele. Szå schole för:ne Her Jöns Bondhe och Jacob Bagge them ahntaste och grijpe, som her emoth görendes och seglendes warde, anthen the sig till Narff-uen achtedt, heller thädan kommendes warde, Och hwar the sigh medh godh wilie thervdinnen icke wilie styre och seije lathe, thå schole the fijenelig wijs ahngrijpes, thet bäste man haffuer rådh till, Och thet man i så motte eröffre och bekomme kann, schall wäll förwares, och Schepen i gode hamner läggies, till thesz wij ther vm med thet snareste besöchte och förständigede warde, hwadhen thet kommidt åhr, och hwilcken thet tilhört haffuer, så att ingen deell ther aff schall tilförendhe förskingres och afftages, vthenn så kan ware, att mann några Fetalie Parttzeler behöffue kann.

Och opå thet man theste flijteligere, troligere och med alffwar thenne handell effterkomme och fullölie schall, haffue wij nådigest efterlatidt Höffwidzmännerne och thet ahndre folch sig till bythe (Dogh effter hwars och eens Embete, förtienest och schickeligheet) en ottonde partt aff allt thet godz finnes och ware kann; och the Siw deler schole osz allene tillyde. Hwar the Räffwelsche, Stocholms borgere heller ahndre wåre vndersåter, warde och några Schip

tilhopen med schickendes, och i samme flotthe medh wåre Schip ware wele, och med enn samptlig hielp något bekomme och eröffrendes wardhe, thå schole the theraff bekomme enn siwende deell, för:ne Her Jöns Bonde och Jacob Bagge, sampt the med them ähre, enn Ottonde part, och the sex deeler schole osz sedhenn alleene tilhöre. Männ vm för:ne Räffwelsche, och Stocholms Borgere warde något för sigh sielffue, och vthenn wår Schipzflotthes tilhielp något ahngripendes och eröffrendhes, Då schall ther vm annerledes warde förhandlet, och by-tes och partes effter thenn beställningz innehold som wij hwar part ther opå giffue wele.

Ithem. Vm Kongens Vndersåter i Danmarch, Konungh Philippi aff Hispanien, the Engilsche, Schotsche, eller Ostfrijsche tilbiude sigh, på samme farwatn och till Narffwen eller ifrå seg-le wele, Dhå schole wåre vtschickede med go-de förmane them, att the med samme Seglatz affstå, och löpe till hwad ortter them elliest sy-nes, som aff osz oförbudne äre. Besynnerligen winläggendes sigh, att the motte löpe till Räffle, Wijborgh eller Helszingfors. Männ hwar the thet icke göre vele, uthenn tråtzligenn achte igenom löpe, Dhå schole vthschickedhe thet icke tilstälie, vthen med macht förhindre, och

them sedhen lathe läggie vthi någon hampn wäl förwarede, och ingen deel ther aff tage eller sköffle, till thesz wij ther vm bliftue förständigede.

Och effter osz ähr förekommit, atth Kongl. Werde till Danmarch, schall haffue några sijne legater till Schipz, som sigh achte till Narffwen och framdeles till Stoorfursten i Rydzeland, Ähr förthenschuld wår wilie, att samme Schip samt Legaterne inttet binder eller förfongh göres schall, (vm the elliest vdi Legations wijs stadde ähre, och sigh tilbörligen förholle) vthenn heller bewijse them wilie och wänschap, och lathe paszere, medh mindre wåre vthschickede ther vm framdeles bekomme anner bescheed vtaff Osz.

Wijdere haffue wij och så lathidt beställe, att the Parttzeler som wåre vndersåter tilförende haffue latidt före till Räffle, och the ther föryttre plägede, schole nu icke ther häden föres, vthenn till Helsingfors, ther the och schole för samme wärde som udi Räffle, solde warde. Szå wele wij att förde wåre vthschickede tienere, schole haffue gott inseendhe att the Swensche Schip, icke heller komme annerstedz ähnn till Helszingfors, som sagt ähr, medh mindre the äre aff osz eller them som Befallningen haffue wed Stocholms Slotth, Item aff wåre Commissarier, som ther till bliffue förschickede, till

att vpköpe alle sådane Parttzeler vdi Helszingjors, i sunderheet till Räffle förpasz bordede, så att the ther icke kunne förloszede warde, ther vm för:te Her Jöns Bonde och Jacob Bagge schole lathe flijtheligen förhöre, och thermed ett gott inseende haffue.

Wij wele och her medh alffwarligen haffue förbudit wed högzte straff, atth för:ne våre vthschickede ingen orätt, öffwerwold eller motwilligheet schole bruke på wåre Vndersåter, som boo wedh thenn findsche eller Nylendzsche sijde, eller elliest hwar the framdrage, Hwar och någre fremende komme med them i handell eller möthe, the ther icke tilbiude sigh till förbodne ortter, icke heller i någon motte förbryte sigh på them, schole the och late them obewarede, så wäll som wåre egne vndersåter.

Huru the sigh elliest och wijdere, emot hwar annen inbyrdes, på samme Schip förholle schole haffue the utaff wåre Schipzartickler att förnimme, som tilförende ställte ähre, ther effter the sigh och fulkommeligen rätte schole. Att thette för:ne szå w r wilie ähr, lathe wij wetterligen tryckie wårt Kongl. Secret her vnder och med egen hand vnderschriffuit. Datum opå wårt Slott Stocholm 21 Maij Anno 62.

ERICUS m. p.
(L. S)

K. Eric XIV:s Instruction för Nils Sture rörande ärender till Hertig Johan *).

Instruction, stält effter then Stormectigiste Högborne Furstes och Herres Her ERICH then Fiortende Swerigis, Göthis och Wendis &c. Konung min allernådig:e Herres gunstige befalning och nådige förbättringh för thenn Edle wälborne Herre Her Nils Sture Frijherre till Hörningzholm, opå några wärff och ärender, ther um han hooss Högxtbe:te Konungl. M:ttz &c. kiäre Broder, Thenn Högborne Furste och Herre Her Johan Swerigis Arffurste och Hertug vdi Finland, Szå och hans Konungl. Mttz tilbetrodde Befallningzman och Öffwerster för Hanns Konungl. Mttz Krigz folck vdi Lijffland, Thenn Edele wälborne Herre Her Claess Christersonn Frijherre till Åminne, opå thett troligit och flijtigt schall vthrätte och beställe. Actum Swartsjö 29 Maij Anno &c. 62.

Szåsom ähr, Att ähnndoch Högxtbe:te Kongl. M:tt för någen förledenn tijdh sedenn haffuer

*) Meddeladt af General-Lieutnanten, Riddaren och Commendeuren af K. M. O. m. m. Herr Grefve De la Gardie.

nådigist latedt ställe och giffuet her Claess Christersonn ehnn Instruction huru hann sich vdi thenn Lijfflendske handell schulle förhålle och ahnnställe, Szå lydendes, att hann störste flijtt schulle ahnvände hure hann kunde intage någre Slått, Städer och Landzorter vdi Lijfflanndh, huilcke Hermesteren tilförende haffuer tillhört, opå thet högxtbe:te Konungl. Mtt någen Recompensation och wederlägning måtte thermedh schee, för thenn schade såsom samme Hermestere haffwer tillfoget högxtbe:te Konungl. Mttz vndersåter Swerigis Rijkis ihnnbyggere, Szå haffuer doch Högxbe:te Konungl. M:tt effter Kongl. wärdl. till Påland eegen begärenn och schriffte-lige ahnwärffuen, så och för hanns Konungl. M:ttz kiäre Broder, thenn Högborne Furste och Herre Her Johann, Swerigis Arffurste och Hertugh vdi Finland flijtige och kiärlige forbön schuld, sådane Hanns Konungl. M:ttz förra mening och befalning, såsom här förberört ähr, på någen tijdh tillgörendes forandret, Och nådigl. ihnrympt och tillstadt, att ett ahnnstånnd schulle thermed ware till S. Joannis Baptiste dagh, nu nästkåmmende, så att forbe:te Her Claess, vdi midhlertijdh sich med någen expugnation emott the Slått, Städer och Fäster såsom Konungen i Påland besatt hade, vdi thenn måtte icke besatte schulle Thervm Her Claess och schriffte-

lig:n vardt förståndiget, Och ther hooss haffwer Högxtbe:te Konungl. M:tt ther um Konungl. Wärde till Påland med sine schriffwelser latedt tillkännegiffue, och hans Konungl. W. sådane och så långt ahnnståndh (såsom förberört ähr) effterlatet, huilket breff ähr forschicket till Högbe:te Hertug Johann med hanns F. N. Secreterer Bertill Erichssonn.

Vdi midler tijdh, och förre ähnn thässe sidzste schriffwelser ähre Her Claess Christersonn kåmpne till hånde, ähr han medt all thenn krigxmacht såsom ifrå Räffle Slått och Stadh, Szå och Padijs och the andre orthers besätning vmbäris kunde oprycht emott Pernaw, Hwarföre schall Wälbe:te Her Nills Stwre, sech vdi thenne sack ahnställe effter såsom här effter warder tilkänne giffuitt,

Först schall hann giffue sich till Åbo och fordre samme Breff igen som for:ne Bertill Erichsonn (såsom forberört ähr) ähr ahntwordet wordet, på thenn tijdh han senest wahr j Ståckholm, hwilkit ähr Kongen j Påland tillschriffuit, Föregiffwendes, att hann med samme Breff och några andre wärff och ärender ähr till Kongl. Wärde j Påland affärdiget, Och schall Her Nells Swre förzt med foge och lämpe thett igenn

fordre, Hwar hann medh sådane wijss thett icke kann bekåmme, Schall han dhå therum på thett häfftig:te ahnhålle och tillseije Högbe:te Hertug Johann, Att hwar hanns F. N. samme breff förhåller, och honum thett icke offwerantworder, thett Högxtbe:te Konungl. M:tt therföre will räckne Hans F. N. för Hanns Konungl. M:ttz och Sweregis Rijkis Fiende, Och Hanns F. N. måtte fulkåmmeligen thertill tänncke, Att Högxtbe:te Konungl. M:tt icke warder thett Hanns N. till gode hållendes.

Vm så ähr att Her Nills samme breff öff:rbekåmmer, ther till hann sich till thett högxte schall winlägge, Schall hann dhå öffweranthworde Greffwenn aff Tentzin thet breff såsom honum ähr aff Högxtbe:te Konungl. M:tt tillschriffuit, och Her Nills Stwre häden medh sich haffwer, och med thette teckn ähr ahnntecknet, *)
och sedenn strax giffue sich till Her Claess Christersonn, och honum tilkännegiffue och på Högxtbe:te Konungl. M:ttz vägne alffwarligen befale, att hann schall fortfare vdi sitt förehaffwende emott Pernaw, och thett medh macht ahnngripe, Hwar och så ähr, att Her Class wore

*) Tecknet föreställer ett liggande ankare.

medh the schriffwelser, såsom vm thett ahnnstånd förmälde) är tilbake vändt, iffrån pernavv, schall hann ligwäll förmane, och ther till hålle Her Claess Christersonn, att han ähnn eene rese schall giffue sich therföre, och försöke sin lycke, att hann thett eröffre kunne, Doch icke medh minder än att Her Nills Stwre haffwer thett Breff hender emillen, aff Hertug Johan, heller then thett dhå haffue kann, vm huilckit nogsampt här tillförende berört ähr) såsom Kongen vdi Påland ifrån Högxtbe:te Konungl. M:tt senest ähr wordet tillschriffuit, Och schall Her Claess Christersonn dhå lathe ghå for rychte, att thett hann thenn eene reese ähr tillbake wändt aff thett togh till Pernaw, haffwer orsaken waredt, thett han ähr worden thäden kalledt, medh Högxtbe:te K. M:ttz schriffuelser, vdi thett förhop, att Högxtbe:te Konungl. M:tt fulkomligen tänckte thett Konungen aff Påland schulle effterkåmme hwad hann hade medh breff och Segell låffuet, Nämplig:n att wele besöke hans Konungl. M:tt medh sine fulmyndige Sendebudh, Männ sedenn han förnimmer, att Kongen i Påland till inge lijdelige medell och vthwäger sich finne lather, Khan han för thenn troheet och eedes förplichtelse schyld, ther med hann Högxtbe:te Konungl. M:tt ähr förbunden, icke lathe the gode wäger och medell tilbake

såsom opå färde ähre, vthann försöke sin lycke, Hwilckit kunde wäll (hwar the Påler elliest hade latedt sich lijdelig:n finnes,) till andre wäger vthkåmmet, Och ähr Högxtbe:te Konungl. M:tt nogsampt therudinnen endtschylliget, Förty hwar man kann wäll tänncke, Hans Konungl. M:tt wäll haffue waret till fredh och enigheet benägen, nähr såsom Hans Konungl. M:tt med sino Konungl. schriffwelser sitt krigxfolck hade latedt, effter the förtröstninger som förberört ähr, igen kalledt.

Khann offtebe:de Her Nills samme breff icke bekåmme, vthann thett ähr förschicket till Kongen i Påland, så att thett omögeligitt ähr till att revoceres, Schall hann dhå offweranthworde Greffwenn aff Tenntzin thett breff såsom honum ähr aff Högxtbe:te Konungl. M:tt tillschriffuit, och Her Nills Stwre häden medh sich haffwer, och med thette tecknn ähr ahnntecknedt, *) och sedenn giffue sich till Her Claess Christersonn och honnum tillseye, att hann sich rätter effter the schriffwelser, såsom lyde vm thett ahnstånd till Joannis, emillen Högxtbe:te Konungl. M:tt och Kongen i Påland, och lathe gå för rychte thett han medh Högxt-

*) Tecknet föreställer en femuddig stjerna.

be:te K. M:ttz schriffuelser ähr ther ifrå kalledt, Doch hwar han ähr rycht för Pernaw thett vpå begynnt att beschiute, och förnimmer sich på några fåå dager thett kunne eröffre, Schall han thermed framhålle, och nähr Gudh warder honum lycken förlänendes att hann thett ihnbekåmmet haffwer, schall han thett seden med Folck och andre munitioner bemanne.

Schall Her Nills Stwre giffue Her Class Christersonn tillkänne, att hann med thett allerförste schall bekåmme swar och schrifftelige beschedh opå the andre wärff hann Högxtbe:te Konungl. M:tt medt Berendt v. Ståcken vdi underdånigheet haffwer latedt tillschriffue.

Schall offtebe:de Her Nills Stwre sich winlägge till att igenkalle alle the breff såsom Hanns Krafft medh sigh hade, huilcke wåre Her Claess Christersonn tillschriffne, Szammedels och the breff, såsom någen tijdh tillförende wårde Her Claess Christersonn tillschickede, medh twå knechter, huilcke alle lyde vm thett ahnnstånd till Joannis, Och schall thette så tillgå, att Her Nills, ofördsumeligen schall förschicke ehnn wiss och förtrogen karll på wägen för sich, huilcken the samme beschedh kunne igen fordre, thenn samme schall och haffue thett öpne Fulmachtz

breff thett till att göre, Och vm ähnn Her Claess Christersonn samme scriffwelser bekåmmet haffwer, schole the doch ligwäll revoceres och igenkalles. Dat. vt supra

ERICUS XIIII s. k.
(L. S.)

På sista sidan:

Instruction för Her Niels Stwre.

Dersammastädes med sämre bläck:

att han skall drage till Hertigh Johan och fordre Konung Erichz bref igen med foge, och föregifue att han skall förett till Pålandh.

Likheten med Höga Originalen intygar
J. G. Liljegren

HANDLINGAR

hörande till

KONUNGARNE

JOHAN III:s, GUSTAF ADOLPHS,

DROTTNING CHRISTINAS,

samt

KONUNGARNE

CARL X:s OCH CARL XI:s

REGERING.

Bref ifrån K. Gustaf I:s Dotter, Hertiginnan af Mecklenburg, till Enke Grefvinnan Leijonhufvud född Lilljehök *).

Wij Elisabeth med Gudz nåde, Swerigis, Götis och Wendis &c. bårne Furstinne, Tillbiude then Edle och Wälborne Frw Ibbe Greffinne til Radzeborgh &c. wår käre Morbror-hustrw, Wår gunstige och kärlige helssenn, med huad mere kärdt och godt vdj Wår förmögenheet wara kan med Gud thenn Als:te altid tilförende. Edle Wälborne Frw, käre Hiertans Morbror-hustru, Wij haff:e J dagh som är then 4 Decembris bekommit edher skriffuelse, anrörandes vdj förstonne, thet ynckelige Mordh såsom Hustrw Annes Shon på Bottne, (thet Gud bättre) begått haff:r, Och therhos begärer Wår käre Morbrorhustru med sampt hustru Anne kärlig:n at wij ther til wille förhielpa at för:de hustru Annes Shon, som Mordet haffuer bedriffuit Icke må bliffua Straffat til liffuett, effter at han then eneste är, som hon fatigh Quinne någon tröst och bijstånd haff:r til at förmode ytaff här på

*) Lemnadt af Öfversten, Baron Anton Knorring, och meddeladt af Hans Excellence, En af Rikets Herrar m. m Grefve Adlersparre.

werlden; Så late wij Wår käre Morbrorhustru med sampt offtebe:ne Hustru Anne ther på til Swar gunsteligen och kärligen förnimme, at ändoch (thet Gud bättre) saken är ond vdi sig sjelff, doch likeuäl wele wij gerne så mykitt oss någen tid möjeligit ware kan, både för wår käre Morbrorhustrws förbön så och för then fatige wernlöse Qwinnes skuld så wäl medh förskrifft til Högborne Furste Wår elskelige käre Broder Hertig Karll, som och elliest vdi huad motte wij någen tidh kunne, wele förhielpe hennes sack härudinnen til thet bätzste, Och ändock oss icke är lägligit på thenne tid at meddele henne Wår förskrifft til högbe:te wår käre broder, huilket doch ey annen orsack haffuer, ähn at wij på thenne tid icke wete någott bud som haffr achted sigh til hans K:tt, Doch huar hon sielff något bud wiste som sigh therheen hade achted wille wij gerne tilskicke henne förskrifftenn, thet wij och gunsteligen och kärligen begäre, at wår Morbrorhustru wil henne berätta; Wij wele och käre Morbrorhustru anwende wår störste och ytterste flitt at wij sakenn så widt kunne begå, Igenom K. M. wår elskelige kere her Broders och wår skriffuelsse, at för:de hustru Annes Shon, skall til en rätt, bliffua sittiandes, til thes oss och flere kan giffues tilfälle til at skriffteligenn besökja högbe:te wår käre

broder vm samme åhrende, huilkedt oss förhoppes (nest Gudz hielp) strax effter Jull skee skall, Ty wij förmene at då skal ett wist bud til Hans K:tt affärdiges. Widere käre Morbrorhustru huad belangende är, thet Wår Morbrorhustru begärer weta, huad tidender wij haffue bekommit iffrå Högbeste wår käre Broder, late wij wår Morbrorhustru förnimme, at wij plat ingen skriffuelsse haffue bekommit iffrå Hans K:tt sedan Hans K:tt war vdi Stralesundh, Doch är här nyligen bud komne iffrå Lybeck the ther berätta oss, at Hans K:tt skall hafwa warit udi Lybeck, och är allerede ther affrest, och såsom the oss berätta, då haffuer Hans K:tt sampt alt Hans K:ttz medfölie (thes Gudi skee loff) mått väll, och är thes likest then swåre Siukdom som ther vdi Lybeck haffer regerat, igenom Gudz nådige hielp stilladt, så at man (thes gudj warj ewigt loff) inted förnimmer honom ther något widere ware eller wancka, Thette wij wår käre Morbrorhustru til swar på sin skriffuelsse gunsteligen och kärligen icke haffue weledh förhålle, Och vdi huad motte wij kunne beuissa wår käre Morbrorhustru all godh och kärlig benägenheet, thertil skole J altid ffinna oss goduilligh och benägen, Befallandes eder här med sampt alle Eder käre wårdnad vdi Gudz skydd och beskerm gunsteligen och kärligenn, Wij begäre och wår kä-

re Morbrorhustru wil på wåre wägne helsse sine Frwe barn som henne äre närstadde, med monge Lycksalige dager och nätter. Dat. Stocholm then 4 Decembris år &c. 77.

ELIZABETH. S. P.

Utanskriften:

Till Oss elskeligh then Edle och wälbornne Frw Ibbe Greffinne til Radzeborgh Frw til Gräffznäs och Kägleholm, wår käre Morbrorhustru Gunsteligen och kärligen.

Likheten med Höga Originalet intygar.

J. G. Liljegren.

Bref ifrån Befallningsmannen i Östergötland Palne Ericsson (Rosenstråle *) till Räfvanäs.

Min wenlige helse forsentt med Gudh alzmectiigh tilförende &c. Kere p. månsson gode wen, nest all welferdz lyohsaligh welmåge och lifft. sundhett ähr migh altidh kärtt til att höre och förnime ther nesth will iag haffue edher til thet wenligist betachett, for myketth gotth som j migh altidh beuist haffue, och besynderligitth nu för then kyrketiende widh Össtra huseby som i haffue ståtth migh bij med, huad iag edher til sagd och loffuad haffuer will iag edher well holle ordh, och thet som migh bör vthrette med herr Hogenskilt och Herr Stenn **), skall intet bliffue försummett, wtan iag begerer wenligen aff edher att i wille befråget med Olaff

---

*) Som beskylles för första uppvisandet af en afskrift af det aldrig i original sedda högst märkvärdiga Hel. Ands-holms beslut, och misstänkes för att hafva diktat det; Så är yttradt af den namnkunnige Jöran Persson och Cantzlern Eric Sparre. Andra hafva tagit dess verklighet j försvar. Denne Palne Ericsson blef år 1594 afsatt.

**) Bjelkar, Svea Rikes Råd m. m.

Suerkilsson *) om thet icke skulle wara rådh, att K. M. breff motte stellis til Herr Hogenskilt och Herr Sten, att the skole latthe sin beues komma til städes på ägerne the haffue Cronen iffrån ehuad nampn the helst haffue kunne och en fullmäctugh på theris wegne, eller och the sielffue koma til städes när rettegongen skall haffues för hende, att suare migh vpå Hög:be K. M. och Cronones wegner, til all then dell, som Cronen kan wara med oretthe iffrån kommin, wnder theris frelse, iag haffuer och sköne beuis som iag kan möte them med: om H. K. M. icke thes bätre haffuer försäkretth them med sitt K. breff, Då skole the nest gudz hielp bliffue quitt med, alle the äger the haffue slagett wnder sigh, så will man ändå fråge efftter then longlige vpbyrd, som Cronen j så mongh åhr, mist haffuer och huad mere iag kan vthrette Cronen til gangn och gode, skall iag altid winlägge migh om, och såsom iag senast med Hans Ericsson fougde på lincöpings huuss j wnderdånighett besöctthe H. K. M. om landsens befordringh som breffuitth förmeller att j wille haffue thes omach atth så bestelle atth iag motte fåå suar igen, med thenne min tienere och ähre ther nogre breff som skolle förkunnes för al-

*) (Elfkarl) Kongl. Secreterare, illa namnkunnig.

mogen effter Nils gresons beretilse, att the motte komma her nitth (wtth). och thet kan bliffue vtrettet med nogett före för handen, wore, och then vtskriffningh som i mitt breff förmälis, sy- nis inttet wara orådh her ähr en hoffolöst partij som inttet haffue wederwåge så wetth man icke huad the kunne tage sigh före, när someren kommer, och bonden beholler sin drengh och mykett aff knectherne koma hiem iffrån lifflandh, monge wtan beskeed, huru man skall best handle med them, skole i tid her om bestellis, Kere p. Månsson kunne edher legenhett så wara att iag motte få K. M. breff på kyrketienden både iag gerne therom efftter i haffue begyntth han- delen, så görer well och kommer til enda, huad som loffuat är skall bliffue holletth, och be- ffaller edher gudh alzmectiigh med allt thet edher kärtth ähr til all lychsaligh welfärtth. Dat. raffnes then 9 Februarii a:o 91.

E. a. t. w.
Palne
Ericsson m. pr.

Kere per månsson beder gode wenner att the inttet tro then kärin- gen iffrån norkepingh om then quarneståanden, ther är falskhetth wndher ehuem som faller henne

bij, beder them latet bliffuet widh
then affskeed som giord är,

Utanskriften:

Konungl. Ma:ttz: til suerige wår aldernådigeste
Herris trotienere och Cecreterer welactiigh
p. månsson sin besynderligen gode wen
thette breff wenlighen til skriffuitth.

Med annan hand: Palne Erichsson.

Likalydande med det uti Hans Excellence, Stats-Ministern, Lunds Academiæ Cantzl. m. m. Herr Grefve L. v. Engeströms Svenska Avtographe-Samling under Tit. Rosenstråhle till Ravanäs förvarade egenhändiga bref, intygar

Joh. G. Liljegren.

Konung Johan III:s bref till Grefve Mauritz Lejonhufvud *).

Jahann then Tridie med Gudz nåde Swerigis, Göthes och Wendes Konungh. Storfurste till Finland, Carelen, Wåtzskipethin och Ingermanland i Rydzlandh, och öfwer the Eester i Liffland &c. Hertigh.

Wår besynnerlige ynnest nåde och benägenheett med Gud Alzmechtig tilförende &c. Effter thed Greffue Mauritz, wij för månge orsaker skuld behöfue eder, så well som fleere af wåre trogne Män och Rådhz närwarelsse, Derföre är her med wår nådige willie och befalningh, att i så snart dette bref kommer eder til honde, så lage edre saker, att i med thet alleförste motte ware her hoos oss tilstädes, Görendes ther med thed som oss är behageligitt, Och i wele eder effter rätte, Gud eder befalendes, Schriffuitt på wårt Konngl. Slott Stokholm dhen 6 Maji Åhr 91. Vti wårt Regementztijdh på thed Tridie och Tiugunde.

Efter Kunggens befalning
CAROLUS. } Egenhändigt af Hertig Carl till Södermanland.

*) Sist Svea Rikes Drotzet.

Vid sidan är antecknadt:
Oluff Swerkerssøn frambar bref:tt.

Utanskriften:

Till Oss Elskeligh wår tro Man och Rådh,
Dhen Edle welborne her Mauritz
Sture, Greffüe till Stegeholm
och Friherre till Hörningsholm. Nådeligen.

Derjemte antecknadt af annan hand:
Bekåmet 7 Maij.

Derjemte på ett litet särskilt papper:

Effter thed Grefue Mauritz, att the Danskes vtskickede som nu är här, moste hafue sin afskeed af Rijkzens Rådh, och här är icke flere än twå tilstädes, will ooh icke ware tienligitt med mindre fleere motte försegle samme afsked, Derföre är wår nådige willie, att i oförsumelig komme här tilstedz.

Likalydande med Höga Originalet, som är meddeladt af General-Lieutenanten, Riddaren och Commendeuren m. m. Herr Grefve De la Gardie, intygar

Joh. G. Liljegren.

Ifrån Pfaltz-Grefven Johan Casimir till Öfversten Grefve Per Brahe *).

Johann Cassimir medh Guds Nådhe Pfaltz Greffwe wid Rein i Beyern till Gülich, Cleue och Bergen Hertig. Greffwe till Weldenss, Spanheimb Morek och Raffwenssburg Herre till Raffwenstein.

Wår Synnerlige och Nådige Benägenheet medh Gudh tilförendhe, Wij kunne Eder Welborne Her Öffwerste Greffwe Peder Brahe heer med Nådeligen icke förhålla att effter deet wij haffwe Bekommit ordre vtaff H. K. M:t Deett Smålendske Rytterne heer ifrån skulle afferdiges, Och till den Enda Skiep och Skutor, ifrån Westerwick så och ifrån Östergiötland hijtt förordnas, Hwarföre haffwe wij Ståtthollaren vtij Östergiötlandh tilskriffvitt att han till 15. eller 20 Skiep och Skutor till den Enda hiitt försenda skall. Och på thett deer med Intett måtte dröijes, Ty ähr till Eder wår Nådige Begiäran att j förordna Enn beskiedelig karll vtaff Eder Offitierere hwilken gienast förreser till Ståtthollaren och samma skiep antaga, Och skiynder dem

*) Meddeladt af Hans Excellence En af Rikets Herrar, H:r Grefve Brahe.

hijtt åhtt Calmare, och medan dee kunne liggia vtij åhtskillige Hampner ty moste till Hwar ordt Nembligh till Norrkiöpingh Söderkiöping och Walmerswiek förordnass Ehn Wiss Carll, Hwilken med Ståttholtarens Samptyckie, samma skiep antager, ock dem fölier hijtt till Calmare. Wij hafwe och så befaldt Ryttmesteren Carenbergh att han gienast en viss Carll till Westerwijck försenda skall, hvilken skulle wara dem Skieppen som der antages följachtig och giffwa acht vppå att Ingen sticker sig undan H. K. M:tz och Cronones tienst. Detta haffwe wij Eder Nådeligen icke welet förholla, Och Befale Eder Gudh Alzmechtigh. Signatum Calmare den 4 Augustij Anno 1629.

Euer gut vnd freundwillige
JOHAN CASIMIR Pfaltzgraff.

Inuti ligger en serskilt papperslapp med följande:

Post Schripta

Efter thett wij Befruchte, att Rytterijtt igienom Deras starka Marcherande kunne bliffwa vtmattade, Så att dee till H. K. Maij:tz och Crononones tienst ickie kunne blifva Brukelige, Begiäre derföre att i them Nuu wele Sachta Marchera låtha, på thett att Någon i så måtto sig icke må ifrån H. K. M:tz och Cronones tienst ifrån Compagniet afsöndra. Signatum ut jn litteris.

Utanskriften:

Konungl:a Maij:tt till Schwärige Wår Elskelige Kiäre Heer Schwågers, TrooMan och Wällförordnade Öffwerste, för Ett Regiemente Smålendske Ryttere, Den Welborne Heer Peder Brahe Greffwe till Wisingsborgh, Friherre till Ridboholm, Herre till Axeholm och Sundboholm *).

Nådeligen:

Derunder med samma hand antecknadt:

Vtij hanss frånvaru Öffwerste Lieutenampten ypbriter och heer om med flijtt bestella.

---

*) Sist Svea Rikes Drotzet m. m.

Riks-Rådets och Presidentens i Räkenkammaren, sist Öfverståthållaren och Amiralen Clas Flemings bref till Commissarien Conrad Falkenberg, sist Riks-Råd och Riks-Kammar-Råd *)

Wänlig och wälwillig helsan, samt allt godt medh Gudh Alzmechtigh tillförenne. J kunne wäll draga eder till minnes, godhe wän Herr Commiss. Conradt Falkenberg huruledes J för migh senast angofwen een ungh drängh vthj Boockhålleriet wäll öfwadt och förfahren, som tiänligh skulle wara att bruka vtj H. K. M:ttz tiänst: Och aldenstundh man nu een sådan hafwer af nöden: Begierer iagh wänligen att j den samma, eller någon annan som är af wår Religion och wäll qvalificeret där till öfwertahla, och hijt inn skicka wille, medh hwilken j och accordera och afftala wille om hans löhn och beställningh, den honom richtigt åhrligen skall gifwen warda, och älliest med hwad conditioner han tiäna skall. Man hafver låtet utskepa och

*) Lemnadt af Öfversten, Baron Anton Knorring, och meddeladt af Hans Excellence, m. m. Grefve Adlersparre.

och öfversändha medh lådhemakaren Johan Jacobsson till Hollandh (till een Proff hwad. på den Orten der med kan wara att giöra) tw tolfpundiga kopparstycken, wäga 16 skepundh, jämwäll tw sexpundige kopparstycken, hwilke wäga *)

effter som jagh tillförenne eder därom tillskrifvit hafver. Sammaledes försändes och medh be:te Johan Jacobsson någon spannemåll, som Admiralitetet tillkommer, till den ändha, att den där vte, för det högste som möijeligast wara kan, H. K. M:tt och Admiralitetet till fördeell och godha, må vtbringas och försällias, på det Penningarna sädan, så wäll till att wärfwa Embetzfolk som andra Skepsholmens nödige expenser, användas skola. Begiärer för den skuld wänligen att j ofvan be:te Johan Jacobsson opå H. K. M:ttz wägna, vtj det han eder tillijtandes warder, all godh assistens och befordran bewijsandes wardhe, så wäll be:te Stycken som Spannemåhlen, att bringa till marknatz, det högsta j någon tijdh kunnen: Dock effter, med styckernas föryttrande, icke skall wara Tripparne,

*) Uti Originalet finnes rum lemnadt för att insätta hvad de väga.

Lovis de Guer, *) och till äfwentyrs Erick Larsson synnerligen behageliget, för sine orsaker skuld, därföre wille j så lagha, att det må blifwa dem förborgat och oförmärkt tillgåå. Jag förmeener, att dhe för 60 Rijksdaler skeppundet, skola wara att vtbringa: Män kan man icke komma dem så högdt, kan Een Rijkzdaler, twå eller till det högsta fäm afslåes; dock warde j edert bästa i saaken giörandes. Hwad härvtinnan, och i andra saker passerar och förrättas kan, wele j wed alla tillfällen migh aviseta, Jag hafwer ännu, sädhan wij skildes ått ingen skrifwelse eller avis ifrå edher haft. Befahler edher härmedh och alltidh vtj Gudz milda skydd och beskärm, till godh önskandhe wälfärdh, wänligen. Af Stockholm d. 25 Novembris, A. 1631.

Derefter med Riks-Rådets och denne tiden Presidentens i Räkne-kammaren egen hand:

Såsom iagh oh senast skref eder till åm en godh qualificerat man till Director öfwer handlingz-Compagniet altså är ännu min begäran i der vthinnan eder flit ahnwända welen oh såsom iagh förnimmer at Christian Wilsshusen hafver skrifuet Arent Hubersson till åm samma

*) De Geer. Den förste af det namnet som inflyttade till Sverige.

ärended, altså wille j medh honom deråm correspondere at icke eder oWetandes 2 för 1 betingades.

E. G. W.
Clas Fleming.
m. pria.

Utanskriften:

Kongl. Maijtz till Swerigie troo Man
och Commissario vtj Ambsterdam; Edle,
Wälb. Cónradt Falkenbärgh till
Trijstorp, Min synnerlige godhe Wän,
detta
wänligen.

Likheten med Originalen intygar
J. G. Liljegren.

Om Drottning Christinas, Carl X Gustafs och Carl XI. Kongl. tider i Sveriges historia, äfvensom om de för och efter; så och Revolutions-principernas fortgång *).

Drottning Christinas tidehvarf innesluter det mäst lysande, ey det nyttigaste för Sverige: store Statsmän, store Fältherrar och lärde män af ett då ännu för utländningen förvånande snille i den så kallade tröga norden. Intet land på vårt jordklot kunde då uppvisa en lika mängd stora och lysande personer som Sverige, när folkmängden beräknas: vare detta icke för ofta upprepat för Svenskar! Gustaf Wasa danade allt härtill. Carl IX tillröyde åt Gustaf Adolph den bana han så ärofullt för sig och riket beträdde;

*) Är det sista af samma hand med Sammandraget af händelserna under Konung Eric XIV:s regering, i 3:dje delen af dessa Handlingar; med facta till Revolutions-historien under Kon. Carl XII:s regering, Drottn. Ulrica Eleonoras, samt början af Kon. Fredrics, i den 7:de delen; och med Anteckningarne rörande Kon. Gustaf Adolf den Store, i den 8:de delen. Dessa fyra afhandlingar höra till den fordna Dalinska samlingen och äro troligen författade på 1730 och 40-talen.

och Christina ärfde efter sin store Fader endast lager- och eke-kransar att yfvas med, och det lydigaste, det tappraste och med de bästa lagar och författningar för sin tid försedda folk, hvilket hembar åt hennes barnaålder kärlekens offer. Och med huru många lysande stora män kunde icke då Europas länder skryta! Därtill samtida Regenter af förträffliga talanger eller åtminstone af betydenhet: Uladislaus af Wasahuset, Ferdinand af det Österrikiska, den unge Bourbonen Ludvig XIV, Cromvel ehuru Usurpateur, och Christian IV, den störste af sin slägt. Desse Regenter voro biträdde af ypperlige hjelpare ibland deras undersåtare. Mer och mindre storverk hopades öfverallt: men Svenskarna uppstego dock högst ibland fiender och vänner. Skölden med de tre Kronorna och Wasen, satt främst i Ärans Tempel.

Det högst ovanliga härvid var att vettenskaper och vitterhet gingo i bredd med stats och krigskunskapens sammanknippade blodstråt; att intet som vanligit det sednare uteslöt det förre. Man kan igenfinna ordsaken i den oafbrutna fortgång af kunskaper och vett, som mitt i de oroligaste tider hyllades af en Gustaf I, af dess Kongl. Söner, samt af Gustaf Adolf och Christina; hvilka allesamman gofvo förakter åt okun-

nighet och hedern åt kunskaperna och deras idkare: Högsta äran i Rådplägningarna sammanfästades med den i Lärosalarne. Dessa Regenter värderade boken lika med värjan: och således, med grundeliga kunskaper och hjeltemodet, merendels skapade åt historie-skrifvaren ryktbara bragder och visdomens alster. Den Svenske Historie-skrifvare som har till motto: den strängaste och mäst auctoriserade sanning utan skvallerandans smädelser, finner ifrån 1519 till 1719 de skönaste, de märkvärdigaste århundraden för en opartisk penna. Och under denna tiderymd, näst en Gustaf I, en Gustaf Adolf, gudfruktig, stor Konung, öm son och maka, god fader och redlig vän, samt den fattigas stöd. Efter den store och beundrade Gustaf Adolf, besteg Christina thronen, som stöddes af förträffelige ämbetsmän, danade i hans och Carl IX:s tidevarf. Hon hade med blodet dess värme, och i hufvudet utvecklingen af alt det lysande och vidtfrägdadt är. Som fadern ägde hon ett af uppfostran och erfarenhet klarsynt vett med en oemotstondelig begifvenhet till värkställandet. Hon var stolt och högsint. Hon hade ett imposent utseende, ehuru mera liten än stor till växten och den ena axeln något sned. Hennes profil var reguliert ädel och hennes ögonkast sköna. Klädseln högst ovårdsam, älven som hen-

nes sätt att vara i sällskaper. Vid tjugu års ålder var hon ett undervärk icke allenast i sitt kön, utan för båda, såsom högacktningsvärd menniska och som Regentinna. Sedermera fingo hennes anlag till öfverdrift i sinlighet och frikostighet en fördärfvelig väckelse af en Magnus Gabriel De la Gardie *); och blef hon sidst af en Bourdelot **) i vårt land oboteligit förnedrad: denne sednare en högfärdig listig gök, som begrinade Religion och seder; den förstnemnde unger avantageux, en etourdi lycksökare som sökte utttränga 'bra folk: Konung Carl XI. kunde aldrig med honom; var vispiger med ytlighetens innästlande seder i prakt och nöyen; med en förmånlig figur, var han, som det säges, den förste som, väl med allmenhetens begifvenhet för det intagande men utan allmenhetens aktning, feck insteg i Christinas legera hjerta. Det är denne Grefve Magnus, som Hon obetänksamt gifte med en Prinsessa sin slängtinge och som vi sedt åldras Gudfruktig och olycklig i höghetens hala salar, för mycke lastad och förmycke berömd. Annorlunda insomnade en Axel Oxenstierna i odödlighetens famn; han sammanlade sina siuttie-årige ögon så godt som i åsyn af

*) Sedan, tid efter annan, Riks-Skattmästare, Riks-Cantzler och Riks-Drotz.

**) Drottningens Medicus, född Fransman.

den store Konungen han af trohet till Gustaf Adolfs minne och ännu älskande dottern, icke velat se på den Svenska thronen; men af hvars ouphörliga Kongl. högacktning hans gråa hår bekransades, då ibland Oxenstiernas sista ord på sotsängen om Christinas villosteg voro dessa: hon är dock den store Gustafs dotter.

Få karlar hafva haft Hennes beläsenhet på sin original-språk; värdig en individu af den lärda Kongl. vasa-slägten, så Prinsar som Prinsessor med de flere, så och vittra och beleföade; och i Norden dittils ingen hennes kännedom i de fria konsterna: kännedomen i de fria konsterna var ett spegelspråk ifrån Modern, än mera än ifrån Fadern; vi veta huru sedan Enke-Drottningen Hedvig Eleonora framdrog Architecten Nicodemus Tessin ock en Klöcker Ehrenstral. Christina hade det intagande, den uppmärksamma höflighet, som hennes Herr Fader och många i den slägten så segrande begagnat. Det karlavulna och orädda hon hade, ingaf tancken åt andra och åt henne, att hon väl skulle kunna commendera en armée; detta var angenämt för Svenskarnas ärelystnad. Men med allt detta, missleddes hon dock efter hand af sina eldiga passioner till förvånande afsteg, och Christina och Sverige blefvo intet mera passande

hvarandra. Hennes ärfteliga gifmildhet blef ytterligt slöserie, hennes förtroende framrusade utan urskillning; hennes Regering utan de gamles råd, blef så vacklande, att man ville tro det Carl Gustaf kunnat medelst sin slughet gripa Riksrodert, om icke en än större klokhet tillbakahollit honom. Messeniernas *) förtroende till honom, synes som kostande dem lifvet och menas skyndande Christinas ärkänsla att begagna tillfället till Kronans fästande på Carl Gustafs hufvud och åt sig sielf oberoendet. Dit åt, till Svenska Kronan, syftade alltid hans obeskrifveliga ärelystnad; nästan skapader för Svenskarnas dåvarande lynne. Han efterträdde nu på Svenska Thronen wasaslägten, som med och utan Konungakrona, i mer än 400 år framvisat en mängd lysande och fruktansvärda män. Man skulle åt menniskoslägtet kunna säga om en del af dem: se och bäfva; då åter andra, och till större mängd, tillhörer menniskoslägtets välsignelser; glömskan hafver icke varit mångas lott.

Hvilken mängd af lärdt folk uppträder icke i Christinas tidehvarf. Att fullkomna kunskapernas alla delar, inkallade denna i detta afse-

---

*) Arnold, Historiographus Regni, och sonen, Johan, den yngre, i Rikets Cantali.

ende verldsligt visa Drottningen, utländningar; största delen af en stor litteraire ryktbarhet; de och deras samtida utomlands, basunade ut Christinas lof kring verlden; och ännu i dag höra vi återskallet, men som Echot, hvilket mer och mer mindskas. Jämte lärdom och vitterhet kom hyfsning i seder. I alla tider ses belefvenheten, i samband med uplysningen af det goda vettet, icke med pasquiller och partiskhet; vanligt ser man plumpheten ohyfsader smäda belefvenheten, likasom viliande inbilla det ett fryntligt, sedligt och nedlåtande väsende innebär något falskt och att däremot naturens barn i sin ohyfsning, beviste ärlighet: men tokig och usel den som litar på denna ärlighet, som sätter värde på lymmelagtigheter.

Det var intet Ludvic XIV tidevarf, som skapade Christinas; hennes geck i bredd med hans. Ett hof, firande belefvenhet och prackt, omvärfde Christina; och kringspridt i landet, voro dessa seder och kunskaper blefne bofaste. Högheten i siälen hade tillkommit ifrån Gustaf I:s uplyftande Regeringssätt och ifrån segertågen genom Pohlen och Tyskland. Detta lysande väsende, detta lynne i lärdoms-yrken fortfor under den i Christinas tid och i Christinas land bildade Carl Gustaf; och ännu a: vana,

såg man sånggudinnorna och behagen mysa då och då under den illa uplödda Carl XI:s fullmyndighet. Uti Carl XII ungdoms och sista års anlag, igenfinnes behofvet af glädje; och hyfsningen inväntade endast med de fria konsterna och de nyttigaste vettenskaperna, att Carl skull i sina fredsprojecters fullbordande kunna räcka dem oliven med lagern. Trögheten hade försvunnit ur sällskapen vid återkomsten af en forntids hoflefnad, som framskaffadt det vackra könet med en älskvärd Drottning; det ena och det andra nödvändigt för sammanlefnadens hyfsning, ja för att intet abruttera nationeu, som altid apar hofsederna.

Lärdt folk under denna Drottnings regering är till se af ett så stort antal, att jag, utom det att jag icke kan känna dem alla, det vore en för lång Nomenclatur; endast må utan företräde efterföljande nämnas.

Riks-Cantzellern Gref Oxenstiernas grundeliga kunskaper voro grundlagde under mångåriga resor till utländska lärosäten, där han var fyra gångor i Cathedern; sedan begagnade, med en obeskrifveligt säker mennisko-kännedom och en outtröttelig arbetsamhet, utan annan ledning än sig sjelf, sin Konungs befallningar och fäder-

neslandets gangn. Han var och en ansenlig Herre, med ett fryntligt, och vördnadsgifvande utseende. Härtill, en kunnig och lyckelig härförare.

Friherren och Riks-Amiralen Carl Carlsson Gyldenhjelm, hade med många kunskaper den största välvilja för lärdomen. Hos denne ärans tappre man och förståndige herre, upfostrades den käcke och deciderade, chevalereska, högdragne och sjuklige Gref Gustaf Gustafsson Wasaborg, som gorde skäl därföre. *) Han vördade sin fosterfader och var synnerligen tillgifven Axel Oxenstjerna samt Pehr Brahe; sig till heder.

Gref Pehr Brahe **) hade goda kunskaper, var arbetsam, skref väl och var de lärdas stöd, isynnerhet för den Svenska Historien; varande en gammaldags ärlig svensk med ett redigt hufvud.

Gref Magnus Gabriel De la Gardie var väl beläst och vitter och tienstaktig, genereux samt en stor de lärdas beskyddare, ägde intagande utförsgåfvor med än angenämare väsende.

De 2:ne Messenierna äro genom sina ut-

---

*) Konung Gustaf Adolfs naturliga son. En tid Svea Rikes Råd.

**) Sist länge Svea Rikes Drotzet. Förmyndare under Drottning Christinas och Kon. Carl XI:s minderårigheter.

bredda kunskaper, äfven som för sinneläget och olyckorna kände till deras lynnen ock öden, liksom den äldste Messenius. *)

Atlanticans fader, Olof Rudbeck, behöfver endast nämnas. Yttermera: Biskop Johan Botvidi; Ärke Biskop Laur. Paulinus; Biskop Johan Mathiæ, som däriemte intager ett betydande rum uti Drottning Christinas och Konung Carl X historias hofintriguer med mera. Riksrådet den baksluge Adler Salvius; Professor Olof Verelius och Biskop Johan Rudbeckius. Riks-Skattmästaren Friherre Sten Bielke och den äldre märkvärdige Sten Bielke **); RiksRådet Friherre Bengt Skytte äfvensom fadern Riksrådet Johan, voro i allo märkvärdigt lärde Herrar, synnerligen Johan; Riksrådet Friherre Gustaf Posse; Riksrådet Friherre Schering Rosenhane; Friherrinnan Catharina Bååt; Catharina Bure och Friherrinnan Vendela Skytte med 2.ne sina systrar, Johans dött-

---

*) Denne sistnämnde var Assessorn i Svea Hofrätt Joh. Messenius; en mångårig statsfånge. De förutnämnde voro: sonen Arnold, Historiographus regni, och sonesonen Johan den yngre, båda aflifvade.

**) Svea Rikes Råd, General-Gouverneur i Pomern. General-Legat i Tyskland och Directeur öfver det Evangeliska förbundet; så ock Friherre.

rar; Baronerne Johan Cruus *) och Carl Mörner **); den store Stiernhielm; den Excellentisime Riks Rådet Mathias Biörenclov och Svågern Latinarn Kongl. Rådet Edvard Ehrensten; Envoyéen Harald Apelbom; Gref Bengt Oxenstierna, sist Kongl. Råd och Cantzelie President; den ogement lärde Wexionius Gyldenstolpe; ***) Biskop Johan Terserus, så känd i vår Rikshistoria; Biskop Johan Gezelius, Biskop Laurelius; Johan Buræus, oagtadt sina underligheter; Biskop Iohan Baazius; Ärke-Biskop Stigzelius; och Biskop Lars Vallius; Lars Eldstierna; †) Samuel Kempensköld; ††) Johan Loccenius och Johan Schefferus; †††) Riksrådet Friherre Bengt Oxenstierna, vanligen kallader Resare Bengt för sina mångfaldiga resor, kunde färdigt tala sju språk, deribland Persiskan och Turkiskan; Johan Ehrenst Creutz †*); Sigfrid Aronus For-

*) Kammarråd, Son af Riks-Skattmästaren och Riddaren Jesper Matson Cruus.

**) Riks-Råd och President i Götha Hofrätt.

***) Sist Assessor i Åbo Hofrätt.

†) Sist Landshöfdinge i Östergötland och Friherre.

††) Häradshöfdinge.

†††) Båda Professorer.

†*) Troligen Friherre Ernst Johan Creutz, som sist var Riks-Råd och President i Åbo Hofrätt.

sius, den vidtbekanta Astrologen än mera än Astronomen; med flera så af Adel som oadel.

Drottning Christinas tid drog synnerligen nytta af de rika och i handeln och Järnvärkeriet kloke ock driftige män, som Konung Gustaf Adolf låtit låcka in i riket; såsom en Anton Grill, Louis De Geer ock en De Besche, samt Geijer med väl flere af dylik hallt; alle från Holland, Nederländerne, Tyskland samt flerestädes. denne Lovis De Geer deriemte känd för den så kallade Lovis De Geers flotta, som (doch intet för intet sade köpman) så kraftigt bidrog till Sveriges bästa i Drottningens krig med Dannemark. Grill hade en ädel reputation, som med namnet gått i ökning in i vår tid. De Geer hade ett excellent hufvud: var en Holländare med egoisme, med egensinnighet och butterhet, med caracteren att ligga på styfvern när den intet behöfdes till förmering; dock också rikeligen utgifvande för inrättningar af medborgelig nytta. Sådana författningar vidtogos under denne store Konungs tid ock näst-följande Förmyndare regering.

Ibland de nämde med deras Fädernesland missnöide utländningar war och den förnäma och rika Österrikaren Friherre Khevenhüller. *) Han

*) Svensk Friherre samt sist Svea Rikes Råd.

med De Geer i synnerhet, giorde ofanteliga penninge förskott till Kronan. Dem med de flere måste lämnas förpantningar; men en sådan penningetillgång hade icke Swerige haft och sådanne manufacturister förr aldrig varit här sedde. Ifrån denna tiden kan man räkna Järnvärkens upkomst här i Riket; en branche af välmåga, som ger vår enda påräknade Balance på handels vågen.

Ingen lycksökare eller obemedlad fick här inkomma; utan endast folk med godt ryckte, talanger och penningar, som kunde öka Sveriges välmåga; hvilket och ögonskenligt hände.

Ännu hade Drottning Christina spiran med fullkomlig höghet. Hon var det enda kröntа hufvud på sin tid i Europa, som med kronans värdighet bar kronans tyngd och sielf höll Riksrodret; därvid visserligen kraftigt understödd i kinkiga omständigheter, af stora män i conseilen och på slagfältet. Hennes hand söktes af de största Prinsar. Ibland andra tillbud, önskade flere gångor den vidtfreidade Konung Uladislaus i Påhlen att i en framtid få Henne till Gemåhl åt sin unga Son Prins Cazimir Sigismund endast ett älskvärdt barn. Detta var att släcka slägte-

slägtehaten, utom flere politiska förmåners vinnande.

Ännu så länge var hon agtningsvärd som hon följde sin store Herr Faders, Faderfaders och Faderfaderfaders metod, också att en söknedag i veckan på en viss tid se de af sina underåtare som hade att andraga; men ovillkorligt skulle nu som förr andragandet ske skrifteligit, kort och godt. Var det emot någon Embetsman eller annan, lemnades saken genast till vederbör-börlig ort att ransaka. Blef den anklagade ansedder skyldig, straffades den utan miskund enligt lagens bokstaf; var åter angifvelsen falsk, så fick angifvaren likaså upböra sitt straff utan hopp om benådning. Sedan hennes våldsamma sinnelag kom med åren en gong att taga fart, blef det nästan tyranniskt, så som tillgeck med Monaldeshi, där det jemte hennes dominerande lynne kom i full dager.

Emedan hon ännu var regerande, tyglade hon desse passioner, ehuru sluteligen temmeligen upmuntrader att bryta bandet, af en Bourdelot och den denne recommenderat hos henne, neml. Spanska Ambassadeuren Pimentelli, som dref henne till mycket fördärf. Andra utländningar voro en Descartes och en Hugo Grotius; desse gorde Sverige heder.

Likväl bör man medge det hon ärade ock värkeligen högacktade sina stora odödeliga Generalers minnen eller dem personligt, som den store Gustaf Baner, en Gustaf Horn, den store Torstensson, en Liliehök, Königsmark, Wrangel; Jacob De la Gardie, hvilken inlärde Konung Gustaf Adolf; så och flere store och dugglige krigare; så och af civilstondet, som en Oxenstierna, Bielke, Pehr Brahe, Adler Salvius, Schering Rosenhane, Clas och Herman Fleming Christer Bonde med flere till en mängd af frälse och ofrälse.

Otillviteligheten i hennes Maj:ts hof vår icke som i Konungarne Gustaf I:s Johan III:s, Carl IX:s och Gustaf Adolfs; denne sednare låtande köra ur hofvet Johan Jonsson Jacobskiöld för dess lumpna och liderliga lefned. Det Drottningen alldeles intet kunde tåla var Poltroneri; om hennes mäst om hjertat liggande gunstling derför endast misstänktes, disgracierades han för all tid. Hennes Hof öfverträffade vida i prackt och nöyen, till och med Konung Eric XIV:s. Förlåteligit kanske, efter Sveriges land- och ärevinning under trettie åra kriget och efter Westphaliska freden. Hon kunde lysa med den störste Statsminister och stora Politici; med den största mängd af största Generaler, med civile embets-

män af högsta förtienst; af Hofmän icke endast af en fin belefvenhet, men och med kunskaper och lärdom, vitterhet och smak i de fria konsterna, sådane som hon sielf var.

Det en viss lux, lämpad efter landet och tillbörliga tillgångar bör existera, är ovedersägeligit, och begagnades sålunda af sielfve den odödlige Gustaf I, hvilken höll ett Konungsligit lysande Hof med dageliga anständiga nöyen, men beräknadt efter penningetillgången. Ty hofseder policera eller abrutera landsederna, allt efter de förstnemdes hallt; och utan mildhet i seder och umgängesätt, sä äre vi hand i hand med Barbarismens förelöpare.

Drottningens Hofmän voro så i höga lofts bur, som i småstaden inblandade med odåger och näsvise. En unger Gref Dohna var en näsviser, nackdryger yngling med courage, som baktalande ville prima hvar som häldst; ådragande sig ledsamheter, ibland andra en duel med Öfverstallmästaren Steinberg, *) han som raskt skymfade Dela Gardie: må då Dohna straxt utpekats till varning för kommande tiders ungdom; Dohna

*) Anton von Steinberg blef Friherre, Grefve, Öfver-Kammarherre och sist General af Cavalleriet.

löpte med limstången, vanitieust utspridande sin imaginaira importance i Riksvårdande och lappri. en liten tid deraf ägde han en sådan celebritet med sin i favoritskap ombytliga Drottning; för öfrigt belogs han och glömdes emot sin förmodan och allt sitt fjäsk.

Det var ifrån Drottning Christinas tid som uplösningen af gode och anständige seder daterar sig; jag menar de moraliska och hvilka ganska väl paras med de yttre gode, då de intet ifrån högsta ort föraktas. Ungdom böriade att oförsynt stiga fram om de åldriga. Likaså legert behandlades gudsfruktan: Helgedags afton och sielfva helgedagarne blefvo dantse, spectacle, ballet och orgie dagar. En och annan gorde i sin tanka kvickt narr af gudstiensten eller låtsade endast för syn skull att sätta foten dit: så gorde sielfva Drottningen till slut.

Högdragenhet blef den unga Adelens känneteken; supa och frossa var redan inkommit ifrån det trettie åra kriget. Detta blandades dock med det chevaleresqua galanteriet, som gaf en ädel glättighet åt sammanlefnaden. Fruntimren voro dygnets gudinnor.

I sin första ungdom hade Drottningen knutit ett fast vänskapsband med den enda favorite

hon någonsin hade af sitt kön, Ebba Sparre, hvilken kändes för fullkomlig skönhet och fullkomligt dygdig.

Konung Carl XI blef det förbehållit att så mycket sig göra lät, återföra moraliteten i sitt hof. Hvad näsvisheten och okynnet belangade, befalte denne Konung att de skulle näpsas af föräldrarne, Regements eller Collegi-cheferne, eller på handels-contoren, och den ey hörde till någon af desse folades utan krus ur staden med upsikt där han kom. Odågan, bullermakaren, frossaren, suparen och spelaren, samt dem som höllo sådanna kallaser, banlyste denne redbare Konung; unga officeraren afskedades därföre från Regementen.

Drottning Christinas egenskaper utgå från hennes förträffeliga, men förderfvade hufvud, och hennes kalla hierta, att ey gifva det en än sämre benämning; kanske var hennes siäl i allt detta. Med sina sluteligen omoraliska och oeconomiska oförlåteliga fel, hade hon qvaliteter, som iemte hennes härkomst imperieust motvägde och gorde omöyelige alla tillbud att få henne från Regeringen förr än hon så sielf fant för godt; ja till och med skulle Carl Gustaf misslyckats om nånsin han kunnat hafvit ett

sådant project. Den store Gustaf Adolfs dotter hade förblifvit Sveriges Drottning, om icke hennes utländske smilare styrkt hennes begifvenhet till utländska seder, resor och galenskaper; däribland den största var hennes religieusa liknöydhet och religions-förändring. Gamle Herr Åke Axelsson *) ville ey mera tiena i Hofvet, sedan där så här böriade tillgå; Han nedlade Riks-marskalks-Ämbetet för låtsad åldrighet. Man förebrår kanske icke utan några skäl den Kongl. Regeringen och synnerligen Riks-Canzeleren, det oblida sätt hvarmed Gustaf Adolfs Enke-Drottning behandlades; något underlig var hon, men det mest af hiertfrätande sorg öfver sin sal. Herres frånfälle. Hennes Dotter låtsade intet härom, thy hon hade sitt hierta endast i hufvudet; och skämtsamt kvicka stickord på tungan, som gorde henne ovänner. Då Drottningen ville frivilligt öfverlämna Svenska Riks-styrelsen, den hon var ledsen vid, till den af henne utkårade Arfprintsen och sin adopterade son, Pfalts Grefven Carl Gustaf; upstod den starka striden mellan dem som önskade det Drottningen behöll kronan, och dem som ville se den på Printsens hufvud och det genast. Den gamle Riks-Cantzleren, à la tête för de förre, hade att strida emot Drottningens begifvenhet,

*) (Natt och Dag) Friherre.

emot hennes utländska gunstlingar, emot inländska Renegater och jabröder, samt hela det partiet som var på Drottningen och hennes regering gramse, synnerligen på den förre Förmyndare Regeringen, emedan den bestod af höga förnäma Herrar och som gifvit Kronolägenheter åt personer, hvilka för deras stora tienster dock intet hade annat att gifvas; därtill emot Printsens alla anhängare och de som af honom väntade sin och landets lycka; och ändteligen emot dem, som i den ständigt kraftfulla Wasa-ättens skiliande från kronan hoppades att åtmindstone framdeles finna en minderårighet eller annan för deras anslag tienlig utförings-periode till styrelsekraftens eftergift eller kunde hända konungamagtens så godt som annullerande; sådan den blef efter Carl XII:s frånfälle och vi nu befinna oss uti. Men annat fingo dessa nyhetskrämare spöria under Carlarnas regeringar, då konungamagten utvidgades mer och mer att contercarera republicanismen, så den Aristocratiska, som den Democratiska. Skada är, att förekommit en berättelse om motiverna, intriguerna och partierna vid Drottningens abdication som skall vara upsatt gemensamt af Schering Rosenhane och Clas Rålamb (sonssonen till den *)

*) Anders Sigfridsson Rålamb, Ståthållare och Befallningsman på Stockholms slott.

som öpnade Stockholms söderport för Hertigarne då Konung Eric togs till fånga) biträdde af den unga Anders Liliehök. Desse tre voro temmeligen af enahanda motsträfviga principer, stora snillen; de tvenne förste till åren komne Herrar och sist Riks-Råder, Öfverståthållare och Friherrar, med stora kunskaper och lärdom, stor ärfarenhet, förträffelige män i Riksstyrelsen, med egne hufvuden, berömde Herrar så in- som utrikes. Den tredie hafve vi sedan sedt spela en egensinnigt märkbar role, så Ambassads vägen som vid Riksdagen 1682; dog som Friherre och Precidènt. Men detta högst intressanta document kom af goda skäl att snart kastas på elden. Denna beskrifning hade äfven gifvit en ovärderlig uplysning om Gustaf Adolfs, Christinas och Carl Gustafs regeringar i allmänhet, synnerligen om Christinas förmyndaretid.

Likaså hafver mistats en berättelse om Konung Carl XI:s förmyndare tid, hvilken kunnat gifva oss en fulkomlig underrättelse om den tidens omständigheter och det som tillredde Carl XI:s reduction samt gaf åtrån till 1720 års Regeringssätt; upsatt af Kongl. Rådet Gref Polus. Denna berättelse fins icke så tillförlitelig som den förra, då Auctorn var väl en lärder man, men och lycko-smidare, kommen ifrån Profes-

soriatet genom Drottning Hedvig Eleonoras nåd upåt, behielpt af sin listiga och lättsinniga syster.

Konung Carl X, ehuru sielf af ett gammalt Churfursteligit hus, som räknade Keysare och Konungar ibland sina Anherrar, låddes intet härom, utan berömde sig fastmer af den hedern att å möderuet härstamma af Wasa-huset. Konungen hade gemensamt med Gustaverne och Carl IX, ihärdighet i beslut och väl öfverlagde planer; väl för omständigheter någon gong vika på sidan, dock aldrig ömsande idéen, alrig gå till baka: utan envishet, välförstående om en stor man. Han tucktade i ögonblecket, liksom desse store män, tilltagsenheten och sielfsvåldet.

Konung Carl X liksom de store företrädarena, omfattade med en vänskaps full nåd de embetsmännen som det förtiente och glömde allrig att tacknämligt anse deras mödor, troende intet att ju en väl värkställd skyldighet förtiente monarchens högtidliga ärkänsla och som Konung Gustaf Adolf plägade säga: för en ärlig tienare göres arbetet lätt då Konungen med en uppenbar ärlig tack belöner, och lika så försvarar emot belackaren.

Som Konung Carl Gustaf klart kommit under fund under sin Prins tid, genom Messeni-

ernas tillställningar emot Drottningen med samma som de attaquerade de höga i Rådet, Riks-Cantzleren gamle Gref Axel främst; att de endast smickrade honom att begagna honom till villervalla i Regeringen också kommer en gong till ett Regeringssätt efter deras democratiska tycke; hvardt han starkt på sin vackt allt sedan emot den ligan, sättande för den skuld Konungamagten allt mera i oberoende af Ständer och folket. Hans Maysit sade till Terserus: *) En afundsiuk criticus, Hierarc, Aristocrat eller Democrat, kan väl i sin ilska säga om den odödlige gamle Konung Gustaf att han var fikande efter kronan: men denne ädle herreman Gustaf Erichson, fikade endast efter Sveriges upkomst och gloire, då han ville nedlägga den tyngda kronan, tron J det J andre. Aldrig har varit en så stor man i Norden.

Konungen drog sig och som något ifrån Herr Bengt Skytte, Riks-Rådet, emot slutet af sin lefnad; kännande ifrån längre tid tillbaka denne illsluge mannens capacitet ditåt han ville vända sig, och böriade ändteligen med visshet inse hans lurifaxerier; och det var hög tid, thy Konungens Reputation led hos allt oväldigt folk af Hans Maj:ts förtroende till en intet bonus vir,

*) Biskopen.

åt hvilken Konungen en gong så här ytrade sig: Sal. Konungen sade: En Konung i ett land utan Adel är allt eller intet; Despot om han har facultatem därtill, eller folkets gäck om hån är en lappare; thy må en adel vara som en balancestång hos Konung och folk emot den som vill öfver rätten. Och denne Konung Gustaf Adolf var som farfadern, en Salomon,

Dessa resonnements äro komne ifrån Kongl. Rådet Gref Lindsköld, som det fått veta på sidan och meddelat det till Riks-Rådet Gref Gustaf Cronhielm. Genom samma canal vet man ett och annat som tilldrog sig under nemde Messenianska tillställning, hvilken var af en vida större betydenhet för allmänna lugnet än man då kunde föreställa sig. Drottningen fick veta det om aftonen just som hon skulle gå till sängs. Kort efter upkom Öfverståthållaren Herman Fleming för att gifva därom tidningen, som hon redan ärhollit medelst en den där förrådde Messenierna. Hon lät genast Flemingen komma in. Han sade Hennes Maj:t sitt ärende, detaillerande det med sin vanliga köld och sade därtill: vid mitt hufvud försäkrar jag Eders Maj:t att intet upror är å färde eller en gong kan komma å färde. Detta är en tillställning som väl har en svans, men den består och endast i

svans; och låter man intet buller bli häraf, kan den svansen afhuggas och hela det partiet blifva kortrumpigt i många år: Igenom tysthet skall man få rätt på hela härfveträen och Eders Maj:t komma i stond att straffa få och färre; men alla komma för en dager, om man så vill.

Drottningen, som var en orädder och rådiger Princessa, stod och såg helt tranquilt på Flemingen; Svarade efter en liten stunds betänckande: Hvad J säger, Herr Herman, är rätt sedt; men hvad menar J om Arfprinsen, ty jag vet kanske mer än J, jag vet att de communicerat åt Prinsen deras fördömde projecter. Ni som är i förtroende med honom, vad menar J därom? Herr Herman Fleming svarade: Det är väl så möyeligit, men det jag med visso vet, är att Hans Kongl. Höghet intet biter på den kroken, utan blir desse gesäller än mera upmärksamme och lärer oförtöfvadt gifva som en trogen undersåte Eders Maj:t sina underdåniga tankar tillkänna.

Drottningen sade: jag vet och att förleden natt sändes honom bud härom från det partiet; lustigt blir att se hans comportement härvid: Hvad menar J? — Jag tror för säkert, som jag sagt, att innan kortt har Eders Maj:t Prinsens

express med noticen om alt hvad Hans Kongl. Höghet vet; ty han är både för ärliger och kloker Herre att gå in på sådant; det vet jag för visso.

Drottningen sade så åt Herr Herman: att få rätt reda på alla de besvurne, skulle man låta saken gå an till ett uplopp; då låta dem först komma allesamman på theatern innan man fälde rideauen och dem alla i fällan hade; det kunde väl bli ett rasp af, men jag med mina knecktar fruktar platt intet för utgången; man blefve då viss om hvilka alla vore: Emedlertid låtsa om intet. Herr Herman hade nog göra att få Drottningen ifrån denna dierfva och blodiga idée; försäkrande att dock skulle allt komma till Drottningens säkra kundskap och saken qväfvas utan buller.

Det anmärkningsvärdaste är, att iemt så lång tid som en express kunde skyndsammast gå och åter komma från Öland, vardt tiden emellan Drottningens tal med Öfverståthållaren Fleming och ankomsten af Prinsens bref till Drottningen, däri han inberättar Messeniernas dierfva företag och sitt misshag icke endast däröfver att få deras förtroende ehuru icke undertecknadt, utan och att de vå-

gat tro honom capabel att emottaga ett sådant gement project, hvilket Hans Kongl. Höghet däriemte underdånigst medsände. Som Herr Herman Fleming låfvat, skedde; alla hufvudpersoner yppades och allt vad som behöfde vetas, blef kunnigt. Med Messeniernas exequerande uphörde falska angifvelser och man feck vara i ro. Detta tilldrog sig år 1651, och är mig också underrättadt, af Hans Exellence Gref Cronhielm, hvilken i många stycken förfaren Herre, väl kände dessa tiders intriguer genom sine intime connectioner med den tidens mäst betydande män. Han hade fått denna berättelse af sin far Lanshöfdingen, som hade den af en hederlig man Landshöfdingen Friherre Carl Hinrich Wrede, samtida med händelsen och son af den Hinrich Wrede som i Kerchholmsslaget gaf sitt lif till frälsning för Konung Carl den niondes. Nemde Landshöfdinge Friherre Cronhielm visste och härom, som då hörande till Drottningens hofbetiening.

Denne Friherre Fleming var Amiral då han en dag vid visandet åt Drottning Christina ett vackert nytt Örlogs skepp vid Skepsholmen, kom att vicka på plankan, som de båda gingo på, hvarvid den kantrade och båda föllo i siön. Fleming hade så fattadt Drottningens kläder,

att de båda gingo till botten och Hennes Maj:t omkommit därest hennes Öfver-Stallmästare von Steinberg, sedan Grefve m. m. icke kastat sig i vattnet och räddat Drottningen i en lycklig stund. Han blef, neml. Flemingen, sedan Riks-Råd och Öfverståthållare, sen President i Kammar Collegie och General-Gouverneur öfver Drottningens underholls länder. Konung Carl X utnämde honom på sitt yttersta i sitt Testamente till Riks-Skattmästare och en af de Kongl. Förmyndarena: men detta embetet kom han aldrig att tillträda; de andra Herrarne i Regeringen synnerligen M. G. De la Gardie och nogra i Rådet, lade sig hufvudskakeligen däremot genom intriguer, kanske af hat till honom som Reductions-moteur m. m. så att ständerna uteslöt honom iemte Hertig Adolf Johan, föreskutande hans stora siuklighet m. m. utan utnämdes han, liksom många år förut i förra minderårigheten, Gref Pehr Brahe skedde, till General-Gouverneur öfver storfurstendömet Finland, att därigenom eloignera honom, och lika så sändes han till Mediator vid Bredeska Fredstractaten, *) dock

*) Detta sednare lärer varit en misskrifning. Friherre Herman Flemings bror, Jöran Fleming, skall hafva varit den, som var Ambassadeur vid Bredska fredstractaten; då ock Riksråd och Kammarråd.

lefde oagtadt sin så kallade svåra siuklighet ända till 1673. Märkom, att Herr Herman Fleming var Hufvud-moteuren till fierdeparts reductions-tillställningen vid 1655 års Riksdag och gammal vän till Pfaltziska huset. Nog sagt om denna outgrundelige och märkvärdige man, som var af ett något strängt och melancoliskt sinnelag. 4:de parts reduction som ständerna med konungens bifall decreterat, var i sin ordning; metoden också småningom ledande till det hela. Reductionen af en oundgänglig nödvändighet, i Rikets mäst genom detta kronolägenheternas bortlämnande ikomne trängde tillstond: ett olagligt förfarande, då abalienerande var förbudit enligt Konunga-Balken, vår då varande grundlag. Hade Konung Carl Gustaf fått lefva till denna reductionens fullbordande, skulle man fått se den opartiskt behandlader; ty hvarken Aristocratisk eller Democratisk inflytelse hade i denna saken verkadt på denne Herren, Han hade risat och lisat: Man ser det nogsamt af denne Konungs genereusa benådningar och beläningar åt välförtiente män, dem han skänkte rika besittningar af de conquetterade Provincernas Herre och Caniche gods.

Konung Carl Gustaf hade ett riktigt Svenskt hierta och som uppfödd uti Sverige Svenska

seder

seder och sedvänior, det där bidrog att mota Konung Johan Cazemirs intriguer här i Riket; Han hade en kraftfull villia och ett snille som var förträffeligit, med därtill hörande instruction och bedömmande. Kanske hade han kunnat varit mera noggran med Regeringen under sitt flere-åriga utrikes vistande, och eftersedt om den fullgorde Konungens Instructioner, oftast af honom egenhändigt författade och alltid med den diuptänktaste omsorg för Rikets bästa.

Någon gong kunde det väl hända, att Herren misstog sig, såsom till exempel ibland de få, då välvilligt Konungen ville inrätta en Banque, men kom att därtil antaga projectet af en Charlatan, som hette Palmstruch, hvilken blef Directeur och därtill välment recomenderades af då varande Riks-Skattmästaren Gref M. G. De la Gardie. Den inrättningen banquerouterade med Directeuren. Sedan under förmyndare Regeringen vidtogs en annan plan; den till inrättningen sådan som till närvarande tid med fullt förtroende vår Banque lyser. Det var den nedlåtande, redbare och kloke, då blefne Riks-Skattmästaren Friherre Gustaf Bonde, som upgaf detta projectet, honom till en odödelig he-

der, sedan han varit sararkt emot Palmstruch. Sig till stor hielp tog han Eldstierna, som följdt i sådana göromål Konungen i Kriget i Pohlen och sist blef Friherre och Landshöfdinge; en man som med öfverilande hetta och fierté, hade ett excellent embetsmanna Patriot-hufvud och hierta. Rikets ständer sanctionerade år 1668 denna högst nyttiga inrättning, som är en sinnebild af soliditet.

Våre af Gustaf Adolf och Axel Oxenstierna upgiorde och värkstälda handelsspeculationer i norra America, gingo öfveranda under Carl Gustafs krigsoperationer; Holländarne begagnade tillfället.

Lärdom och hyfsning, som godt i ökning sedan Konung Gustaf I:s tid, mindskades intet i Konung Carl X:s. Denne Herre, dock intet som Drottning Christina en Slaf af allt hvad lärdt var, skrädde han en lärd lufver eller paradoxicus eller religions-lekare, ifrån en almänt nyttiger och oskadliger vettenskapsidkare; denne sednare äfvensom den hvilken renade, uptecknade och uphöyde Rikets häfder, var Konung Carl Gustafs man. Konungen var och ömtålig i allt hvad som rörde hans rättigheter och höghet: till prof hans missnöije med Gyl-

lenstolpes *) Politica; däri Konungen missbilligade mindre distinctio facta inter subditos & mere subditos, än den politiska ledning som däri i allmänhet kunde gifva och ingifva: också skildes genast detta år 1657, då boken trycktes, Gyllenstolpe ifrån Politic. ac Histor. Profess. Aboën, samt sattes till Assessor i Åbo Hofrätt; hvarigenom han miste all befattning med den studerande ungdomen. Det hjelpte intet att han dedicerat boken till Konungen; Hans Maj:t slängde den i väggen då han läste detta af Gref Pehr Brahe berömda stället i åfvanstående ledning. Sägande sedan till denne Drotzet. I hafven i Gyllenstolpe en eder välmenande man, men icke Oss så synnerligen. Det Hans Maj:t som en förutseende Herre fant för godt att hindra, det hindrades; och det Konungen ville, det gick han fram med, också var lydnad öfveralt och fäderneslandet i stillhet samt temmelig vältrefnad. Åter blef en följd af Konung Charl XI:s usla upfostran icke allenast hans hårda öfverilningar, utan och den liksom vedervilia han hade för bokläsning, åtminstone lättia för den. Med samma aftog smaken för bokkunskaperna märkeligit öfver allt; och man återsåg under Carl XII:s aderton-åriga krig, män

*) Se här förut.

af anseende som knapt, ja illa, stafvade fram sina orediga och enfaldiga tankar på papperet. Det då som ett vettenskapeligt handtvärk öfverhand hos oss tagna krigsyrket med krigslystnaden, lade i linda så den Svenska lärdomslusten som den Svenska jorden. Utom den mästerliga inrättningen Indelningsvärket, hade aldrig Sverige kunnat uthärdat och soutenerat Carl XII:s krigstid. Detta mästerstycke för oss, är en gudomelig idée af Konung Carl XI:e sielf upfunnen; till hvilkens utredande och värkställande Konungen förnämligast nyttiade den erfarne Ascheberg *) Polycarpus Cronhielm **) och Eldstierna ***), den förste och siste mäst; samt äfven i råd och dåd, den väl capable och väl försökte undersluge en tids favoriten Nils Bielke †). Huru skulle väl Sverige bestådt med Carl XII:s envisa krigslynne, om ey faderns Indelningsvärk understödt landet och Honom; honom, som dock hade allmänhetens agtning mitt i allmänhetens olycka, emedan alla stond, det

*) Grefve, Kongl. Råd, Fältmarskalk och General-Gouverneur.

**) Sist Friherre och Landshöfdinge i Vestmanland.

***) Den samme som förut nämnts.

†) Grefve, Kongl. Råd, Fältmarskalk och General-Gouverneur.

högsta och det lägsta högaktade in i döden den monark som rent ut yttrade sin ärliga tancke, som intet smilade mot eller med, som, med få ord, icke ville fegt machiavelriskt regera, utan var en Carl XII:e. Carl XI var likaså beskaffader; ock så af nationen högaktad, liksom sonen och fadern för sitt medfödda courage, det han hieltemodigt och kanske för våghalsigt, som de och förre Sveriges Konungar, ådagalagde i de 3 batallierna emot Danskarne.

När Konung Carl X. medelst det med Danmark utbrutna kriget feck ett godt tillfälle att draga sig ur Pohlen, där affairerna böriade att skrida kräftegången; höll Konungen på att bli inneslúten på Jutska halfön af mängden fiendes bakom sig, som ditskåckade från flere holl. En Lands-Kammererare-son var den som kraftigast bidrog att frälsa ur en svår ställning den svenska armeén; han ensamt insåg mögeligheten att föra armeen öfver Bälten och fram till Köpenhamn: det var den store Dahlberg, då för tiden Konungens General-Qvartermästare-Lieutnant, som genom sin kunskapsfulla rådighet att begagna ett oerhördt tillfälle, gaf Konungen det rådet att öfver isen passera Bälten in på Seland. Carl Gustafs medfödda dristighet omtyckte förslaget oagtadt flere Generaler och Konungens

favorite ibland dem, den lyckelige krigaren Carl Gustaf Wrangel *), trodde sig böra afstyrka detta mer än vågsamma steget, att äfventyra Konung och krigsmagt till störtas i hafsdiupet. Wrangel med flera, hade svårt att nånsin förlåta Dahlberg detta tilltagsna och dem öfvermägtiga råd, de hindrade efter Konungens frånfälle, länge hans fortkomst. Dahlbergs sista storvärk inträffade 43 år efter passagen öfver Bälten med Carl X, den öfver Düna-floden med Carl XII. Denne ärerika gubbe slöt sin vandel som Kongl. Råd, Fältmarskalk, General-Gouveneur öfver Lifland, och Academie-Cantzler; därtill tid efter annan: Adelsman, Friherre och Grefve med full förtienst. Vi hafve yttermera efter honom dyrbara minnen i våra fästningsbyggnader, batalieplaner, Svecia-värket m. m.

Konungen anländ på Seland, skyndade med recogniseringen åt Köpenhamns sidan, hvilken utfördes af General-Maioren af dagen Gref Tott, **) som gorde den med en god styrka än-

---

*) Fältherre, Generalissimus, Riks-Råd, Fältmarskalk, General-Gouverneur, Grefve, Riks-Amiral, sedan Riksmarskalk m. m.

**) (Clas) Riks-Råd, Riks-Kansli-Råd, Riks-Stallmästare, Öfverståthållare, Fältmarskalk, General-Gouverneur och Ambassadeur.

da under canonerna af nämde *hufvudstad*, samt vid återkomsten afgaf hos Konungen sin muntteliga raport. Den var, enligt hans observationer och sägen af fångar af åtskilliga stond enstämmigt, att Köpenhamn var utan tillbörligt försvarsstond och i en nedslagen förskräckelse af den Svenska Kongl. Arméens obegripeliga ankomst öfver vatten och land; hvilket ingaf åt Gref Tott den öfvertygelsen, att man kunde emportera staden, om man samma natt begagnade suprisen och attaquerade den med alla krafter.

Konungen tycktes väl lysna häråt, men hade redan i förhand ansett som bäst att begagna Danskarnas belägenhet till en fredscongress hållande i Roskild och medelst den göra säker landsvinningen af hela halföen, Skåne, Halland och Blekinge m. m. Gref Tott trodde att man vunne väl mera om Köpenhamn togs, och det skedde om man icke förlorade ögonblicket, som troligen aldrig återkom, utan nu genast profiterade af obereddheten och consternationen; af Köpenhamn dependerade hela Rikets existence, hvilkets öde då komme i Konungens händer. Konungen sade sig hafva välbetänkt allt och tagit sitt beslut efter det som klokast är, samt således ärnade skyndesammast

hålla congressen och utan onödig blodsutgutelse vinna vad man med skäl och utan för stor afund kunde; Kongl. Maj:t hafvande redan ådragit sig nog afunds-magter: Gref Tott bad underdånigast att som en nåd få anföra stormen på Staden, viliande vid sitt hufvud ansvara för reusiten och att hans Maj:t med sina Svenskar i dagbräckningen stode i Danska Konungens hufvudstad och slott, och midt i den Kongl. fångna familien kunde dictera freden, en myoket säkrare och glorieusare än den som kunde vinnas i Roskildska conferencerna, de där aldrig gåfvo också Norige iemte Skåne, Halland, och Blekinge; om Hans Maj:t, af concideration för utländska magter, intet ville taga Seland med små Öarne, behållande Köpenhamn, så stora Bältet blefve Riksgräns och icke endast Öresund, med ett ord såsom högst salig Konung Gustaf Adolf tilltänkte.

Konungen svarade: detta låter plausibelt; men hans Maj:t hade betänkande att så angripa värket i närvarande coniunoturer; att det säkra vore det rätta Bielken *) och Corfitz Ulfelt **)

*) Friherre, Riks-Råd, Ambassadeur, Riks-Kansli-Råd, President, Riks-Skattmästare och en af de fem Kongl. Förmyndarena näst för Konungens fullmyndighet.

**) Danskt Riks-Råd; gången från sin Konung till Sverige.

sänder jag emot de Danska negotiateurerne i Rochild, sade Konungen; Bielken som förestyret, och Ulfelt såsom den hvilken bäst kände tillståndet så i Danska cabinettet, som i landet allmenneligen och i Köpenhamn synnerligen. Så han som Terlon*) hade alfvarligt afrådt Köpenhamps attaquerande, men endast tillrådt hvad Konungen alltid tänkt, nemligen en stark demonstration emot Staden. De hade försäkrat att medelst Rochildska congressen skulle Sverige få Danskarne ur hela halföen, och Bornholm samt den bästa delen af Norige härtill, hvartill snart med tiden den öfvriga delen af Norige skulle falla ofelbart. Hvilket project Konungen fant plaucibelt och säkert, samt intet så stötande de andra magterna, som Tottens, vilket vore problematiskt och ett vågspel som satte på tärningen hela Kongl. Maj:t krigs lycka.

Häremot invände Gref Tott underdånigst, att till böria med, kunde han intet tro det vore Hans Maj:ts alfvar att nyttia Ulfelt till en af sine negotiateurer, han Ulfelt, som vore sin Konungs och fäderneslandets förrädare kunde man väl nyttia under kriget som en Spion och kunskapsgifvare; men säkert vore det icke Hans Maj:ts alfvar att på sådant sätt humillera sin lycklige Nabokonung; att hvad denne trans-

*) Fransk Ambassadeur hos Kon. Carl X.

fugen och den Franska Ambassadeuren rådde till, voro råd af utländningar, den ena alldeles icke att lita på såsom redan opålitelig, den andre dependerande af sin Monarks instructioner.

Konungen föll nu in med någon hetta, liksom stötter, sägande: Gref Tott, J synes mig vara något sufficent; kanske rinner Ehr i sinnet, det ni är af Konung Eriks blod *), men kommer ihåg (hvarvid Konungen upstod såg upp och satte handen i sidan) att jag är Kung Carl IX:s dotterson och Sveriges Konung. — Grefve Tott bugade sig och utgeck oförskräckt.

Detta är berättadt af det enda närvarande vittnet och hvilket in politicis var af olika susteme med Totten, Konungens då varande Kammarherre Friherre Johan Gyllenstierna, hvilken dog som Svea Rikets Råd, Grefve och hafvande varit Ambassadeur för det Danska giftermålet, allmenneligen kallad Starke Herr Jan. Drottning Christina kunde aldrig med honom för hans ohyfsning. Sedan skapades ordspråket Grovian af Herr Jan Gyllenstiernas grofva seder. I sällskaper var man icke stort mera nöyd med Herr Lennat Ribbing **) som var en obehagelig tvär-

*) Kon. Eric XIV:s Dotter-sons-son.

**) Persson, Friherre och sist Landshöfdinge.

vigg och egensinnig, fast nog god Embetsman. Gyllenstierna sade sedan om detta samtal: vi Svenskar vilia så gärna parlementera, samtala, dagtinga, och hålla möten med fienden, oss till föga fromma; då vi bordt hålla ut och slå till i ställe för att dras vid näsan.

Konung Carl Gustaf, som en genereux Herre, höll dock alltid sedermera Gref Tott räkning för sitt råd; finnande kanske innom sig det réelare i det, och att om det följts, ingen ånger upstådt. Sitt förtroende till Terlon såg Konungen sedan varit flere gongor öfverdrifvet, och det till Ulfelt blef snart för Konungen en förargelse, då Ulfelt måste fängslas; som sannade Tottens prognosticon. Fältherren Wrangel rådde Konungen att vid freden preferera Noriges acquisition för Skåne, Halland och Blekinge; thy, sade han, med det förra tar man det sednare, men ey tvertom, som sannades.

Denne Franska Ambassadenr Terlon, som denne tiden vid sina tillfällen feck af Konungen mer än ett förtroende, var en klipsker man att dem begagna; blef sedan icke väl då han Terlon kom att yttra sig som en hotande Mediator vid Köpenhamnska värket, viliande liksom imponera på sin Konungs vägnar på vår Konung

Carl X, i en Conference med Hans Maj:t. Konungen däraf häftigt upbragt, svarade Terlon: förr en gong halva Götherna varit för Paris, och, varvid Konungen steg ett steg tillbaka stående med handen på sitt värjefäste, och än en gång kunna de föras segrande dit. Ingen i verlden, ia ingen enda af sielfva Wasaslägten, har varit fierare än Carl Gustaf.

Då det nämnes om Gref Clas Tott, påminner jag mig en händelse (hvarvid salig Öfversten och Comendanten Jan Armlod, som gemen soldat var närvarande) med Fadern Fältmarskalken Åke Tott, när han var som Generals-person med Konung Gustaf Adolf i det Pohlska kriget. Åke Tott kom i en stark querelle med då varande Generalen, sedermera också Fältmarskalk Herman Wrangel; *) båda orädda bussar; och de skulle ut att slås på pistoler eller värier, jag mins icke hvilketdera. Kännande Konungens alfvarliga föresatts att aldrig pardonera dem som så plötsligt förspilde sitt lif i stället för att invänta en fiendtlig kula, som Konungen plägade säga, och så där förbröto sig emot Konungens duels placat; stämde de möte i en skog invid hafvet, på det att den öfverlefvande skulle kunna säkert komma undan på flygten, varvid

*) Båda sedermera äfven Svea Rikes Råd.

ett fartyg var till hands att den salvera. Men Konungen, som kommit under fund med saken, föranstaltade så att desse tapre Herrar icke skulle omkomma eller gå förlorade för Kongl. Maj:ts och Rikets tienst. När de nu med sina secundanter voro komne ut på platsen och gorde sig färdiga till strids, fingo de ett, tu, tre se sig ur skogen blifva omringade af en embusquerad trouppe piquenerare, hvilken i det samma formerade en Spetsgård med en af Konungens General-Ådjutanter, hvilken steg fram till Championerna, förkunnande dem verbotim Hans Kongl. Maj:ts befallning, att sedan de slagits, den öfverlefvande skulle genast på stället halshuggas af den där röda karlen med bilan, som han i det samma framvinckade. Man skall veta, att den tiden var det en skamlig död att halshuggas annorlunda än med svärd. Tott och Wrangel funderade litet härpå; vämides för den efterlefvandes dödssätt; omfamnade hvarandra cordialiter och gingo i fängelset, dädan de först fingo sin frihet vid första tillfället då deras märkeliga tienst behöfdes i en slagtning med fienden.

Vändom oss åter till vårt ämne före det sista.

När Konung Carl X under det andra kriget med Dannemark ville taga Köpenhamn, hvil-

ket då var rikeligen blifvit i ståndsatt att afslå den blodiga stormen; fant troligen Konungen att Totten spådt sant, som en dugtig Generals-person, stor Fortificationist och mycket berömvärd negotiateur. I Drottning Christinas tid har han lyst som hennes gunstling, som den skönaste och artigaste hofman, altid af det mäst brillanta och chevalereska courage, och som vitter. Gref Clas Tott kom till de högsta äreställen och mäst betydande värf, och var på sin tid till figuren hvad Gref Thure Bielke *). är i vår, en man af det skönaste, ädlaste och mäst imposanta utseende.

Carl X var en stor härförare, men månne icke mindre än Hans Herr Morbroder K. Gustaf Adolf, oagtadt dennes närsynthet. Sant är äfven i allmänhet, att som regent betraktad på lika tiderymd, Carl Gustaf uträttade mindre till Sveriges inrikes bästa; till bevis härpå examinerandet af hvad på sex års tid sig tilldragit under hvardera af dessa Regenter. Åter beträffande krigsdaterna, kan man anföra Konung Carl Gustafs felsteg att löpa in i Pohlen efter Polackarne, glömma sin rygg, och taga hyllning af detta ostadiga folk, hvarigenom mäktiga mo-

*) Svea Rikes Råd, Riddare och Commendeur af Kongl. Maj:ts Orden.

narkers afund växte till Konungens olycka och hyllningen geck i väder: alt detta tvärt emot det kloka och försigtiga exempel honom lemnats af dess stora morbroder. Men upvisom ett militairiskt exempel en ordres de batailles, och de båda största fältslagen någon dera lefvererat och vunnit: Slaget vid Warchau och det vid Leipzig. I det förra hade Carl Gustaf till hielp och anförare af hela ena flygeln, den store Churförsten Fredrik Wilhelm, en af sin tids större Generaler, med dess hielptroupper, som märkeligt bidrog till segern. I slaget vid Leipzig, anfördes Konung Gustaf Adolfs ena flygel af Churfursten af Saxen, som strax i början af slaget med alla sina Saxare af vilka denna flygel bestod, rymde feltet och lämnade Konungen med de sina i sticket, hvilken med blottad flank dock vann bataillen, och emot hvem; emot Tily, en af de ärfarnaste och Störste och lyckeligaste Generaler på sin af stora män kände tid, hafvande under sitt befäl Keysarens veteraner, som alltid segrat.

I slaget vid Warchau, var den fiendtlige anföraren, en Johan Cazemir intet att iemlika med Carl Gustaf; Johan Cazemirs armée bestod af många tusende man, nästan endast Horder Polackar och Tartarer, de dock disputerade Se-

gern i trenne dagar. De båda Svenska Konungarna hade de dagarna också med personligt hieltemod i ytterlige lifsfaror föregått de sina; tapperheten och det klokaste bedömande varandes hvar deras kännetecken.

Åfvanstående vare sagdt, intet att förringa den store Konungen som, biträdd af händelsen, åter bringade under Sveriges krona de nyttigaste provincerna för Sveriges Rike.

Carl X var mörklagder, till längden under den vanliga, till tiockleken sluteligen sig sielf besvärlig. Drottning Christina kallade honom då det var i fråga om hennes förmälning med honom, den lilla Borgmästaren. Men denne till utseendet ovige kropp, hade motsvarande styrka och obeskrifvelig activitet, samt en arbetsamhet, som bevises af de Volumer vi äga i våra archiver af Hans Maj:ts egenhändiga instructioner, bref m. m. med lätthet skref han och en vacker latin. Han var en Herre, som erhållit en förtreflig upfostran, studerande vid Upsala Academie och utländska lärosäten, sedan han i sina höga föräldrars hus niutit ömhetens och klokhetens vidsträktaste gärd.

Han ägde med ovanligt förbindande egenskaper, älskvärda som enskilt man och som Regent,

gent, en generositet, som belönade Kungligt gorde verkelige tienster; man känner däremot få eller inga, som utan förtienst i civil, militairisk eller lärdomsvägen niutit Konungens utmärkta välvilia; hos den förste Gustaf och Gustaf Adolf var favoriten ett synonymum med en ädel man som hade fosterlandskärlek och vett och mandom.

Likasom dessa stora Konungar, var Carl Gustaf deciderad både i fältslaget och vid conceille bordet. Han höll som de ett Kungligt Hof, hvilket han ville hafva lysande och nogrant bibehållit vid deras ceremonieller; väl vetande, att i skämt som alfvar man bör gifva de till ombyten fallne Svenskarne vanor.

Han var en durchdrifven politicus, ända där hän, att under Drottning Christinas sista Regeringstid, synnerligen i Messenianska saken, Han var misstrodder för bakslughet och att hela denna tiden hafva bebodt Öland att inbilla allmenheten, det han icke ambitionerade Kronan, men väl att der nedslå sina bopålar för lifstiden, som lotsande endast occuperad med att upbygga sitt lifstids recidens Borkholm.

För öfrigt en gladlynt sällskapsman och roande sig med jagt och att hafva ett godt bord;

sedan han blef Konung öfverseende med de otienster som honom personligt skedt uti Drottningens tid; respecterande till och med dem till exempel, gamle RiksCantzleren, som uti successions saken varit honom oböijeligit emot; myoket vördande honom till dödsstunden och allt stadigt cajolerande hans söner och slägtingar. Hållande iemnan emellan partierna, vant han dem sluteligen alla. En handvänning eldade hans lättrörda sinne, en handvänning stillade det. Gustaf Adolf kunde sålunda komma ifrån öfverilning till ett nedlåtande lugn, där hiertats godhet inbiöd den förfördelade till ett bergfast vänskapsband. Båda viste att tuckta sjelfsvåldet; bådas siälsstolthet blossade, då något förnermade Sveriges ära.

I sin Ungdom var Carl Gustaf hvad man kallar en Jungfrupilt; och sedan det Tyska kriget i gladt lag intet utan att då och då kunna dricka om, kanske nog starkt. Sin Drottning höll Konungen mycke af. Om sin naturliga son Herr Gustaf Carlsson, drog han försorg att han med tiden blef i allo fullkomligt väl upfödder, och synnerligen känder som en ogement lärder Herre. Det var Enkedrottningen som sades besörga Herr Gustaf Carlssons upfostran, då Konungen var frånfallen; han blef Svensk Grefve,

men vistades mästadelen utomlands; att hon som en svag moder tillsåg om sin Herr sons, det veta vi. Herr Gustaf Carlsson kom hem 1680 med den tanken att bli nemder till Riks Råd. När han tyckte ey rättvisa skedde, lämnade han för all tid, liksom Gref Gustaf Gustafsson Wasaborg, högst missnöid Sverige och Svenska tiensten, där och reductionen öfvergått honom; ingeck sedan i den Holländska, där han blef General Lieutnant. I den svenska hade han en tid varit Öfverste. Altid tient med distinction. Ärelystnaden var stundom öfverdrifven hos honom. Han dog på sitt gods därute och så godt som uti sitt stora Bibliotheque.

Vid reductionen lät Konung Carl XI:e af en öfverdrifven rättvisa ochså reducera Gref Carlssons Skånska egendomar, det vill säga allt hvad han hade, dem honom likväl redan destinerats af Hans Herr Fader och voro belägna i en province, som Konungen tillvunnit Sverige och i hvilken han väl hade någon rätt att gifva en hederlig apanage åt sitt barn.

Denna Konung Carl Gustaf yttrade 1655 till Herrar reductions Commissarier, som manade på fierde parts indragningen och att äfven salig Fältmarskalken och Riks-Rådet Gref Len-

nart Torstenssons hus vid Norrmalms torg skulle reduceras för Kronogravationen som sterbhuset häftade före: Om Gref Lennarts hus låg här på Borggården, sade Konungen, skulle det förblifva hans arfvingars; han hafver gordt Sverige dråpliga tienster och mig den att vara min läremästare i Kneckteskolan. Så sade öfverliudt den ädle Konungen.

När Konung Carl XI ey var mildare än som här nämnts emot sin naturlige broder, bör man ey förundra sig att finna Konung Gustaf Adolfs afkomma depoulierade af allt hvad den för stamfaderns skuld ärhöllit inom Sveriges område. Dessa Wasaborgar kommo och derigenom i en sådan misere, att den store Gustafs soneson Gamle Gref Gustaf Adolf Wasaborg, fader för en talrik familie utomlands, föll deraf på sina gamla dagar i hiertängslan och en slags sinnessvaghet. Wi hafve sett en af hans söner Gref Otto Wilhelm, under de sista Pommerske Campagnerna lida nöd att icke hafva hvarken att äta för eller att kläda sig med; han blef sedan skuten på Usedom år 1715, som Öfverste Lieutnant: Denne krigare var i en sådan belägenhet i det landet som hans stamfader conquetterat åt den Svenska Kronan, i hvars tienst han nu i slafvor stridde. Hans broder,

den till växten liten Gref Anton Adolp, har med heder och med Wasa blodets hetta dragit flerement käckt väryan emot fienden; dock lefvat i knappa omständigheter ända till nu då han ändteligen fått ett Regemente; hans rikedom är hans ärliga namn och rykte, hans nedlåtenhet och gifmilda hiertelag *). Carl XI och XII hafva icke undgått den menlige misstankan att småaktigt afundas wasarnas ryckte.

Gud nåde den Konung, som får sitt stoft fuktadt med samtidas och efterkommandes tårar, och ve dem som missledt deras välmente Regent till hårdheter. Konung Carl XI fant sluteligen sina misstag, ville bättra men dog, Berömmom os dock af att hafva ägt denna för vårt fädernesland så nyttiga Monark, så solida. Fadern var det och, genom sina conquetter i synnerhet.

Stormen förolyckader för Köpenhamn, genomträngdes Carl af en gnagande förtrytelse: det var ett dödsslag åt Carl Gustafs omätteliga ärelystnad, som nalkades ett inkräktnings lynne. Vid denna storm visade Danska nationen den kraftfullaste trohet emot sin Konung och

*) Sist General-Major och Commendeur med Stora Korset af Kongl. Svärds-Orden.

sitt fäderneslånd, en redbarhet som i alla tider yttrat sig utan pratmakeri och libellerande. Denna storm förolyckades för oss, oaktat den ansattes med bästa beredning och ett förtvifladt mod, värdigt Svenskar. Derefter gingo vi defensivt till väga. Denne storms reusite var likväl så temmeligen visst påräknad, att Konung Carl Gustaf redan hade tillagad en lustre Riddare Orden att instiktas, då detta det Danska Rikets öde bestämmande företag lyckats, med namnet Jesu Orden. Förolyckandet af detta tilltag och ökade fiender och ökade bekymmer och ökade motgångar, agraverade Herrens dödssjukdom. Förmyndare-Regeringen efter denne store Konungens frånfälle, viste energie, omtanka och klokhet i denne mer än myoke critiska period, under tvingande negotiationer, hvilka dock bringades till förvånande lyckeliga freder, i hvilka Sverige föga miste af sina stora landvinningar. Sedan mattades denna Regering som efter en feberstyrka, och förblef beständigt i convalessant tillstond. Deras Aristocrati var så svager, som Christinas förmyndares var stark genom Axel Oxenstiernas och de andres capacitet. Till Carl den XI:s förmyndare tids förklening torde intet ringa bidragit, att EnkeDrottningen var medförmyndare. Utom det att hon intet var värket vuxen, men väl att också i sin ordentelighet

tillskrapa sig penningar att bygga med, blef hon ett beständigt täckelse bakom hvilket de andre fem tycktes spela fem kort om Rikets Drätzelvärk och krig och fred.

Under Christinas förmyndaretid var Konung Gustaf Adolfs, företrädes favorit Axel Oxenstierna ofta nästan factotum. Drottning Christina hade icke en, utan många, Favoriter, mästadelen obscura och meprisabla successive. Man klandrar Carl X:s vänskap för en Schlippenbach *) Carl XI:s stundom skadeliga tillit till en Piper **) äfvensom Carl XII:s till honom. (Den namnkunnige Piper var en smidig och dugtig embetsman; som sådant vardt beställsamt omtalad med vida mera ondt än han förtjente; vanligt öde för högt upsatte. Det honom icke ringa lägges till last, är hans förföljelseanda emot den dedaigneusa, i mycke högtförtiente, men ock smidiga Kongl. Rådet, General Gouverneuren öfver Pomern och Fältmarskalken Gref Nils Bielke); men vida rättvisare klandras Carl XII:s protection åt den medelmåttiga Lagerkrona ***).

*) Blef Grefve, Svea Rikes Råd och Ambassadeur m. m.

**) Grefve, Kongl. Råd, Akademie-Cansler, Öfverste Marskalk och länge styrande Utrikes ärenderne.

***) General-Major och General-Adjutant samt Friherre.

Drottning Ulricas svaghet för sin Kammar-Jungfru (nu kallas de Kammarfruar) HofCapellmästaren Dubens dotter Emerentia, som i vår tid var hennes Maj:ts Kammarfröken och skugga: hon och bröder adlades således för hennes skull; dock en del duglige Embetsmän som förtient upkomsten.

Men lemnom ännu intet vår vördade Konung Carl X. Som förut nämnts, orolig och förargad öfver det sista Danska krigets misslyckande och sitt förtroende till Ulfelt och Terlon, bärgade han väl af politique innom sig harmen att hafva trodt den sistnämde, men däremot utbröt den emot den andra. Under denna missnöyets periode med mer än ett, både in och utrikes, kom Riksdags-besväret i Götheborg 1660; vid hvilken mumlades, synnerligen af ofrälse stonden, dock med fruktsam återhållsamhet, öfver det att ständerna nu så sällan sammankallades, hafvande intet Riksdag varit sedan 1657; då däremot i Konungarne Carl IX och Gustaf Adolfs tid och Christinas, de nästan årligen, ja än oftare fast på väl kortt tid, varit sammankallade. Konungen gaf någon härom detta sitt betänkande: under de tiderna, sade Konungen, voro ständer ofta af nöden; nu hafva de varit onödiga, och det är jag som Ko-

nung, men ingen annan att därom dömer: Sägen det till deras högmögene och att de tiga. — Och de tego Saken var, att de så högt beskattade tre ofrälsestonden ville hafva till värkställighet den 1655 rättvisligen decreterade fierde parts reductionen, den Konungen väl trodde man kunde börja med, men alldeles icke under brinnande krig; hvilket, ibland de ofrälse viskades, vara tillstäld att hindra Konungen från denna angelägenhet och af samma ordsak förlängdes.

Detta andragande hade sedermera under fredstiden, Förmyndare-Regeringen det oförstondet att agravera medelst än flera Kronogods abalienerande, i ställe för att genom fierde parts reductions värkställande, värkställa Konungs och Ständers beslut; samt därigenom göra sig behagelig, förhala i många tider restens reducerande och återsätta Rikets financer i någorlunda välstond.

Af humeur emot denna Regeringen, grepo sedan Ofrälse stonden, iemte den iriterade nye Adelen, till radicala medlet Souvrainitetens införande och lemnande i en kraftig mans hand att värkställa deras reductions plan, att taga allt reducibelt. Redan genast efter Konung Carl

Gustafs död funderades i tysthet på något Regeringssätts förändring, däri de vältalande Bengt Skytte och Terserus *) voro hufvudmännen. Regeringsformen af år 1634 var i dessas tycke giord af en Aristocrat och i den stilen, nemligen af Axel Oxenstierna, som troddes endast behållet en del, ey allt, af Konung Gustaf Adolf den stores upränning till Forma Regiminis Suecici quam Bullam Gustavianam vocant. Terserus var länge ett factotum ibland ofrälse; Han var en myndig Prelat, skarpsinnig, insiktsfull och långttänkt statsman; Hans upkomst dateras ifrån Axel Oxenstierna och Johan Baners **) frikostighet, och han hatade de höga.

Den nämde Friherre Bengt Skytte varande en gång i samtal med Konung Carl Gustaf om Grekernas Regeringssätt, då Herr Bengt ogement berömde de tiderna. Konungen yttrade sig åter så här: de Grekiska Republiquer åto up varandra, aldrig voro de tranquila och allrig lyckliga innom sig, utom för de oroliga sällarne, som ville styra och blifva mäktiga. En stat, de Lacedemonier, hade ett slags Kungar, hvilka jag icke annorlunda kan anse änsom demagoguernas narrar och sådane voro de enda

*) Förut nämde.
**) Den rykthara Fältherren.

Konungar i Grekeland; Lyckeligt folk: skrytande af sin frihet, blef det sluteligen ett rof för den första kloka inkräktaren och så slafvar att näppeligen man nu vet hvarest deras härligheter stådt i den Öknen. Vid detta samtal voro närvarande Gref Eric Oxenstierna och Biskop Enander; den sednare berättade det för Kongl. Rådet Lindsköld. Den nemde Gref Eric, var Riks Cantzlerens yngste son och efter Fadern af Konungen satt till Riks-Canzler; ung till åren, men redan bådande att försikteliga träda nära i faderns fotspår, då han dog 32 år gammal; Konungen hade ett stort förtroende till denne unge man, af ett angenämt väsende, värkelig capacitet och med många kunskaper. Brodern Johan *) var däremot högdragen och envis med all sin lärdom och diplomtie; ingendera af en stark hälsa.

Gref Gustaf Otto Stenbock **) var hos Konungen mycke väl anskrifven; han ägde förtien-

*) RiksRåd och Grefve, RiksCansliRåd och Ambassadeur vid Westphaliska freds-congressen, Akademie-Kansler, Riks-Marskalk och President i Wismarska Tribunalet.

**) Svea Rikes Råd, Fältmarskalk, General-Guvernör, Akademie Kansler, President i Amiralitets-Collegium och Riks-Amiral samt en tid en af K. Carl XI:s förmyndare.

ster, men förhögg sig då han med Konnngens manskap upbyggde sitt hus. För Drotsen Gref Pehr Brahe bar Hans Maj:t en värkelig veneration; hollande och af hans brorsson Gref Nils *), så och Gref Gabriel Oxenstierna, **) hvilka båda höllo Hans Maj:t i deras armar då han dog, innerligen rörde af förlusten. Man kan föreställa sig i hvad belägenhet Konungen sig befant då han steg på thronen, när man ärhindrar sig det Drottning Christina behagade utföra land och sjöväg allt vad på slotten och fataburarna var, såsom sitt fäderne. Kungen måtte till sin och Drottningens kröning låna tapeter med mycket mera af de förnäma. Den tidens tapeter voro merändels i Slottets rum förhängen af ylle, siden, gull eller silfver, så och flere stans hos de förnäma.

Konungens enda Broder Hertig Adolf Johan till Stegeborg, var en Prins af föga betydenhet; men viliande spela en stor role och flyga högre än vingarne buro. Han begagnades af Skyttianska partiet att föra före och göra oenighet, samt upröra tillvägabringandet af deras machinationer. Hertingen var orädd; färdig att

*) Svea Rikes Råd, Amiral och Ambassadör, m. m.

**) RiksRåd och Riks-Marskalk.

duelera med Gref Tott, då det af Drottningen hindrades; och hade visat sig vara af icke likgiltiga militairiska egenskaper; men krångelmakare. Genom sina 2:ne giften med Braher, trodde han sig öka sitt anhang och förmögenhet; om hvilken hans snålhet upgorde en rättegong med den slägten, som och höll af pengar, och därigenom gorde sig den gramse. Han dog temmeligen glömder; hafvande kort förut ett familiegräl, medelst sitt, och sin Furstinnas i synnerhet, stränga förfarande med hans 2:ne döttrar Prinsessorna, hvilka rymde, men ertappades. den äldsta af dem blef ändtligen gifter med Kongl. Rådet och Öfverståthållaren Gref Christopher Gyllenstierna; den andra hade många öden, blef gift utomlands och skild med en von Gersdorff, sedan Romersk Catholsk, och lärer lefva ännu därute, utgammal. Hertig Adolfs största Ryktbarhet blef då sal. Konungens Testamente skulle sättas i värkställighet. Hertingen råkte därvid i strid med Regering och ständer, hvilka tillsamman, Feltherren Wrangel a la tete, ärnade sätta honom på Gripsholm att afkyla sin hetta; det mildrades dock genom Enkedrottningens åtgärd och han kom endast för ett ögonblick i Arestations tillstond, samt aldrig till Riksmarske embetet; hvilket, att smickra arméen, nu gafs den gamla tapra Generalen Lars Kagg; en

tämmeligen olärd man, som för att likna sin tids herrar och lärde, hvilke latinicerade sina dopnamn, någon gong skrifvit sig Lassus Kagg. Det är remarquabelt, att Konung Carl XI aldrig lotsade om hela denna fordna affairen med hans farbroder; den ingeck icke i gravamina emot hans förmyndare Regering: troligen fant Konungen att den häri gordt rätt, till bevarandet af stillhet och ro i landet. Föröfrigt var han hög och föga attentieux i sällskapen, hvarföre de och föga tyckte om honom; han var mäst med unga officerare; och allt det låg honom i fatet.

Herrar af betydenhet denna tiden, voro bröderne Knut och Gustaf Kurk *); män som med torr diupsinthet, i synnerhet Knut, och alfvarlighet äfven som ämbetsmän, höllo med Biörnclov emot De la Gardie. Denne mylonius Biörnclov var en miölnare-son malde onda gryn åt motpartiet i Rådet, då han därstädes var sitt parties oböyeligt yordfaste pelare.

Den ofta nemde Riksrådet Friherre Skytte var en beläst och in och utomlands mycke er-

*) Båda Friherrar och RiksRåd: Knut derjemte sist President i Svea Hofrätt, och Gustaf en tid äfven General-Guvernör öfver Drottning Christinas domainer.

faren Herre; han hade allt hvad behöfdes till en hardi partisan, men icke till att vara chef de partie: orolig men utan Svite, illfundig; behagelig, smilande när så behöfdes och kvick alltid, skrifvande ibland de bäste. Näst kärleken till sine politiske idéer var den till det Pfaltziska Huset och hade gerna tillställdt en revolution för dess bästa så i Drottningens tid för då varande Arfprintsen Carl Gustaf, som sedan genast efter Konung Carl X frånfelle, för Hertig Adolf, den han visste sig få regera: blåste och för den skuld på den Democratiska lönnelden. 1664 blef han det första exemplet af en afsatt Svea Rikets Råd; men hans åfvannämde oändeliga intriguer, lärer tvingat Regering ock ständer att vidtaga detta kraftfulla steget, sättande honom däriemte genom domslut ur all befattning med något af Rikets ämbeten och göromål. Han lefde sedan i någorlunda stillhet ibland sina böcker på landet, till döden borttog honom 1683; känd utan godt ryckte om sin religiositet och för snille utan moralitet. Dog med nöyet att hafva sedt framgången af en del af sine gamla anslag och med förnedringen att hafva öfverlefvat sin brorsson Friherre Gustaf Adolf Skyttes välförtienta dödsstraff i Jönköping, för begånget dråp som siöröfvare. med desse båda ändades denne ryktbare Skytte-grenen, Riks Rådets, den vidtbekanta

Friherre Johan Skyttes afkomlingar. Föröfrigt var Herr Bengt Skytte så beryktader för finesser och otilliteliahet; att man ey litade på det han var värkeligen döder förr än han luktade lik; så geck talet den tiden.

Då den olyckshändelsen tilldrog sig med unga Skytten, blef därom ett allment tal; hvarvid förelopp, att en Quidam sade försmädeligen till Friherre Pehr Sparre, som då nyligen var återkommen från sin beskickning som Envoyé till det Wienska kofvet: så där bärer sig åt vår förnäme och storslägtade Ådels afkomma och en dels förfäder icke bättre heller, som historien vet att berätta; seende stedt på Sparren; aluderande liksom på Sparrens farfader den namnkunnige Canzlern Herr Eric Sparre som miste hufvudet under bödelssvärdet på Linköpings torg. Min Herr - - - var Sparren ej sen att svara: jag förstår, ni pekar åt min Sal. farfader, hederlig i åminnelse, vilken som en ärans man sträkte sitt hufvud mot döden för ett opinionsbrott, då ni rätteligen tadlar unga Skytten, och ni vill åt oss som kallas gammal Adel för våra synder skuld i dessa tider; men huru många af edra gelikar och icke omöyeligt någon af edra egna förfäder, hafve för gemena brott gådt

samma

samma väg som Skytten, dock till häradsplat-serna, och som till slägten okände blifvit till namnet glömde efter döden. Denne Herr Pehr Sparre blef Riks-Råd och Cantzelie Råd; var af ett stort vett och ett stort Snille; 2:ne gånger Landtmarskalk och på sin tid den fullkomligaste vältalare och skönaste man, som med de mest intagande egenskaper ägde kända insteg hos det vackra könet.

Den Skyttianska Ligans independent-systeme motarbetades kraftigt nu redan af redliga och sitt Fädernesland kännande och sitt fädernesland välmenande patrioter, icke till namnet som de andre utan till gagnet. Hufvudmännen för desse voro iemte flere, den nemde Sparren och än en icke obetydlig man, Friherre Seved Bååt, sist Riksskattmästare. Ett Regeringssätt sådant som Skyttianerne vilja, är icke godt, ty det medförer osäkerhet i farliga tider. Ju mera landet löper fara att skakas in eller utvärtes, ju mera bör Regeringen vara stark och oberoende; då är för friheten, själfständigheten och tranquilitetens bibehollande nödvändigt, att enhet är i beslut och värkställighet. Skulle Skyttianiskt, då ingen ting i thy fall företas till beslutande, mindre afgöras utan Ständers sammankallande och

Resolution; så är innan dess faran öfver oss och otvifvelaktigt Svenskarne hand i hår och knif i strupe, och fienden dictatoriskt i hiertat af Riket i de stolta ständernas ställe. Gud bättre, så är än i dag, icke hundrade år efter åt, vårt tillstond; då in questionis, nu de facto.

Att afbryta så tilltagsna projecter, hvilka till sin hela vidd icke kunde agreeras af personer, hvilka som adelsmän eller possessionater hade att förlora vid en öfverdrifven frihets princip, blef det gamla Skyttianska partiet delat. Jan Gyllenstierna, som här framföre nämnts, skilde sig med de sina ifrån dem hvilka önskade en minskad Konungamyndighet. Gyllenstierna och hans elever Wachtmeistrarne *) gingo af slägtehat, hvarom här nedanföre, på reductions effectuerandet i högsta Grad och några familjers kväsande; det ena och det andra kosta hvad det kunde, må ske medelst konungamagtens ökande till Souverainitet så den unga husholls-agtiga och Riket högst välmenande Konungen måtte därmed komma till väga och de hatade familierna störtas. De sielfva förmodade intet

*) Hans och Axel. Sist Grefvar. Den förre sluteligen Kongl. Råd, General-Amiral och General-Guvernör samt President i Amiralitets-Collegium. Den sednare Kongl. Råd, Fältmarskalk och President i Krigs Collegium.

förlora härvid, då de voro eliest Skyttianer. Gyllenstierna dog innan 1680, men de andre fingo och i deras måhn punga ut, då Krono-liquiderna gingo enligt Skyttianernas hela plan skarpt för sig. En Kongl. Råd Ehrensten med flere af desse, blefvo iemte den stoyande Axel Wachtmeister i synnerhet, högst missnöyde med sakerna, som kommo att gå emot deras förmodan; ämbetsmannen Ehrensten hade i sin ungdom som ofrälse, nästan amprast skrifvit emot Adelens gods rättigheter; nu då hans Konunga gåfvor knepos, blef annat liud i skällan.

Hvad en stor följd kan komma ifrån en lumpen sak, bevisas återigen denne tiden, då skyttianska ligan blef kraftigast stärkt genom Hofgrälet som emellan 2:ne Hoffröknar uppkom: att Grefvedottern fröken Stenbock ville, och fick företrädet för Friherre dottern fröken Gyllenstierna, ehuru yngre i Hoftienstęn än den sistnämda. då detta icke ändrades, svor den sistnämdes broder Herr Johan Gyllenstierna, att Grefvarne skulle minnas det. Han adopterade nu hel och hållt. Skyttianska reductions principen och Riks Amiralen Gref Gustaf Otto Stenbock blef icke den som ibland Grefvarne spardes vid Reductionen; han medhandlades med yttersta stränghet, enligt Gyllenstiernas testa-

mente till de sina: Gyllenstierna hade i Arf med sin Moder Anna Johansdotter Skytte, tilltagsna egenskaper. Herr Johan Gyllenstierna var icke sällan i ordväxlingar. En ibland många må den nämnas som han hade med Grefve Ludvig Lewenhaupt, *) som hade väl sin peppar, men var och en redlig och välförtient Herre. Friherre Johan sade till honom då frågan var om Grefvarnes Gamla pretension att hafva företrädet i Rådet: J må väl yfvas öfver den äran att på Riddarehuset sitta bredvid De la Gardie, som är en obscur fransk slägt, och det är ey värdt att i yfves som Grefve Lewenhaupt och Af Falkenstein genom gifte. Eder slägts höghet kommer ifrån den nåden gamle Konung Gustaf gorde Ehr att taga Drottning Margareta till sin Gemål, som då kanske var nyttigt, och hade varit nog med henne, men skulle af ålderdoms svaghet repeteras, och än svagare onödigtvis af Konung Johan; väl och för Ehr förut, att J kom Ehr till en Folkunga oägta afkomma till hustru. Gref Lewenhaupt svarade härpå föga, bryende sig litet om hvad denne emot Grefve-

*) Grefve Ludvic Wierich Lewenhaupt, var General af Cavalleriet, då han sluteligen blef år 1666 kallad till Riks-Råd; det han ej emottog, som sades, för det honom icke i Rådet tilldeltes rummet framför alla Friherrar och de flere som intet voro Grefvar.

stoudet upbragte mannen sade, endast yttrade han: Jag förhäfver mig öfver ingen, som J tyckes tro, och vet ooh att intet fördra andras rodomantader; Jag ger Friherre stondet sin tillbörliga agtning, varande det dessutom i samma class, nemligen i Herre-olasen, med oss Grefvar. Friherre Johan sade yttermera: Jngen må inbilla sig vara af hög adel här i norden, som icke på 1200talet kan uppvisa i rätt upstigande led förfäder å mans sidan; som då för tiden voro Riddare eller i Rikets Råd; så kan Jag med några kvarvarande slägter till, iemte den Kongelige Wasa familien; dock Friherrarne Leijonhufvud i alla tider otillvitelige män. Lewenhaupt upbragter svarade: Ehr höghet synes och att J kunnen bevisa med de stora kråkfötterna i Ehrt skrifsätt. Ord efter annat kommo de så hårdt ihop att plitarne voro halfdragna, då de närvarande Herrarne Åke Ulfsparre *) Robert Douglas **) Carl Mörner och Pontus De la Gardie ***) med flere kommo mellan; man hade dock intet kunnat afstyrt duellen, om intet Fältherren Carl Gustaf Wrangel tillkommit och med sitt gehör fått dem till förlikning. Detta vare berättadt för

*) Riks-Råd, Friherre, Amiral och Amiralitets-Råd.
**) Riks-Råd, Fältmarskalk och Grefve.
***) Grefve, sist Riks-Råd och Krigs-Råd.

att visa den tidens seder och tänkesätt. Af samma ordsak bör också nämnas följande drag om Drottning Christinas hof och hennes Hofherrars lynne.

1653, Då Drottning Christina hade nämdt till Hofintendent, sin ifrån Hofskräddare trappvis upkomne trotienare Leyonkrona, således Adelsman äfven blifven; voro redan många innom hofvet indisponerade genom de i Hennes Maj:ts sista tider flerfaldigt skedda dylika favorit promotioner, hvilket i alla tider dittill varit oerhördt. Det var Cammar herren Friherre Clas Baner *) som vid ett tillfälle kom att hafva tienste befattning med Hofintendenten Leyonkrona.

Detta Kamratsskap kunde Baner intet fördraga. Han började med att antasta promotorn, tagande sig i Underdånighet den friheten att bedia Hennes Maj:t vara nådig att gifva Leyonkrona tillfälle att komma ifrån Hofvet, emedan han Baner med de flera funno sig högst besvärade af tienandet med den mannen. Drottningen blef vreder, befallande honom inneholla med sådant tal, Sägande, Leyonkrona vara en så braf karl för sin person, som en annan. Därpå Herr Clas svarade underdånigst: Hans bravour får

*) Till Ekenäs, Sist Riks-Jägmästare.

man snart mäta, och tviflar jag icke därpå, emedan jag kommer att anse honom därest han ey ger sig från Hofvet, för en Adelsman med Adelsmanna courage på det stället där vij för den skuld skola mötas. Men Eders Maj:t törs jag i diupaste underdånighet bedia att påminna sig sin odödlige Herr faders comportement och noggranhet att allrig tillåta en sådan simpel karls hardiesse att svinga sig upp till äresfällen Honom tycktes mig bättre höfvas att kvarvara i sin Skräddare värkstad, än sprätta i en stor Drottnings Hof som en manquerad Hofcavalier; Hennes Maj:ts Hof deriemte af sådant folks uphöijelse förnedradt i Allmänhetens ögon. Drottningen ytligt något saktader, sade: men det är ju ingen infamie J hafven att reprochera honom, intet har han något vanryckte på sin räkning. Herr Clas svarade: Nådigsta Drottning! Eders Maj:t vill hafva oss belästa och belefvade, vi äro det var och en efter sin upfostran och umgänge i främmande Hof och i Eders Maj:ts Studier och utländska resor hafva kostat icke ringa oss eller våra föräldrar; tillåt oss nådigst att få behålla okränkter hedern som är oss medfödd, denne ofläckade hedern säger mig att jag alldedeles intet förringas af att tiena med och sitta till bords med den ringaste otillvitelige knekt i Soldatesken uti Eders Maj:ts armée, så och med

en hederlig Bonde; men hvar man pekar fingret åt mig om jag lider att gå kamrat med en fotraliserader skräddare sax, den karlen må vara påklädder huru som häldst; Sådana äro min tids seder och jag skämmes ey för dem, och Eders Maj:t sielf har heder af dem. Efter mot och med, låfvade Drottningen att Leyonkrona skulle genast få tienstefrihet; den behöll han till Drottningen följande året nedlade Kronan; och Konung Carl Gustaf insatte honom alldrig i tiensteförrättning.

Så noga och respectieux var man den tiden: denne Leyonkrona var dock intet synnerligt att omtala i ond väg. Hans förmögenhet var för det mästa tillkommen genom Drottningens liberalitet och därigenom hade han upbygdt ett stort stenhus på sin landtegendom några mil utom staden; det ena och det andra slog i ögonen och ökade förtrytsamheten med ovilian för Drottningen. Den ene favoriten succederade så där den andre; Gunstlingar spunno Silke under tiden som Allmogen spunno hampa. Märk då, huru af tillstondet i Drottningens sednare Regeringsår, nödvändigt skulle upkomma ovilian som blossade i kring henne och stärkte revolutions andan som kokade hos en och annan. Leyonkronas stålta namn och vapen blef en

ordsak till den noggranna altid upmärksamma och aldrig sysslolösa Konung Carl XI. Resolution angående dem som begära att vid nobiliterandet benämnas med krona eller att föra krona i vapnet, att sådant icke så allment som dittil (A:o 1687) måtte ske utan därmed hafves tillbörligt fördrag till Kongl. Maj:ts nådiga tillåtelse i ämnet; blifvande sådant förbiudit att projectera eller expediera utan Kongl. Maj:ts bifall,

Carl XI var till växten liten och väl, ehuru något låghalt efter ett fall med häst; till kropp och siäl kraftfull och oböyelig. Hans Maj:t var en omild man emot sin milda Drottning. Carlarne hade ifrån den X:s möderne en stålthet och prononcerad otålighet, det där kom snart i brand. De hade icke Konung Gustaf Adolfs fina belefvenhet för sitt tidevarf. Den XI:te och XII:te voro gärna simple i klädsel och lefnadssätt. Konung Carl XI:te satte ett högt värde på dugtiga embetsmän som voro utan flärd, och tålde platt intet att sådana icke allmänneligen högagtades. I synnerhet sina Kongl. Råder, häldst dem däraf, som däriemte voro Fältmarskalkar, Precidenter och Amiraler; äfvenså ansåg Konungen Landshöfdingarna, Generaler och Öfverstar; Ja och Kammererarne i Kam-

mar-Collegio, de där den tiden hade ett anseende som nu Kammar-Råden och hos hvilka på deras Contor Konungen kunde sitta hela timmarnà, följande arbetet med kännedom, välbehag och stränghet allt efter förtienst; hafvande en liten trappa ner från sina rum till Collegiernas, så ingen var säker för honom redan klockan sex på morgnarna. Men om en ämbetsman förbröt sig, var försummelig och lat, lade Konungen intet fingret emellan. Onda ord voro då intet rara, till och med i skrifvelser ifrån Kongl. May:t, ja honom utskämmande öfverilningar emot sina embetsmän; med ohyfsning allt detta i ett förfarande som hörde till Carl IX:e, ett hundrade år förut. Det hielpte intet böner och förböner. Af samma alfvarsamma lynne kom att Konungen allrig kunde lida odåger och dagdrifvare, eller fråssare eller liderlige.

Hans Maj:t sade en gong i Westerås åt Landshöfdingen Crouhielm om hans söners uptucktelse: J göre väl att holla dem icke som en fleper utan som en Christeliger och rättskaffens fader, ymmerfort att veta, det ingen har rätt att af lagen skyddas som intet är i ett eller annat nyttiger sitt fädernesland, det vare sig i sysslor, studier eller som en kloker landtman; den där förmerar alt till allmän upmuntran och

nytta och sig till fromma. Konungen höll sedan mycke af de båda unga Cronhielmarna Gustaf och Salomon *) och gorde dem godt.

Konungen statuerade mer än ett exempel emot dem, som voro annorlunda; framvisom endast tvänne ibland de många. Unga Ehrensten, Kongl. Rådets son, var illa fast för ett etourderie, som hade allt utseende af en injurie-sak och det emot en främmande Minister; så icke mindre än om den ynglingens degraderande och déshonorerande för all sin tid, kunde komma i fråga. Konungen hade varit obevekelig, om ey nåden kommit i concideration för faderns stora förtienster och medelst Svågern Kongl. Rådet Gref Gyldenstolpe, som stod väl hos Konungen: men icke för thy näpstes han alfvarligen. Lika så straffades äfven, fast med mildring på sitt sätt, en också med knecktelynne varande, den af Konungen högt ansedde Ärkebiskop Swebelii son; **) som hade många förebediare. Fruntimren så innom som utom Hofvet, sparde Konungen intet stort mera. Hans Maj:t sade ofta: att qvinnans göra vore sländan och icke att blanda sig i karla-saker. Eliest böriade nu att visa sig i allmänna sammanlef-

*) Bägge sist Svea Rikes Råd och Grefvar m. m.

**) En Adlerberg.

naden en tröghet i lynnet, en slags lymmelaktighet, och det vissa tecknet till sederåheten: att den berömdes som var ett tiurhufvud, och kallades pålitelig. Jemte det sträfva i Konungens caractere och sätt att vara, samt niugga uppförande nästan endast emot sig sielf och i allt icke Riksgagneligit, var Hans Maj:t då och då stor i prakt, såsom i den präktiga carousellen. För öfrigt knöt Konungen aldrig till pungen, då hans ömhet för Sveriges ära var i fråga, att upmuntra till forskandet efter antiquiteter eller uplysningar i Svenska historien författades; så och i all litteratur.

Konungen tålde icke att något störde Gudstiensten; väl vetande att det endast är Gudsfruktans moralitet som åter håller menniskans medfödda vilda sinne och att den regering som uraktlåter denna ordentelighet, blir förr eller sednare deraf victimen. Sådane voro Konungarne Gustaf I, Johan III, Carl IX och Gustaf Adolf. Gamla sedvänior bibehöllos.

Af skyldig ärkänsla emot Drottning Christina, ändrade Konung Carl Gustaf, så litet som möyeligit, äfven hvad Hon i sina sista år af obetänksamhet förordnat; Hans Maj:t tillät

ey en gong hennes tidsfördrifs klandrande. Då Konungen åhörde Riks-Rådet Friherre Bengt Skyttes fina vändningar ditåt, så och att han pekade åt hennes till despotisme begifna sinnelag, samt liksom en ytterlig noggrannhet att omskantsa, ja öka imperieust de Kongeliga prerogativerna; sade Hans Maj:t: Min kära Skytte, Drottning Christina var i detta en klokare och förutseende Fru, och tro mig, jag vore en narr, om jag trodde mig kunna regera en democraticerader nation; och jag är intet en karl att låta den komma därhän; ty kommer den dit, det första som hände mig vore att mine trogne undersåtare funno mig onödig som Konung och jag fick tacka Gud att få tid på mig att packa in och flux komma min väg. Detta samtalet tilldrog sig året före Konungens död och hvilket Biskop Enander visste att berätta; äfvensom om Konungens fasta föresats att likaså mota aristocratiska anlägningar.

För denna Konung Carl Gustafs för Sverige nödvändiga conquetter på Dannemark: Skåne, Halland och Blekinge, hafva wij hufvudsakeligen att tacka en Dahlberg; för deras bibehållande emot Dannemark, en Magnus Stenbock: store män hvilkas dråpeliga bedrifter nu redan äro i allmänna taleämnet utbytte emot

den Danska Argi ovett och smädelser, som nu för tiden sysselsätter och förnöyer: O tempora, O mores! hvad upmuntran till annat än vanvett, äfven för indrägtigheten som drafvel ger. Apropos om Fältmarskalken Gref Magnus Stenbock, påminner jag mig hvad han sade då han tadlades när han som bäst i Stockholm väckte stadens innevånare till Rikets försvar i nödens stund: mina motståndare göra sitt till, det må vara; men att hvar och en brafver karl estimerar mig, det vet jag, och det är mig nog.

Den bästa sak kan klandras äfven som den sämsta; öfverseendet med menskliga ofullkomligheter är en dygd, klandret ett helvetets fosterbarn, utsändt att stifta osämia och allt ondt genom agget som häraf upkommer.

Vår tid har temmeligen utvecklat egoismen och hiertats köld; men om femtie år, vill jag tro, det dessa laster ärnådt den fullkomlighet, att hvar och en endast lefver för sig och att till och med föräldrarnas portraitter skola vara åsidosatte på vindarna; ifrån extremiteten att skryta med sexton anor, man skall komma till en annan, den att vilia behaga med att hafva inga. Må framtiden dömma, om icke lagom vore och bäst i detta fall; ty då anor endast

bevisar den dumma högfärden hos somliga, blifver hos den välartade, nyttiga förfäders efterdömen en plikt att söka likna, utan att förhäfva sig öfver den så kallade ofrälsemannen för dess okända ursprung. Då denne har, enär förtjensten upbringat honom, en flerfaldig ära af sig siälf; skall då icke denne nya Adelsmannen, Friherren eller Grefven få öfverlämna åt sin afkomma ädla minnen af dess titulaira stamfader, utan att de afundas och begrinas af klandrarens hädelser, som förtrytsamt stampar i sitt öfvermod, med sielfkärleken i hiertat. Till exempel, Konung Carl XI:s dugtige ämbetsmän voro till en stor del tagne ur ofrälsestondet och merändels uphöyde genom stor förtienst till de högste Areställena; Deras barn och barnabarn, nu så kallad ny Adel, ehuru Grefvar och Friherrar, äro de intet i den rättvisa författningen att kunna i fred berömma sig af sina stamfäder Desse upkomne män voro ofta de kraftigaste hielparena till den så kallade Souverainitetens införande. De liksom Monarchen, insågo nödvändigheten, af en stark konungamagt till missnöyenas rangerande, till Aristocratiens och Democratiens tyglande och att genomdrifva inrättningar till Rikets financers och militaires återupprättande på en respectabel fot. Reductionen måste försig gå, det var Allmänna ropet och

allmäna behofvet; Indelningsvärket etableras, det förutan Sverige icke i respectabelt renomé i hänseende till en förträffelig national armée med föga penningekostnad; Rikets stat rikeligen formeras såsom skedde år 1696; hvarigenom Åmbetsmännens löningssätt kom på en redig fot och de fingo säkra och tillräckeliga aflöningar. Till de tvenne sista punckterna fodrades medlen som kommo medelst Reductionen. Beklageligen för att få tillräckeligit, greps genom liquidationen hvad som med full rättvisa icke kunde inbringas genom Reductionen; och ömtåligast synes, det Souverainiteten blifvit nödvändig till bedrifvandet af alltsammans: den var ett Dictatoriat; men som Dictatorn icke afstod sedan samhället var åter kommit i ordning. Också bör observeras, det under hela denne Konungs lifstid, denna Souverainitet var värkeligen intet-annat än Konunga Balken, som då ännu var Grundlag. För öfrigit, var denne Konung man för sig, och liksom sine store företrädare icke rädder att giöra en revolution; hotande icke utan att slå till. Nya machinationer till gamla planer för att bortskaffa den så kallade Souverainiteten och tillskapa Republiquen, kommo nu i en gäsande activite; men hela tiden bortåt i skrymslor och vrår. Vi finna framdeles, huru

som

som aristocrater och democrater arbetade ditåt och huru som de sednare vunno en sort seger vid Konung Carl XII död, den dock Aristocraterne visste att dela sig till förmån medelst Rikets Råd mellan Riksdagarne. Hvad blef nu Konungens person; en mannequin. Patriotismen: en förgyld kast-käpp mellan partierna; och Sverige: i hela Europa conciderreradt som närmast ett intet. Friheten var Skiöldemärket och sielfsvåldet tillfredsställdt. En bedröfvelig följd af öfverdrift; ty utan jemnvigt emellan de tre magterna: den kongeliga, den aristocratiska och den democratiska, må ingen tänka sig till en rättskaffens frihet i regeringssätt och för hvar man, ingen vänta sig att erlefva ett endast under Lagen utan godtycko varande oberoende; en existance, hvarefter människan bör endast fika här i världen och önska sig att niuta så beständigt som menniskopåfund kunna åstadkomma. Detta och alldrig nog ofta sagt: men altid förgäfves; ty menniskolynnet i massa, har altid varit, är och förblifver fikande efter öfvervigt, hvilket partie, som så kan komma till väga; och när det kommer därhän, neml. öfvervigten, tyranniseras de andra; dock händer nog ofta, att en Konung med oinskränkt magt regerar med moderation, såsom i Dannemark, då

däremot allrig Aristocraten och synnerligen Demagogen, som icke sällan är Democratens åtrå att bli, nånsin tåler en effectiv motsägelse; nånsin ärfarer en sådan utan bilan i högsta hugg; endast motsägelsen väcker dess vrede: slå upp tideböckerna och man skall finna sanningen af hela denna ressonnement.

Ett Regeringssätt nalkas nermast fullkomligheten, då ärenderna gå deras jemna gong, oberoende af händelserna: då krig, minderårighet, thronledighet, upror, ingenting störer sinneslugnet i Konungens Consellie eller i den interims Regeringen, som vid en Thronledighet eller minderårighet styrer; och denna interims regering kan endast freda Riket för inrikes orådighet och utrikes öfvermagt, då den i förhand är organiserad kraftfull till nästan dictatorisk: men det är just detta nödvändiga dictatoriska som folks förföraren och småsinnet frukta, den förre som den där vill genom fiskandet i grumligt vatten komma till styret, den sednare som den hvilken ser Spöken öfverallt innom Landet och en magtägande Regering för det förfärligaste af alla; och i sitt trånga begrepp eij finner, att under tiden som de grötmyndige Riksdags candidaterne formaliter ventilera, kommer grannen och deciderar med oket att lägga på alla oxarna.

Mig återstår att framdeles, ger gud lifstiden, beskrifva utförligare de märkvärdigaste Regeringarne i hänseende till economiska författningar; nemligen Konungarnes, den största af alla Gustaf I:s och Carl IX:s samt fullkomligt Konung Carl XI:s då som hittill skall åtminstone mitt bemödande blifva att undvika ensidighet och den låga inblandningen af chronique scandaleuse; om icke på långt när för öfrigt nå en Taciti himmelska gåfva, som annalist. Emellertid bör intet uragtlåtas att något nämna om Carl XI:s starka executorer af den så kallade Souverainiteten, de tre: Clas Fleming *), Fabian Wrede **) och Lindsköld, som påtogo sig det med egenskaper därtill; de förstnämde, som Jan Gyllenstiernas Synnerlige executores testamenti. Herr Clas Fleming

*) Friherre, Kongl. Råd, President i Kammar- och Commerce-Collegierne samt Reductions-Collegium, Reductions och Liqvidations-Commissionen, Akademie-Kansler, President i Statscontoret och Bergs-Collegium. Efter hans död, Enkan och barnen uphöjde i Grefve-stånd.

*) Grefve, Kongl. Råd, President i Bergs-, Kammar- och Comerce-Collegierna samt Stats-contoret, i Reductions-Collegium samt Reductions och Liqvidations-Commissionen. Kongl Förmyndare under K. Carl XII:s minderårighet.

har i sitt hierta sin faders uteslutande ifrån Riks-förmyndare befattningen och i minnet faderns Reductions-plan. Denne fadern Herr Herman Fleming är redan nogsamt här framföre omnämd; Hans far åter, var den vidtberömde Herr Clas Fleming, som i rådet var ett stöd, den nyttigaste Öfverståthållare, en redlig Cammar- och Räknings-Cammare President och som blef dödsskuten på sitt Amiralskep, hvilket med många flere han låtit bygga och manneligen anförde. Den förstnämde Herr Clas Fleming var mycket betydande i alla sina updrag och embeten, men mäst som Landtmarskalk och för den denne Riksdagén år 1680 påböryade så kallade Souverainitets-antagningen med däraf följande reductionen och despotiska liquidations Comisionen; det Fleming genomdref mäst af slägte vedervilia till Dela Gardiska namnet, vilken börjades då Gamle Gref Iacob *), medelst smälek sökte hindra Gamla Herr Clases **) giftermål med fru Elena Bielke, och ökades medelst Gref

*) De la Gardie, RiksMarsk. m. m.

**) Fleming, RiksRåd, Amiral m. m. som vardt gift med RiksDrotzet Gr. Magnus Brahes Enka Helena Bjelke, styfsvärmoder till nämde Gr. Jacob De la Gardie. Härom mera i dessa Handlingar, 2:a delen sid. 112, och 8:de delen sid. 27.

M. G. De la Gardies intriguerande emot H:r Hermans Riks förmynderskap. Öfver (neml. Liquidations Comissionens) gläddes Flemingens partie, men mången fälde bittra tårar; de där icke mindskades vid den nästföljande Riksdagen, då hans svåger Fabian Wrede förde Landmarskalks staf-ven och styrde värket; han som flere, accuserades för slem vinning och järnhandskar; ibland dem primus interpares en Hägerflyckt *): Leyonmark **) var och en styfsint man som Actor caussæ; och främst, den hatade Landshöfdingen Thegner, som hade till Eleve och måg den ryoktbare embetsmannen Kongl. Rådet Jacob Gyllenborg. Liquidations Comissionen kom icke ringa genom Wredes åtgärd i full activitet, iemte den så kallade Souverainitetens så godt som decreterande, hvilken sanctionerades i synnerhet vid 1686 års Riksdag under den vittre Lindskölds Precidium. Allt detta drabbade sluteligen Konungens humeur; Herren var i sin vilia ytterligit, rättvis och en Gudfruktig Herre i all sin vandel, således kom honom detta i minnet. Då Konungen förnam, att missnöye glunkades öfver Hans Maij:ts mildare blifne expre-

*) Öfver-Inspector öfver Tullarna och Acciserna i Sverige och Finland, samt tillika Assessor i Liqvidations-Commissionen.

**) Sist afsked med Landshöfdinge namn.

sioner uti Reductions målen, sade han som gamle Konung Gustaf: så länge de endast morra, må de gå; men skälla de, så slår jag dem på hufvet.

Jag slutar detta utkast med införandet af ett ännu otryckt stycke, som tillhörer början af den store Konung Gustaf Adolfs egenhändigt uppsatte historia angående Carl IX.s Regementstid, detta förträffeliga stycke af en så dråpelig mästare författadt, lyder så här:

"*På thet the (Svenske) så vähl som jag må kännas thervid, att thet är Gudz nådes och undersvärk och icke vårt värk, thet wy frije folk äre både uti andelige och verldzlige frijheter: sedan att wij som i en Spegel, see måge, hvem dygdeligen och Regementet till nytta lefvat hafver, hvem odygdeligen och med fäderneslandsens skada heller intet gagn lefvat hafver, och änteligen hvem felat eller drabbat hafver, på thet the, som ännu lefva, (om möyeligit är) må framhärda uthi dygden, och dhe som dygden härtill intet följt hafva, måge sig omvända, och härefter fäderneslandet gagnelige varda: The och som efterkomma måge se sina fädernesdygder rosas och theras odygder*

lastas; på thet the hvad godt är, föllia kunna, och thet ondt är fly, när the varse varda, att inthetthera glömmes."

Öfverensstämmelsen med Originalet uti Öfver-Kammar-Herren m. m. Herr Baron Stjernelds Handskrift-Samling Vol. N:o 107 in 4:to, hvilken Volume fordom tillhört von Dalinska Samlingen, intygar

Joh. Gust. Liljegren.

Riks-Kansleren Axel Oxenstiernas egenhändiga bref till Conrad Falkenberg om K. Gustaf Adolfs död och om kopparförsäljning m. m. *)

Godhe Wen Conrad Falkenberg.

Ded bedröffuelige falledt medh Kongl. M:t fordom wår allernådigste Herre, nu mehra Salig hoos Gudh, och Christelig j åminnelse, mener jag att j nu fuller haffue förstått, att H. S. M.t ähr bleffuen j slagedt wedh Lützen: Gudh H. M:ts själ hugswale och en ewig glädie förlähne. Öf:r dette sorgelige falledt ähr jag någott perplex och haf:r betenkiandhe att swåra på edre schrjffuelser som mig bådhe förr och sedhan ähre lesuerede Kongl. M:t sielff tilschreffne. Ty ändoch mig nogsamptt witterligitt ähr hvad H. K. M:t hade öfver. Kopparhandeln resolveret; lijkwäl will jag icke gärna förgripa Rijksens Rådh j Swerige att resolvere däröfwer, såsom tijden och staten bäst kräfver och tillother. Doch, efter tijdhen icke lijder drögsmål, Så will jag eder dette till underrättelse giffuedt hafwe, att Kongl. M:t fuller war till sinnes att selie all kopparn, och hadhe jag allerede conciperet deröfver ett breff

*) Detta jemte följande 3:ne Bref äro lemnade af Öfversten Baron Anton Knorring och meddelade af Hans Exellence, En af Rikets Herrar m. m. Grefve Adlersparre.

till eder, och war mig befallt att schriffue den medh egen handh på ded icke någon skulle weta Kongl. M:ts resolution; Men för andhre negotier skuldh åhr ded bleffuett tilbakes: Jag sijr fuller nu att ded war nyttigtt ded kopparn såldes mädhan prijsedt ähr högtt, och Chronan således kundhe dechargeres aff den geldh och last: Effter som och H. K. M:ts mening och intention var; Så ähre och de conditioner som Blommert föreslår icke heller oskälige; men alldenstundh Kongl. M:t så nyligen ähr dödh bleffuen, holler jag icke reputerligtt så hastigt att förandra deseinen, och gifva folk orsak till snak; uthan jag menar att ded best ähr, ded kopparn j winter till annen förordning aff Rijksens Rådh blifwer liggende; allenast att j så mycket däraff sellen å högsta prijs som j kunne præstera interessen aff, de där skole erlegges åth staterne, så och till Trippen för sine försträcktte penninger på deposito: och eliest de uthgiffter som icke kunne upskiutes: Hwar j och kunne bringe up kopparn Sk:pd å 66 in till 70 Rijksdlr eller mehre då kundhe intet skadha att j lathe gömme 1000 Sk:pd, 2 eller mehre doch så att icke någon contract, som frambdeles skulle gelle och Chronen Engagera, slutes, uthan Rijksens Rådz wetskap i Sverige. Eliest holler jag gott att j afftale med Blommert eller någon

annen, alle conditioner som till kopparhandel nyttige ähre, på några åhr, serdeles prijsedt och att ded blifwer j en handh, opræjudiceret allehandhe manufacturer i Swerige; doch allt på ratification aff edre principaler. Om j nu något haffue fått uthur Frankrijke aff subsidier såsom Fransösiske Ambassadeurn mig sagdt haffwer, det will jag förwänte aff eder beskedh om, uthan så framptt ded ähr följgdt, warde j ded anwändandes efter Kongl. M:tz Ordinance för dette undfongen. Lijke så warde j och görandes medh den Ryske Rogen, seliandes den åå besthe marchnadt och efterföliandhes Kongl. M:tz ordning. Sedhen som dette ähr besteltt, kan eder wäl tillathes att komme därifrån, och såge då helst att j komme till mig och underrättede mig om alle saker och passerade så åth Swerige att göre Rijksens och Cammerrådh relation; Och efter som då resolutionen följer anten j eller en annen emott förste wårdag reste öfwer igen att göre richtigtt med kopparn och contractet. Däröfver framdeles kan resolveres. Doch moste j icke begiffwa eder dedh förr ähn interessen ähre betaltte och medh altt annedt j ded nährmeste richtigtt giordt. Befaler eder härmedh Gudh &c. Aff Würtzburg den 21 Novemb. An. 1632.

Eder godhe wen

Axell Oxenstierna.

mp.

Riks-Kansleren Axel Oxenstjernas bref till Conrad Falkenberg om tvisten mellan Eric Larsson och Tripp.

Godhe Wenn Conrad Falkenberg.

Eder schrifwelse de dato den $\frac{13}{3}$ hujus hafwer jag yndhfånget här j Würtzburg; och kan däraf icke förstå dedh J något mitt bref eller anordning skole hafwa bekommet de dato Saltz den 17 Januarij Hwarföre jagh här innelycht Eder tillsender en copie däraf; och effter som J sij hwad iag Eder anordnat hafwer, nembligen 100000 Rijkzdlr af Francösiske subsidio, och resten af Muskowiske Roggen; Altså sij J och hwadh geldh jagh will att J betala skole; och hafwer jag på nytt schrifwit Erich Larsson till därom; Effter som Jag och här innelycht legger en adsignation till honom, att han Eder vthan afkortning eller vppeholdning dhe 100000 Rijkzdlr erleggia skall; J wele fördenskuldh samme Peninger affordra vthan bitterheet, dragandes däraf, hwadh som J anten per wexel hafwe betalt, eller elliest af dhe vpsatte och Eder påfördhe debita kan wara erlagdt Setter Eder private carelér afsijdhes; och görer icke Fäderneslandet skadha och discredit för så-

dant lapperj skuldh. Och vndwijker alt wijdhare stridh medh Erich Larsson och Tripp, och alle andre; Och sijr allenast till att J kunne göra dhe anordnadhe debita godhe; och skilier Eder så medh ähran därifrån; Den Muskowiske Roggen sijr och till, att J kunne förytra effter marckgångigtt prijs; På dedh alt må blifva gott giordht; Och så snart dedh ähr skett, så sijr att J kunne komma Eder därifrån; Åhr och någor geldenärer som Erich Larsson will contentera, som interesset för kopparn och annat slijkt; och wille dedh korta J dhe 100000 Rijkzdlr; Så kunne J dedh och låtha passera; Och håller jag intet gott, att J ähren jalous öfwer sådane handlingar; först Chronens credit skeer till fyllest; J dedh öfriga warde J giörandes Eder flijt att Chronones tiänst icke blifwer försummet. Gudh befaller jag Eder till all godh wälmåge. Af Würtzburg den 24 Februarij Anno 1633.

Derefter med Riks-Kanslerns egen hand:

Som jag dette will underschrijffua, kommer mig eder schriffuelse de dato den $\frac{16}{6}$ hujus till handhe; sijr att j haffue min förordning och schriffuelse uthur Salz bekommett; Hwarföre jag duplettet intet härhos lägger, utan befallnings Zedeln till Erich Larsson, hvilken han så framptt

penningarne ähre erlagdhe till fyllest, kan nu erholla. Jag råder eder intet annat att sökia ähn huru J medh Chronens reputation kunne komme eder koos och till mig och att göre mig en rätt relation aff hele handelen; då jag sedhan med fullkomlig underrättelse skall sendha eder åt Swerige att informera Rijksens rådh öfwer hele saken, och så gifva eder tillfälle att göre eder privat intention (därtill jag lycke önskar) en godh ände och uthslag. Sijr till att den Muskowiske Rogen må bliffua föryttret, och så myket aff geldhen betaltt som möyeligtt ähr; Jag will förmodha att nähr j få de 100000 Rijkzdlr j då fuller kan komme till, och där någott lijtett resterar, då accordera till des J haffwe waret hos mig; Serdeles så tractere att j skole betale och erläggia Ambassadeuren her Camerario de 7200 Rijkzdlr intet afdragandes honom nägett som för dette ähr honom giffuedt, vetandes att honom och andhre restera; Lager så att han stelles klagelös. Observera (?) allehandha köpenskap och huru Commercierne löpa. Jag bliffuer altidh

Edher godhe wenn.

Axell Oxenstierna.

mp.

Ytterligare postscriptum af samma hand:

M:r Falkenberg.

Jag will ähn nu förmana eder att J intet krakele wijdhare medh Erich Larsson före, uthan tigandes stille till altt. Dröge medh till des J komme till Swerige; Haffue J då någott att säija, Så fören ded medh hwarandhre uth. Ty weten att ingen betenktt man kan ded leffuerne gille som J eder emellan där fören.

Utanskriften:

Dem Edle vnd Vesten, Meinem insonders freundtlich geliebtem Herrn Conrad Falckenbergen, der Königl. M:tt zu Schweden verordnetem Ägenten residirendt in Amsterdam.

Riks-Kansleren Axel Oxenstjernas bref till Conrad Falkenberg om de pantsatte clenodiers inlösning.

Monsieur Conradt Falckenberg.

Efffter jag förnimmer att the Creditorer som hafua Sal. K. M:ttz Clenodier i Pant vthi Hamburg, them ey länger wele beholla, ähr therföre min Wänlige begäran, att J till fäderness-landzens tiänst wele eder beflijta, them att inlösa, och på nogor annor ortt att deponera, Så att the liquäll Chronan icke blifue förryckte.

Gud befallandes, wänligen. Aff Franckfurt am Main den 12 Julij Åhr &c. 1633.

Axell Oxenstierna.
mp.

Utanskriften:

Kongl. Maijt:z wår allernådigste vthkorade Drottnings och Arffrökens &c. Sampt Sweriges Chronones troo Man och General-Commissario, Edle och Wälbördige Conradt Falkenberg till Trisstorp &c. min gode wän, Wänligen.

Axel Oxenstjernas recommendationsbref till Rikets Råd för Conrad Falkenberg.

Min Broderlige och wänlige Helsen, sampt huadh mehra kiärt och gott, jagh förmå, medh Gudh altzmechtig tillförende &c. Wälborne Herrer Richz Rådh, kiäre Bröder, Svågrer, Fränder och besynnerlige gode wenner. Jagh kan edher godhe Herrer wänligen ikie föreholla, hurulědes iagh för någen tidh sedhen hafuer till migh kallat Commissarien, Edle, Wälbördige, Conradt Falkenberg, ifrån Hollandt, i then acht och mening, att såsom i godhe Herrer mig Dispositionen om kopparen förtrodt hafwa, Jagh altså af honom om kopparens tillståndh desto bätter måtte blifua vnderrättat, och weta derefter mine Consilier till fädernesslandzens tiänst, att Dirigera; Så endoch att han hafuer therom hafft af Sal. K. M:t Commission och befallning, hafuer sigh och therom till dedh högsta windlagdt, att få vthaf them som medh kopparen hafua haft att giöra, om allt godh beskedh: Befinner iag liquääl, att han thertill ikie hafuer kunnat komma, vthan är twertemoot all handelen honom giord så förweklat och irrig, att

huarken

huarken han eller iag, theraf någon grund och nöyachtig vnderrättelse taga kunde. Huilket alldenstundh thet är mig i mine desseiner till Chronones skada och otiänst märkeligen hindrass i thet räkningerne ifrån huarandra aldeles variera; och iag ikie vist kan förfara, huru högt kopparen är Debiterat: och soddant mestedeelss på Erich Larsson beroor, af huilken iag ikie heller för min Persohn någor Sufficient vnnderrättelse fåådt hafuer: Är jag för denskuld worden förorsakat, wälbe:te Falkenberg till edher godhe Herrer att affärda på dedh han mig een richtigheet här vthinnan måtte med dedh församma förskaffa: Mädh wänlig begiäran att i godhe Herrer wele Erich Larsons Räkninger, så om Kopparn, som allt thet han på S. K. M:tz weggner hafuer haft under händrene förnimma, Och så laga, att Exact liquidation, särdeles öfuer kopparn göres, och mig medh dedh förste tillsänndes måtte, på dedh iagh i mine actioner mig therefter kan skika. Jag hafuer ther jempte wälbe:te Falkennberg min mening i åthskillige ährenden munndteligen optäkt, huilket tå eder godhe Herrer lägligit faller, af honom att förnimma, wille i godhe Herrar honom troo tillmätha, och edert betenkiande derom oppenbahra.

Falkennbergz Person belangende, så enndoch iag fuller behöfde hanss hiälp här vthe, Doch liqwäl medan han allaredhe länge sedhen till Cammaren i Swerigie af S. K. M:tt hafuer warit destinerat och iagh mig försäkrar, thet till Fäderness landzens tiänst ther hemma, J godhe Herrar af honom gått biståndh hafua skole, efter som edher godhe Herrar hans godhe qualiteter nogsambt ähre bekiände och han sig nu uthanlandz hafuer beflitat i alla måtto att giöra Capablare, så att han edher godhe Harrar skall giöra gott contentament: hafuer iag therföre heller welat honom till edher gode Herrar dimittera och kan iag intet vnderlåtha, honom edher godhe Herrar i bästa måttan att recommendera: Han hafuer sig elliest ther vthöfuer att beklaga; i thet han är continuerligen blefuen brukat i S. K. M:tz tiänst, ähr honom skiedt oppå några godz vthi Lifflanndh intet ringa præiudicatum: Och oanset han af S. K. M:t hafuer haft förtröstning att blifua thervthinnan till sin rätt befordrat, hafua doch publica alltidh honom oppehollet, att han icke är kommen till rätta: Saken warde i godhe Herrar af honom better och omstendligere förnimmandes. Jag will allenest honom för sin trogne och flitige tiänst skuldh, edher godhe Herrar fliteligen hermedh hafua recommenderat och wänligen bedet, att

i godhe Herrar vthi thenna saaken wele beforldra honom till eet soddant Vthslagh som honom till eet till skiäligt contentament lända kann. Jagh för min Persohn är edher alltidh till willies igån, och befaller edher hermedh Gudh Altzmechtigh Broderwänligen, af Frankefurth am Main den 12 Julij 1633.

Eder godhe Herrars trogne
tiänstwillige Broder, Svoger
Frände och Wen &c

Axell Oxenstierna.

Att denna Copia, sielfue originalet ordh från ordh lijka lydandess åhr, witne wij vnderteknadhe, Signatum ut Supra

Simon Simonsson
Snare m. p:ia.

Att ofvanstående är likalydande med vidimerade afskriften, och de föregående tre Brefven likaledes med sina Originaler; intygar

Joh. G. Liljegren.

Bref ifrån Johan Messenius den äldre. *)

Wänligh Hälsan försändt med Gudh Allzmechtigh nu och alltijdh: Dernest betackar iag edher godhe wän Anders Israelssohn för alt godt bewijst, huilket iag gärna förskylla will, om Gudh migh någen stund lifwet och lyckan förläner. Sedhan låter iag eder förnimma, att eder longa Silentium giffwer migh in åthskillighe tanckar, nämligen huru ther medh edher skall stå till, effter wij få inga Swar på wåra många breff: ty begärer iagh i wele sådant medh första giffwa tillkänna, såsom och the böckerna försända, och låta förnimma hwadh ther höres om mijn förlossning, **) samt om mijn Sohns saak: sammalunda och ther hälsa på mijna wägna flijteligen och ödmiukeligen Præsidenten, samt hans Fru, barn och H. Anders Caplanen, præceptoren och alla goda wänner. I lijka måtto och D. Olaum Bureum, och bidia honom han wele

---

*) Meddeladt af Herr Landshöfdingen och Riddaren Ulfsparrre.

**) Joh. Messenius d. ä. säges blifvit fri sitt fängelse på Cajaneborg vid slutet af år 1635, och som lösgifven aflidit i Uleå 1637 samt der begrafvits. Här synes han ännu fängslig år 1636 i September.

försända migh om han haffwer något aff sijn brodhers arbete Dn. Andreæ Burej samt Jonæ Burei, och Johan Burei i wele och ändeligen så förskaffa hoos Herren, iag kunde bekomma med första lägenhet the böckerna iagh länge begärt haffwer, them iagh nu haffwer tijdh i mijn siukdom igenom läsa och sedan will medh all tacksamhet hem skicka: Thess lijkes sänder iag edher till handa här medh sielffwa Genealogiam, som iagh haffwer aff många ihopdraget, och i boken fram better på beläget rum, insatt, ij wele therij corrigera hvad som Herren icke behagar, eller Sanningen åhr emooth, på thet Genealogia Kurchorum kan sedan vtgå aff trycket vthan någott fehl, och kan wara sielffva Slächten till behag. Här med befaller iag edher samt hela Hoffvet, och förnämlig Herren och Frun, them i welen wäl göra och hälsa på wåra vägnar, och tacka för alt godt ödmiukeliga, det wij skole med tijden gärna förskylla. Gudh Alzmechtigh. Aff Vla den 30 Septembris Åhr 1636.

E. A. G. W.

JOHAN MESSENIUS.

Utanskriften:

Erligh, Förståndighe och Wälachtadhe Anders Israelsson, H. H:tz Jöns Kurcks Secreterare, mijn godhe wän, detta Breff tillhanda Wänligen.

Ifrån Arnold Johan Messenius till Riks-Rådet och General-Gouverneuren öfver Finland Gr. Per Brahe, sedermera Svea Rikes Drotzet. *)

Högtwälborne Grefwe, Her General Min Nådige och Mildheste Herre. Såsom näst Gudh i himmelen på E. G. Excell:ties Nådige förmedlande allena min heele wälfärdh endast hänger: Altså migh medh hiartans Sårgh in till dödz qväldhe, thär genom någon högt bedröfvandhe händelse iagh armbe Person then tröstelige Tillijt, som af migh till E. G. Exc:tie ödmjukeligen drages, skulle ålendeligen qvitt gångandes wardha. Hwarföre sårgeligen förorsakas wijdh förefallen lägenheet E. G. Exc:tie medh gråtandhe öga att wetterliget giöra. Huru jämberligen tethaf min egen kötzlige Modher, **) migh min äliest förr mehr än mycket stora sårgh och Bedröfwelse ähr tillökat vordhen. Ty oanset Jagh vthj then Sonlige förtröstningh waret, att hon ju framb för några andhre Wärldzlige Håfwor sin endeste Sons frija Willkår skulle kärast hafft. Så komber migh doch nu igenom hennes

*) Meddeladt af Hans Excell. H:r Grefve Brahe.

**) Se sid. 19, 8:de Delen af Handl. rörande Skand. Hist.

hijt till thesse mine Commenderare beställe schrifftelige och mundtlige Notification sub dato den 6 Octobris förundersåmbligen till örorne, att ther henne medh godhwilligt min Salige Fadhers Historische Wärckz offererande, vthan någon wijdhare sollicitation, min önschelige förlåssningh allena hadhe som en Christen Modher wedherbort till att befordhra: Hon lijkwäl tvärt emot præpostere tillgånget, och för en obilligh stor summa penningar anhållet Böckerna sigh att afkiöpas. Hwilket mädhan thet vthaf then Högwijse och mächtige Regeringen för ett snöpliget tillbudh icke oskäleligen hållet wordhet. Kan jagh armbe förlåtne menniscchia icke annars vthan medh ett till dödz sårgefult giort hiärta commemorera, att hon sädhan vthj Ståkholm af dåttren låckadh inter flammas & fulmina tumultus bellici in Germaniam till Hessische Håfwet Casselischer Lineæ, där hänne Mågh Johan Jacobsson Reckenberger benämdh (för thetta vthj S. Konungens sidsta lijfztijdh innan Landz Swensk Håf-Stallmästare) vthj tiänst ähr, sigh begifwit: Owist huru snart och när hennes igenkombst skee kan, oanset hon omb näst tilstundande Sommar någon förmälningh giort Och såledhes migh sin kiötzlige Son icke ens vthaf alt mit tillberättigadhe Patrimonio så mycket medh dignerat, att hon åt min-

stone omb" min Salige Fadhers Bibliothec (ty andhre saker jagh föga achtat) then ringaste berättelse migh skulle hafwa göra låthet. Vthan för att bättre Modherligit schyldigt Valete. kan schee igenom sin vndherliga Obetäncksambheet migh äliest förr nogh vthi Onådher staddan locfft (thet iagh sårgeligen befruchtar) än större till migh armbe och Elendhe Man fatadhe Höga Öfwerhetenes Missbagh. Omildeligen vthur sinnet fahra låtandhes, att jagh aldrigh i Evigheet på thetta obestånd råkat hadhe, hvar iagh vthaf andhre föräldhrar, och särdeles icke af hänne till thenna tunga och bedröfwelige Wärldh född waret. Wille förthenshul E. G. Excell:tiæ för Christi shuldh till mildhe tanckar föhra, och Nådeligen sigh förbarma vthöfwer then Outsägielige hiärtans vedhermödha, som jagh igenom en sådhan fåkunnogh och i Evigheet otrodht process vthaf min egen Modher ähr tillbracht wordhen, Hvilkom nu intet annat. Meedel i Wärldhen öfweriget blefwet, än att jagh till min Herre Gudh medh ijdhkeligh Böön anhåller omb E. G. Exis Mildhe hiärtas bewekandhe till min nu så Elendigt vthstälte Persons Nödhiälpandhe. Hans Gudomelige Maijestet vthgiute sin Rijke och Himmelsche Wälsignalse vthöfwer E. G. Exc:m sampt all thess högtwälborne Affödha till yttersta Leedh för all then mildhe Befordringh

och höga Nådhe migh vthaf E. G. Excell:a vedherfahren wardher. Wedhergälle migh Gudh åter medh een tijmeligh och Ewigh fördömelse omb in vthj min dödh af migh förrådeligen E. G. Excell:s bewijsandhe wälgärninghar emot Swergis Crona någon tijdh missbrukas. Till Hvilken alfwarlige Assecuration Att H. K. M:tt min Allernådigeste Drätningh en önscheligh troo stälte, techtes E. G. Excell:a kraftigast förmå. För Gudz och sin berömbliga Dygdz schuldh värdigandes ifrån migh nu af allom förlåtnan sine Nådige hendher icke att taga. Och Befaller E. G. Excellem medh sampt thess Högtwälbåhrne Min Nådige Grefvinna (hvilkens barmhärtige godhe tilläggielse j ödmiukhet jagh migh vist tillförtröstar) vndher Gudz Alzmechtige beschydd, hägn och Wahra medh hiärtans Bön och åkallan innerligen och troligen. Aff mit Fembtonåhrige Elende Fängzle på Kexholm den 4 Martij Anno 1639.

E. G. Excell:a

Armbe, doch in vthj dödhen ödmiukeste Serviteur

ARNHOLD - JOHANN

MESSENIUS m. p.

Utanskriften:

Then Högtwälborne Herre, Herr Peder

Brahe, Grefve till Wijsingzborgh, Frijherre till Ridhboholm och Lindholm, Swärgies Rijkes Rådh och General Gouverneur vthöfver Storfurstendömet Finlandh medh Ålandh och beggie Carelerne, sampt Lagman öfver Wässmannelandh, Bergzlagen och Dalarna, Min Nådige Herre, Detta

Ödmiukeligast.

Till Riks Drotzet Grefve Per Brahe *).

Högwälborne Greffwe Herr General Gouverneur min nådigste och aldramildaste herre.

E. G. N:de medh någon skrifvelse tordes iagh aldrigh för vardkunnesamme ögon komma, om icke mit rena samvete min oskyldighet mig betygade, ty efter min ödmiuka emot E. G. N:de skedde till säyelse min. S. faders Historiska wärk uthi dagsljuset till att skaffa, så snart jagh hijt till Stockholm ankom, är mit frija wilkor och trygheet migh gienast första aftonen strax twifvelachtigh giordh: i thet oachtadt jagh E. G. N:e pass uppvijste, mig lijkwäll så när ett dygn tre Musqueterare för Logementet af SlottsFougden och Slåts-Capitainen blefvo beställdte, ja ther till medh i första dagarne ett ryckte war, att jagh på nytt skulle insatt blifva; dertill af migh begynte Suspiceras, ordsaken skolle varda att härwijdh hofwet war witterligit blifuit, min moder medh s. faders skrifter, sigh till polandh begifvit hafva thet jagh dock i förstone icke ville troo för än sanningen ändteligen igenom min egen moders skedde notification ifrån Dantzigh medh olust migh uthi hender kom; hvar-

*) Meddeladt af Hans Excell. m. m. Gr. Brahe.

före befinnandes, att wärket dytt nu vore kommit, som thet medh Cronones harm så kunde förvärrat blifva, att jag och all min afföda en evigh onåde här inrijkes kunde hafva derföre att åtnjuta. Hvarföre räddhoga fathandes, att detta dubie ärandets anförkunnande migh till ett nytt fängelse skulle lända, Till then olycklige Extrimitet råkat ähr, att jagh som till Öresundh reesa tänckte (ther ifrån af migh meentes att jagh H. K. Maj:tt kunde tillskrifva mig vara sinnadt efter Böckerna at begifva) är blefven på nytt hijt upfången fördt ifrån Gränssen, ther jag sielf willigh migh fängzlig gaf för samvettsqvall (thet Gudh känner) öfver E. G. N:s wälgärningars och min öfverlefde fattige hustrus och barns ihugkommelse. Medh detta upsåt nu ehuru wäll jagh redeligen Sweriges Cronos heder och allmenne Rickzens Adels ewiga beröm och odödeliga lofordh meent hafver (hos hvilket höga stondh jag thär medh kunde hoppas at hollas enskyllat, att samma giärna sina förfäders wällförtiente ihugkommelse see ske skola; Jgenom them the till thetta höga Æstime komne äro; och åter af sina barn och efterkommande theras närvarande meriteter emoot fäderneslandet med lijka beschrifvande vela hafua remunererade) lijckväll thenne misstänckſamme wärldenes bruuk betänckiandes, som sigh gerna

in pejorem interpretandi partem inclinerar, Jag till E. G. N:de ödmiukeligen supplicerar, att hvar någon annan Suspicion, än thet jagh bär i sanning omförmält halver E. G. N:de hoos höga Öfverhetten om migh förmärcker vidhlåda, E. G. N:de då denne min sidste och hierteligaste bön ville nådeligen rum gifva, att såsom af E. G. N:de min förlossningh för thetta är förmådd vorden, E. G. N:de och så wille wärdigas thetta begå, at jag medh mit lifs mistande och min blods förgjutelse min upricktighet häruthinnan kunde Contestera. således arme menniska een gong ifrån misstanckarne exonererad, somlijckväll nu efter Sexton års fengelse fullkomlig perdon skulle nutidt hafva, och fördenskull annat förnimmandes, heller döden än ett längre fängzle utstå will. Men till besluut, af ährligt Svenskt ijfver contesterar, at medh min högsta hiertans olust skeer, thet herlige historiske wärket (som knapt någon i evigheet warder omach uppå sigh tagandes att eftergiöra) uthaf thenne min persons förtryck uthi ett ewigt mörcker komma, och igenom min Modhers förbittrade hierta till intet varda: Ther jagh lijkwäll af hiertadt helst hade seedt thes publication E. G. N:de för min förlåssningh till evigh tackseijelse hade kunnat lända, hvilkens högtprijseliga dygder in j min dödsstundh mitt hierta

blödande giöra. Till thes höga Nåde, iagh arme man mig befaler, och vice versa thes högtwälborne persohn uthi Gudz Alzmecktiges beskydd.

mitt fängzle
den 20 Aug. 1640.

E. G. N:s
Fattige Client medh
tröstelig tillijt
Arnoldus-Joh. Messenius.

På baksidan är skrifvet:
Messenij Supplication.

Adm. R:de D:ne

Supplex egit apud Nos, Nobilis vidua Suecana Lucia Grothusen Messenia, pro filio suo, qui multis annes in carcere Suetico cum uxore & liberis suis detentus existens, nunc recenter in Poloniam venit, relictis tamen ibidem fidejussoribus, prædicta scilicet uxore & liberis: Venit inquam ea solum ratione & consideratione ut se & liberos á carcere liberaret. Cum autem aliam ad id assequendum viam non inveniat, ad Nos recurrit, supplicans sibi præsentes N:ras ad R. D. T. dari, nihil aliud per eas expostulando, nisi ut libros quos defunctus Parens suus in Carcere Suetico existens

Högvördige Herre!

Hos oss har välborna Enkefru Lucia Messenia född Grothusen ifrån Sverige anhållit för sin son, som många år jemte sin hustru och barn blifvit i Sverige hållen i fängsligt förvar och nu, sedan han der likväl på förhand lemnat sin förbemälta hustru och barn till borgen, nyligen kommit till Polen: Han har kommit, säger jag, blott i den akt och mening att befria sig och barn ur fängelse. Men då ingen annan utväg dertill gifves, tager han sin tillflykt till oss, anhållande om närvarande bref till Eders Högvördighet; derigenom ingen ting annat begä-

conscripsit, s:g. R. M:ti ex devotionis submissione in possessionem dedit, nunc eum alias è carcere suo liberari non possit; extraditionem horum librorum S. R. M. concedente petit. Nos petitioni illorum annuentes præsentes dedimus, ut desiderio illorum satis fiat. de cetero adm: bene valeat. Datum Varsaviæ XIII. die mensis Decembr. A:o 1640.

Admod. R:dæ Dom. V:æ

Frater addictissimus

PETRUS GEMBICHI

Ep. Prem. Conc. Regni.

Concordat cum suo vero Originali.

S. MATHÆI.

randes än då han ej kan frigifvas ur sitt fängelse, med Kongl. Maj:ts tillstånd, utlemnandet af de böcker, hvilka hans sal. fader under sitt fängelse i Sverige författat och i underdånighet gifvit Kongl. Maj:t. För att uppfylla hans önskan, hafva vi på begäran lemnat detta intyg. Föröfrigt lef väl! Warschau d. 13 Dec. 1640.'

Eders Högvördighets

tillgifnaste broder

Peter Gembichi.

Öfverensstämmer med sitt verkliga original intygar

S. Mathæi.

Till

Till Riks-Drotzet Grefve Per Brahe. *)

Högwälborne Greffwe, Her General Gubernator, min Nådige Herre

Aff allerödmiukaste tacksamhet, then vthi migh ringa tiänare dageligen mehra vptändes, iu längre iagh min hugnelige frijheet, igenom E. Gr. Ex:s skedde Nådige befordringh nutnan **), brukar, migh vnderdåneligen wederböhra will E. G. Ex:æ een omständeligh berättelse att tillkomma låtha om min expeditions afflåpp: Then jagh (thet Gud kiänner) till then eendeste wälmente ändha migh godhiärtigt vpåtaget; att såsom E. G. Ex:æ invpå migh bewijste wälgärningar öfver måtton stora ähr, jagh och genom någon ödmiuk lijkformigheet mig beflijtta att vthi frambtijden hederligen förnimmas kunde, E. G. Ex:æ sin fattiga ringa Clientz goda förhållan till täckeliget nögie fallet hade. Så ähr migh, när iagh till Dantzich ankomb, thet först glörligen fullwijst wordet medh hiärtans harmb, at medh Konungens i Pålens weetskap heela Historiska wärket vthi främmande händer kommit var. Iagh lijckwäl, som min plichtskyldigheet besinnade, een fåfängh resa icke welat giort hafva: Ginast Högwälb. Her RijkzCantzleren

*) Meddeladt af Hans Excell. Gr. Brahe.

**) Nutnan, Njutnan, som blifvit tillgodonjuten.

händelsens beskaffenhet, medh begiärat förlåf till mitt upsåtz fullförandhe, Ödmiukeligen tillskrifver. Ochså med en hast upskyndar till Warschou (ther min moder stadd var) läggiandes till fundamente på mit wärfh, att jagh icke annars weta leet, än migh medh allone hafva föv then tydh trodh, wärket skulle alt för ett waret i min moders wåldh. Therföre medh the wilkor till min förlossningh kommer wore, som E. Ex:a kan see uthaf Stor-Cantzleren i sin befallniugz Sedel omformelas. hvilket anslagh efter min önskningh så lyckeligen angånget ähr, at jagh een sådan mit tillståndz beskaffenheet föregifvandes, min modher uthaf åhuga för min egen, min hustru och barns wälfärdh thär tillbracht, at hon Konungen underdånligen bönfälligh blefven, K. Maj:ts bevillningh och thetta widimerade Stor-Cantzlerens skrifteliga påbudh förmåt hafver till Doct. Gregorium Borastum domherre i Früenborg, Böckerna migh igien till at tillställas. Hos Honom jagh nu nyligen varet och af samma emot migh icke owilligan thet han af wärcket när sigh hadhe annammat. Män emedhan än een stor deel i warschau iblandh hans andre saker liggia lagde, hafver han migh tillsägelse giordt, sigh thet ochså migh icke vela förhålla, så snart han allenast emot wååren sit tingest mächtigh blifver. Och ähr nu altså

något uthi mine händer, iämbte Documenten och Acterna alla: som i bättre förwarningh at hafvas, än här till skett, skola till Herr General Majoren W. Liliehöök sändhe wardha. Hoos hvilken jagh här i Stettin något längre än een weka waret; att uthaf mig om min förrättelse Högwälb. Herr Rijkz Cantzlern och E. G. Ex:a kunnat thess lägligare blifva skrifteligen berättat; såsom och att jagh medh någon mehra Tärepänningh uthulpes: efter min Expedition längre och swårare ähr afluppen, än at the pänningar iagh i Stockholm feck kunnat tillräckia. hvarföre nu uthur thetta Stettinische Renterij någorlunda försörgdh åter resar igen åt prytzen på mit af höge Regeringen ombetrodde wärf, thär till att aftöfwa then tijdh mig förelagdh ähr thet återstår att utkräfvia; ingen min trooskyldigheet sakna låtandes min högsta flijth till att göra. Medlertijdh och alltijdh en Ödmiuk böön till E. G. Ex:m anställer af samma till wälfärdh at patrocinerat varda, til thess höga Nådher jagh migh befaller. aff Stettin den 12:te Januarii 1641.

E. G. Ex:s
Tackskyldige aller
ödmiukaste
Client
Arnhold-Johann
Messenius.

Bredvid utanskriften läses följande:

Ifrån Arnholdum Messenium at Documenterna och hans Sahl. fedérs acta ähr mästedeeles i hans händer alrede. ahnkom Stockholm den 3 februarii 1641.

Under här anförde skrift finnes aftryckt Messeniska wapen-sigillet: skölden, 2:ne träd; på hjelmen en svan eller gås, hållande i munnen något liknande en hästsko eller ring, såsom en Camelopardalus.

Till Riks-Drotzet Gr. Per Brahe *).

Nådige Grefwe Her Rijks-Drotzet, Det jagh kan drista migh af E. G. N:ds höga och römmeliga mildheet att göra, det dristar jagh migh ödmiukeligen uthi fougdens saak på Swartsjöö Anders Jönssons. E. G. N:de påminner sigh att jag hämptade honom en gong förleden höst till E. G. N:de: och lofvade E. G. N:de honom då sin Nådige förfordring till ett halft hemman på Swartsjö landet i sin och sin hustrus Lijfstidh, för hans långliga tiänst skull, then han Cronan så troligen hafver bevijst uthi trettije åhr widh Swartsjöö huus att han aldrigh ännu till någon Rest är kommen uthi sina Räkningar, men nu begynner mycket åldras och försvagas, samt fått en stor brist upå sin hörssel, therföre medh thetta ringa emoth ändan af sin lijftijdh gärna wore försörgd, och will lijkwäl än ytterligare tiena så länge han orckar: Sampt är ellijest uthi sitt lefverne en hederligh Man, och hvilken af sin underhafvande allmoge uthi största delen af Uplandh älskas såsom en fader för sin fromheet och rätträdigheet skull. På honom fördenskull förtienar E. G. N:de medh sin wälgärning en

*) Meddeladt af Hans Excell. Gr. Brahe.

wiss Guds belöning och sitt eget römmelige Nampns förmehring: Och är honom af Herr Rijks-Marskalken utlåfvadt hans supplications framdragning uthi then konungslige Regeringen, allenast är han förmahnt att sökia först på nytt E. G. N:ds Tillsäijelse om ynnest och nåde. Ty af Johan Wijnbladh stämplas i lönligheet effter samma halfva hemman, som doch allaredo förr hafver af Cronan bekommet frijheet på twenne sköna hemman strax vidh Nyköping: Och derföre är och Fougdens ödmiuka böön att E. N:de ville låtha wijsa honom medh E. G. N:des Secreterare till Nils Nilsson i Lantz Lijst, att han om hans saak ställer i wärket, och icke, Wijnbladh måtte få bruka sin falskhet theremoth: Sampt emedan fougden sjelf icke får mistas ifrån Svartsjöö, hafver han hämptat till E. Gr. N:de sin mågh en kammarskrifvare att han skulle blifva E. G. N:de bekänd, och sedan kunde i ödmiukheet ytterligare påminna E. G. N:de hans Wärff E. Gr. N:de bewijsar icke allenast fougden, utan migh sin ringa och alldraödmiukaste Client en mycket större wälgärning här medh som af honom för E. G. N:des skull hafver nutit mycket gott: Thet jagh uthur mitt tacksamma hjerta emoth E. G. N:de aldrigh skall låtha försumma, så länge jag lefver. Och befaller E. G. N:de under Guds starka och allsmäcktige

beskydd ödmiukeligen och troligen af Munssöö den 2 Julii A:o 1644.

E. G. N:des
aller ödmiukeste Tienare
inuthi min dödh
ARNHOLD JOHAN
MESSENIUS.

E. G. N:de skall innan fåå dagar bekomma uthur tvenne wissa och sanfärdige Hisstorier emoth alle ährekränckiare sin Salig Her faderfaders *) defension, och sielfva Originalen skola af migh wijsas E G. N:de när jagh sielf inkommer. Då will jag och tillijka hämpta E. G. N:de Konung Johans Historia tillhanda fullkomligen corigerat.

Jag beder ännu allerödmiukeligast, att E. G. N:de wille den gamble gode Cronones tienare meddela ett gott svar af sin römmelige stadigheet uthi alle sine tillsäjelser.

Utanskriften:

H. G. N:de Högwälborne
Her Rijkz Drotzen till Nådigh hand.
Förségladt med Messeniska sigillet.

Likheten med originalerna intygar
J. G. LILJEGREN.

*) Riks-Drotzet Grefve Per Brahe d. ä.

Bref till Phaltz Grefven Casimir ifrån Riks-Rådet m. m. Friherre Bengt Skytte.

Högborne Förste
Nådige Herre,

Eders Fö. N:s shrifwelse med denne brefwysare ær mig wæl inhændigat, och med synnerlig stoor glædie förnimmer E. F. N:de så wæl dömma om H. M:ts hær giorde och nu mera wæl fulbordade proposition angående E. F. N:s Shons Hertig Carls succession. Såsom jag nu inthet twiflar att E. F. N:s Shon ju thett samma görandes warder; Så æhr mitt ödmiuke råd så nu som för, att E. F. N:de sin Shon thett samma både med bref till H:s M:t och ord att göra styrcker; Dær uthinnan H:s F. N:e nogsampt kan ihugkomma sijna tanchar för detta aldrig på successionen vara falne, uthan på bara matrimonium; mæn H:s F. N:de thett fremsta wela uptaga effter H:s F. N:de hade sitt H. K. M:t nådigste och incomparabel hær uthinnan fattade resolution, och Stændernes så enhellelige bewilning; hwilchen dær H:s F. N:de nu iche med tachsamhet emottogo, gjorde H. F. N:de sitt wijdare goda och lofliga upsåt swårare och kanske omöyeligit; Dær thetta dochlijquæl mhera warder befordrandes æn forhindrandes H. F:e

N:des goda och af allom önskade förehafwande. Dij Deæque non nisj obsequio vincuntur rigidos vero relinquunt. Gref Magnus hafwer mig och berættat att han hafwer schrifwit H. F. N:de till om samma æhrende, och thett rådt, thett iag nu schrifwer sampt gifwit nogot got hop om thett andra æhrendet, nær dætta först af E. F. N:s Shon wæl æhr effterkommit. Dett wore gott att E. F. N:de en express uthsænde att råda sin Sohn till thetta, som H:s F. N:s hela wælfærd på ligger och lær ælliest bringa Konungligh M:tt och Stænderne i helt andra tanchar emot sin person, och hela sitt huus; them doch H. M:tt ær mhera nådig, æn nogon menniskia hade tænchia kunnat, mychet mindre med orden uthskrifwa och Stænderne extraordinarie favera för hwilchet man måste wara Gud först tachsam, sædan K. M:t hörsam, och Stænderne till willies och benægen; J dag ær Rijxdagen wæl ændat, och shall med næsta post sænda H:s F. N:de besluthet. Befallandes hær med E. F. N:de med sin hela höga omwårdnat Guds nådige beskerm troligen; och ödmiukeligen. Aff Stocholm den 20 Martij A:o 1649.

E. F. N:s

ödmiuke och trogne

tiænare i döden

Bengt Skytte.

Bref till Riks-Drotzet Grefve Per Brahe från Riks-Rådet och Presidenten m. m. Friherre Bengt Skytte *).

HögVælborne Her Drotzet,
Högtæhrade Herre,

Det jag nogon tijd hafwer cesserat med min plicht att upvachta E. Ex:s med mine bref, hafwer wollit, både åtskillige bröllop och begrafningar hær celebrerade; mæn i synnerhet att inthet nogot synnerligit passerat æhr; dæt jag vid vichtige lægenheter iche skall nogon tijd försumma. Vthlænsoha saker anlangande ær i Tyssland emellan oss och de Kæjsersche en fulkommelig fred sluten och stutzar hela værket på bara Franckendals æqvivalent, nembligen Erbreitsten för Fransoserne, hvilche doch nappast oss schola movera til begynna ett nytt krijg med Kæijsaren och Rijket. Tuenne skep rustas uth att inhemta Hertigh Carl, **) med nogon af Rådet; och lær han för Junij nappast kunna hemkomma. Rixdagen lær vist hollas i ændan på den månaden, och Cröningen dæreffter; Gud gifwe i en god stund. Tractaterna

*) Meddeladt af Hans Excell. Hr. Gr. Brahe.
**) Hertig Carl Gustaf.

med Churfursten af Brandenborg begynnas nu i Martio, i Stetin, och gifwer han nu goda ord, sædan Hollansche alliansen honom har icke angådt. Gref Johan *) förlofwas att komma hem till Cröningen, Gref Göstaf Göstafson **), har impetrerat sig loff att blifwa i Tyssland, för sin helsas cur. Ett bref kom i dag ifrån ArchiEpiscop Gnesiensi, nomine Totius Senatus Polonici, till Sueriges Råd, dær uthi de förmæla att de Mediatoribus reda hafwe om Interpositionen tillschrifwit till Tractaterne, och förwænte deras svar; H:s M:t förmenar att efter ændat Cröningh, E:s Excell:s med andre Commissarier dijt schola deputeras och förresa. Des Copia sænder med næsta post. H:s M:t sænder Secretario Canthersten fullmacht, att wara Mediator emellan Skottarna och deras Konung i Breda; ehuruwæl ringa hop ær om deras förlikning. ij Franckrijke står hela Staten i fhara, om Konungens partie lijda nogot synnerligit nederlag, effter de fångna förstars saak, blifwer af siælfwa Fransoserne då lætteligen embrasserat. Dannemark söker att excusera Hollandicum fœdus, igenom deras Resident föregifwandes deras torfftighet på penningar; Doch

---

*) Riks-Marskalk. m. m., Gr. Johan Oxenstjerna.
**) Wasaborg, Rik-Råd m. m.

æhr thet af Hollænderne iche æn ratificerat. ij Irland prosperera de Parlamentsche mher och mher. H:s M:t lær schrifwa till E:s Ex:s att han med första ypit vatn kommer hijt, effter allahanda vichtige consilia nu företages. Gud gifwe E:s Ex:s en stadig god helsa, att ju för ju heller finna alla sijna hær uthi ett gott tilstond; uthi hvilches bescherm jag E:s Excell:s hær med troligen befaller, och förblifwer

Eders Excellens

ödmiuke och trogne
tiænare altidh

Stockholm den 22
Martij 1650.

Bengt Skytte.

Utanskriften;

Till H:s Excellens
Rix-Drotzen
till Åbo.

Derjemte antecknadt med annan hand:

Ifrån H. Bengt Skytte ahnkom Åbo slott dhen 8 April 650 förmeler om hvat her inne haffues for hender såsom och hvat vtrijkes från höres &c.

Bref till Phaltz-Grefven Johan Casimir, ifrån Riks-Rådet, Riks-Kansli-Rådet och Dorpts Akademie-Kansler m. m. Friherre Bengt Skytte. *)

Högborne Förste
Nådige Herre

Till min skyldighetts continuation, læter iag E. F. N.de wetta, att Commissarier till de Lubeske tractaterne æro nu förordnade; Her Salvius, **) (som schall med det samma formera den Pomersche och Wissmarsche agonizerande Stat) her Göstaf Bielke, ***) Her Schering Rosenhane, †) och M:r Cantersteen. ††) Men mig will H:s Mt hafwa att blifwa Præsident i Jöneköpings Hoffrett: Hwilchet mig alt som beswærligast faller, effter iag iche en staka dær nedre äger, och mig igenom 19 åhrs tiænster

*) Trädde nästföljande året 1652 ur Rådet; såsom misstänkt för delaktighet i Messeniernas sak, men återfick Rådsstolen samma år. Afsattes från alla sina embeten 1664, såsom en af Phaltz-Grefven Adolf Johans ifrigaste anhängare.
**) Riks-Rådet Adler Salvius.
***) Friherre och Riks-Råd m. m.
†) Friherre, Riks-Råd m. m.
††) Sekreterare af Staten och Hof-Råd.

mæn synnerheet igenom sidsta Danscha Legation och Cröningh så har fördiupat, att en god deel af min egendom moste i schulls betalning mig afgå; Dær H:s M:t mig iche nådigst hielper; som H:s M.t har tilsagt. Doch weet iag icke hwar medelen schola tagas. Een Hercule behöfwes; att ræt uplösa denne knuten, och sætta Rijket i en stadigheet. H:s M:t wil resa innan 14 dagar till Gottland; Kansche och till Öland; H:s M:tt har en synnerlig dessein dær med; och will iche att Axel Spätre schal længre wara dær Gouverneur utHan blifwa Præsident i Dorpts Hoffrætt, effter H:s Mt will hafwa H. Gösta Bielke i denne Hoffrætt. E. F. N:s Shon Hertig Adolph, will H:s M:t gifwa Salig Gref Linnars *) Gouvernament, och dær iag antager Præsidentschapet i Jöneköping schall iag gå H. F. N:de som en trogen tiænare till handa ij alla motto. Gref Johan Oxenstierna, och H. Carl Wrangell, schola komma hem med de skeppen, H. Salvius uthreser; och schal Gref Johan blifwa General Gouverneur i Finland och H. Carl Wrangel Rix Ammiral och Grefwe i Kæxholms lhæn, Om icke några succesiones filiorum Magnatum ij de Stoora Embeten ær förhanden, gifver tijden. Uthur Danmark æro

---

*) Lennart Torstensson.

ohörlige tijdender komne, att Rixsens Hoffmæstare med sitt anhang hafwa welat förge Konungen med förgifft, och ær rögt wordet af en Hofmæstarens concubin, hwilchen Hoffmæstaren har lætit förgifft ingifwa, af en sin medico Sperling benembd, på det hon iche schulle röya honom; Mæn har Konungen lætit curera Concubinen. Hoffmæstaren hat lætit gåt uth ett rychte, som schulle de Swensche rusta 20 örlig schep, och mönstra alt sitt folk, och willa gå in i Danmark, och förgifwa Konungen och sig; på thet att nær Konungen af honom wore förgifwen, han då kunde skiuta skullen på de Suenske; Mæn Gud, som hielper Konungar, har thetta förhindrat. Gud læta de fremmande seder med gifft icke få rötter, i desse Norderlænderne; och ær dominandi libido orsak till sådant och annadt ondt. Biörnekloo *) schrifwer, att hans tuenne Creditiver iche æro af Keysaren accepterade, efter i det ena titulus Reginæ war præpositus titulo Cæsareo och i det andre Serenitatis allenast och iche Majestatis Keysaren gifwin; wil alt så hafwa ett nytt Creditif sædan; han skrifver att Chelmnisky ær af Turske Kæysaren tagen i Protection, och giordt

*) För närvarande Abgesandt till det Kejserliga Hofvet, Stats-Sekreterare m. m., sist Riks-Råd och Kansli-Råd.

till Förste öfwer Cosackerne; den med $\frac{M}{150}$ man af sine, sampt Moschovitens och Tartarens hielp, säyer att wela på thet högsta angrijpa Påland; så att wij både för dem, såsom för Danis, en tid få sittia i roo. om wi man siælfwa kunna inbördes alt roligen bestella; dær till Gud sin nåde gifwe; under hwilchens bescherm iag E. F. N:d troligast och mig uthi des gambla nåde ödmiukeligast befallandes, förbliiwer in till min dödstund

E. F. N:des

ödmiukeste och trogneste
tiænare

Stocholm den 27 April
1651.

BENGTT SKYTTE

P. S.

Högborne Förste

Iag kan icke uthan högste hugnan notificera E. F. N. dæn continuation och augment iag förnimmer af H:s M:ts nådiga affection emot E. F. N:s Shon, Hertig Carl; i synnerheet sædan iag ær hemkommen, och H:s M:t siælf med mig talat hafwer om thett bekænde æhrendet; Iag förhoppas att thett schall i thenne herredag till thet nærmaste winna sin fortgong, och schall

iag

iag göra dær till min högste flijt recommenderandes mig i thett öfrige vthi E. F. N:des och hans höga huus gamble höge och önscheligaste gunst och benægenhet förblifwandes stædze

Idem q. in Litteris

Likheten med de uti Kongl. Riks-Archivet förvarade egenhändiga Original-Brefven intygas af

W. Forsslund.

Ifrån dåvarande Riks-Rådet, Riks-Skattmästaren och General-Lieutenanten Gr. C. Tott. *)

Höglrwälborne H. Grefve Sweriges Rijkes Dråtzet.

Jagh kan E. Excellens her medh undertienstligh intet underlåta till att notificera att iagh uthi min commission här ännu intet hafver uthrättat som man törs förtroo pennan, iagh hoppas likwäll att det lärer snart escluttera något som lärer wara till Hans Majestätz högsta säkerheet och berömm deruppå iagh Gudh weet hvarken flijt eller omkostna sparer. Her passerar elliest inthet synnerligh nytt. Franckrijke i detta år hafver fyra armeer den största uti Italien commenderar Hertigen af Modena den andre uthi Flandren Fältmarskalck Turenne den tredie uthi Catalognen princen de Conty och den fjerde uthi Lottringen Fältmarskalck de la Ferté. Man fruchtar sigh her inthet rätt synnerligh för dee stoora securser Spanien i detta år får af Käysaren, effter deeras saker her i synnerheet medh fålck och penningar stå temmeligh wäl, dee hafva på een lång tijdh intet warit uthi een så stoor inbördes roo, icke heller

*) Meddeladt af Hans Excell. Gr. Brahe.

Cardinalen på een långh tijdh warit så mechtigh och så considerable, man kan medh skäl säija att han är Kungh i Franckrijke, så stoor är hans macht. Jagh recommenderar migh stadigt uthi E. Excellens höga protection och förblir effter min skyldigheet

E. Höghgreffliga Excellens

Paris den 3 Februarij
1657.

Hörsamme och förobligerade tienare
CLAS TOTT.

Utanskriften:

A Son Excellence Mons:r le Conte Piere Brae grand drotzet de la couronne de Suede à Stockholme.

Bref till Riks-Drotzet m. m. Grefve Per Brahe från dåvarande Riks-Rådet och Riks-Kammar-Rådet, sedermera Riks-Skattmästaren och Kongl. Förmyndaren, Friherre Gustaf Bonde.

Præsent: i *Bogsundh*
den 15 Janu. A:no 1658.

Högwälborne Grefwe Herr Rijkz drotzet.

Såsom uthaf Eders HögGrefl. Excell. till migh de dato Bogosundh dhen 8 Januarij dirigerade och migh nu idagh inhändigadh skrifvelse jagh fast ogerna förnimmer, att E. HögGr. Excell. med en så swår wärk, uthi en sin foot vara betagen att E. HögGrefl. Excell. fast omöyeliget ähr, sigh wedh denne tijden kunna här inställa, hvilket mig sannerligen rätt lett ähr, önskandes att dhen aldrahögstes almagt tecktes E. HögGrefl. Excell. icke allenast till dess förrige hälsa restituera, uthan och dhetta instundande och månghe dherpå följandhe åhr styrkia och uppehölla, sitt gudommeliga Nampn till prijs och ähra, Kongl. Maij:st vår aller nådigste Konungh och Herre, sampt fäderneslandet i desse besvärlige tyhder, till ett märkeligit understödh, och sigh

*) Meddeladt af Hans Ex. Gr. Brahe.

sielf till evigt beröm. Sedan hafver af samma E. HögGrefl. Excell. skrifvelse jagh erfahret huruledes E. HögGrefl. Excell. behagar af migh begära, dhet jagh wille dhärhän arbeta att alt Guds högstb:te Kongl. Maij:t hafver E. HögGrefl. Excell. Cammar-Collegium, tillijka medh några Herrar af Rådhet i nåder anbefallit, till krigets fortsättiandhe att göra wärkställigt, motte till dess behörige Resolutioner blifva befodrat: Så skall jagh så mycket migh anstår, inthet underlåta; ther på wedh alla tillfällen påminna och örkia: men såsom Hr. Cammar Precidents Flemingh *) nu ankommen till att så wijda hans krafter kunna tillåta sakerne bijwijsta: altså hemstelles E. HögGrefl. Excell. gottfinnandhe om E. HögGrefl. Excell. kunde behaga Samptl. Cammar Collegium dher om att tillskrifwa, och dhetta ährendetz befodran recommendera: och ändock jag nogsampt kan märkia att sakerne skola fuller till en dhel, och så wijda dhet angår sjelfva Rentornas summor, uhti E. HögGrefl. Excell. absens, kunna låta sigh utharbeta, men att fatta något vist slut och consilium till werkets fullkombligheth, enkannerlig medh Special State huru Rentorne skola distribueras seer jagh aldeles wara ogiörligit: för den skuldh ähr mitt rin-

*) Friherre Herman Fleming som utnemndes i K. Carl X:s testamente till Riks-Skattmästare.

ga betänkiandhe att E. HögGrefl. Excell. (hvilken icke allenast Dirictionen af defensions wäsendhet är af Högstbeste Kongl. May:st opdragen uthan och fåt Commission till att medh Cammar-Collegio och några andra, så om medlen disponera som tijderna kunna tillåta) wille skrifva antingen Senaten till igenom eller och några af Rådhet i synnerheet, såsom och till Krigs- och Ammiralitets Collegierne nembeligen Fårbush *) och Bielkenstierna **) dhet dhe wärket sig företaga och så mycket görligit åhr utharbeta, till dess E. HögGrefl. Excell. kundhe blifua något bättre ighen och till sin hälsa restituerad, på thet wedh E. HögGrefl. Excell. hijtkomst, alt sedan motte desse snarare komma till den perfection, som ske kan och the sigh här finna läta hvilket alt E. HögGrefl. Excell. eget gottfinnandhe jagh wälment will hafva hemstält. hvad elliest General Krigs Commissariens H:r Stierneskiölds ***) beswär wedkommer öfver Prowiant Commiss. Pär Karsson så hafver H:r Stierneskiölds utgifne skrifwelser till Cammar Collegi-

*) Lärer varit Riks-Rådet och Generalen Friherre Arvid Forbes.

**) Förmodligen Riks-Rådet och Amiralen Friherre Clas Bjelkenstjerna.

***) Clas Nilsson Stjernesköld, sist Friherre, Svea Rikes Råd, Amiral och Amiralitets-Råd.

um aldrig låtit annat förmerkia, än att han vore medh b:te Pär Karssons Comportement förnöid: hvarföre han hoos E. HögGrefl. Excell. jag intet med något entligit swar nu inkomma utan på fall E. HögGrefl. Excell. behagade genom sin skrifwelse beordra b:te H:r Stierenskiöldt antingen E. HögGrefl. Excell. sielf eller och Cammar Collegie låta förnimma hvarpthinnan han inthet medh Pär Karsson contant: Tå will jagh intet underlåta, beswäret sökia så remediera, som thet tå finnas kan. Ytterste om dhe tuenne Regementernes förläggning i Städerne will jag dhe samme så mycket som möyeliget ähr befodra, men kan intet wäll see huru Cammar Collegium af sigh sjelf kan opprätta noget wist opsatt huru the förläggias skole utan hemställer E. HögGrefl. Exell. Högwijsa dijudication till att nembna orterne hvar dhe skole förläggias, thå sedan kan efter hvars och ens Stads taxering göras affattning huru mycket på hwardere stället logeras skall, hvilka sedan af E. Ex. och hela Rådet therefter måste förleggias, förblifvandes uhti dhet öfrige

E. Hög. Excell. Tienstwilligste Tienare

Nyköping den 12 Januarii 1658. GUSTAVUS BONNDHE.

Likalydande med Originalet intygar

JOH. GUST. LILJEGREN.

Presidenternes i Kammar- och Commerce-Collegierna, Herman Flemings och Christer Bondes, bref till K:gl M:t angående Lastpenningarne *).

Stormechtigste Konung
Allernådigste Herre,

Then högste Gudh hafwe Wij största orsak att betacka som E:s Kongl. Mayts reessa öfwer till Juthland wäll och lyckeligen fulländat hafwer, önske och, att såsom thetta ähr een godh och önskeligh begynnelse till the stoore Expeditioner Edhers Kongl:e Maytt förestå, att dhen godhe Gudh och alle E:s K:l M:tt förehafwande, sitt nampn till ähra E:s K:l Mtt: till ewigt berömm, och högsta nöye, uthföra wille, E:s Kongl. Maj:ts nådigste bref till Kammar-Collegium ähr sedan E:s Kl. M:ts afressa migh Herman Flemingh inhändigat, hwar wthinnan E:s K:l M:tt nådigst befaller att medh Commercij Collegio

*) Genom Konungens svar till Kammar-Presidenten och Hr. Christer Bonde om lastpenningar dat. Oldessloo d. 16 Juli samma år *ställdes sådant ännu wijdare till dess dijudication och betänkiande om det frambättre står till att practicera utan commerciernes och skeppstimmeragens hinder.* Utur Riks-Arch. Registratur.

Kammar Collegium öfverläggia skall, huruledes till arbetets fortsättiande widh Waxholmen och Dahlhamns Skantz Een heller twå Rixdr på hwar last af alle Trafiquerande Skepp och fahrkostar läggias kunde, Hwilken E:s Kgl:e Mtts: nådigste Ordres wij och skole ställa oss till rättelsse. Men Allernådigste Konungh såsom thetta ärendet faller hoos oss mycket betänckeligit, och wij icke kunna draga oss till minnes något wara discourerat om lastpenningars påläggiande, emädan wij hade then lyckan E:s Kl:e Mtt här i Götheborgh att opwachta, men wäll att *pässpänningarne till åfvantalde wthgifter ökas* skulle, bedia Wij underdånigst E:s Kl. Mtt icke medh onådher optaga wille att Wij gärna skulle åstunda wara informerade, *om last i ställe för pass* i hast kan wara missskrifvit, heller om E:s Kl:e Mts nådigste willje ähr, att hwar last så högt beläggias skall. Orsakerne som oss dhetta ärende betänkeligit göre, åhre förnämbligen, att såsom E:s Kl:e M:tt stoor hugh och willja nådigst hafwer låtit påskina till att befordra Seglationen och Skeppztimmeragen, så synes thetta wara ett hinder som *stoort* skall samma Intention kunna studza, hälst emedan Lastpenningarne af Rhedarne sielffwe och theras fracht allena moste betalas, wthan någon hielp af them som Godzet äga; Nu händer ofta att

skeppen för 4, 5, heller 6 Rixd:r lesten sigh befrachta låtha, och skulle ther aff Een Rixd:r heller twå till lastpenningar betalas, blefwe tå eij meer ähn halfparten heller ⅔ igien, hwilket omkostnaden på Skeppet, sampt takell och Tygh medh folck att wnderholla icke draga kunde E:s Kongl. Mtt monde och widh sin Expedition till Påland beläggia hwar last medh ½ Rixd:r, hvilken gravation så högt tryckte Rhedarne efter ett Skepp af 300 Läster, straxt redha 150 Rd:r betala skulle, att the blefwe beweckte E:s Kl. Mtt om förskoningh Vnderdånigst att sökia; E:s Kl e Mtt befan och nådigst then saken tå af sådan wichtig Conseqvence, att E:s Kl:e Mtt *samma Lastpenningar upphäfwa lät, och förblifwa widh the twå öhre* af hwar last som af begynnelsen gifwit ähr. För wthan thetta ähr nu allareda een stoor deel af Sommaren förbij; Wij ähre och nu bägge in procinctu att tillträda the Commissioner E:s Kl:e M:tt oss nådigst befallat hafwer, och fruchta om wij medh Collegierne snart sammankomma kunna thetta medh them att öfwerläggia; Hwarföre wij för thesse och flere sådane Considerationer hafwa nödigt erachtat E:s Kl:e M:tts nådigste Ordres nu wijdare här vthi att sökia, hwar efter Wij sedan hörsambligast skole wetta oss att rätta, på thet att om dröya skulle medh sådhan för-

frågan heller Wårt Vnderdånigste sentiments gifwande till E:s Kl. M:tt, tå tijdhen icke måtte wara aldeeles förbij och E. Kl. M:tts nådigste willie icke som sigh bordhe fullgiord blifwa, vnderdånigst bediandes E:s Kl. M:tt sådan Wår förfrågan medh nådher förmärckia wille, och altijdh förblifwa oss medh Thess Konungzlige Nåde till godahn, som Wij och altijdh in vthi Wår dödh ähre: och förblifwe

Edhers Kongl:e Mayts
Vnderdånigheste troghne och hörsatmmeste tiänare intill wår dödhzstundh

HERMAN FLEMINGH. CHRISTER BONDE

Göteborg den 10 Junij A:o 1658. Mpria.

Likheten med det uti Öfver-Kammarherren och Commendeuren m. m. Hr. Baron Stiernelds Historiska M. S. Handlingar 2. Tomen in Folio befintliga Original intygas af

W. FORSSLUND.

Hertig Adolf Johans af Stegeborg bref till Rikz-Drotzet Grefve Per Brahe *).

Högwelborne Her grefwe, Högstärade käre Svär- Herfader **),

Twenne Ederss Exellentz skrifwelser äre migh wedh min ankomst på thessa orter tilhanda komna och hafver iagh medh ingen ringa hugnad thervtur spordt Ederss Exellentz stadiga affection emot meigh iag hafwer ochså effecten vtaf thess goda försorgh för meigh alla redo erfarit i thet hanss Maijestet migh medh all nåder vndfångit hafver så att iagh numehra intet vthi thet fallet mehra desidererar, en som en nådigh declaration huru iag mina saker hereffer anstella skall och efter then befalning, som jag theröfver varder bekommandess, lär iagh migh hörsammeligen retta iagh tackar ochså ther hoss Ederss Exellentz på thet högsta för then communication om sakernass tilståndh på thessa orter och weth intet af importance igien att retribuera som Ederss Exellentz allaredo icke wetterliget kan wara vtan att Hanss Maijestet

*) Meddeladt af Hans Excell. Gr. Brahe.

**) Hade i första giftet Riks-Drotzens dotter Elsa Beata Brahe.

medh macht drifver vppå embarqueringen af succursen som är destinerat til Pommern och til sådan ända som til andra desseiner, förmodeligen sigh en tidh på thessa orter lär vppehålla, gudh stå vidare Hanss Maijestetss retferdiga sak bij, och welsigne wäsendet herefter såsom hertil skedt är, vthi hvilkenss protection iagh Ederss Exellentz hermedh troligen befaller och förblifver vtan förandring.

EDerss Exellentz

Trogne tienstwillige
Måg och tienare.

Stubköping
den 16 Sept.
1659.

ADOLPH JAHAN.

Utanskriften:

A Monsieur mon tres honoré beau Pere Monsieur le Comte Pierre Brahe Comte de Wisingsborg et Vice Roy de Suede.

Vid sidan af Hertigliga Sigillet är med Grefve Per Brahes hand antecknadt:

Från Hertig Adulff om sin ankomst till K. Mt p. Cronebårg. Den 20 7:b (Sept.) 1659.

Likheten med egenhändiga Originalet intygar

JOH. GUST. LILJEGREN.

Allenast wij måtte caressera wåra mediatorers, ty igenom theras tillhjelp måtte thet skee. Men om Hållenderna nu blifva gallne som utur Hamborg berättas, så läre blifva ondt till göra. frankerike och Ångeland skola derföre intet engagera sig i krig med them för wår skulld. Män hvad mera på en eller annan ort vore till att göra må jag här intet bevisa; uthan framställer allt uthi the gode herrar af Rådet förnuftige conduiete på min sida skall jag troligen cooperera och göra hwad mig åhr Committerat och befallet. Och uti thenna bedröfvelsen slutar jag. recommenderar mig till E. Exell. och förblifver

E. Exell.

tienstewillige
tiänare alltid

Helsingör dän
21 Febr. 1660. SCHERING ROSENHANE.

Thet brefvet jag rätt nu fick ifrån Pfälltzgrefwen *) utur lägret sänder jag E. Exell. in Originali tillhanda hvilket åhr wärdt till att läsas och man därutaf kan see mediatorernas intention. om jag viste thet wore H:s M:st och rådet behageliget skulle jag gärna ryckia dijtt

öfver

*) af Sultzbach, General i Svensk tjenst.

öfver att taga bättre information om hela wärket.

Utanskriften:

A son Exellence
Monsieur le Rikzdråtset
à Stockholm.

På förseglings-sidan af Couvertet finnes antecknadt:
Hr. Schering Rosenhane
om Tractaten.

Likalydande med egenhändiga originalet intygar
Joh. Gust. Liljegren.

Bref från Riks-Rådet, Fältmarskalken, General-Guvernörn och Ambassadörn m. m. Grefve Clas Tott, till Hertig Adolf Johan.

Monseigneur

J'ay receu celle que Vostre Altesse m'a fait la grace de m'escrire auec tout le respect toutte la soummission et toutte la reconnoissance possible et puis asseurer V. Altesse que je suis peut-estre la personne du monde qui ay le plus resenty ce terrible et inopiné accident de la mort de nostre inuincible roy. V. Altesse sçait elle mesme que ie n'ay pas perdu un roy et un maistre seulement mais un pere, tant ce grand roy a toujours tesmoigné de bonté pour moy et de soin de ma fortune. C'est a Vostre Altesse Monseigneur que i'en ay en très grande partie l'obligation, ueu qu'elle a eu la bonté de parler de moy a Sa Majesté de très glorieuse Mémoire le Roy son frere auec plus de louanges et dauantage que ie ne puis jamais meriter mais que je tascheray de meriter par mes treshumbles respectes et une reconnoissance eternelle enuers Votre Altesse, la priant de me vouloir continuer sa protection en cette grandissime et irreparable

perte pour moy et de me vouloir faire la grace de croire qu'elle aura toujours en moy une per=sonne de laquelle elle pourra disposer absolu=ment et qui ſera gloire d'estre toutte sa vie

Monseigneur

de Vostre Altesse

du Camp ce 2 de mars 1660.

Le treshumble et tres obeissant seruiteur
CLAUDE TOTT

Till Grefve Per Brahe ifrån Grefve Clas Tott *).

Höghborne Grefwe H. H.
Rijks dråtzet

E. Excellenz kan iagh undertienstlg. intet noghsampt beräta hwadh möda man här hafwer at förhindra at tractaten intet utslår till een offentelig rupture, emedan Hollandh så lättfärdigt och moot all parole agerar att man der af intet annat kan dömma änn at den Republiquen söker att broulliera wärcket det E. Excellens allt noghsampt lärer själf af wåra Plenipotentiarers Relationer kunna aftaga. dessföruthan synes Engelandh och hafva något particulart intresse at trainera wärket till at der igenom hålla den Holländska flottan här i Östersjön och till att förhindra henne derigenom till at något emedlertijdh tentera emot Portugal eller och emoot Engelandh sielf, för Kungen af Engelandh det Sidne (som dem heelt och holli är moot Kungens party) intet litet apprehenderar Terlon agerar medh stor affection och ifver för oss, och vore mitt ringa betänckiande at wedh dessa Conjuncturer franzsöska och Engelska Ambassa-

*) Meddeladt af Hans Excell. Gr. Brahe.

deurerna borde Caresseras medh myckit obligeanta breef ifrå den Kongl. Regeringen och förtröstas på godt recompens der dee bringa detta wärcket till enn auantageux freedh för Swerie, detta holler jag så mycket mera nödigt emedan jagh af godh handh weet at Danmark och Holland medh allt hvad dee kunna; Sökia at draga förb:te Ambassadeurer på sin sida, och der det gingo dem an skulle sedan medh otaliga Summor intet kunna repareras det som nu medh mycket mindre kunde förekommas. Sestets *) Conduitte så myckit jagh der uthi penetrera kan finner jagh uthi allt oprichtigh och sincere och ber jagh tienstligh E. Excellens wille der hän dirigera Sakerna at han medh breef esomoftast ifrån Regeringen som och en och annan in particulari måtte blifwa encouragerat till att göra oss tienst, och Wore mycket wäl om ännu med 3 radar man låta afgå bref till franzosen och Engeländarna till at recommendera H:r Sestets particular interesse medh denna tractaten, det jagh wäl märker han skulle taga op för et tecken at man gör någon reflection på hans person jag beer E. Excellens intet wille illa optaga min frijhet till at optäckia mit ringa be-

*) Hannibal Seestet, Danskt Riks-Råd, mycket begagnad.

tänkiande jagh gjör det uthi den ödmiuka till-försicht jagh bär till E. Excellens höga Wänskap emot mig och önskar af hiertat at Gud den högste wille erhålla E. Excellens wedh godh hälsa, wårt fäderneslаnd till ett mecktigt stödzel och een stoor tröst uthi dessa swåre tider, och beer at E. Excell. wille försäkra sig at jagh är oföränderligh

Ehrs Excellens

Lägret för Kiöpenhamn den 30 April 1660

trogna och ödmiuka tienare
Cl. Tott.

Utanskriften;

A Son Excellence Monsieur le grand drotzet de Suede,

Med annan hand antecknadt:

Important breff öfver Tractaten med Danmark ifrån H. Clas Tott, præs. Stockh. d. 11 Maij 660.

Likheten med egenhändiga originalet intygar.
Joh. G. Liljegren.

Till Grefve Per Brahe ifrån Friherre Schering Rosenhane *).

Högvälborne Grefwe och Rikzdråtz
Högtärade Herre.

Utaf E. Exell. gunstige ankomne skrifvelse förnimmer jag E. Exell. intet misshaga att jag E. Exell. med mina bref undertiden upvachtar, hvilket jag wid tid och tillfälle intet skall underlåta att göra, såsom thet oss och högt ähre utaf nöden att få E. Exell. råd och betenkiande i the svåra saker som nu ähre för handen, och skulle wij gärna see och önska att E. Exell. vore vid Hofvet på thet E. Exell. kunde Contribuera sine Råd i thet som wij hafwa oss till befråga, och därpå wij blifva beordrade. Ty om vårt wärck någon tid hafver varit förvirrad, så ähr thet nu oss en sådan farlig Coniuntur, som jag tror alldrig i värden har varit. Wij wore för några dagar sädan så nära freden, och hade sådant gått håpp, sädan wij mäd Hållenderna hade adiousterat alla puncterna och the själfve så wäll som the andra mediatorerne bekände sig intet mera af oss kunna desiderera, män såsom the lättfärdige hållenderne hafva be-

*) Meddeladt af Hans Excell. Gr. Brahe.

gått en sådan otrohet och skällmstycke emot oss åhre alla saker råkade i ett sådant brouilleri och förvirrat tillstånd att vij intet kunna see, hvad härutaf will blifva, och åhr franckrike och Ängeland så högt här öfver offenderat, och räkna thenna affronten så stor, att dätt nepplig utan krig them emellan kan aflöpa hvarom the hafva skrifvit och sändt expresser till theras principaler mäd försäkring att oss nogsamt skall skee satisfaction häröfver, Dannem. seer thetta wärket an och låtz wäll vela tractera Hålland förutan, män så märkie wij väl att the wilie vara läijda och inbille sig stora Conditioner om the från Hålland skola afträda. Dåch vete wij intet hvad allffwar där mäd åhr, om the icke gärna skole see att snoda sig där ut, och lämna oss med Hålland i stichet, och sädan ändå kan ske, liggia oss i ryggen, och om wij på dätt sättet sluta, så hafva wij både franckrike och Ängeland emot oss, hvilke så åhre förbittrade att the intet veta af hållenderne äller med them underskrifva någon tractat, och efter the således intet kunna komma öffwerens, så står oss till att betenkia hvilket thera partiet wij utvällia skole Och mäd hvem wij dän säkraste och snareste freden kunna ärhålla. The Käijserlige och Brandeburgiske spela och sitt wärk härunder och se gärna att thänna Divisionen åhr upkom-

men, Altså emedan saken ähr af stor importance och här behöfvas goda råd, så skulle vij giärna see att wij i tid blifva instruerade hvad som häruti ähr till göra, i medlertid wela wij gå moderat i saken, och intet attachera oss till dän ena äller den andra, så att wij bringa någonthera till disperata consilia, utan hålla tracqtaten gåendes på dän foot som begynt ähr, och lämna medel och utvägar till reconciliation så wida med ähra och reputation ske kan. och hafver de andra staterne dåch frihet att utföra sädan med hålland dän iniuria som them emellan ähr upvuxin, allenast wij komma därifrån som för oss allranödigast synes. H. Hannibal Sestedt ähr nu mäst i Köpenhampn och agerar flitigt på dannemarks sida, förtröstar oss dåch att allt skall väl aflöpa, och att the fullkomlig intentionerade ähre till en hastig fred. Rätt nu resa wij åter neder på platzen till them, Gud gifve oss lycka något att uträtta, hade vi några penningar i förråd att smörja vagnen mäd så torde thet gå. Män illa kommer oss till pass att man ifrån Håffwet affskärer oss rät eller på några åhr frihet af tullen på Swänskt gods i främmande skip, däremot att ärholla säkerheten och hela provincien skåne, hvilken dessförutan aldrig bevilljas och wj hafver oss alleredan så vida deruthi engagerat, på H. K. M:tz

ägen anledning och consilio. Hvad vidare passerar, berättar jag E. Ex. härnest, Befaller E. Ex. i Gudz beskydd och förblifver

E. Exell.

tienstvillige tiänare

aff Lägret dän 2 Maij 1660.

S. ROSENHANE.

Likheten med egenhändiga originalet intygar

J. G. LILJEGREN.

Bref till RiksDrotzet Gr. Per Brahe från då varande Landshöfding i Upland, sedermera Riks-Råd, Riks-Kammar-Råd och Öfver-Ståthållare, Friherre Clas Rålamb,*)

Höghvelb. Greffwe och RikzDrotzet
Gunstige Patron,

Sedan iagh mine förre skriffwelser angående Pär Erichson i Edinge hade affärdat, har iagh hafft twenne beskelige män till honom, hans gamble kiände och wänner, hvilke lika som aff sigh siälff skulle sittia och affstyrkia honom att han icke skulle intrengia sig till denne herredagen, och huru taal har giffvit svar så är han enteligen kommen till de orden att han skulle draga till herredagen fast han skulle mista huffvudet derigenom, ty sade han, menen J jagh wet icke huru tilstår Hertigh Adolf **) har 3000 man färdige när omtrenger. dertill mädh har han tagit till sigh häratz signeten hvilket jagh har begärat til migh vnder prætext att G:s – – – dom dermädh skall förseglas, män han nekar inständigt sigh dedh intedt haffwa der likwäl heradzfogden betygar

*) Meddeladt af Hans Excell. m. m. Gr. Brahe.
**) Kon. Carl X:s bror.

honom dedh wisserligen haffwa. så att dedh är vppenbart hvadh han driffwer. Och ombrageрar migh mycket dedh som nu emillan honom och de närvarande tolffmän förelöper, hvilke icke allenast settia honom fremst iblant sigh, vtan och när de skola gå in till retten ropa de honom medh desse ordh, kommer Pär Ersson, i skole vara wår förman, hvilket iagh igenom mine bestelte har iblant dem observera låtit. Skulla man nu försäkra sigh om hans Pärson, så skedde dedh beqwämligast i anseende aff hans berettelse om de 3000 man, till hwilke iagh haffwer tu gode witnen, att honom således pålades att beretta hvadan han sådan kunskap haffwer. Jagh förwänter här öffwer E. Ex.s gunstige ordre, ty iagh är nogot när förwissadh att mädh honom lärer all almogens galenskap här aff desse härader vara stilladh. Förblifwer härmedh

Eders Gr. Exellenties

tijden är så kort att iagh icke
hinner Kongl. Maj:t härom a parte advertera.
Hastigt aff Vbsala slått
d. 5 Sept. 1669.

ödhm. och tiänst. tiänare
Clas Rålamb.

Likalydande med egenhändiga originalet intygar

Joh. Gust. Liljegren.

Professorn och Antiqv. Coll. Præses J. Loccenii bref till Erke-Biskopen Lenæus.

Reverendissime Dn. Archiepiscope, Fautor honoratissime.

A R:â M:te et Administratoribus Regni, Dalbergio tribuno militum et architecto militari, in mandatis (quæ R:mæ T:æ D:ti exhibebit, quum huc venerit) datum est ut in tabellis Geographico more delineet præcipuas Sueciæ urbes, arces et aulas, unà cum brevi earundem descriptione Suecicâ, continente etiam mentionem antiquitatum et monumentorum, quæ in singulis dioecesibus et oppidis reperiri possunt. Ego vero in mandatis â supremo Magistratu habeo, eandem Descriptionem Latine reddere. In hoc in-

Högvördigste Herr ArkeBiskop, Hedervärdaste Gynnare!

Af Kongl. Maj:t och Kongl. Regeringen har Öfverste-Lieutenanten och General-Qvartermästare-Lieutenanten Dahlberg fått Befallning (hvilken han ock vid sin hitkomst lärer för Eders Högvördighet uppvisa) att Geographiskt afteckna Sveriges förnämsta städer, slott och gårdar samt deröfver göra en kort Svensk beskrifning, upptagande derjemte äfven fornlemningar och minnesmärken, hvilka i hvarje stift och stad kunna förefinnas. Jag har ock af Kongl. Regeringen fått Befall-

stituto eo melius promovendo iussi sumus præter præfectos provinciarum et consules, etiam uti commendatitiis literis Reverendissimi Dn. Archiepiscopi et reliquorum Episcoporum ad singularum parochiarum Præpositos et Pastores: ut, si quæ talia monumenta et antiquitates in eorum parochiis aut templis exstent; quæ ad ornamentum et illustrationem dictæ Delineationis et Descriptionis facere posint, ex Regia voluntate, cum Dalbergio aut mecum, quando eâ de causâ adibuntur communicicare velint. Dalbergius vero mecum per literas Nicopiæ datas egit, ut huiusmodi commendatitias etiam a R:ma T:a D.te ad suæ Dioeceseos Præpositos et

ning att öfversätta samma beskrifning på Latin. För att så mycket bättre kunna efterkomma denna Befallning, hafva vi blifvit ålagde att, utom hos Landshöfdingarna och Borgmästarne, äfven hos Högvördigste Herr ErkeBiskopen och öfriga Biskoparne taga recommendations-bref till alla Prostar och Kyrkoherdar; på det att, om några dylika Antiqviteter och Mönument i deras förförsamlingar eller kyrkor finnas, hvilka kunna bidraga till prydnad ibland förbemälte afritningar, eller till upplysning vid beskrifningen, det är Kongl. Maj:ts nådiga vilja, det dessa meddelas Dahlberg eller mig, när vi i bemälte

Pastores, in antecessum obnixe peterem, velut et hac epistolâ obnixe peto: ut quando ille circuiturus esset hanc dioecesin dicti finis causa, in singulis locis non diu detineretur. R:mæ T:æ D:ti humilia mea officia iterum promtissima constabunt.

Upsaliæ a. d. 9 Aug. A. 1661.

R:mæ T:æ D:ti.
Addictiss:us
JOHANNES LOCCENIUS.
m. pr.

anledning infinna oss. Men Dahlberg har genom skrifvelse till mig ifrån Nyköping begärt, det jag på förhand skulle hos Eders Högvördighet anhålla om ett sådant recommendationsbref till Prostarne och Kyrkoherdarne inom Edert stift; hvarom jag ock härmedelst ödmjukast anhåller, på det, när han kommer att i nämde ändamål genomresa detta stift, han ej på hvarje ort må för länge uppehållas.

*Med högaktning och tjenstskyldighet blifver Upsala d. 9 Aug. 1661.
Eders Högvördighets tillgifnaste*
JOHAN LOCCENIUS.

Öfverensstämmelsen med det uti Hans Excell. m. m. Herr Grefve L. VON ENGESTRÖMS Svenska Autographe-Samling under Tit. Loccenius förvarade Latinska egenhändiga bref intygar

JOH. G. LILJEGREN.

Till RiksDrotzet Grefve Per Brahe ifrån Biskopen Samuel Enander i Linköping *).

Höghwälborne H:r Grefwe Sweriges Rijkes Drotzet nådige Herre och mechtige Patron och Gynnare.

E. HöghGrefvel. Excell. skall min underdånige och hörsamme tienst altidh bevijsas dhen stund jagh lefver och såsom E. HöghGrefl. Excell. Jagh vidh närvarun uthi Stockholm ödmiukligest min ringa person monde recommendera, så wäll till hvariehanda annadt nådigt behagh och åtenkiande som eenkannerligen till ett önskeliget och rättvijst erledigande ifrån dhe Controversis, som nu runnan tidh, doch uthan något midt förvållande, hafver hängiande varit emellan migh och Landshöfdingen Wälb. Pedher Hammarskiöldh: Altså hafver jagh högh orsak dedt samma ännu så mycket flitigare och högre i största ödmiukheet att begära, som Wälb:te Herr Landshöfdingen hafver migh nu sedhermehra tillskickadt een Nådig Citation at komma honom vidh dhenne tiden in för Hans Kongl. Maij:t och dhen Högl. Kongelige Revisionen till svars, uthöfver een domb oss emellan skäligen afsagdh uthi dhen Kongl. Götha Hofrätt, angående ett litet Torpeställe, hvaremoth han Gudh veth af hvad

*) Meddeladt af Hans Excell. Hr. Gr. Brahe.

hvad Fundament, emedan saken är så ganska klar, och importerar icke mehra än 2 öre Silfm. ränta, hafver appelleradt; så ehuru beite Citation först in Aprili uhtvärkat, mig icke förr än sidst in Septembri insinueradt är: hafver jagh dockh beställdt ock fulmecktigadt dhen som å mina vägnar, upvackta och swara skall; undåhnigst migh förseende, att högstbem:te Hans Köngl. Maijst och i dess ställe E. HöghGrefl. Exell. som högste Gudh hafver satt till dhen förnämbste Justitiarium uhti Rijket; allernådigst migh; utan vijdare uppehåldh ifrån berörde min trättobroder förhjelpandes varder; så att jagh ehwadh han Comparerar eller icke, wijdh Lagh och Rätt, sampt dheruppå funderade erhåldne domb, må varda maintineradt. Och befaller härmedh E. HögGrefl. Exell. till een fröydefull instundande Jule-Högtidh; och godt nytt åhr; medh alle högbegärlige prosperiteter Gudh allsmäcktig. trohjertligast effter min höga skyldighet städze förblifvandes

E:s HögtGrefl. Exell:

Linköping dhen Dec.

A:o 1664. Ödmiuke och hörsammaste T:

SAMUEL ENANDER.

Sigillet, liknande det adeliga Gyllenadlerska vapnet har på sidorna af hjelmprydnaden bokstäfverna S. E.

Lika lydande med egenhändiga originalet intygar

JOH. GUST. LILJEGREN.

Kongl. M:ts Fullmagt för Edv. Ehrensten att vara Hof-Råd *).

Wij Carl med Gudz nåde, Sveries, Giötes och Wendes Konung och Arffurste, Storfurste till Finland, Hertig utj Skåne, Estland, Lijfland, Carelen, Bremen, Verden, Stettin, Pommern, Cassüben och Wenden, Furste till Rügen, Herre öfwer Ingermanland och Wissmar; Så och Pfältzgrefwe wed Rein j Beyern, till Gülich Clewe och Bergen Hertigh &c. Gjöre witterligit, att såsom Wår Troo Man och Secreterare af Staten, Oss Elskeligh, Edell och Wälbördig Edward Ehrensteen, tifl Lindesjö och Barkestorp, alt ifrån Hennes Mtt Drottning Christinæ tijd, och så framgeent, under Hans Kongl. M:ts fordom Wår Elskelige, nu mera hoos Gudh Sahl. Käre H. Faders, glorwördigst j åtänckande Kongl. Regering, först för Legations Secreterare j Tyskland, och sedermera j des egit Hoff Cancelie, j några åhr för Secreterare, och sedan jfrån A:o 1659 för Secreterare af Staten, alt här till troo- och flyteligen upwachtat hafwer, och så wähl under dhe förledne Krijgstider, enkannerligen j Pohlen och

*) Han var sist Kongl. Råd och Kansli-Råd.

Dannemark, som sedermera, så wähl utj Cancelliet, med dageligit arbete, såsom j andre Commissioner och förrättningar, betygat Wåre Antecessorer, Oss och Wårt Rijke, sin underdånigste devotion; Altså och emedan Wij med serdeles nåde och Kongl. ynnest, sådan hans oförtrutne, trogne och nyttige tiänster, j consideration tage, såsom han med sitt förstånd, experience och goda weetskap j sakerne, till Wårt nöye och satisfaction bewijsat hafwer, fördenskull hafwe Wij och af serdeles Kongl. benägenheet, till att soulagera honom j hans arbete, och der emot betyga honom Wår nådige erkänslo welat hans condition än wijdare förbettra, och honom nu förordna, att jämpte den här till wähl förrättade Secretariaten, wara Wårt HoffRådh af Staten, effter som Wij honom sådant Embete, här med och j detta Wårt öpne brefs krafft, nådeligen conferere och anförtro. Och skall han wara, så her effter som här till Oss och Sweries Crono, huld, trogen och rättrådig, Wårt och Wårt Rijkes gagn och bästa, altijd troligen sökia, fordra och främia, skada och förderf, der han förnimmer å färde wara, j tijd tilkennagifwa, och effter yttersta förmögenheet hiälpa till att afweria och förekomma. I synnerhet skall han wed Wårt Kongl. Hoff Oss upwagta, gifwandes sitt bästa betänckande

öfwer det han frågat warder, såsom och j pennan de saker fatta, och expediera, som honom anförtros kunna. Drages honom och up några Commissioner, antingen hemma j fädernesландet, eller elliest med fremmande att negociera, skall han sig och der wed med all dexteritet, och effter sin Instructions jnnehåld, troligen förhålla, och des förutan oss med all annan tiänst och råd, ehwar wij utj een eller annor måtto det requirera eller af nöden hafwa gå tilhanda In Summa, han skall sig wed denne sin charge så skicka, som han det för Gudh, Oss och hwar Erlig Man, tryggeligen will och kan answara. Ihvaremot Wij bestå honom till åhrligit underhåld och belöning, dhen Summa som ett Hoffrådh af Staten påföras och anslås plägar. Wy biude och befalle fördenskull alle j gemeen, och hwar och een j synnerhet, att dhe ofwanb:te Edward Ehrensteen för wårt Hoffrådh af Staten erkenne och respectere, bewijsandes honom den ähra, heder och förmån, som ett så honorabelt Embete tilkommer, och här sampt annorstedes j wärden, hoos civile nationer brukeligit är. Till yttermera wisso är detta med wårt Kongl. Secret, och Wår Högtärade Elskelige Fru Moders, sampt dhe andre wåre och Wårt Rijkes respective förmyndares

och Regerings underskrifft bekräfftat. Datum Stockholm d. 26 September A:o 1665.

HEDEUIG ELEONORA.

(L. S.)

PER BRAHE Greffe till Wissingzbårg, S. R. Drätzet.

C. G. WRANGELL g. t. S. R. Marsk.

GUSTAFF OTTO STENBOCK, S. R. Amiral.

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE. S. R. Canzler.

GUSTAVUS BONNDHE. S. R. Skattmestare.

S. FRANC.

Fullmacht för Ed. Ehrensteen. att wara Hoffrådh.

Likheten med det uti Öfver-Kammarherren och Kommend. m. m. Herr Baron Stiernelds Historiska M. S. Handlingar 6 Tomen in Folio befintliga Höga Original intygas af

W. FORSSLUND.

Bref från Riks-Rådet, Fältmarskalken m. m. Gr. Clas Tott, till Hertig Adolf Johans Furstinna Elsa Elisabeth Brahe.

Durchleuchtige och Högborne Förstinna

Jagh tackar Ehrs durchleutigheet på det tienstligaste för des H:de skriffwelser hwilke min kiäreste *) och mey så mycket mehr hugnade som wij på en långh tidh inga tiender ifrån E. Durchl:tt hafft hade serdelés har iagh högh oorsaak till att på det ödhmiukligaste tacka Ehrs Durchl:tt för des så obligeanta Nyårs lyckönskan Men allramest finne Wij oss Ehrs Durchleuchtigheet öfwer måtta högt förbundne för dess stora godheet i det Ehrs Durchl:tt har behagat sigh emoot min Kiäresta att uthlåta att hon sigh intet wille undandraga till att wara tillstedes på deelningen emellan samptliga syskonen och till att see på wårt besta, för hwilken högh Moderligh nådh och omwårdnat Min Kiäreste och jagh intet allena uthan och mina Swägersker

*) Grefve Totts Grefvinna Anna Margareta Oxenstjerna, dotter af denna Phaltzgrefvinnan Elsa Elisabeth Brahe och hennes förra man Riks-Kansleren m. m. Gr. Eric Axelsson Oxenstjerna.

på det hörsammaste tacka medh ödhmiuk bön att när delningen för sigh går Ehrs Durchl:tt då behagade see på sina frånwarande döttrars bästa och öfwertala bröderna till att intet stå på högsta rätten, uthan betrachta huru mycket uthan all proportion större deras änn Systrarnas deel blifwer och att dee sossom dygdiga och genereuse bröder sigh emoot deras deels oförsörgde systrar comportera måtte, hwilket Königzmarkerne eemoot sin syster och flere giort hafwa. Wy skola samptligh denna och all annan af E. Durchl. förspordh högh omwårdhnat medh all ödmiuk lydna och tacksamhet erkenna och iagh förblifver Näst Gudz then högstas trogna anbefallande inn uthi min dödh

Ehrs Durchleuchtigheetz

Ödmiuka och hörsamme tienare

C. Tott.

Ehrs Durch. behagade försäkra Hans Durchleuchtighet om min ödmiuka och hörsamma tienst

Righ d. 28 Martij 1671.

Likheten med det uti Kongl. Riks-Archivet förvarade Egenhändiga Bref af Gr. C. Tott intygas af

W. Forsslund.

Kongl. M:ts Förordnande för Edv. Ehrensten att vara Legatus Plenipot. Mediationis.

Carl medh Gudz nåde, Sweriges, Giöthes och Wändes Konung och Arfförste, Storförste till Finland, Härtig uthi Skåne Estland Lijffland Careln, Brehmen, Verden, Stettin, Pommern Cassüben och Wänden Förste till Rügen Herre öfver Ingermanland och Wissmar; Så och Pfalz Greffe wid Rhein i Beyern till Gülich Clewe och Bergen Härtigh &c.

Wår ynnest och nådiga benägenheet med Gudh alzmächtig Såsom Troo Man och Cantzelie Rådh dhe på den ena sijdan dageligen mehra och mehra frambgående Krijgs progresser emoth Holland, och på den attdra sijdan deth uthi Holland dag ifrån dag tilltagande swåra tillstånd, Oss billjgt inråder att reflectera på dhe fahrlige påfölgder derwed hanger, dher dhe icke genom tijdige fredzmedell förekommas; Altså äre Wij i nåder effter föregånget öfwerwägande stannadhe wedh den resolution, at ju för ju heller fortskynda medh Wår mediation, och dhet till

föllie Wåre Ministres till sådan mediations förrättande, till Parterne uthan drögsmåhl at afgå låtha. Hwarmed Wij ochså i nådher hoos oss hafua låthit komma i consideration den troheet zele och dexteritet, hwilke J uthi wåre och Wårdt Rijkes tiänster oss till serdeles nådigt nöye hafue låthit förspöria; ähre och af sådant föranlåtne wordne, ibland dhe Personer hvilke oss till denna Mediations negotiation uthi åtanckar ähre kombne edher jämpte H. Peer Sparre *) till Wår Ambassade till General Staterne at destinera och förordna. Wij hafwe altså denne Wår nådige Resolution edher hermedh i nådher welat kungiöra; Warandes Wår nådige willie och befallning, at J edher densamma till hörsam efterrättelsse ställe, så lagandes, at J edher forderssambst här infinne och den anstalt sedan giöre med en hast edher reesa åth Holland at kunne fortsättia. Hwarmed Wij edher Gudh Allzmächtig nådeligen befalle. Datum Stockholm den 10 Julij 1672.

Uppå Högstbem:te H. K. M:ts resp:e Wår Ell-

---

*) Friherre och Riks-Tygmästare. Blef Fransk Grefve. Hans afkomma är bosatt i Frankrike och bekänner sig till den Romersk-Katholska läran.

skelige K. H: Sons så och Allernådigste Konungs och Herres wegnar

HEDEUIG ELEONORA.

PER BRAHE Greff:e till Wissingzbårg S. R. Drotzet

C. G. WRANGELL S. R. Marsk.

GUSTAF OTTO STENBOCK. S. R. Amiral.

MAGNUS GABRIEL DE LA GARDIE. S. R. Cansler

CLAS RÅLAMB. Vti R. Skattm. stelle.

H. HOGHUSEN.

Till Canzlie Rådet Ehrensteen.

Utanskriften:

Till oss Ellskelig Wår Troo Man och Cantzlie Rådh, Edell och Wälbördig Edvard Ehrensteen, till Lindsiö, Barkztorp och Forsbygårdh

Nådeligen.

Likheten med det uti ÖfverKammarherren och Kommendeuren m. m. H:r Baron Stiernelds Historiska M. S. Handlingar 7 Tomer in Folio befintliga Höga Original intygas af W. FORSSLUND.

från Professorn Anders Stobæus till Lagmannen öfver Skåne och Blekingen Carl Ehrensten *).

Præsent: Stockholm den 27 Aprill 1696.

Höghwehlbårne Hr. Baron och Laghman
Höghgunstige Herre.

Nu befinner jag det i siälffwa wärket, att een Menniskia må anställa sit leffwerne och wandel med så stor försichtighedt, som des yttersta förstånd nånsin kan uptänkia, och med sådan innocence, som des bästa samveet honom i alla måhl dictera kan, så står dhet dock inthet i någons macht hwad omdömme han der emoth hos menniskian erhålla kan. Huru jag olyckligen är uthråkat för eet Programma, som jag uti een hast ongefehr på en ottendhels tjma äffter secreterarens trägne begiäran udtkastade om afftonen d. 26 Jan. lär twiffwelsuthan Höghwehlbårne hr. Lagmannen reedan wara bekant, och wijdare aff hosgående deduction intagas kan. Hwilken jag ödmiukel:n hermed till den ändan insinuerar, att Höghwehlbårne Hr. Lagmannen

*) Uplysningsvis får nämnas, att Ehrensten var Svåger med Akademie-Kansleren, Kongl. Rådet Grefve Gyldenstolpe.

som een nu meera her i landzorthen wijdtbekant Redligheedtz Patron täktis den samma med des allegatis först siälff genomläsa, och seedan genom des högtgiällande intercession hos Illustriss:m Acad. Cancell:m mig och min saak äffter des beskaffenheedt sökia att bringa uthi någon bättre Consideration. Ty skulle jag genom någon ofulkommen äller omild berättelse hos H:s H:greffl. Excel:ce råka uthi onådhgunstige tankar, och derigenom på något oförskylt obestånd, så är jag försäkrat på, att H:s H:greffl. Excell:ce äffter inhämptat bättre uplyssning, skulle siälff haffwa condolence öffwer min oförtiänte olykka. Jag har wehl hos H:s Hwdt: H:r Biscopen och ProCancell:n samma deduction insinuerat, men hvad den hos honom har effectuerat, må gudh weedta. jag synes hafwa oorsaak heeden äfter icke att lijta alt för myket på min oskyldigheedt: Ty in foro humano är det som Poëten säger: Pro vitio virtus crimima saepe tulit. Woro det loffgiffwet att giöra conclusioner af sama lijka Schiähl, så skulle jag omöyligen annat kunna sluuta, än att min gamble och nya owän hade uthi H:s Hwdtz tankar föruth ärhållit eet märkeliget förmon öffwer mig för än jag nånsin erhölt den lykkan, att få sij H:s Hwdtz person,. Hwilket om så är, bör det ingalunda tilskriffwas någon H:s Hwdtz oförsichtigheedt,

äller annat feehl, uthan mina owänners meera än gemena argheedt och illplichtigheedt, som till des onda upsåth att uthföra har wist att betjäna sig aff een större vigilance, än jag och andra oskyldige, som kanskee för mykit har stoolat på wor innocence. Huru Prof:n Lundersten är sinnader, och hwad conduicte han har fört seedan han kom hiidt till Acad:n är meera bekant, än att jag behöffwer sådant her wijdtlyffteligen upreepa, dock har han warit någorlunda dräijelig, seedan des obesindigheedt och præcipitance som han emoth mig föröffwade några åhr bortåth, hade ändtelig bracht honom uthi den extremiteten, att des tämelige wehlfärdt syntes stå uthi dhes discretion, som han ohemult förfölgdt hade, och att han med reputation kom der ifrån, har han näst gudh att tacka först då warande Illustris:mi Cancell:rij D. Kongl. Rådhets Greff Lindsckiölds mykit stora fromheedt, och dernest dheras fogeligheedt, uthåff hwilka han inthet gott förskylt hade. Men att han nu åther förledne åhr har begynt att skeena, ikke alleenast emoth mig, uthan och största dheelen aff sina Collegis i synnerheedt heela Facult:m Philosophicam, synis herröra aff någon nyy Constellation. Mercurius iblant Planeterne säijas haffwa den natuur, att han insuuper den Planetens proprietet, som står honom

närmast. Och är den som aff sig sielff är bitter och arg snart uphidtzat. Gud beware H:s Hwdtz hederwärda huuss, att det ikke skulle råka uthi någon olycklig mågsämja, dock kanskee den som ung är kan stå till förbättring. Wil Mågen lyyda Swärfadren, så lär alting bliffwa gott: Ty det må höghwehlbårne H:r Lagmannen säkert troo, att der H:s Hwdt. althid måtte biffwa rätteligen informerader, så kunne Skåne aldrig önska sig een bättre Biscop äller Acad:n een tjänligare ProCancellarium, Men än har aldrig någon Menniskia warit aff så stor försichtigheedt, att han althid har kunnat achtat sig för een skrymtande skenheligliet dock Gudh som sijr H:s Hwdtz redlige intention lär och förleena honom sin nådh, att han ändtelig på sijdlychtone lär kiänna Höökarne och duffworne skilt åth. Hwad seenista Rectors waalet belanger, så synes Constitutiones giffwa os widh handen, att Consistorium kan och böör i nödfal ombytta den ordningen, som älljest ordinarie bör följjas. *Men huru kunne större nödfal wara än att Rectoratet* skulle falla på dens skuldror, som reedan låg i action med största dheelen aff Collegio, hade hootat förra Rectorem publice in Consistorio, hade parum honorifice skriffwit om Acad:ns Förmän, som nu hwijlar i herranom och moucherat sig öffwer

dem, som talade om frid och eenighet, sökte på alt sätt, att grawera Consistorium och tadla des förrätningar fast de kunne justificeras med Acad:ns höga Förmäns dhelz ordre, dheelz bijfall, och på det han des bättre kunne få tilfälle til creminationer, emot sitt ämbeetes plicht, meerhendeelz absenterade siälff ifrån Consistorio sökte i det öflrige på alt sätt att bebryyta den i protocollet d. 19 Febr. 1690 inskreffne och med des ägen hand underskreffne förlijkningar, hade siälff då han war Inspector Typographiæ til trycket promoverat den injurieuxe carmen genom hwilket Fac. Phil. märkeligen war toucherat, *och dhesuthan, till besluut, aldrig skal kunna bewijsa det han juramentum Professorum nånsin præsterat haffwer, uthan der emot häller opiniastrerat.* Nu kan ju hwar och een förnufftig Människia lätteligen sluuta hwad nytta och formon, roo frid och sämja Acad:n under een sådan gemöts direction skulle kunna förmoda. jag har altid hafft den tankan, at det är societetens största heeder och förmon att wi sålunda uthi alt comporterar os att wåra höge Förmän deruthinnan kunne haffva eet nådhgunstigt nöije, och H:s Kongl. M:t eet allernådigst behag, men hwad nöije äller behag skal kunna förwäntas, när her ifrån höres inthet annat än bulder tumult och owäsende? och hwad skulle annat för-

modas ifrån Prof:r Lundersteen; särdeles, der han i sådant tilståndh hade bleffvit Rector? äller med hwad samveete skulle een ärlig Mann, som kiände dhes humeur hade så många åhr pröffwat des conduicte, wisste hwad som nyligen passerat war och än aff de broolige hades för händer, kunnat defererat Prof:r Lundersteen Rectoratet, helst när Acad. Constit:ne gaff nogsamt wid handen, att den wanliga ordningen wijd sådane nödfal kunne ombyytas? *Men jag bekiänner att H:s H:greffl. Excel:ce kan haffwd orsak att hålla wärket misstänkt för den skuld, att notificationen her om kom så seent upp: Hwad detta belangar*, så är dhetta rätt een förtreetelig handel för Consistorio och särdeles för några få aff os, som öffwer juulehälgen woro qwar i staden och måtte i dhetta måhl draga heela bördan. Wor då warande Rector een siuklig och blödig Mann hade hwarken kraffter eller mood till att handtära wärket med den alffwarsamheedt, som saaken meriterade; berättandes älljest bend:e Rector P. Poppelman, *att H:s Hwdi. H:r Biscopen och ProCancell:n allthid uthlät sig, när han confererade med honom om sådant, att han uthan ordre med få fatta saaker inthet wille haffwa att beställa, medlerthid gick thiden och uthur hen-*

derne,

derne; och ingen hade kunnat indbillat sig; att Prof. Lundersteen skolat warit af een så stor förmätenheedt, att han skulle unnerståt sig med sådant öffwerlöpa H:s H:grefl. Excel:ce, uthan att des samweete skolat önskia, att dee oorsaaker, som hade intalt Consistoriales till den fattade resolutionen, hade aldrig kommit i dagzliuset: *Ty hade man det kunnat förmodatt, att hos ProCancell:m i dhet måhlet inthet war att giöra och Lundeersten hade sökt Illustris:m Cancell:m wij hade sannerligen försammat thiden, äller förgiätit att andraga i ödmiukheedt wåra skiähl. Men nu befinna wij att* een obetänksam diärffheedt har hafft awantagien, och wor försyyn och blygd uthi wor goda saak till en thid moste lijda. *Wi haffwa wähl insinuerat een Apologie hos H:s Hwdt. Biscopen, men är ös lykwist seedhan förekommin* een och annan Scrupel, som till äffwentyrs torde behöffwa någon förklaring, och haffwa för den skul och upsatt eet annat och i sina contentis fullkomligare instrument, än det som H:r Biscopen har bekommit. *Men huru wi det skull få insinuerat må gudh weedta, skal det produceras her, för H:r ProCancell:n så torde han tänkia att man wille inlåta sig uthi någon stridigheedt äller disput med honom,*

aldenstund H:s Hwdt. har siälff moverat een stor dhel aff samma scrupuler, woro altså äffter förmodande tjenligast, *att insinuera den seenare apologien hos Illustris:m Cancell:m siälff, Men her möödtes os åther een märkelig twiffwelachtighedt, om wij och skulle os unnerstå uthan special permission heruthinnan insinuera det aldraringaste. Wi äro sannerligen* heelt olyklige, her måste wij på det ömmaste handtära wärket, och offta meera draga reflexion på det, som andra aff os hööra wille, än på wor ägen oskyldigheedtz majntenerande. Prof:r Lundersteen och Prof:r Ihre har hidt indtill warit Cammerater uthi alt, som förra åhret har kunnat inqvietera Collegium, Prof:r Ihre skal bliffwa Måg uthi H:s Hwdtz H:r Biscopens huus; wid sådan beskaffenheedt, kan man ju ändteligen uthan förgrijpelse præsumera, att, oachtadt hwad H:s Hwdt. i dhetta måhl för rätwisan och sitt samweetz skuld moste giöra, han lijkwijst i sitt hierta torde önska, att Prof:r Lundersteen hade een god saak etc interim måste wij leffwa uthi fruchtan och ängzslan. *Jag har offta weelat intala mina Colleger, att de genom eet myckit ödmiukt breeff skulle hos H:s H:grefl. Excel:ce sökia eet nådhgunstigst tilstånd med des oförgrijpeligste exculpation ödmjukeligst inkomma;* bruukandes der til i syn-

nerhet den motiven, att gudh har giffwet Acad:n een så nådhgunstig Cancell:rn som ingalunda will, att någon det ringaste membrum societatis oförskylt lijda skulle, mykit mindre så många ärlige Män uthi eet Collegio uthåff hwilka meerhendheelz det samma består: Men förskräkkelsen har så betagit folket, att de häller äro färdiga att deserera sin goda saak; ja kanskee des ägen timliga wählfärdt, än att de skulle töra tala äller skriffwa eet eendista ord. det kommer mig före lijksom der skriffwes om Lejonet, att när de ryter i skogen så blijr alla diur som des liud hörer, så förskräckte, att jngen kan tänkia på att fly undan; uthan hvar blijr å sitt ställe, och måtte altså åffta det diuret bliffwa præda jrati Leonis, som älljest Wehl hade kunnat unnanslippa, der förskräkkelsen ikke hade betagit det alla medell till ätt komma bort. Skulle älljest jag äller någon annan hålla på, att skriffwa på sin ägen hand, så torde det bliffwa sålunda uptagit, lijksom man wore factionis alicujus caput. Och måste jag tillijka med eet par andra i synnerheedt så myckit meera achta os, som wij weeta att de oroolige qvibuscunqve artibus sökir att bringa os uthi onådhgunstige tankar hos wor Illust:rn Cancell:rn och per consequens uthi een oförbijgängelig olykka, pollicerandes sig, att der de alleenast

finge os på hwarjehanda sätt uthi betryck, dhe då lättelig wille majntinera sit dominat öffwer de öffriga. Uthi sådane terminis står wort olycklige wäsende ännu her nedre, så att i wor goda saak äro wij aldehlz rådlöse. detta förtänkte posthuset, giör os och ikke lijtet Bryderij. Summan är dhet, wora Contraparter har uti alt hidt indtil fördhelen, gudh giffwe jag wore på otta dagars thid alleenast i Stockholm, jag torde genom guds bijstånd få tilfälle att wisa wort wärk her nedre uthi sina rätta färgor jag wille och inthet missunna Prof:r Lundersteen samma förmohn, på det han kunne få lägenheedt wijsa sina qvaliteter och synnerlige conduite. Medlertid har jag, så wähl som alla andra rättsinnige her i Collegio den tankan, och den stadiga tilförsichten till höghwählbårne H:r Lagmannens os så wähl bekandta nidtälskande, så för det almenna bästa i gemen som hwar och een redlig Mans conservation in specie, att han inthet unnerlåther qvantum in ipso est, att bringa H:s H:grefl. Excel:ce uthi nådhgunstige tankar om sina ödmjukaste och redligaste Clienter her i Collegio, hwilka sannerligen finnas på wor sijda; som jag allenast med eet skiähl lätteligen wil i denna kortheedten bewijsa, och wille jag wähl syllogistice gå her med till wärka, att Prof:r Lundersteen des hastigare

skulle kunna igienfinna medium terminum. *de som har bewist alla Acad:ns förra Förmän all wyrdnadt och skyldigst respect, continuerar och dermed på des döda mull, om de samma måtte man ju præsumera att de des leffwandis höga Förmän* som har bewist Societeten så myckit gott, och som har kräffter och tilfälle att wijdare der-uthinnan præstera, äffwen wähl uthan skrymtande aff alla kräffter sökier att gå med devotion och skyldigst wyrdsamheedt till handa. *At Prof:r Linnerius, Poppelman, Sackenskiöld*, Stobeus, Riddermarck, Stridzbärg Hörling Lagerlöff har alla sina dagar dhes förra Förmän all wyrdnad och skyldigst respect bewijst etc. ergo etc. Såsom denna syllogismus både qvo ad materiam et formam lär wara richtig, så wille jag wähl proponera för Prof:r Lundersteen een annan. *den som moot sina förra Förmän har ikke aleenast* bewist sig i des leffnandis liffwe wijdrig, *uthan och des döda mull sökier att wanhädra, om den kan man inthet præsumera, att han bona fide uthan forte ex hypocrisi wyrdar dhes nu waarande Förman propter finem forsan desideriis suis convenientem.* At Lundersten etc. ergo etc. Men att jag wijdare grammatice i. e. nude et simpliciter skal skriffwa: Så kan Höghwehlbårne H:r Lagm:n försäkra H:s H:grefl. Excel:ce, att der

något Collegium fins i heela Rijket som aff innersta hiertan och ytterste kräffter sökier med wyrdsamheedt och devotion gå sina Förmän til handa så äro wij öffwanbenemde fattige Consistoriales de samma, som aldrig i dhetta måhl aff någon låter os öfwerwinna, och hwad mig in specie belangar, så wille jag allenast önskia, att jag så uthi alt har kunnat beflijta mig om att täkkas min gudh, som mitt samwete nogsamt justicerar mig, att jag aff eet uprichtigt och redeliget hiärta har altid winlagt mig om, att kunna gå så wehl min höga öffwerheedt, som alla mina Förmän med een allerunderdånigst, allerödmjukast och ödmiuk devotion och wyrdsamheedt tilhanda, jag skulle sannerligen för min gudh som een stor helgon kunna bestå *). Nu räc-

*) Genom Kongl. Maj:ts Bref af d. 28 Apr. 1696 till Kongl. Rådet, Gouverneuren och Acad. Kanslern Gref Gylldenstolpe, blef likväl förhållandet ogilladt och Rectorsvalet annulleradt och upphäfvet; med befallning, att Prof. Lundersten, som efter ordningen bordt vara Rector, dertill för detta året strax blir introducerad. Så ock sträng erinran tillika, det Professorerne, så vid denna som vid de andra Akademierne, häreftter noga iakttaga, att när någon uttydning rörande Constitutionerna förekommer, icke understå sig allena dem att förklara och decidera &c.

ker hwarken thid eller papper mera till hwarföre jag moste affbryta och mig til beslut uthi Höghwehlbårne H:r Lagmannens wanliga beskydd och patrocinio inneslutandes förbliffwer jag till min dödzstund

Höghwelbårne H:r Lagmannens
Min Höghgunstige Herres
Ödmiukaste Tiänare

Lundh d. 3 Apr. 1696.

ANDREAS STOBÆUS.

Likalydande med egenhändiga Brefvet uti Vol. No 14 in Fol. af Öfver-Kammarherren m. m. Herr Baron STJERNELDS Manuskript-Saml. intygar

JOH. GUST. LILJEGREN.

HANDLINGAR

hörande till

KONUNGARNE
CARL XII:s och FREDRIC I:s
Regering.

bedienten aller Orthen, frey undt ungehindert passiren und Seine Reise sicher fortsetzen zu lassen, Welche Willfärigkeit man in dergleichen oder andern fällen, zu erwiedern nicht ermangeln wierdt. Gegeben Pitest d. 23 8br: St. V, 1714,

(L. S.)

Ad mandatum S:æ R:æ, M:tis proprium

C. Feif.

fritt och obehindradt passera och sin resa med säkerhet fortsätta, hvilken beredvillighet man i dylika eller andra tillfällen icke skall fela att på samma sätt vedergälla. Gifvit Pitest d. 23 Octobr. St. V. (enligt gamla stilen) 1714.

Ad mandatum S:æ R:æ M:tis proprium.

(På Kongl. Maj:ts egen befallning)

C. Feif.

Likalydande med det tyska Originalet, beségladt med Kon. Carl XII:s vanliga Sigill, och en deraf i sednare tider gjord öfversättning, tillsamman förvarade uti Grefl. von Rosenska Samlingar, intygar

Joh. Gust. Liljegren.

På Kongl. Maj:ts vägnar, Landshöfdingen och Ombudsrådet för Krigsexpeditionen Casten Feifs Pass *) för K. Carl XII, General-Adjutanten Baron Gustaf Fr. v. Rosen **) och Öfversten Otto Fredric v. Düring ***).

Demnach Vorzeigere dieses S:r Konigl. Majes:et vor Schweden be-

Alldenstund Sedelhafvarne Hans Kongl. Majestäts till Sverige för-

---

*) Feif vardt sluteligen Friherre och President Stats-Kontoret. Detta Pass, ehuru förut tryckt i Norbergs K. Carl XII:s historia, har man trott böra omtryckas, då jemte flera skiljaktigheter är den, att också Konungens förtydningsnamn hos Norberg orätt uppgifves. Norberg kallar Rosen Joh. Palm, Düring Eric von Ungern, och Konungen Carl Frisk.

**) Sedan Riks-Råd, General-Guvernör i Finland m. m. samt Riddare och Commend. af Kongl. M:ts Orden. På befallning blef han qvar vid Kenin vid Ungerska bergen fyra timmar efter Konungen, men, enligt egenhändig anteckning, framkom han till Stralsund samma timma som Konungen.

***) Dödskuten vid ett häftigt utfall ur Stralsund 1715.

stalte Capitains Johan Palm, Erick von Ungern, undt Peter Frisck einiger geschefften halber nach Deutschland zu gehen Willens sind, und zur mehrerer sicherheit ihrer Vorhabende Reise, mitt gegenwertigen reisepas verseben zu werden getzimend angesuchet haben, Also wierd hiemit, einjetWeder nach Standes gebür freundlich undt günstich ersuchet obgemelte Capitains Johan Palm, Erick von Ungern undt Peter Frisck nebst bey sich habenden Sachen undt bedienten, aller Orthen frey undt ungehindert passiren, undt ihre Reise sicher fortsetzen zu lassen, welche Willferigkeit man in dergleichen oder andern fällen zu erwiedern nicht

ordnade Capitainer, Johan Palm, Eric von Ungern och Peter Frisck; äro sinnade at i några ärender begifva sig till Tyskland och för mera säkerhet på deras tilltänkta Resa tillbörligen anhållit at med närvarande Resepass blifva försedde; ty anmodas härmed vänligen och gunsteligen hvar och en efter Stånd och Wärd at låta ofvannämde Capitainer, Johan Palm, Eric von Ungern och Peter Frisck; jemte medföljande Saker och betjenter allestädes fritt och obehindradt passera och sin Resa med Säkerhet fortsätta; hvilken Beredvillighet man uti dylika eller andra tillfällen icke skall fela att på samma sät

ermangeln wierd. Gegeben Pitest an der Walachischen grentzen d. 25 Octobr. 1714.	*vedergälla. (Gifvit i) Pitest vid Walachiska gränsen d. 25 Octobr. 1714.*
(L. S.)	*L. S.*
auff S:r Königl Majs:tett gnädiegsten befehl	*På Hans Kgl. Mayestäts nådigste Befallning*
C. Feif.	C. Feif.

Likalydande med tyska Originalet, beseglадt med Konung Carl XII:s vanliga Secret, samt med en i sednare tider gjord öfversättning, hvilka båda Documenter tillsamman förvaras i Grefl. von Rosenska Samlingarna, intygar

Joh. G. Liljegren.

Bref från dåvarande Generalen, sedermera Friherre och Grefve, RiksRåd, Fältmarskalk och President i Krigs-Collegio, Carl Gustaf Dücher, till Generalen och Ambassadeuren, sist Riks-Rådet och Fältmarskalken, Grefve Eric Sparre *)

Monsieur mon treshonoré General

J'ay veu par la lettre que vous m'avez faites l'honneur de m'ecrire du 17 de ce mois que le S:r Grofey vous avoit dit que le Roy notre Maitre m'avoit laissé en partant de Stralsund des ordres de proposer la paix, il vous a tres faussement informé, Sa majesté ne m'a donné aucun ordres pour cela. Mais j'ay l'honneur de vous dire ce qu'il s'est passé au sujet de cette paix, quatre ou cinq jours avant le depart du Roy, il m'ordonnoit d' aller trouver au camp le Roy de Preusse pour Lui proposer un accommodement, peu après changeant des sentimens, il me faisoit ecrire sur le mesme sujet au Prince d' Anhalt Dessau, a la quelle lettre le Roy de Prusse faisoit faire reponse par le General Major Borchen, qu'on

*) Ur Sparreska Handlingarne i Öfv. Kammarh. Friherre Stjernelds förvar.

qu'on ce doivoit expliquer plus clairement, Notre Roy fit donc proposer, qu'il lui sederoit La Ville de Stetin sans les dependances au Roy de Prusse, il consentoit que la Ville de Wismar seroit prise en sequestre, il reconnoitroit le Roy August pour Roy de Pologne; comme Sa Majesté ne sçavoit pas pourquoy le Czaar et le Roy de Dannemarch Luy faisoient La guerre, Elle se reservoit à s'expliquer quand Elle sçauroit Leurs demandes, du Roy d'Angleterre n'en fut point parlé, toutes ces propositiones firent faites dans la veüe, que Les alliez du Nords doivroient lever le siege de Stralsund, et laisser le Roy possesseur de la Pomeranie et de l'Isle de Rügen Les alliez rejettoient hautement ces propositiones, disants qu'il n'etoit pas temps à present de parler de la paix, le Roy doivroit y avoir songé plutôt, ils demanderent la reddition de Stralsund, en cas de refus L'assaut general seroit donné dans peu de jours. Sa Majesté ne trouvant pas la place en etat de pouvoir soutenir un assaut prenoit la resolution de partir; depuis il n'a pas esté parlé d' aucune paix. Voila mon cher General comme l'affaire s'est passé je n' ay pas voulu vous en parler puisque la chose ne me regardoit plus, si j'avois eu quelque ordre du Roy, vous auriez esté le premier à qui je me

seroit ouvert, comme á qui j'ay le plus de confiance.

Au reste j'ay l'honneur d'etre parfaitement

Monsieur mon treshonoré General
Votre treshumble et
tres obeissant Serviteur

Hamburgh
le 25 Avril
1716.

C. G. Dücher. *)

Likalydande med egenhändiga originalet intygar
Joh. G. Liljegren.

---

*) Genom capitulationen blef Commendanten General Dücher krigs-fånge.

d. 15 Sept. 1743.

Om Dal-upproret, Giftermålet emellan H. K. H. Arf-Prinsen Adolf Fredric och den Danska Prinsessan samt sedan med den Preussiska Prinsessan; så ock om Holstein-Schleswigska saken.

Friedrich med Guds Nåde Swerges, Giötes och Wendes Konung &c. &c. &c. Landt Grefve till Hessen &c. &c. Wår synnerlige ynnest och nådiga benägenhet med Gud Alsmäcktig. Tro Man, Wårt och Riksens Råd och Cantzli Råd, Herr Grefwe *). Utaf Eder underdåniga skrifvelse af d. $\frac{8}{19}$ innevarande hafwe Wij bland annat inhämtat, hwad föreställning J wid det Kongl. Danska Håfwet giordt, i anledning af den efterrättelse J undfådt, at åtskillige Danska Officerare skola ämnas till dahlarne, at brukas till Allmogens anförande. Wij gille samma Eder föreställning så mycket mera, som Wij finne den samma enlig med Wåre förut till Eder derom aflåtne Ordres. Och som Oss ifrån Fahlun är wordet berättat, det en Svensk Sergeant wid namn Elvius undanwikit till Norrige, med en Norrsk Constapel förpassad ifrån Friedrichshall

*) Carl Gustaf Tessin.

benämd Sven Andersson Moen, som warit inne i Dahlarne: jemwäl ock at en Norrsk Capitaine wid namn Chrisoffer Resenberg d. 23 förl. Aug. med Kongl. Danskt Pass inkommit till Lijma Sockn, och haft med sig i följe Hans Israelsson i Forsgärdet och Anders Olsson i Holsåker bägge ifrån Floda Sockn afwekne, tillika med 2:ne förrymde Leksands karlar, hvilka förmenas wara den så kallade ForsLasse och Pims Pehr Pehrsson, hwilka 2:ne senare berättes af Capitainen skola hafwa emottagit några Patenter till utspridande bland Allmogen: Fördenskull finne Wij för godt, det Öfwersten och Minist:n Plenipotn:n Palmstierna, *) såsom hvilken J derom hafwen at ansäya, bör häröfwer giöra ytterligare tienlige föreställningar, samt enligt det emellan Oss och Hans Maj:t af Danmark uprättade Cartellet, reclamera förenämde Sergeant, och anhålla det Hans Maj:t af Danmark wille låta afgå ordres till Norrige, at i fall förenämde afwekne Dahlkarlar sig der uppehålla skulle, de ofördröjeligen måtte utlefwereras, så wäl som de flere af Dahl-Allmogen, hwilka J uti Eder skrifwelse till Wårt och Riksens Råd Herr Gref Carl Gyllenborg af d. $\frac{8}{19}$ innewarande förmälen skola uppehålla sig i Kiöpenhamn: dock likwäl och i fall J skulle

*) Sist Svea Rikes Råd m. m.

finna omständigheterne sådane, at med denne föreställning och reclamation ännu något anstå måtte, så lämne Wij sådant uppå Edert bepröfwande. Och Wij befalle Eder Gud Alsmäcktig synnerl. nådel. Stockholm i Råd Cam:n d. 15 Sept. 1743.

FRIEDRICH

FRID. STENHAGEN.

Till Riks Rådet Grefve Tessin angående Danske Officerare som äro i Dahlarne och afwekne Dahlkarlar som wistas i Norrige.

N:o 155. den 16 Sept. 1743.

Friedrich med Gudz Nåde etc.

Wår synnerliga ynnest ock Nådiga benägenhet med Gud Alsmäcktig Troman Wårt ock Riksens Råd Herr Grefve och Ambassadeur Extraordinaire Wi hafwe i nåder låtit oss föredragas Ehre twenne underdåniga Skrifwelser af d. $\frac{8}{19}$ samt $\frac{10}{21}$ i denne månad, och hafva derutaf med besynnerligt nådigt nöye förnummit det fogligare skick Dannemark Eder under händer hafwande Negociation nu mehra gifwit. Wij finne med Eder, att den belägenheten uti hwilken J blifwit försatt, medelst den Ryska Ministren Baron Korffs tilldragande och dess otillräckelige instructioner i anseende till de upgifne puncter till förlikning är ganska granlaga. J lären sedermehra af de Eder tillkomne afskrifter af bem:te Ministers undfångne senare ordres, hafwa förmärckt, det han snarare blifwit mera bunden, än undfått friare händer uti denna underhandlingen, hwaraf som Wi oss föreställe, att J lären blifwit hindrad widare med Danska Ministèren Eder att inlåta, än redan skiedt, så wele Wi nu i nåder låta Eder weta, huru Wi äro sinnade, det J Eder numehra härutinnan förhålla skolen.

Aldraförst gille Wi i nåder det J till Danska Ministèren lämnat det swar som J förmälen, uppå de af Geheime-Rådet von Berkentin igenom Fransyska Ministern Le Maire föreslagne fyra puncter till en Convention emellan oss och Cronan Dannemark, i den säkra förhopning att sistnämde Crona lärer derigenom förmås till aftagande uti dess tillrustningar, ock att sakerne så medelst lära bringas uti fullkomlig wäg af underhandling. Men att sättia Eder i stånd de uti bem:te Edert upgifne Swar innefattade propositioner uti Wårt namn att bekräffta, eller en Convention uppå den grunden nu genast att tekna, dertill kunna Wi Oss nu så mycket mindre determinera, som

1:o Saken nu mera är uthi helt annat skick än då Wi i början af Eder ankomst till Danska Hofwet låto igenom Eder förklara Swerigets sinnelag i anseende till Hollsten och Schleswig; emedan Dannemarks sedan fortsatte och jemväl förökte Krigs tillredelser försatt oss uti nödvändighet, att reclamera Wår Bundsförwants Rysslands hjelp och undsättning, hvilken ock blifwit Oss utan drögamål bewilliad, men med det enda genwilkor emot dess härwid tilgiörande stora omkostningar, att intet något slut uti det, som kunde röra Hans Kongl. Höghets rätt nu eller i framtiden, utom dess wetskap ingås måtte.

2:o Innehålle de Ordres uti Edert swar *ni pour S. A. R. le Prince Successeur, ni pour ses descendans en* med Hans Kongl, Höghets Personliga interesse så nära förknippad förbindelse, att Wi icke utan någon ofrynteliget skulle kunna sluteligen deruti utan rådgiörande med honom ingå, då han är så nära till hands, att Wi dageligen tidningar om dess ankomst till Sverige förwänte.

3:o Är med den tredie puncten eller giftermåhlet enahanda beskaffenhet, hälst Wi ehuru försäkrade Wi ock kunne giöra Oss om Hans Kongl, Höghets samtycke dertill, enär Wi det för Riket nyttigt finna, likhwäl ey gierna kunne uti ett sådant ärende något wist honom oåtspordt stadga och afgiöra.

Desse Considerationer hafwen J. fördenskuld emot Danske Ministèren på sådant sätt att andraga, det Underhandlingen ju ej måtte afbrytas, hälst Wi beständigt förblifwa wid den förra dehlen af den första puncten uti Edert lämnade swar, nembl:n att Sweriget ey skiöter om Hollstens och Schleswigs besittning för sig sielf, änskiönt Wi hwad den senare dehlen angår nembl:n att Sweriget den ej heller för dess Successor och dess efterkommande åstundar, icke kunna allena och utan samråd med Ryssland och Hans Kongl. Höghet något afsluta. J hafwen till den

ändan på det kraftigaste att försäkra, det Wi all skyndsamhet uti denna öfwerläggning anwända wille, och att Wi nu som altid tilförene hafwa roens fullkomliga återställande till Wårt förnämsta syftemåhl samt willia giöra alla möyeliga föreställningar hos Hans Kongl. Höghet till Dannemarks tillfredsställande. Men skulle Danske Ministéren willia åtnöya sig med en sådan förklaring, i stället för de af Geheime-Rådet von Berekentin föreslagne twenne första puncter, nembl:n *Que la Suede declare, qu' Elle ne desire point pour Elle la possession du Duché de Holstein et qu' Elle s'employera efficacement auprés de S. A. R. le Prince Successeur pour qu'il renonce pour luy et pour ses descendans Successeurs au trône de Suède à ses droits en faveur du plus proche dans l'ordre de Succesion etablie dans la Serenissime maison de Holstein*; Så kunnen J utan widare uppehåld denne puncten med Danska Ministrerne afsluta: till föreslående hwaraf J ägen god anledning uti Edert egit yttrande *att orden sedan närmare uti sielfwa Acten jämkas kunde.* För öfrigt låte Wi Eder i nåder weta, att Generalen Keith med den Ryska hielpsändningen undfått dess Hofs befallning att gå hit öfwer till Swerige, och ej widare, såsom dess första ordres lydde, stadna

uti Helsingfors. Detta tillika med den fullkomliga rolighet, som i dahlarne blifwit återstäld och de anstalter, som Wi redan fogat till bemötande af de Danskas widare anläggningar derstädes, kan ej annars än förminska Eder bekymmersamhet under negociationens widare bedrifwande, och gifwa Eder hit den stöd, som ett så granlaga Wärcks utredande ju mer och mera kräffwer. Och Wij befalle Eder Gud Alsmäcktig synnerligen Nådeligen. Stockholm i Rådkammaren den 16 September 1743.

FRIEDRICH.

A. J. v. HÖPKEN *).

Till Riks-Rådet Grefve Tessin.

*) Friherre och Expeditions-Secreterare vid Utrikes Expeditionen och tjenstgörande vid Presidents-expeditionen i Kongl. Kansliet; sist Svea Rikes Råd, Kansli-President, Akademie-Kansler, Grefve, Ridd. och Com. af Kongl. M:ts Orden m. m.

Friedrich med Gudz Nåde etc.

Wår synnerl. ynnest och Nådiga benägenhet med Gud Alsmäcktig Tro Man, Wårt och Rikets Råd Herr Grefwe och Ambassadeur Extra-Ordinaire, Sidsta Fredags Posten har medbrakt Eder underdåniga skrifwelse af d. $\frac{18}{29}$ September, ock akta Wi nödigt närmare härmedelst yttra för Eder wåra tanckar i anseende till ett ock annat samma Eder skrifvelse innefattar.

Först och främst gilla Wi Eder ProMemoria angående åtskillige Danske Officerares företaganda uti Dahlarne, äfwenwähl det skiähl, som brakt Eder att giöra häröfwer skrifteliga föreställningar; Men undra deriämte högeligen, att Geheime-Rådet Schulin, medelst sitt lemnade provisionelle swar, lika som widkiänt, att dess Hof tillåter slike ibland wälartad folkslag fördömmelige anläggningar, hwilka ej heller böra finna rum under ett uppenbart fiendskap.

Med lika wälbehag uptaga Wi den föreställning J giordt emot kröningen uppå Swenska Fartyg, och ehuru grundeligit J framlagt obilligheten af ett slikt förfahrande, wänta Wi

dock ingen ändring af det swar Geheime-Rådet Schulin deruppå lämnat.

Det är oss kiärt att förnimma å ena sidan, att den Ryska Ministern Baron Korff med så mycket anseende af ett fullkomligt förtroende anlitit Eder, dehls att hielpa till hos Danska Ministeren att honom på dess ingifne declaration swar lemnas måtte, dehls att förmå Commissarien Grill att gifwa all nödig assistance till Stycken och Amunitions bärgning uppå den wid Anholt strandade fregatten, och å den andra hafwa Wi med lika nådigt nöye inhämtat huru J uthi bägge desse måhl oförtöfwat gådt honom tillhanda, hwarmed J ock bören framhärda, på det Ryska Hofwet måtte allestädes röna med hwad upricktighet Wi i anseende till det samma äro sinnade att handla, som Wi ock till närwarande ögneblick ej hafwa orsak att klaga öfwer bem:te Hofs förhållande hos hwilket Wi ännu ingen ting saknat af hwad Wi utaf en förtrolig och redelig wänskap förwänta kunna.

Men som denna betraktelsen leder till flere hwartill Eder Skrifwelse gifwer oss anledning; Altså pröfwa Wi nödigt, i anseende till det skick Negotiations Wärket wunnit wid det

Danska Hofwet, ock den eftertänkeliga tröghet hwarmed Ministéren derwid går tillwäga under en ännu påstående lika alfwarsam och ifrig tillrustning, att lemna Eder Wåra ytterligare tankar till rättelse och efterlefnad.

Uti det mörker Wi äro stadde om Dannemarks egenteliga afsickt, om det drifwes af egen böyelse, eller underblåses af någon illasinnad macht, om dess anläggningar fota sig, som i det förmenen, uppå någon ny giässning här och i Ryssland, om det lystrar uppå Hollstenska Husets besittningar, eller på Bohus Lähn, eller ock, i händelse af någon omwexling wid Regeringen i Ryssland uppå den förhopning att kunna omkulkasta och till intet giöra den här faststälte Succession, med mehra; Under alt detta och wid Sakernes så trassluga beskaffenhet, hafwa Wi intet annat parti att taga, så wida egna krafter ej äro tillräckelige, än att hålla Oss till Ryssland, menagera denna machten, betaga det alt ämne till misstankar och till kallsinnighet, hwaruppå man skiähligen bör förmoda Dannemark syfta, hwilket då hade ett wunnit spehl och friare händer till sitt wärcks utförande. Det är ej utan och har hos Oss den tanckan ofta uprunnit, at sådane händelser kunna upkomma medelst någon Revolution i Ryssland, hwarige-

nom Ryska trouppernes införsel i Riket kunde blifwa högst äfwentyrlig; Men som den här för någon tid sedan sig framteende och i wärckelighet utbrytande inwärtes gjäsningen, ej tillåter att så fullkomligen trygga sig wid den liknelse af stillhet, som nu wisar sig; Ty lären J finna, hurudan wår belägenhet sig skickar, och att wi äro föranlåtne att wällia det minst osäkra, att ändteligen erhålla någon stadig in och uthwärtes rolighet. Således. samt efter denne hufvud Satzen, ackta Wi bäst och tryggast wara, att J Eder rätten, samt ej företagen något utan med Ryska Ministern Korffs samråd och tillstyrckande, hälst Wi förmärcka af hans anmärkningar det han tyckes wara misslynt öfwer de föregående steg J giordt till en underhandlings å väga bringande, Wi förmoda det Edert Swar deruppå stält alt till rätta igen; Men det är ej nog, utan är äfwen wäl nödigt, att J låten falla hela negotiations wärket, till dess bemelte Baron Korff blifwer äfwenledes instruerad af sitt hof, och emedlertid är bäst att ligga stilla, inneslute Eder uti allmänna wänskaps betygelser, märka hwad som förefaller och tidigt gifwa Oss sådant tilkiänna. Ett slikt upförande, hwartill Danska Hofwets förhållande gifwit Eder första anledning, torde bry detsamma, om det wärkeligen och uprricktigt täncker handla, skier det

ock icke, är det bättre nu, än längre fram dråga sig utur et spehl, som intet gagnar hos Dannemark och wisserligen skadar hos Ryssland; hwilket J lären hafwa sport af det Uthdrag Wi Eder sidst tilsändt utaf General Durings*) berättelse. Wi äro så mycket mehra i denna tanckan styrckte, som Wi ej afsee kunna, att den föreslagne underhandlingen kan winna bestånd; Ty hwad Wi uti Wårt Nådiga Rescript af d. 16 September föreslagit i stället för den 1 och 2 puncten af Geheime Rådet Berkentins project, är hwad Wi å Rikets wägnar äga macht Oss att tillbiuda, men lärer ej contentera Dannemark, hälst Hans Kongl. Höghets rätt derwid blifwer okränkt, hwilken dock är egenteligen träto ämnet; Ock enär dertill kommer, att bem:te Geheime Råd Berkentin emot Eder framkastadt swårigheter och föruthgående formaliteter, innan giftermåhlet med Danska Prinsessan kan winna stadga; Så see Wi intet, att med slike sig yppande ändringar någon grund mehra finnes till underhandling, och twifle Wi medh skähl om Dannemarks uprichtighet härwid, då Wi sambla alle härwid sammanstötande omständigheter, nembligen GeheimeRådet Berken-

*) Sist Fältmarskalk, Öfverståthållare och Grefve m. m.

tins affecterade tankfullhet och yttrade missnöye öfwer Sakernes bistra utseende under ett Samtahl med Franska Ministern; dess derpå följjande anmodan till berörde Minister att utleta Edra tanckar öfwer de af honom projecterade förlijknings puncter, dess återhåld att bringa underhandlingen i gång, sedan han förmärckt Eder benägenhet derföre, och änteligen att han ey upfylt sitt löfte i anseende till det nya Conventions Projectet, hwarpå han utfäst sig willia giöra utkast och till nästa Conseil dag der företagas ock stadgas.

Emedlertid, som wid alt detta Wår högsta omsorg går derhän, att taga inn och uthwärtes mått emot det wärsta som kan förmodas, nembligen ett krig; Altså hafwa Wi redan tilsändt Eder afskrift af sidsta Conferencen med Engelske Ministern, och gifwe Eder nu tillika wid handen, det Wi oförtöfwat wänta hit Ryska Generalen Keith med den under hans Commando stående hielpsändningen: lärandes J, hwad det förra angår Sjelf aldra bäst kunna uthröna, huruwida Engelske Ministern Titleys föreställningar wid Danska Hofwet äro i samma mening, som den härwarande Ministern

Guidycken

Gnydicken förklarat. Och Wi befalle Eder Gud Allsmäcktig synnerl. Nådel:n Stockholm i Råd Cammaren d. 24 Sept. 1743.

FRIEDRICH

A. I. v. HÖPKEN.

Till Riks Rådet Grefve Tessin.

---

275. d. $\frac{21\ \text{Oct.}}{1\ \text{Nov.}}$

Friedrich med Gudz Nåde &c.

Wår synnerl. ynnest ock Nådiga benägenhet med Gud Alsmäktig Tro Man Wårt och Wårt Rikets Råd Herr Grefwe ock Ambassadeur Extraordinaire. Sedan Wi utaf Eder Skrifvelse af d. $\frac{24\ \text{Sept.}}{5\ \text{Oct.}}$ besynnerl:n anmärkt hafwa, hwad J deruti förmälen, att nembl:n fast än under Conferencen ingenting Ministerialiter om gifftermåhlet tahlt blifwit, har Geheime Rådet Berkentins enskylte samtahl nogsamt utmärkt, att sådant allena kunde befästa en fullkomlig wänskap håfven emellan ock uti ett sednare af d. $\frac{30\ \text{Sept.}}{11\ \text{Oct.}}$ att om Wi ock Hans Kongl. Höghet godt ackta, det något afhandlas måtte om giftermåhlet ock det snart skie kunde, innan tilläfventyrs något widare påstående skier om fullbordan ock extradition af den utfäste Förklaringen, så misströsten J icke att then jemwähl alldehles kan uteblifwa; Så hafwa Wi warit högst angelägne derom af then åtrå Wi hysa för fredens bibehållande, att söka bringa samma giftermåhls underhandling i gång; Wi hafwa dock ej för än

nu kunnat derutinnan fullkomna Wår önskan, dehls i afwaktan af Hans Kongl. Höghets ankomst, dehls ock sedermehra i anseende till de wid dess emottagande här föruthgående Ceremonier, hwilka hindrat Hans Kongl. Höghet att uti Wår RådCammare så hastigt underrätta sig om alla omständigheter, som Edra tid efter annan inlupne underdånige berättelser innefatta. Men så snart det sig giöra låtit, hafwa Wi förestält Hans Kongl. Höghet, icke allenast de liknelser till förlikning, som medelst ett gifte sig yppa, ock J wid handen gifwen, utan ock den nödvändighet Riket år stadd uti att winna säkerhet på Freden till sina afmattade krafters återwinnande ock stärckande. Hans Kongl. Höghet har derå lämnat oss ett sådant skrifteligit Uthlåtande, som närlagd Eder till rättelse meddelas, ock ehuruwäl dess innehåld är så extensive ock uttryckelige som närwarande omständigheter kunna medhgifwa, ock J fullkombl. giören Oss ett nöye, enär J med Eder bepröfwad aktsamhet föllier Ordningen ock meningen af samma Uthlåtande, hafwa Wi dock wellat fölliande till Eder efterlefnad tillägga, hwilka derjemte kunna gifwa Eder en ännu närmare uplysning öfwer Wåra egentelige tanckar:

1.) Som J medelst detta ären i stånd ock befullmäcktigad att handla ock negotiera med

Danska hofwet i afsickt på ett till träffande Giftermåhl emellan Hans Kongl. Höghet Sweriges Rikes Arffurste ock Hennes Kongl. Höghet af Dannemark, Wi jämwähl ej kunna weta, huruwida till en slik underhandlings i gång bringande en särskilt ock till måhlet endast lämpelig Fullmacht Eder nödig wara will, innan dermed så wida kommit, att den till Giftes sluteligen fastställande skrides; Altså hafven J på den händelsen igenom Extra Post gifwa Oss tidigt wid handen om ock när J en slik Fullmacht till Edert Wärfs fullkomnande betarfwa månden; Men föruth är Wårt fasta besluth detta, att J

2.) förwissen Eder, det intet afslag möter, eller under warande handell sådana nära rörande swårigheter framkastas, hwarigenom Wi warda nödgade att afbryta hela underhandlingen, då Cronorne emellan mehra willerwalla ock en till dämpande swårare kallsinnighet otwifwelakteligen sig worde framteendes.

3.) Att J likaledes giören Eder derom säker, att Dannemark sielf åstundar ett Gifte, som ett medell att med någorlunda heder draga sig utur ett wådeligit spehl, ock icke att dermed nöta uth fåfängt tiden till wåhren samt under anseendet af en med Swerige till anställande underhandling, nyttia den goda disposition Wi wisa,

till sin egen fördehl, eller att föreställa oss för hela Werlden såsom om Wi af fruktan fika enträgit efter återwinnandet af dess Wänskap, hwilken föreställning i nuwarande sakernes belägenhet med Wåre ock Rikes gloire på intet sätt instämma skulle.

4.) Ock aldenstund Wi förmärcka, dehls af Eder föromnämde Skrifwelse af d. $\frac{30 \text{ Sept.}}{11 \text{ Oct.}}$, att J ej misströsten, det den af Eder förr afgifne Förklaringen igenom en giftermåhls handell torde kunna uteblifwa; Hans Kongl. Höghets Oss lemnade swar jemwähl utwisar, huru omöyel. det är för honom att directe, eller indirecte gå in uti någon afstympning af dess ock dess Huses rättigheter ock wärkel. besittningar, fördenskuld akta Wi nödigt wara, det J endast hållen Eder till Giftermåhlets afgiörande, på det sättet att alt påstående af Cession och renonciation, eller andra oskiähliga pretentioner ophöra ock förwandlas uti upricktiga försäkringar om en beständig wänskaps fastställande.

5.) Men beträffande then förklaringen, som J giordt likmätigt Wåra Nådiga Ordres af d. 16 September, så gifwa Wi Eder tillkiänna, det Wi efter lofwen hafwa fullgiordt den andra dehlen af samma förklaring, nembl:n d'employer auprés de S: A: R: nos bons offices &c. &c. dock

har Hans Kongl. Höghet för de Eder tillförende igenom dess Skrifwelser bekante omständigheter ej kunnat härutinnan willfahra Wår åstundan ock blanda sig uti en disposition af Storhertigens besittningar, som dess erkiänsamhet, Sakens obillighet ock dess förmyndare Embete förbiuda.

På det sättet pröfwa Wi nödigt att instruera Eder ock lemna Eder Swar uppå Edra för omnämnde ock sednare Skrifwelser både med Baron Horn, som af d. $\frac{13}{24}$ October hwilken senare Oss i förgårs ricktigt blef tilstält. Anteligen om underhandlingen eller Conferencen J skullen finna, det en Autorisation å Eder sida skulle fordras, tyckes Oss början af 1. §. af denna Instructionen wara tillräckelig att framwisa, till dess en formeligen kunde komma efter Eder föruthgående begiäran, Eder att tilsändas. Och Wi befalle Eder Gud Alsmäcktig Synnerl:n Nådel:n Stockholm i RådCammaren d. 21 October 1743.

FRIEDRICH

A. I. v. Höpken.

Till Riks Rådet Grefve Tessin.

Autant qu'il me paroissoit impossible a me prêter aux vues du Dannemark, tandis qu'Elles n'avoient pour objet que l'oppression de ma Maison; autant me paroit il facile aujourdhuy à applanir les difficultés suvenus, depuisque cette Couronne semble ne pas rejetter des voyes d'accommodement raisonnables et conformes a la gloire de la Suede et aux Interéts de ma famille. Du moins c'est la le point de vue que Messieurs les Senateurs m'ont fait envisager, dans la Conference qu'ils eurent avec moi hier, relativement a la negociation avec cette Couronne et aux moyens de la faire servir au retablissement d'une paix stable dans le Nord. Le mariage avec la Princesse Royale de Dannemark m'a été proposé comme un acheminement a cette tranquilité, et comme une union, qui cimenteroit une intelligence permanente entre les deux Couronnes. Je ne fais point de difficultè d'avouer, que cette idée semble renfermer un avantage mutuel, et que par cette raison je ne me sens pas moins disposé à l'heure qu'il est a contracter cette liaison avec la maison Royale de Dannemark, que je l'etois lors de ma premiére declaration donnée au Sieur Baron de Horn a Hambourg d'autant plus, qu'Elle contribuera au repos de la Suéde, au quel je serois bien aise

de n'etre pas entierement inutile pour la seconde fois. Cette consideration jointe au desir que les Etats du Royaume ont paru manifester pour cette union, me font oublier les persecutions, que ma maison a soufferte depuis longues années de la part du Dannemark, et ce n'est que dans la confiance de les voir finir que je puis donner les mains à cette alliance; Si cette Couronne a les mêmes vues legitimes je ne doute point, que l'on ne puisse bientot en convenir. Mais au contraire si le Dannemark vouloit par une Negociation feinte gagner du tems, ou bien y attacher des conditions injustes et onereuses, je ne pourrai jamais y consentir, puisque par là je trahirai la gloire de la Suède desormais ma Patrie, aussi bien que les interêts de ma propre maison. Je ne doute point, que cette Declaration de ma part ne soit suffisante pour entamer la negociation touchant mes engagemens à contracter avec le Dannemark, et en même tems agréable a la Cour de Russie, a la quelle il n'importe pas moins, qu'a la Suède de maintenir la tranquillité dans le Nord. Stockholm le $\frac{20}{31}$ d'Octobre 1743.

Friedrich med Gudz Nåde &c.

Wår synnerlige ynnest ock Nådiga benägenhet med Gudh Alssmäcktig Troman Wårt och Wårt Rikes Råd Herr Grefve ock Ambassadeur Extraordinaire. Uti Eder underdåniga sidsta af d. $\frac{31\ Oct.}{10\ Nov.}$ hafwa Wi i synnerhet anmärkt hwad emellan Eder och Geheime Rådet Schulin beträffande Giftermåhlet förelupit hwarwid thenna sednare förment att stridigheterna borde först häfwas, då giftermåhlet sedan, som en följd af en fullkomlig wänskaps härställande ingås kunde; Men hwaruppå J förmählen hafwa swarat det rätta ordningen wore att först afgjöra giftermåhlet, då sedan emellan en Swärfader ock en måg alla förmente misshälligheter snarare kunde jämkas; Ock som det wore att befara, att af denne uthlåtelsen Danska Ministèren kunde taga sig anledning att tro, som tänckte man först afgiöra giftermåhlet ock sedermehra lemna wägen öppen till underhandling om de andra detta håfwets framkastade pretentioner; Altså är det Oss angelägit sådant aldehles afböya, ock i det afseende hafwa Wi pröfwat godt gifwa Eder wåra egentel. tanckar tillkiänna, på det wid underhandlingen J så mycket säkrare kunnen gå å

wäga ock alla irringar tidigt förekomma; hwilcka ej utan möda ock ledsamhet kunna rättas, sedan de en gång wunnit formeligen framsteg.

Hwad oss endast om hiertat legat har warit ock är ännu beständigt, att bibehålla Riket uti roo ock fred ock afböja alla widlyftigheter, hwarigenom nytt owäsende ock krig kunna framfödas, ock som Rikets utmattade krafter icke på något sätt willia tillåta.

I detta afseende ock efter thenna hufwud principen hafwe Wi, sedan denna belägenheten upkommit, alt jemt inrättat wåra steg. Omständigheterne hafwa warit sällsamma ock granlaga. Å ena sidan rustade Dannemark ock sökte med wapen willia utföra de Oss ock Riket giorde oskiählige ock onaturliga framställningar ock å andra sidan mötte Oss omöyeligheten att ensidigt disponera om en tredies rättigheter ock besittningar, samt de deraf flytande nödwändige menagemens wid alt det som directe eller indirecte kunde röra det Furstl. Hollstenska Huset, i synnerhet Hans Keyserl. Höghet, såsom wärkel. innehafvare af de Landskap hwaruppå Dannemark hade fäst sin hug ock som det wille Swerige aftwinga. Under alt detta, ock fastän Wi woro nödsakade att ätwenledes med mycken

kostnad rusta och hålla Arméen tilsammans; jemwähl, ock att inkalla fremmande Trouppér i Riket, wore wi likwähl betänckte deruppå att uppå de 4 framstälte GeheimeRådet Berkentins frågor jämka oss till en Förlikning igenom den Instruction Wi Eder under d. 16 September tilhanda sände, och hwaruti Wi swarade uppå det giorde påståendet af renunciation och Cession in quantum som det angeck oss och Riket nembl:n que la Suede ne desiroit point pour Elle &c. &c. &c. Men i anseende till Hans Kongl. Höghets rättigheter wille, eller kunde Wi icke dem vidröra, uthlofvandes Wi endast hwad Wi förmådde hålla nembl:n wåra bona officia dem Wi ock anwändt, ehuruwähl fåfängt, som Wårt bref af d. 20 October det uthwisar.

Som Wi ock intet kunde gå widare uti renunciations Saken, än Wi det då gjorde, dehls i anseende till måhlets beskaffenhet, dehls ock för de considerationer Wi uti brefwet af d. 6 October widlyftel:n anförde, war det oss en besynnerlig fägnad, att inhämta utur Eder skrifvelse af d. $\frac{30 \text{ Sept.}}{4 \text{ Oct.}}$, *att om Wi och Hans Kgl. Höghet godt ackte det något afhandlas måtte om giftermåhlet* med mehra, *J icke misströsten, att then declaration om renunciation ock Ces-*

sion som Danska Hofwet ännu påstod aldels kunde uteblifwa.

Wi tillgrepo thenna anledningen med glädie ock wid Hans Kongl. Högtets ankomst förestälte honom Rikets tarfwor och den liknelse som wore till alla misshälligheters fullkombl. dödande medelst ett giftermåhls stiftande med Hennes K:gl Höghet Cron Printzessan af Dannemark. Uppå then grund ook i then tanckan utblät sig Hans Kongl. Höghet som thess yttrande lyder, hvilket wi copialiter under d. 20 Oct. Eder in extenso tilsände.

Uppå samma grund blefwen J under förbem:te dato instruerad och uppå then grund och icke någon annan kunna Wi lystra till något giftermåhl med Danska Cron Printzessan, hwaruti Ryska Håfwet äfwen med oss instämt, som J det lären hafwa sedt utaf bilagan, wid wår skrifwelse af d. 3 innevarande Månad: Förty om ett giftermåhls stiftande ey är ett medell att dämpa, förqwäfia ock döda för alla tider Dannemarks giorde orättmätiga pretensioner; Så gagnar det icke Riket utan skadar det, åstadkommer högst ett upskof på ett krig eller ett skien af förlikning, men ingen beständig Fred ingen alfwarsam upricktig och förtrolig Nabolig wän-

skap, hwaruppå Wi dock endast böra syfta: hindrar äfwen Wår omtancka uppå någon tillträffande förening med de machter, hwilcka i anseende dertill wid påträngande nöd kunna hielpa ock biträda Oss och Riket emot Dannemark. Wi hafwe fördenskuld uti wår instruction af den 20 Oct. 4 §. uttryckel. ibland annat låtit införa: *att J endast hafwen att hålla Eder till Giftermåhlets afgiörande på det sättet, att alt påstående af renunciation och cession, eller andra oskiähliga pretensioner uphöra.* Wi hafwa låtit inryckia detta stället, såsom en föruthgående nödwändig omständighet, hälst Wi af förra tiders eftersyn hafwa Oss bekant, att ett giftermåhl Crönta hufwuden emellan intet plägar häfwa ock afgiöra de twistigheter som de elliest kunna hysa sins emellan, eller giöra förtroligheten större ock fastare, utan hafwa de lika fult blottadt wapen emot hwarandra, såsom det skiedde under Högst Sahl. Konung Carl then Eloftes Regements tid, hwars giftermåhl med Drottning Ulrica Eleonora wardt åhr 1675 fastställdt, men hindrade icke kriget som samma åhr emellan Cronorne upkom.

Och aldenstund hwad en gång händt lätteli:n en annan gång hända kan, ock Oss, som i början redan sagt är, endast om hiertat lig-

ger att winna en stadig warande fred; för den skuld hafwa Wi af ett fullkombl. Nådigt förtroende till Eder, (ehuru Wi ej ännu ansee giftermåhls handeln så mogen, som Wi den åstunda, innan något formelt anbringande skie kan, likwähl, på det intet hinder måtte ligga i wägen, härjemte welat Eder tilhanda sända Wår ock Hans Kongl. Höghets Fullmachter. Dock som J af föregående förmodeln hafwen inhämtat wår fullkomliga mening; Altså förwänte Wi af Eder tro, nit och skickelighet, det J af nyssnämbde Fullmackter ej giören något formel. bruk, innan J förvissat Hans Kongl. Höghet derom.

1:o Att han ej warder exponerad till ett afslag, eller stadfästen och sluten giftermåhls handeln förr än J giordt Oss derom säker.

2:o Att Dannemark är benägen, hugad och beredd att föruth eller tillika wid giftermåhls handelns afslutande igenom en formelig wederbörlig Declaration döda och aldeles förqwäfja nu ock för alla tider sitt giorde påstående af cession och renunciation, eller andra sina pretensioner af hwad namn de ock wara måge.

På denna foten och med sådan föruthgående fullkoml. säkerhet befullmäcktiga Wi Eder att handla öfwerenskomma och sluta ett giftermåhl emellan Hans Kongl. Höghet Sweri-

ges Rikes ArffFurste och CronPrintzessan Louise af Dannemark; men elliest intet, för de åfwan anförde skiähl ock orsaker, ock emedan Oss är angelägit att träffa ett giftermåhl med thenna Cronan att dermedelst winna en stadig warande fred och rolighet för Oss, Wårt Rike, och Undersåtare.

För öfrigit uprepa Wi härmed hwad Wi under then 20 Oct. Eder i nåder anbefalt, i synnerhet hwad Wi uti 3 §. anfört, att nembl. afböya tidsens uthdräckt.

Med första äro Wi sinnade tilsända Eder en närmare Instruction rörande de wid sielfwa Giftermåhls Contractet förelöpande måhl och wilkor.

Wi hafwa uti Fullmackten lämnat datum in blanco i anseende till den deruti omrörde Konungen i Dannemarks försäkring om dess böyelse ock behag, hwarefter J hafwen att inrätta datum. Ock Wi befalle Eder Gud Allsmäcktig synnerlig Nådeligen.

Stockholm i Råd-Cammaren d. 8 Nov. 1743.

FRIEDRICH.

A. J. v. Höpken.

Till Riks-Rådet Grefve Tessin. verte.

Monsieur *) Jespere que vous maccorderay ma demende que je fais conjontement avec les Estat.

---

*) Egenhändigt af Konung Fredric I.

Friedrich med Guds Nåde &c.

Wår synnerl. ynnest ock nådige benägenhet med Gud. Alsmäcktig Tro Man, Wårt och Riksens Råd och Cantzly. Råd, Herr Grefwe och Ambassadeur Extraordinaire. J lären hafwa sedt utaf Wår senaste nådige skrifwelse till Eder af d. 5 innevarande månad, de skiäl som föranlåta Oss at ej ännu kunna samtyckia dertil, at J nyttien alfwarl:n den rappel Wi Eder redan tilsändt hafwa, derjemte ock i hwilken tid och ordning Wi ackta nödigt, at slikt afskeds tagande skola gå för sig, neml:n at J afwakten Dannemarks positive utlåtande, det inberätten samt deröfwer inhämten Wårt beslut wid Edert ytterligare förhållande.

Som nu Edert bref af d. $\frac{1}{12}$ Decemb. wid handen gifwer, det man undfådt ett prealabelt swar ifrån Engeland, hwarutaf synas will, det de tagne förbindelser emellan Hertigen af Cumberland och Printzessan Louise ej mera stode at ändras; hwartill J läggen, det J woren sinnad, at nyttia Wårt rappel, så snart J närmare fådt inhämta denne oförmodelige händelsens sammanhang; Altså ackte Wi nödigt at häröfwer

gifwa

gifwa Eder tilkiänna, det beslut Wi stadnat uti, neml. at, emedan liknelserne till giftermålet så medelst tyckas försvinna, J söken erhålla och utwärka utaf Danska Håfwet et rent och tydeligit yttrande, dels angide dess åstundan, dels ock beträffande de medel sämma hof förmenar kunna wara tienlige at förqwäfja kallsinnigheten, som Oss och det sämma emellan upkommit; At Wi för Wår del, hwaraf alla Wåra steg bära witnesbörd, eij warit senfärdige at tilgripa alla medel dem Wi trodt til förenämde ögnemål leda; Men enär Wi förmärka, at de äro frucktlöse, sätties Wi utur stånd, at widare fullföllia Wår hug och önskan för en jemn förtrolighets bibehållande. At äntel:n om Dannemarck ännu framhärdar uti tilrustningar emot Swerige under skien at sörja för sin säkerhet, är det så mycket mera sällsynt, som Wi tilförende förklarat, och än ytterligare willia förklara det Swериges Rike ei åstundar Holstens besittning, hwilken tyckes wara egentel:n stötestenen för Danmark, och at Swerige hwarcken will eller tänker med Orlog angripa och oroa Danmark.

Skulle sämma Crona willia afgifwa en lika förklaring, wore enigheten snart återstäld i sit

förra skick; Men ehuruwäl Wi icke förwänte någon sådan wärkan til fogelighet å Danska sidan, dock förmode Wi det samma Mackt torde åtminstone förmås at lämna Oss klarligen sit utlåtande.

Så snart Wi det erhållit och funnit dess beskaffenhet sådant, at all förlikning och underhandling blifwer fåfäng, äro Wi sinnade, då först willfara Eder uti Eder begiäran at få nyttia Eder rapel, hälst Wi så mycket mera anse detta tilfället olägligit, som om J nu worden begifwandes Eder ifrån Dannemark, en så hastig bortresa torde äga det anseendet, som om Edert wärff enkannerligen angådt giftermålet och J deruti misslyckats, hwilken omtanka hwarken för Oss eller Hans Kongl. Höghet är anständig, och med bägges Wår och Rikets heder öfverensstämmande.

För öfrigit willia Wi Eder i tid tilkiännagifwa, det Wi åstunde Eder närwarelse här, så snart Wi tillåtit Eder ifrån Danska Håfwet at begifwa, hälst som Wi behöfwa närmare af Eder förnimma tilståndet i Dannemark, samt hwad elliest til uplysning i närwarande sakernes skick tiena kan. Och Wi befalle Eder Gud

Alsmäcktig synnerl. nådel:n. Stockhom i Råd Cammaren d. 8 December 1743.

FRIEDRICH

E. M. NOLCKEN *)

Till Riks Rådet H. Grefwe Tessin angående dess afresa från Dannmark.

---

*) Vice Stats-Secreterare vid Utrikes Expedition; sist Friherre, President i Götha Hofrätt och Commendeur af Nordstjerne-Orden.

HögWälborne Herr Grefwe, Kongl. Maj:ts och Sweriges Rikets Råd ock Ambassadeur Extraordinaire. Sedan man har igenom Eders Excellences sidsta af d. $\frac{5}{16}$ December blifwit försäkrat, att ingen liknelse mehra gifwes till ett giftes uprättande emellan Hans Kongl. Höghet ock Danska Cron Printzessan, har man warit omtänckt att annorstädes söka sig om, äfwen ock till den ändan med Hans Kongl. Höghets samtycke tilskrifwit Ministern Rudenschiöld *) att för enskylt räkning sondera wid Preussiska Håfwet på sätt närlagde mitt bref af detta dato uthwisar.

Thenna här tagne resolution har jag Eders Excellence för egen efterrättelse wehlat wid handen gifwa, ock som jag hoppas snart wara i stånd att för Eders Excellence uthwärka låf och tilstånd att lemna hofwet der Eders Excellence nu residerar; altså förmodar man här, det Eders Excellence, likmätigt Kongl. Maj:ts sidsta Nådiga Skrifwelse lärer taga sina mått, så att Eders Excellence sedan ofördröyeligen sig här kan in-

*) Sist Svea Rikes Råd, Grefve, Upsala Akademie Kansler m. m.

finna, hälst man tror med skiähl behöfwa Eders Excellences mogna biträde wid de nya sig framteende Conjoncturer ock att fastställa de författningar för Riket derwid nyttigast wara kunna.

Jag har den åhran med oaflåtelig högacktning stedze att wara

HögWälborne Herr Grefwe, Kongl. Maj:ts ock Sweriges Rikets Råd ock Ambassadeur Extraordinaire

Eders Excellences

Hörsamme tienare

CARL GYLLENBORG.

Till Riks Rådet H:r Grefwe Tessin.

Copie. Stockholm d. 13 December 1743.

Wälborne &c. &c.

Med förra posten ifrån Köpenhamn, ägde wi tidningar, det liknelserne till ett giftes stifftande emellan Hans Kongl. Höghet och Crón Printzessan Louise af Dannemark böriade så mycket mehra att förswinna, som Högbem:te Printzessa skulle hafwa warit med Hertigen af Cumberland engagerad.

Thenna tidningen har Riks-Rådet H:r Grefwe Tessin med sidsta Posten ännu mehra bekräfftad, och är ej mehra något twifwels måhl om dess sanfärdighet. Således blifwer omsorgen att see sig om wid ett annat Håf, och som Hans Kongl. Höghet hyser mycke Personlig böyelse för Preussiska Håfwet; ty är iag autoriserad att härom tilskrifwa och preliminairement instruera H:r Ministern på sätt som föllier.

1:o Att Herr Ministern giör sig noga underättad om Printzessornes lynde och Caractére.

2:o Insänder deras portraiter.

3:o Sonderar som af sig sielf och som wore det Herr Ministerns enskylte önskan om ett till träffande giftermåhl med Hans K:gl. Höghet.

4:o Huruwida ett sådant gifte kunde wara beledsagad med några fördehlar af Ett alfwarsamt biträde i fall Dannemarck worde något företagandes emot Swerige.

5:o Huruwida Printzessan, likmätigt Rikssens Ständers önskan och Sweriges Lag, wille i händelse af ett gifte med Hans Kongl. Höghet bekiänna sig till then Ewangeliska Luterska läran.

Hans Kongl. Maj:t har det nådiga förtroende till Her Ministern, det han med all warsamhet lärer härwid gå till wäga och innan öfwer förbem:te puncter någon tilförlåtelig upplysning är worden inhämtat, söker undvika anseendet, som om H:r Ministern wore autoriserad att widröra något gifte, utan endast dermed framkomma som en dess personelle önskan.

Jag förblifwer etc. etc.

Till Hans Excellens Riks-Rådet m. m.
Herr Grefve Tessin.

Monseigneur

Les difficultés sont dieu mercy surmontées, et l'Extraposte qui est chargée de cette lettre porte en Suede la nouvelle que S. A. R. La Princesse Ulrique est accordée à Son A. R. le Prince successeur. Je conviens auec Votre Excellence que mes ordres estoient dures pour la Princesse Cadette, aussi il faloit percer, ou ne pas se presenter: Il s'en faut bien que je croye avoir l'habilité que Votre Excellence me fait l'honnenr de me supposer, mais pour le peu que j'ai cette occasion l'a demandée toutte. Au reste Votre Excellence peut etre tranquille sur ce quil a eté dit des Caracteres, Je l'en feray juge Elle meme de l'aquisition quande j'auray l'honneur de la voir icy. et ce sera j'espere dans 6 Semaines d'icy. Il est reglé que les nopces se feroit par procuration au commencement de Juillet, s'entend qu'un prince du sang represente S. A. R. et l'ambassadeur peut venir a la fin d'avril ou au Commencement de May, ou le Roy compte de se rendre aux Eaux: en attendant l'Ambassadeur reglera icy

tout ce qui a rapport au contract, et on n'y touchera en attendant si ce n'est pour luy préparer les matieres. J'attends la certitude que le choix soit fixé sur Votre Excellence, aprés quoy je luy chercheray une maison meublée, que j'engageray, puis que je vois bien que je ne pourrois pas la loger avec assés de dignité. Votre Excellence me rend justice au reste de ne pas me croire susceptible de ces vilaines jalousies qui deshonorent le genre humain, elle seroit ridicule dans le cas dont il s'agit, et toujours deplacée à son egard quand meme il y iroit du mien, je ne croirois pas trop faire de le luy sacrifier. Je la supplie d'en etre persuadé comme du devouement inviolable avec le quel j'ai l'h:r d'etre

Monseigneur
de Votre Excellence

Berlin le 13 Mars 1744.

Le treshumble et tres obligeant Serviteur
RUDENSCHÖLD.

Att förestående Nio styken bref äro likalydande med de af Hans Excellence Riksmarskalken m. m. Herr Grefve Fleming ur Sparre-Tessinska M:t-Samlingen meddelade, intygas af

W. FORSSLUND.

Fragment af ett bref från Assessor Emanuel Svedenborg *).

– – – – Qvoniam Scientia illa correspondentiarum fuerat antiqvis Scientia scientiarum, et inde sapientia, interest ut aliqvis e Vestra Academia isti scientiæ operam impendat, – – si – – inchoari, quod fieri inprimis potest ex Correspondentiis in Apocalypsi Revelata detectis et ex Verbo demonstratis: hoc si ex optato est volo Hieroglyphica Ægyptiaca, quæ non aliud sunt, quam Correspondentiæ evolvere, et in Publicum dare, quod nec fieri potest ab aliquo alio.

Em. Svedenborg.

---

*) Emedan detta bref endast införes i anledning af bifogade fac simile, har Samfundet funnit öfverflödigt att intaga det i hela sin vidd. Originalet förvaras bland Hans Excellens m. m. Herr Grefve v. Engeströms Samlingar.

MANUSKRIPT-SAMLINGAR.

STOCKHOLM,
Tryckt hos Elmén och Granberg, 1821.

Förteckning på de Historiska Manuskript, som finnas i Kongl. Gymnasii-Bibliotheket i Skara.

1). *Bref och mindre Skrifter.*

1. Nisse Jonissons upplåtelse-Bref till Göstaff Magnissson Riddare, af sitt godz Edbasom i Kyrkiobynom i Gudhempz Hæradhe, i förlikning för ett arf efter den seduares Morbroder Raghwaldh Göstaffson. Scriptum skare anno D:ni Mqvadringentesimo sc:do (1402) tertia die synodi. På pergament. Inunder hafva hängt 4 Sigill, af hvilka 2 äro qvar, men figurerne i dem kunna ej urskiljas.

2. Arne Siggessons arfskifte efter sin hustru med Biörn Niclisson. Datum p:ochia (parochia) Væsabss (säkerligen Wärsås) anno d:ni MCDXXVII (1427) die b:ti lucæ ewangelistæ. På pergament. Inunder hänga tvänne Sigill i vax; det ena otydligt, i det andra finnas i skölden tvenne sparrar öfver hvarandra.

3. Niels Braths fogheth i Wermaland Bref, på sin nådigha Herras Konungh Carls befallningh om återlämnande af några gods till Ywar Jenisson, hvilka gods "Marsk Erik oretthaglighа aff tronletth haffde aff för:da Ywar Jenissons fadher." Datum tingwalda anno d:ni MCDL quarto (1454) die anunciatoi:s btе ma. vi:g. (annunciationis beatæ Mariæ Virginis). Skrifvit på pergament och något svårläst. Märken efter 4 Sigill, hvilka alla äro borta.

4. Kon. Carl Knutsons Bref om den skatt, som borde utgöras af Gudhems Härad. Datum Castro nostro Stockholm crastino bti egidii abbatis Anno d:ni millesimo quadringentesimo sexagesimo nono (1469). Skrifvit på papper. Sigillet, påtryckt a tergo, kan numera ej urskiljas. (Brefvet är tryckt i Skara Stiftstidning för år 1793. N:o 27).

5. Laurentius Bencktsons Bref om ett Jordaskifte med Helge Pederson om en gård Kyrkiobool i Ny soka

mot en gård Uglä i Ölmehärads Prästagäld. Dat. anno D:ni MCDLXXIII (1473) die Scolastice. På pergament. 3 Sigill hafva varit inunder, hvilka alla äro borta.

6. Gregr Matsson (Liljes), Westmanna och Dala Lagman Aaga Jönsson (Suarte Skanings), Sudmanna Lagman, Arued trolla, Östgöta Lagmans Bref, innehållande intyg om ett år 1430 af Biskop Olaff i Westeraas, Hans Kröpelin, m. fl. utfärdadt Köpebref. Dat St. Olai dag 1480. På pergament och ganska svårläst. Märken att 3 Sigill, hvilka alla äro borta, varit bifogade.

7. Sten Stures Sueriges Rijkes Föreståndares, Niclas Stures, Gregr Matsons, Aaga Jönssons Ridderes och Arwed trollas. Wepneres, Domsbref mellan Olaff Larsson och Hans Nilsson samt Olaff Draka. Dat. gambla Koparbierghet MCDLXXX. (1480). På pergament och svårläst. 4 Sigill hafva varit bifogade, hvilka alla äro borta.

8. Olaff Drakes Mårgongåfvo-Bref till sin k. Hustru Catherine Pädhers dotter. Dat. anno Millesimo q:dringetesimo octogesimo Septimo (1487) Niende Dagh Jolaa. På pergament. 5 Sigill, som alla äro borta, hafva hängt inunder.

9. Kon. Hans' Bref med stadfästelse af samma skatt för Gudhems Härad, som är utsatt i K. Carl Knutsons bref. (N:o 4) Giffuet paa worth slott Stocholm tiisdagen nesth epter the hellige trefoldighedz dagh Aarom epter gudz bywrd mcdxcix (1499) Under worth Signete. Underteknadt: Swante Nielsson, Ericus trolle, milites. Skrifvit på papper. Sigillet a tergo numera otydligt. (Tryckt i Skara Stiftstidning för 1793. N:o 27).

10. Hakon Boosons, Niels Boosons och Abiörn Boosons Salubref på en gård Torkzås till Jöran Jönszon (Swan), hvilken gård deras broder Biscop Joen (hvars siel gud nåde) köptt för sijno rett afflede penninger. Dat. Wexiö Sancte Birgitte dag år 1544. Trenne Sigill hafva varit under brefvet, af hvilka det första är borta. Det andra är Hårdiska ättens af Segerstad. Det tredje lärer hafva varit Domprosten Gammels i Wexiö; emedan det heter i

slutet af brefvet: att så i sannningen är Bedis Wij erlige och welbyrdige mens Signeter och Insegler för thetta breff (effter wij sielffue icke Signeter haffue), Szom är Knuth ribbingz och Krabbe pederszons på Segerstads och erlig och velforstondig man her gammels Domproest i Wexiö. (Af detta bref synes, att Rhyzelius misstagit sig, då han i sin Episcoposc. p. 306 säger, att Bisk. Jonas Boëtii lefde till år 1553).

11. Longe Bengtt Karssons Skuldebref på Tryhundrade Sijutijo halffsiette marck ortuger till Befallningsmannen på Croneberg Jöran Jönsson på Hammar, hvarför han pantsätter flera gårdar. Under brefvet hafva varit 3 Sigill; det första och det sista är qvar. Det första är alldeles likt Creutzhammarska ättens vapen, med bokstäfverna B. K. öfver vapenskölden. Det sista är samma Domprosten Gammels, som nämnes i föregående bref. Dat. Wexiö 1545.

12. Kon. Johan 3:s Stadfästelse på den Skatt Gudhems Härad hittils utgjort. Dat. Stockholm d. 22 Decembr 1568. Under vårt Secret. Ej underskrifvit af Konungen, men dess Sigill i stället påtryckt. Inunder är tecknadt: Ex mandato Regiæ Sereniss. , , tatis proprio: Nils Gyllensti., Cantzler.

13. Kon. Johan 3:s Fullmakt för sin troo mann och Rådh denn ädle och välbördige Her Bengt Gyltte till Påltorp att vara Lagman i Weszmanlandh och Dalerne. Dat. Stockholm d. 2 Junij 1569. Undertecknadt: Johannes R. Konungens Sigill, tämligen väl bibehållit, finnes inunder.

14. Upburdh till then legation som her Nils Gyllenstiern, her Jörenn Gera, her Bengtt Gyltte och her Erich Gyllenstierne hade till Stettin i pommeren anno d. 1570. (Räkningen har ett utseende att vara Original och är tryckt i Westgötha Tidningar för år 1810 N:o 41.)

15. Arfskifte mellan Brijnte Bijrgerson till Hielmeröd, Benct Karsson till Branstorp, Måns Karsson till Hijnstorp, Anders Olsson till Solberga och Olaff Boosson, upprättadt på Oddetorp d. 15 Jul. 1570. Något söndrigt. 5 Sigill finnas under brefvet, hvaraf det första liknar det i Petri Nigri af von

Stiernman utgifna Chrönika öfver Westerås Biskopar, p. 35, afritade Engelska familjens vapen. De öfriga Sigillen äro utplånade.

16. Memorial och Undervijsning för oss elskelige våre trogne män och Rådh, som vi nu till Tydzlandh afferdigett haffue, som äre Her Nils Gyllenstierne, Öffwerste Cantzler, Frijherre och Riddere till Lundholm, Her Jörenn Gera, Frijherre till Ållenöö, Her Benct Gyltha, Her Erich Gyllenstierne, Riddere...... några synnerlige Werff, som the udi ... nampn till att uptage några pennin.... ther uthe beställe skole... Actum Stockh ... Tiende Junij Anno d. 15... Underteckuadt af Kon. Johan egenhändigt: I. R. S. På första sidan defect nästan utmed hela kanten. Konungens Sigill, någorlunda bibehållit, finnes innunder.

17. Kon. Kohan 3:s Skuldebref till Fru Brita till Wänes för låntagit "Ungerssgull Etthundredth tjugu gijllen, Sölff trethon lödhigh marck half fierde lodh, Gammalt Mijnt fyrahundradh marck örtigh., Nytt Mijnt Ettusendh Fyrehundredh marek örtig."; hvarför åtskilliga gods i Finnland pantsättas. Dat Upsala d. 12 Sept. 1570. Underskrifvit egenhändigt: I. R. S. Utan Sigill inunder.

18. Johan Bielkes Bref till K. M:s tro tienare och fogde på Linköpings gård Jöns Erickson till Sonstorp angående K. Maj:ts Mandat om Adelns Rostjenst, hvilket i Copia följer under brefvet, som är underteeknadt: Johan Bielka, Riddare. Dat. Heridsätter d. 13 Aug. 71. Intet sigill finnes under brefvet, som är till någon del defect. (Denne Jöns Erikson är ej upptagen af von Stiernman i dess Höfdinga Minne.)

19. Nills Pederssons, Lagmandz dom haffuandes uti Öströ Sysslan ij Wermelandh, Fastebref på 3 gårdar i Ry Socken. Dat. d. 10 Febr 1572. På pergament. Inunder hafva varit 4 Sigill, som alla äro borta.

20. Hertiginnan Sophias af Sachsen-Lauenburg (K. Gustaf 1 dotter) Bref till Ståthållarne på Stockholms Slott Gabriel Christerson till Mörby Frijherre och Her Bengt Gylthe till Påtorp Riddare, angående

några rättigheter, som de förhållit henne. Skrifvit i en skarp styl. Dat Ekolsundh 1572. Något defect. Utan underskrift.

21. Claes Anderssons (Ekeblads) till Frösslunda, Häradzhöffdinge i Schånings Herede Fastebref på en gård i Marum. Dat. d. 18 Febr. 1573. På pergament. Härads-Sigillet innunder, otydligt.

22. Christiern Schriffuere i Waaghult, Häradzhöffdingz dom i värie haffuande, breff angående trenne heman Stomsit, Höredt och Ulffås, hvilka Arffuid Swaan till Kolletorp gjorde anspråk på, såsom tillhörige sin framledne fader Jöran Jonson. Nämnden och allmogen i Osbo Härad intygade "att Jöran Jonson och hans hustru Britha på Kolletorp hade haft förberörde godz udi värie obehindrade och oklandredt ifrå anno d. 45 till thess man schreff 1558 dhå lotth Saliigh Konung Gustaff Christelig och Höglofflig i hugkommelse wedherkännes samme gårdhe välbe:te Hustru Britha ifrå under sitt Kongl. arff och eigitt" hvarpå Härads-Rätten hemställer till H. Kongl. Maj:ts och Hans Furstl. Nådes välbehag, om ej Arfvid Swan borde få något vederlag derföre i stället. Dat. Wernamo d. 10 Julij 1573. Tre Sigill hafva varit under brefvet, af hvilka det första blifvit bortklippt, hvarigenom sjelfva brefvet blifvit något defect. De öfriga tvänne Sigillen finnas, men äro obekanta.

23. Karrl Joenssons bref till Arffuid Suan, rörande hållen undersökning om hvad tvänne den sednare tillhörande gårdar Ullås och Hörede kunde gifva i årlig Ränta. Dat. Wernamo d. 12 Octobris 1575. Ett otydligt Sigill under brefvet.

24. En uppsats med titel: till minnedz thetta jorde godz är till arftz Effther vår sallige Farsyster Abbedissa i Skogklöster, som här effther föreskriffuit åhr anno 86 &c. Ingen underskrift finnes. Stilen är den vanliga från 1500:talet.

25. Kon. Johan 3:s Kallelse-Bref för Gudhems och Frökinds Härader till en allmän Riksdag. Dat. Wadzstena Slott d. 1 Nov. 1586. Brefvet är ej underskrifvit af Konungen, men dess väl bibehållna Sigill finnes inunder. (Tryckt i Skara Stiftstidning 1793. N:o 26).

26. Eric Kagges till Holtetorp Bytes-Bref med Peder Benctson till Rändom och hans k. Hustru Margreta Mattisdotter, sin k. Syster, af tvänne Gårdar Hustru Gården i Uglums Socken och Aleby på Hisingen emot Tolestorp i Säfvareds Socken och Kyrkebacka i Åsaka Socken och Rådha Gäldh. Skriffuit på Holtetorp d. 10 Julii 1588. På pergament. Inunder hafva hängt 9 Sigill, hvilka alla äro borta.

27. Kon. Johan 3:s föreskrift för Nils Ribbings arfvingar att af Göstaff Olufzons (Stenbocks) arfvingar utbekomma sin arfslott efter Fru Margrete på skoffteby, hvilken arfslott i sju år varit dem förhållen. Dat. Stockholm d. 30 Martii 1591. Konungens underskrifna namn och Sigill äro bortklippta.

28. Drottn. Catharinas, Erich Göstafson (Stenbocks) Frijherre till Cronebäck och Öresteen, Arfherre till Leena, Sweriges Rijkes Rådh, och Carl Göstafsons, Frijherre till Toftaholm, Arfherre till Leena, Bref om verkställigheten af arfskifte efter Fru Margreta till Skofteby med Her Claes Bielcke, Herre till Wijk, Sweriges Rijkes Rådh, Jacob Claeson till Mustiala, Peer Joensson till Westergårdh och Hans Åkesson till Biurum; i anledning af ofvannämnda K. Johans bref dat. Stockholm d. 10 Sept. 1594. Under brefvet hafva varit 3 Sigill, hvilka alla äro bortklippta, hvarigenom sjelfva brefvet blifvit mycket defect.

29. Drottn. Catherinas Bref till Arfwit Svaan till Källetorp. Dat. Steensholm d. 7 Febr. 1596. Hon tillkännager sitt missnöje deröfver, att Arv. Svan klagat hos Hert. Carl vid Söderköpings Riksdag öfver att arfskiftet efter Fru Margreta på Skofteby ännu ej skett, säger att hon, för att ändtligen se slut derpå, nu kommit till Stensholm, hvarifrån hon skulle resa till Torpa, samt ber Svan komma till Bogesundh, att tillika med hennes medarfvingar uppgöra arfskiftet. Brefvet är utan underskrift och Sigill.

30. Gudhems Häradsboers Supplique till Hert. Carl (sedermera K. Carl den 9:de) att få förblifva vid deras Sämie-skatt. Underteckmadt: E. F. N:des troplichtige och skattskyllige undersåter, Sämmie Bönder som boo i Gudhems Härad i Westergötland.

Brefvet

Brefvet är utan datum och sigill. (Tryckt i Skara Stiftstidning för 1793. N:o 29).

31. Högborne Furstes Hertig Carls, Sveriges Rikes Arffurste och Föreståndares, Hertig till Södermanlandh. Nerike och Wermlandh, Suahr uppå the punchter som the Fulmächtige på menige Almogens vägna aff alla Landzändar hijt till Arfboga Häredag till H. F. N. öfverantvardat th. 23 Febr. Actum Arfboga th. 24 Febr. Anno 97. Utan underskrift och Sigill. (Tryckt i Skara Stiftstidning för 1793. N:o 31.)

32. Trenne gamle Copior från 1500:talet med påskrift: Abbedissens breff i Nådendall om hennes godz i Salo Capelle gäldh i Hemmäs.

33. Biskop Petri Jonæ Wexionensis och Dom-Capitlets Bevis för Peder Biörsson (Gyllencornett), som var uppfordrad till Öfverheten sin räkenskap att göra, att han i sitt ämbete sig väl förhållit. Dat. Wexiö d. 8 Maj 1616. Utan underskrifter. Dom-Capitlets Sigill inunder.

34. Kon. Gustaf Adolfs Bref till Åke Hansson (Soop), angående ett arf, som han ej velat utgifva till sin Svåger Peder Biörsson (Gyllencornett), oagtadt Kongl. Hof-Rättens dom. Dat. Calmar d. 28 Nov. 1616. Egenhändigt underskrifvit af Konungen. Sigillet bortfallet.

35. Jordaskifte mellan Knut Hansson Soop till Bronäs och des broder Åke Hansson Soop till Hottetorp och Hammar. Dat. Stocholm d. 28 Junij 1619. Underskrifter: Knutt Hanson Soop, Mattias Soop, Andreas Soop, Erick Soop. På pergament. Märken att 4 Sigiller, hvilka alla äro borta, varit bifogade.

36. Peder Jörenssons (Ulfsparres) till Ribbingstorp, Knut Jörenssons (Ulfsparres) till Byarid Erich Månssons till Hanstadh, Isak Hindriksons (Silfverhielms) till Hedsjö och Peder Kafles till Nygård Upplåtelse-Bref på ett fiske i Wermeland till Arfvid Svans arfvingar, i ersättning för en tullqvarn, som han fått i arfskifte, men för hvilken Hennes Maj:t

Drottningen låtit så förbygga strömmen, att hon blifvit ödelagd. Dat. Torpa i Örgryta Socken d. 13 Augusti 1621. Underskrifter: Per Jörensson Ulfsparre (Sigill. bibehållet) Knut Jörensson (Ulfsparre-vapnet, bibehållet) Erijk Månsson (Sigillet utplånadt) P. Kaffe (Sigillet utplånadt) Isaach Hinrikson (Silfverhielmska vapnet, bibehållet).

37. Kon. Gustaf Adolfs Confirmations-Bref för Stellan Mörner till Tuna på den af Kon. Carl den 9:de till Otto Helmer Mörner gjorda förläning af Tuna gård och gods. Dat Stockholm d. 22 Nov. 1622. Nitidt på pergament. Konungens underskrifna namn och sigill äro bortklippta.

38. Riks-Drotzet Grefve Magnus Brahes och Kongl. Hof Rättens Stämning till Jöns Börgesson Rosenstråle att infinna sig till svaromål i Hof-Rätten derför att han ej velat utgifva arf till Erich Bertilsson och Fru Anna von Tisenhussen. Dat. Stockholm d. 9 Apr. 1628. Underteknadt: Magnus. Kongl. Hof-Rättens Sigill inunder, väl bibehållet.

39. Pfaltz-Grefven Johan Casimirs och flere Rijkes Rådhs och Cammer-Rådhs förpantningsbref till Fru Sophia von Deppen på Wänersund och Blomsterhult i Wermeland, för gjorda försträckningar till Kongl. Maj:t och Cronan. Dat. Stockholm d. 14 Julij 1631. Pfaltz-Grefvens underskrift tillika med ett större Sigill äro bortklippta, hvarigenom documentet blifvit mycket defect. Följande namn äro ännu qvar: Claes Flemingh, Carl Sparre, Olof Erichson, Nils Olofzson.

40. Drottn. Christinas Bref för Peder i Åtorp i Wermeland att han löst en tredjedel i samma heman till Skatte. Dat. Stockholm d. 30 Apr. 1635. Underskrifter: Gabriel Oxenstierna Gustaffsson, Sweriges Dråttz. Jacobus De la Gardie, Sweries Rikes Marsk. Carl Gyllenhielm, Riks-Ammiral. Pär Sparre, uti Rijks-Cantzlerens stelle. Gabriel Oxenstierna, Frijhärre till Mörby och Lundholm, S. R. Skattmästare. Contrasigneradt: Nils Oloffzson. Kongl. Sigillet bortklippt.

41. Räckning på Gymnasii Scharensis Inkomst och Utgifter på the åhr 1642 och 1643. Så vida som

Episcopus något af thess Inkomst haffuer hafft under sina händer: Och huadh Episcopus på Gymnasii förfodran och upbygning aff sitt egitt bekostat haffwer.

42. Drottn. Christinas Donations-Bref för f. d. Gouverneuren uti Rijga och på Ösell Anders Erichson Hästehufvudh till Siöbärg och Ranakra på åtskilliga gårdar i Westergöthland. Dat. Stockholm d. 10 Nov. 1650. Nitidt på pergament. Egenhändigt underskrifvet af Drottningen. Det stora Sigillet, som hängt inunder, är borttaget.

43. Joh. Schefferi Dedication till Kon. Carl den 11:te Med egen hand. (Denna dedication är tryckt i Joh. Schefferi tractatus de antiquis Regni Sueciæ insignibus. Holm. 1678, 4:o).

44. Namntekning, med ett motto, egenhändig af Joh. Schefferus. Dat. Upsal. d. 2 Jun. 1664. (Tagen ur något Album).

45. Namntekning, med ett motto ställdt till Bened. Carlström, egenhändig af Ol. Verelius. Dat. Upsal. d. 18 Jul. 1664. (Tagen ur något Album).

46. Konung Carl den 11:tes Bref för Bokhållaren Gustaf Lundin, att emedan han i sista fejden rustat för sitt heman Rambotorp i Odensåkers Socken och Wasbo Härad, han hädanefter skulle få besitta det såsom Rusthåll. Dat. Stockholm d. 22 Junij 1681. Egenhändigt underskrifvet af Konungen. Kongl. Sigillet, tämligen väl bibehållet, finnes inunder.

47. Relation huru såsom påstående Lustfyrverck vidh Riga Slått, Och Unge Printzens födelsefästz Celebrerande Præsenterat och förbrändt bleef d. 20 Septemb. A:o 1682.

48. Genealogisk Stamtafla på personer, som härstamma från Christiern Nilsson (Wase) till Biörnö, egenhändigt skrifven och underteknad af Joh. Peringskiöld.

49. Öfverst-Lieutenant Carl Gyllengahms Besvär hos Konung Carl 12:te däröfver att han utgifvit för mycket för sitt Adels-diplom, samt underd anhållan att af Commissarien König åter utbekomma 400 Dl. S:mt, hvilka han af honom orättvisligen upp-

burit. På documentet är teknad Konungens Resolution: "Kongl. Maj:t vill i Nåder hafva remitterat Supplicanten till vederbörande forum, som har att skaffa Öfverst-Lieutenanten igien det som han har mera gifvit till adelsbrefvetz inlösande än förordningarne förmå. Norrby d. 13 Aug. 1716. Egenhändigt underteknad af Konungen.

50. Kon. Fredrik 1:s Bref till Riks-Rådet och Öfver-Amiralen Grefve Sparre, hvari Konungen önskar veta huru långt han avancerat med flottans utrustande. Dat. Stockholm d. 26 Januar. 1721. Egenhändigt underskrifvet af Konungen.

51. Kon. Fredrik 1:s Bref till Densamme. Konungen betygar sitt välbehag öfver att flottan var färdig att utlöpa, uppmanar Grefven att söka förstöra fiendens Galer-flotta, eller åtminstone hindra den att passera Hangö-udd. Dat. Stockholm d. 19 Apr. 1721. Brefvet är på Fransyska och helt och hållet skrifvit med Konungens egen hand.

52. Ett Engelskt Bref (förmodl. till Öfver-Amiral. Gr. Sparre), underteknadt: Clinton, Junij 12. Utan år och ställe och endast ett compliments-bref.

53. Längd öfver de Hertigar, Höfvitsmän, Ståthållare och Landshöfdingar, som styrt detta Åbo Lähn och intill nyare tider residerat här på Åbo Slott, så många jag kunnat få namn uppå, hvarom tillförlåteligan underrättelse afvaktar i fall en eller annan vore förbigången. (af Slotts-Pastorn i Åbo Mag. Lemqvist och säkerligen ställd till Cantzli-Rådet von Stiernman).

54. Anmärkningar öfver Slåts-Pastoren i Åbo Magister Lemqvists Längd öfver Hertigar, Höfvidsmän, Ståthållare och Landshöfdingar öfver Åbo Län. Egenhändigt af Cantzli-Rådet von Stiernman.

55. Kejsar Frans 2:dres Bref till Konung Gustaf 4:de Adolf, hvari han tillkännagifver att han rappellerat Keiserl. Ministern i Stockholm Grefve Lodroni Laterano. Dat. Viennæ d. 16 Januar. 1805. Brefvet, som är på Latin, är egenhändigt underteknadt af Kejsar Frans.

56. Bland de af framl. Lectorn Mag. Ol. Knös till Kongl. Gymnasii Bibliotheket skänkta böcker finnes

inbundet ett band med titel: Westgöthars Original-Bref, hvilket innehåller:

. Biskop Sven Grottes i Skara Stadfästelse-Bref för ett Convivium sacrum eller S. Laurentii Brödra-Gille vid Soknekyrkan Edåsa i Warola Pastorat, samt äfven Aflats-Bref på 40 dagars Indulgens för Edåsa Kyrka. Datum apud ecclesiam eedaas Anno D:ni millesimo cdl-secundo (1442) feria tertia infra octav. Sancti Martini Epi — På pergament. (Tryckt i And. Mich. Fants under Prof. Er. Mich. Fants Præsid. utgifna Disputation: De Conviviis Sacris, Suet. Gilden. P. II. Ups. 1785. p. 28).

De öfriga brefven i denna Samling, 194 st. till antalet, innehålla åtskilliga politiska, flera litteraira, men mest locala och personliga anecdoter, och äro egenhändigt skrifna af följande personer: Ärke-Biskop Spegel, Biskop Petr. Rudbeckius, Biskop Billberg (angående i synnerhet controversen med Theologiska Faculteten i Upsala), Biskop Swedberg, Biskop Schyllberg, Biskop Juslenius, Biskop Halenius, Biskop Rhyzelius (52 st. somliga ganska interessanta), L. Åkerhielm, P. Scheffer, Er. Wrangel, Sam. Hadelin, Jesuiten Jo. Galdenblad (ett bref dat. Lintz d. 3 Mart. 1735. märkvärdigt; ett annat af samma år), Jonas Alström, Borgmästare Wollin, Professor Algoth Scarin, 16 stycken, Doct. Palmroth, Prosten Forsselius. Prosten Rydhenius, Prosten Ol. Knös, Thom. och Joh. Ihre, Pastor Erichson, Professor Ullén, Prosten Kolmodin, Doctor Wilskman, Professor Björnståhl.

Obs. Alla de bref, om hvilka det ej är särskilt anmärkt, att de äro skrifna på pergament, äro skrifna på papper.

2) *Handskrifna Böcker.*

1. Olai Petri Crönika. Något defect i början, men supplerad. Handskriften mycket gammal och säkert från 1500:talet. 4:o.

2. Densamma. Helt modern stil. Mycket nitid inbunden. Efter det vanliga slutet: "et Ris thermed Gud them straffa ville," är ett prentadt tillägg: "Men

läfvad vare Gud, som hafver kastat thetta riset uti Ellden." In Folio.

3. Laurentii Petri Krönika. Gammal afskrift och säkerligen från 1500:talet. Slutas med: "thet måghe sigh alle Suenske efterrätta." Tillagt med samma band: "S. Konungh Gustaffs Krönika." Börjas: "Efftter hoos historie Scribenter brukeliget är." Slutas: Then 29 Septembris Die Sancti Michaëlis obüt Christianissimus Rex Gustavus Pater patriæ &c. *Telos*. Deo Laus." (Jemf. Warmholtz Bibl. Hist. Suio-Goth. N:o 3037). In Folio.

4. Swerikes och Giöthes Crönika; eller ett Extract utaf den Swänska Chrönikan, extraherat eller utdragit, summerat och enfalliga författad och försvänskad af gamla Arche-Biskop Laurent. Petri Upsal. Nericiano, samt med hans Broders, nemliga M. Olufs Förspråk, utskrifven anno 1597 af Andrea Erici Allmungense Mycket nitid bunden och stilen långt nyare än för ofvanskrefna årtal. Efter slutet: thet måge sig alle Svänske efterrätta," fortsättes K. Gustaf I:s Historia tämmeligen fullständigt till Prins Eriks födelse 1533. Frammanföre i bandet finnes: "Om tre Cronor, Sveriges rätta vapen, m. m." Lärer vara den Tractat, som Hallman anförer, sid. 174. (Jämf. Ugla om Sv. vapn sid. VIII och Warmholtz N:o 6873). In Folio.

5. Historia eller Berättelse om det som sig tildrog med dhe Herrar som miste lijfvet udhi K. Carl den IX tijdh af Gr. Axel Leijonhufvud. Nitid och nyare Handskrift. (Jemf. Warmholtz. N:o 3346). In Folio.

6. Kon. Johan 3:s Historia (af Aegid. Girs). God och nyare Handskrift. In Folio.

7. Hertig Carls Slagtare-Bänk. Nyare afskrift 4:o.

8. Et kort Extract aff then Swenska Crönika om alla Christna Konungar i Sverige (på 8 blad, går ifrån Olof Skötkonung till Erick Göstaffsonn inclusive) Därpå följer Lands- och Stads-Lagen. Handskriften gammal. In Folio.

9. Sveriges Stads- och Lands-Lag, skrifven före 1573. In Folio.

10. Dito Dito Afskrifven 1589. 4:o.

11. Sweriges Stads- och Lands-Lag. Likaledes afskrifven på 1500:talet, 4:o.
12. Copier af Skara Domkyrkas Jordebok. In Folio.
13. Bonedags-Patent af Hert. Johan. 1614. — Underrättelse för Hof-Rätten i Finnland. - Forma Regiminis Suec. 1634. - K. Gustaf Adolphs Landz-Ordning 1624. - Landshöfdinge-Instruction af 1635. - Dilucidationes Juridicæ et Oeconomicæ - Åtskilliga Stadgar och Förordningar från 1600:talet i afskrift. - In Folio.
14. Kon. Magnus Ericsons Gårds-Rätt af 1335. - Calmare-Recess af 1474. (finnes ej i Rimkrönik, 2:dra Del.) - Örebro-Artiklar, 1540. (finnas ej hos von Stiernman) - K. Magnus Ladulåses Stadga. - Bref af Ärke-Biskop Olans Martini. - Ordning för Fogdarne i Öster-Göthland, 1577. - Om Sabbatsbrott. - Biskopernes Bevilliande om 1575 års Ordinants, Liturgien, m. m. af 1583. - Articuli Örebroenses, 1586. - (Gamla afskrifter och stylen från början af 1600:talet) 4:o.
15. Regerings-formen af 1634. (finnes hos von Stiernman Del. 2) Additamenta. In Folio.
16. Hollandische Kriegz und Landzordningh. - Respublica Batavorum. - Avertamenta vom Vechten. - Beställningar uppå H. K. M:ts Chröning, 1650. - Lettre de la Reine Christine au Comte M. G. de la Gardie (kortare än hos Arckenholtz). - Lettre de la Reine Christine à Chanut (något skiljagtigt från det hos Archenholtz p. 396.) - Au Landgrave de Hesse Frederic (finnes hos Arckenholtz) - Au Roi d'Angleterre Charles (finnes äfven hos Archenholtz). - Gårds Rätten. - Undervisning hvarför i Sweriges Lag icke är nämndt om Adel, samt dess Ursprung, m. m. 1620. - Om jorda-fångh. - Kongl. Maj:ts Resolution på Adelens, samt på Borgerskapets Besvär, 1660. (tryckt hos von Stiernman). - Descriptio pompæ funebris Regis Gustavi Adolphi. - Bokhållare-Instruction. - (Alla dessa afskrifter röja genom stylen, att de äro gjorda på 1600:talet). In Folio.
17. Declaratio formæ Regiminis, 1660. - Instruction hvarefter Edmund Gripenhielm uthi Kongl Maij:ts Institution och Lärdom sig hafver att regulera, 1663.

– Resolution på Adelens Besvär, 1664. (tryckt af von Stiernman. Del 2 p. 1480.) – Project af Riks-Skattmästaren om Rikets inkomster. – Præpositi Tranemoensis skrifvelse till Biskopen om någon inrijtat förargelse i Götheborgs Stift. – S. K. M:ts Rede am Antritte des Regiments, 1672. – Heyratz-Contract emellan Kon. Carl den 11:te och Prinsessan Ulrika Eleonora. – Kongl. Maj:ts Proposition till Riks. Ständer, 1680. – Bonde-Ståndets föreställning, 1680. – Adelns Dito. – Instruction för Vice Amiralen Ankarstierna. – Ett Memorial, dat. London 1695. (förmodligen af Svenske Ministern derstädes) angående Engelsmännernes Sjö-tracasserier. – Engelskt svar derpå. – Kon. Carl den 11:tes Testamente af d. 15 Aug. 1693. (tryckt hos von Stiernman Del. 3.) – In Folio.

18. Ant. von Stiernmans Svea- och Götha-Höfdinga-Minne. Andra Delen. Ex manuscripto autographo Auctoris in Bibliotheca Celsiana. 1780. (God afskrift) In Folio.

19. Edvard Ehrenstens Lefverne eller Soliloqvium ad filios. (Aftryckt i Lönboms Anecdoter om Svenske Män. Styck. 5 och 6). In Folio.

20. Privilegia Nobilium. (modern styl) 4:o.

21. Om Religions-oväsendet i Umeå. In Folio.

22. Acta angående Jac. Boëthius. In Folio.

23. Billbergiana; jemte åtskilliga tryckta skrifter. Äfven autographa af Ärke-Biskop Spegel och Biskop Billberg. In Folio.

24. Biskop Swedbergs Förklaring öfver the anmärkningar, som Censores gjort öfver Psalm-Boken. 1695. 8:o.

25. Er. Benzelii Collegium antiquitatum patriæ. Handskrifven af framl. Professorn Sven Hof, 1723. (Tryckt, ehuru felaktigt, 1762. Jemf. Warmholtz. N:o 2527.)

26. Journal under en Resa genom en del af Tyskland och Italien, 1665. På Tyska. (Författarens namn okändt). 8:o.

27. Om tillståndet i Sverige under Kon. Fredrik I:es Regering (af Riks-Rådet Grefve Gustaf Bonde). Genuin afskrift, ehuru understundom felaktigt copierad. Denna afskrift är, åtminstone hvad början

och

och slutet angår. icke öfverensstämmande med den, som Warmholtz Biblioth. Histor. Suio-Goth. anför N:o 6277, som börjas: "Så snart den store Konungen Carl 12" m. m. Denna har förut en inledning: "Tanta molis fuit Suecanam perdere gentem. Om Nationen kunde sägas detsamma som om Christenheten i första Kyrko-tiderna" m. m. Slutet hos Warmholtz lyder sålunda: Jag lämnar det gärna till det förra: men alla äro ej af enahanda tankar." Här åter: "att det synes svårt med visshet säga, hvilkendera hos honom ägt företräde." Mycket mindre är detta exemplar, bestående af 327 sidd. 8:o, enligt med den af Hallström i Stockholm 1779 utgifna, stympade och ofta otillbörligt förändrade boken: Historiska Upplysningar om tillståndet i Sverige under Konung Fredrich I:s Regering; hvilken äfven skall vara hämtad ur Grefve Bondes Manuscript. (Jämf. Warmholtz N:o 6277. a.) Den af Hallström tillagda så kallade "Pragmatiska Recapitulationen" stämmer aldrig ett ord öfverens med den i härvarande exemplar på 54 sidor bifogade: "Pragmatisk Recapitulation och Continuation af Gr. Gustaf Bondes Hist. om Kon. Fredrich I:es Regering.

28. En korth Relation om min födelse och wandringh. (af Jonas Roberg, hvars namn finnas teknadt bakefter i boken med Runor. Innehåller egentligen en ganska kort antekning om dess resa till England, Holland och Tyskland, 1655—1657). 12:mo.

29. Suenonis Bredbergii Album under sina utländska Resor i början af 1700:talet, med månge namnkunnige, och i synnerhet lärde mäns namnteckningar och anteknade tänkespråk.

Utom de här upptagna skrifter, finnas äfven i Kongl. Gymnasii-Bibliotheket åtskilliga handskrifna Samlingar, enskilt hörande till Westergöthlands Litteraira Historia och Topographie af Prosten Harald Ullenius, Professor Sven Hof, Doctor Sv. Wilskman; med flere; samt en Samling af Sockenbeskrifningar, ingifne efter en på 1770:talet utfärdad befallning; hvilka sednare, med behöfliga tilläggningar och förbättringar, äro begagnade af Lector P. Lindskog i dess: Försök till en korrt Beskrifning om Skara Stift. Del. 1—5. Skara 1812—1816. 8:o.

Förteckning på Manuscripter tjenande till upplysning i Sv. Historien, hvilka förvaras på Kongl. Gymnasii-Bibliotheket i Calmar.

Manuscripta Varia, Legatum Wallenstrålianum.

Tom. 1.) 1:o Förteckning på de Eldsvådor, som öfvergått Stockholms Stad ifrån d. 17 Aprill 1292, till d. 7 Maj 1697.

2:o Gouvernören Grefve Stenbocks bref till Rikets Ständer, dat. Högqvarteret Moorum d. 17 Jan. 1710. — Brefvet är contrasigneradt af en M. G. Arbin. — Tillika följer en befallning från Adam C. De la Gardie till Befallningsmannen Collin, att exsequera Brefvets innehåll.

3:o Specification uppå de Ryske Generaler och Regements-Officerare, som den 20 Nov. 1700, äro blefne fångne för Narfven.

4:o Ett Document utan titel. -- Början är: Utaf den inbördes oenighet, som emellan Konung Sigismundum och Hertig Carl upkommen var, var uti Upland, Wässmannaland, Bergslagen och Dahlarne, en stor skiliacktigheet så att Allmogen eij väl viste till hvilkenthera the sig säkerligen hålla skulle, etc. etc.

Detta Document innehåller en relation om Dalkarlarnes förgripelse på Jacob Nääf, Carl Bengtson och Gör. Bonde, som mördades, samt Erland Björnson och Olof Gudmundson, som under bevakning af 200 Dalkarlar, skickades Hertigen till handa, förpassade af Allmogen. Passet är dat. Tuhna d. 10 Sept. 1598.

5:o Doct. Johannis Mathiæ, Biskops i Strängnäs bref till Drottning Christinam, då han förnam, att hon den Catholske Rommerske Religionen emottagit hafver, utaf Latin på Svenska verteradt. -- (Af Brefvet saknas de sista raderna).

Tom. 2. 1:o Korrt Berättelse om den vida namnkunniga J. R. Patkulls död, Casimir d. 18 Oct. 1707. - Undertecknad af Regementspastorn Lars Hagen.

Derefter följer äfven ett bref af ofvannämnde Prestman, Patkulls Skriftefader, till Fru Elisabeth Eysidel, med hvilken Patkull var förlofvad.

Tom. 3. 1:o En Rapport om Öfverste Hummerhjelms och Kapten Sigeroths affaire. Dat. Billovitz d. 21 Mars 1702. — Utan öfverskrift. Sista raderne fattas.

2:o Underdånigt svar uppå then allmänna så väl som den Sekreta propositionen.

Manuscriptet, som ej synes vara fullföljdt, saknar namn, årtal och datum. Af dess innehåll synes, att det är skrifvet efter Gr. Stenbocks seger vid Helsingborg och Konungens vistande i Turkiet.

3:o Ett allvarsamt bref från Bisk. Joh. Elai Terserus till Öfversten Arfvid Ribbing. Dat. Lovisa d. 9 Nov. 1677.

Tom. 4. 1:o Ett bref på Latin från K. Erik XIV till Johan, som han i Öfverskriften kallas, Illustrissimus, Potentissimus Princeps, Goth. Vandalorum Moderator et Princeps Hereditarius, Dux Finlandiæ. -- Brefvet, som är skrifvet från fängelset i Stockholm, saknar datum. Af innehållet synes, att det är skrifvet i 22 veckan af hans insättning i fängelset.

2:o En Copia med denna titel: Herr Öfverste-Löjtn. Stobaeus, echasperad från Petterburg d. 15 Junii med Qvartermästar Frans Hagen, en dräng och en Volonteur etc. berättar följande. -- Skriften saknar underskrift och består af 22 punkter, samt är författad under Konung Carls vistande i Turkiet.

3:o Hertig Carl Fredriks bref till Riksens Ständer, dat. d. 26 Aug. 1726.

Tom. 5. 1:o Gustaf den I:s bref till Doct. Martin Luther; dat. Stockolm den 16 Aug. 1540.

2.o En Förklaring och uthtydelse på Westerås Recess aff hvadh grundh och orsak han gjord var.

Tom. 6. 1:o Kon. Gustaf I:s Bröllopsbref till Lasse Kafle, Hullerö Anno 1536.

2:o Konung Carl d. IX Bref till Helsingarne dateradt Lägret vid Ryssby d. 13 Sept. 1611.

3:o Om Skattegods och deras Natur och Rättigheter efter Sveriges Lag och Fundamental Rätt, och huruvida Frälsemän, som them genom köp eller donation fått hafva, måga medh them göra och låta. -- Författadt under eller efter Förmyndare-Regeringen för Konung Carl XI.

4:o Sannfärdig Relation om 300 Cossakers infall i Torne, och 50 mans ströfvande i Wästerbottn, allt till Schiellefte Sokn.

5:o Hennes Maj:t Drottning Christinas Abjurations-act. -- Skriften är dat. Rom d. 10 October 1655, och underskrifven af Natalis Randinius. -- Vid samma Manuscript äro äfven åtskilliga skrifter bifogade i samma ämne. Alltsammas slutas med Hennes Testamente, Dat. Rom d. 1 Mars 1689.

Tom. 7. Historiska Anmärkningar öfver Ålderdoms Fornlemningar uti Arby och Hagby Socknar, af Anders Löfman.

Tom. 8. 1:o En falsk anmaning till Dal-Almogen, i K. Carl d. XII:s namn, att befria honom ur Arrest på Castenhof, dat. d. 3 Jan. 1725.

2:o En kort berättelse om det som sig tilldragit hos Kongl. Maj:t af Sverige efter slaget vid Pultava, Bender d. 7 Aug. (utan årtal.)

Analecta Gothlandensia innehålla följande Manuscript.

1:o Ett Latinskt bref utan öfverskrift, undertecknadt af Mauritius, Christianae Ecclesiæ Visbyensis et Gothlandensis Superinterdens. -- Början är denna: Dei gratiam et pacem cum omni obseqviorum genere semper præmissam, Paternitatis Suae binas accepi litteras, Rev. Domine Episcope, admonitionis et doctrinae plenas. -- 1576.

2:o Ett bref på Svenska från samma man, dateradt Wisby 1577.

3:o 2:ne Bref från Christian d. IV:de. Det ena dateradt d. 28 Julii; det andra d. 27 Nov. 1597.

4:o 2:ne Bref från Kon Fredric II, af d. 5 Oct. 1538, och d. 22 Junii 1579.

5:o Cippi Runici et Epitaphia in Gothlandia, 44 sidor in 4:to.

I et särskildt Band:

Relation och Summarisk Deduction, öfver the Consilier och actioner, som ifrån Anno 1655 af Kongl. Maj:t intill Januarium 1660 förrättade äro, Kongl. Maj:ts trogna undersåtare, Rijksens Ständer, uti Götheborg den 5 Januarii 1660 föreläsin.

Förteckning på Handskrifter som röra Skandinaviens Historia, förvarade på Kongl. Gymnasii-Bibliotheket i Westerås.

Folio.

Acta angående Trollväsendet i Rättvik, 1670 och 1671. Samlade af Prosten G. Elvius.

Laur Petri Nericiensis Swerighes Rikes Chrönika. Afskrift etc. år 1644.

Ol. Petri Nericii Krönika. 8:o.

Genealogiska Samlingar af Direktören Abr. Hülphers Vol. 9.

Samlingar rörande Fahlun och Kopparberget, af D:o Vol. 2.

Grunder till Svenska Bondeståndets Historia intill K. Gustaf I:s tid. Egenhändigt af Assessor J. Westman.

NB. Utkast härtill, jemte något om Runorna, finnes uti Excerpterna af samma, Tomen 2:dra.

Handskriften till K. Carl XII:s Historia af G. Nordberg, egenhändig. Vol. 4.

NB. Uti Bibliothekets förvar finnes äfven det tryckta Exemplar häraf, som Auctorn i lifstiden sjelf ägt, med bifogade egenhändiga Anmärkningar.

Manuscripta Boëthiana. Vol. 6 (af hvilka dock 4 äro in 4:to).

NB. Uti dessa finnes åtskilligt rörande Jac. Boëthius, Prost i Mora i K. Carl XII:s tid.

Samlingarne till Hof-Clericiets Historia af D:r Ar. Westén. Vol. 10 (af hvilka de 5 äro in 4:to.)

Quarto.

Handskrifterne till de af framl. Direktören A. Hülphers af Trycket utgifna Historiska Arbeten.

Ejusd. Samlingar (särskildt till Dal-resan. Vol. 2.)
— Dagbok på Resan 1759 genom Rikets Södra provincer.
-- Dagbok på Resan till St. Peterburg år 1760.
-- Miscellanea Svecica. Består mäst af Excerpta ur andra Skrifter Geogr. Hist. Statist. Physica.
-- Samling. Dalia tumultuans. Latine (om Näftoget) Cl. Pryts Tractatus Hist. Politicus de jure publico Regni Sviogoth. -- Sam. Columbi Målro. -- K. Gustaf Adolphs bref till Riks-Cantz. Gref Oxensjerna af $\frac{6}{12}$ 1630 -- Stridsskrifter rörande Biskopens J. E. Terseri Cateches -- Biskop J. E. Terseri Bref till Assessor J. A. Wallwik, och Prost D. L. Helsingus.
-- Samling. Rikets Artiklar i K. Johan III:s tid, af Hert. Carl förbättrade 1599 -- Regements-formen 1660. — K. Eric XIV:s Dom till afsättning, 25 Jan. 1569 — Rikets Råds Försäkran till Hert. Gustaf Adolph af Nyköping d. 4 Jan. 1612. -- Presterskapets, Borgares och Böndernas D:o -- Drottn. Christinas privilegier för Presterskapet (Defect.) -- (H.) Carl X Gustafs Försäkran, gifven Rikseus Ständers 1650 -- Ceremonial vid Kröningen 1654 -- Carl X:s Likprocession ur Stockholms Slotts-kyrka till Riddarholmskyrkan 1660. -- Daniæ Status 1652. -- Gouv. Olivecrants Sentiment om Syskonebarns Äktenskap, dat. 1686. samt Presterskapets Betänkande i samma sak -- Märkvärdigt i Kungsåra kyrka — Calmare Recess af 1474.
— Samling. Prof. Ar. Forsii Förklaring öfver sin Astronomia 1619: samt Upsala Capitels-Dom, och Forsii förklaring deröfver. -- Abbedissan Anna Gyltas Samtal med K. Johan III i Wadstena 1575 -- Relation om Barnaben i Wadstena Klosterträgård, 1600: -- Cleri Svar till K. Carl IX om Sacramentet och Messan -- Gustaf Adolphs förordning om Presterskapets årl. uppbörd, dat. Örebro 1617 -- K. Carl IX:s Påminnelse till Presterskapet om Christendomens förbättring (utan Dato) -- Åtskilliga Ströskrifter rörande Swenska församlingen i America vid 1690. och till 1697. -- Westerås Recess af d. 26 Jan. 1527. -- Ett insmygt Bref i Bondeståndet vid Riksdagen 1682 (anonymt).

-- Samling. Den så kallade Hert. Carls Slagtarebänk -- Häradsh. Alb. Hanssons Relation om Sweriges gråns-linea 1602. -- K. Gustaf Adolphs sista Bref Riks-Cantzl. etc. A. Oxenstjerna 1630, 1630 $\frac{4}{12}$ -- K. Johan III:s Bref till Iwan Wasiliewitz 1573 -- K. Carl IX:s till Christian IV 1611 -- Czar Peters Bref till K. August i Polen 1700 -- Secr. Utskottets Bref till Bondeståndet om Grundlagar 1723 -- En skrift under namn af relata refero 1754.

-- Samling. Handlingar, rörande Biskop J. E. Terserus och dess Cateches -- Cl. Örhjelms Relation om Bispars, Kanikers Prebenden och Klosters Jordagods 1691. Sam. Columbi Målro (åtskilliga anecdoter.)

-- K. Gustaf I:s Bref till Peder Larsson 1536. -- Dr. Margaretas sista bref till K. Gustaf ifrån Tynnelsö -- K. Johan III:s Bref till Befalln. E. Anderss. 1577 (om K. Eric XIV. död) -- K. Johan III:s Bref till Hertiginnan Elisabeth 1588. -- K. Carl IX:s D:o till Biskop Pehr i Linköping 1600. -- Förteckning på de olycklige Riksråder. -- K. Carl IX:s Bref till Axel H. Lejonhufvud angående smädeskriften Slagtarebänk -- K. Gustaf Adolphs 2:ne Bref till Ebba Brahe. -- Dess Afskedstal på Riksdagen 1630 -- Dess Bref till Rikets Råd $\frac{25}{11}$ 1632 -- Drottn. Christinas Bref till Axel Oxenstjerna, och dess 2:ne Svar derpå (utan år) -- Carl X:s Condoleance till Eric Oxenstjerna 1654 -- K. Carl XI:s Bref till B. Oxenstjerna 1687. -- Gref Magnus De la Gardies Bref till Lindsköld 1684. -- Card. Radziejowskis Bref till K. Carl XII Warschau 1701. -- B. Oxenstjernas Bref till K. Carl XII 1702. -- K. Withelon England till K. Carl XII 1702 -- Hert. af Malborough's Oratio till K. Carl XII -- K. Augusti Bref till K. Stanislaus 1707. -- Anonymt Bref till Rikssens Ständer 1713 -- Drottn. Ulr. Eleonoras Bref till Ständerne 1719. Extract af Regeringsformen 1719 -- Landgrefvens af Hessen Ed -- Czar Petters Bref till August 1700 -- Om Ridderskapet och Adelns Rätt -- Er. Pomerani förskrifn. 1394; Christophers 1444: Hans's Försäkran 1483 -- K. Joh. III:s Ed. K. Gustaf I:s Bref till en Qvinna i Salberget

berget 1530. (angående Målsägande Rätt) — K. Magni Privilegier för Clericiet. K. Birgers, Albrechts, Margaretas D:o, Sturarnes offert till hjelp 1554. — Prästmötens Beslut 1613, 1617. -- Om Malmberg, Vägrödning -- Åtskilligt vid Kyrko-Disciplin.

-- Samling. Öfverste Löjtn. Stobæus som flykting (Relation om Ryssland) — St. Britas Bref ifr. Rom till B:gr Ulfson. -- Commissions Dom öfver Amir, Sjöblad 1712 -- D:o emot G. O. Stenbock 1676 -- D:o mot Jost Hansson 1642 -- D:o öfver Befallningsman Br. Ram 1670 -- Axel Oxenstjernas Betänkande 1630 (om Koppar-Compagniet) -- Resepass för Görtz samt dess Dom. -- Anecdot om J. Gyllenstjerna och Gyldenlöw -- Ryssarnas Krigsbön 1700 -- Nils Bjelkes Sammandrag af flere K. Carl XI:s Bref 1680--90 -- En Svensk Adelsmans öde, 1590 -- K. Johan III.s Bref till Iwan Wasilowitz 1573: samt Skriftvexlingen mellan K. Carl IX och Christian IV (franska).

-- Samling. General Magn. Stenbock om Landtlefnad -- Ulr. Eleonora Bref till Consistorium i Westerås 1714, (Fullmagt på Elfsdals pastorat.) -- Om Tuna-Execution och Dal-Junkaren 1527 -- Lindskölds Bref till Kongl. Maj:t 1686 -- Drottn. Ulr. Eleonora Fadderbref 1686 -- Lindskölds Parentation öfver Prins Güst. Ulrics död *) K. Carl XI Bref till Bengt Oxenstjerna (om Ups. Acad.) 1691) -- Veridicus, till Riksens Ständer 1697 — K. Gustaf I:s Bröllopsbref till B. Kafle 1536 -- Leksands Sockens Bref af 1598 till Jac. Näf. -- Fruntimrens Bref till K. Carl 1702, samt Konungens svar. -- Öfver Europas Regenter 1700 (Satiriskt). -- Inscription på en Tafla i Juckasjärfwi kyrka i Lappmarken.

-- Samling. Inlagor och Betänkanden till Kongl. Maj:t rörande Cartesianska Philosophien 1688. (Upsala) -- Prosten Jac. Boëthii och Magni Stiernells **) Skriftvexling.

-- Samling. El. Brenners Berättelse till Lag-Commission 1698 (om S:ges fordna mynt). -- Om E. B.

4

*) Lär vara Prinsarne Gustafs och Ulrichs död.

**) Är säkert misskrifvit; bör vara Sternell.

Eric Benzelii Förtjenster och Lärda Arbeten.
-- Samling. Dr Christnas afsägelse-act 1655 -- Om K. Eric XIV:s mord på Sturarne 1567 -- K. Carl XI:s Tal på Riks-Salen 1672 -- Beskrifning om Skåne -- Om Kronans Regale ifrån K. Ladulås's tid -- K. Gustaf I:s Bref om sitt Bröllop 1531 -- K. Joh. III:s om Eric XIV:s död 1577 -- K. Gust: Adolphs Gäldbref (Elfsborgs lösen) 1613 -- Bevis om Sweriges vapen, Tre kronor -- Om gl. Riddare-Orden i S:ge --. Joh. Messenii Dom 1617 -- Gripenstjernas Räkning med Kronan 1691 -- Prof. Törners Föreläsn. om Sv. Konungar.
-- Samling. Gr. Pehr Brahes Förlänings-Bref 1569 -- Hert. Carl Phil. och El. Ribbings förlofning 1620 -- Instruction för Rikets Råd under Kgl. M:ts frånvaro åren 1622--27 & 28 -- K. Gustaf Adolphs Bref till Axel Oxenstjerna 1630, -- Gr. Axel Oxenstjernas svar till Rådet 1633 -- Cancellerens Resolution på Gref Brahes Besvär 1632 -- Memorial (L. Grubb) -- R. Rådens Svar och Betänkanden 1634: Borgerskapets och Städernas svar -- R. Råds proposition till Ständerne 1633. Svar derå.
-- Samling. Om Hert. Adolph Johans pretentioner. -- Fullmagt för Reductions-Commissionen 1680, med flere documenter rörande 1680 års Riksdag-- Allmogens Supplik om hjelp 1682 -- K. Maj:ts Proposition till Riksdagen 1682. -- Anmärkningar om Lunds Domkyrka -- Utförligt om Sturars mord m. fl. -- Hermansons Föreläsningar om Europeiska Staterne. -- Ridd. o. Adelns Privilegier 1626 et 1644.
-- Svecia sub Frederico 1:mo I Upplysningar om tillståndet i Sverige under K. Fredric I. (utdrag häraf är tryckt 1779).
-- Collegium privatum in Hist. Svecana (Benzel. 1731)
-- Samling, till Beskrifning om Lappmarkerne, af Hülphers.

Publica Acta (Handlingar, Konunga-Bref och Författningar) ifrån början af 1200-talet till 1700-talet, 12 dryga Vol. 4:o med sedermera författadt Register. Handlingarne uti tid Handskrift af en och samma hand. (Skänkt af Professoren D. Borg).
Särskilda Samlingar efter Prosten Troilius i Husby i

Dalarne. Vol. 6. Innehålla föga egentligen Historiskt.

En särskild samling af Gårdsrätter och gamla stadgar, allt ifrån K, Magni Ladulås's tid till och med Kon. Carl IX:s.

— D:o af Kongl. Stadgar, Placater och Recesser, ifrån 1611 till slutet af K. Carl XI:s Regering. En del blott af denna samling är Manuscript.

Ännu ett Ett Exemplar af Hertig Carls Slagtarebänk, har nyligen tillkommit,

Ett Idicticon Westmanniæ af Herweghr, upplyser Svenska Språkets Historia.

Octavo.

Kort Inledning till en Fundamental-Historia, och till Swenska Historien, af C. F. Muhrbeck. Voll. 2.

Öfver Westerås Kongl. Gymnasii Bibliothek är allenast en Catalogus tryckt af Petrus Olai Dalecarlus år 1640, 4:to, deruti finnes ingen Historisk Handskrift upptagen.

Historiola Bibliothecæ Reg. Gymn. Aros. af Joh. Henr. Schröder, är Disp:s. vis utkommen, åren 1811-15.

P. Scheringson
p. v. Bibliothekarie.

Förteckning på de i Carlstads Gymnasii Bibliothek befintliga Manuscript.

1. Archivum Vermelandicum, auctore Fernow, 1764; 2 Tom.
2. Vermelandia nobilitata eller berättelse om adeligaslägter utaf Carlstads stift, af Fred. Fryxell, 1 Tom.
3. Vermelandia Litterata eller de Studerande vid Academierne med deras korta biographier, af Fredrik Fryxell, 1 boken.
4. Vermelandia ecclesiastica eller Carlstads stifts Kyrko- och Preste-Krönika, af Fredr. Fryxell, 2 Tom.
5. Vermelands Slägtebok, samlad och utarbetad af Fredrik Fryxell.
6. Vermia Litterata Johannis Lindii Junioris. Dalia-Vermelandi, tillökt och fullföljd af Fred. Fryxell.
7. En samling af vers efter Petter Lagerlöf.
8. An fastigium, quod hodie tenet Mathesis, signum est majoris humanae felicitatis, Oratio inauguralis anno 1762, ab Erland Fryxell.
9. Afhandlingar i Christendomen af Magnus Ullholm, Prost i Högsäter.
10. d.o af Norberg, Kyrkoherde i Gillberga.

Carlstad den 5:te Mars 1820.

SAL. UD. SUNDELIUS,
Gymn. Bibliothecarius.

Förteckning på en del äldre Kongl. Bref, som vid Dom-Capitlets Archiv i Wisby finnas förvarade.

Brefvens Innehåll.

År	Datum.	Brefvens Innehåll.	Numer.
1648.	13 Juli,	Kongl. Maj:ts Resolution rörande Presterskapets rättigheter, Kyrko-Ordningens införande, Silfverskatten, m. m.	5.
1653.	16 Nov.	Kron-Prins Carl Gustafs Bref till Super-Int. på Gothland rörande en ny skattläggning.	14.
1668.	27 Aug.	Riks-Skattmäst. Seved Båths Resolution rörande 1:o Frimarknad. 2. Salthandel, 3. Hästars utförsel, 4. Tull, 5:o Krigsgärd. 6. Ödes hemman. 7. Wisby Skolmästares Lön 8. Handtverkare.	26.
	27 D:o	Kongl. Bref, att Drottn. Christinas underhålls-länder administreras af Kammar-Collegium.	29.
1680.	15 Nov.	Kongl. Br. Att Södre Tredingen besättas med Svenska Prester, och att Joh. Canutius måtte få Hafdhems och Alfva Pastorater	46.
1681.	21 Juni,	Kongl. Bref om en Collect till Borgarne i Hanau.	61.
	23 Juni	D:o om sammanskott till Presterna i stora Commissionen.	62.
1683.	6 Oct.	D:o om Tacksägelse för Wiens undsättning från Turken.	85.
	9 Nov.	D:o om en Collect för Reinhold och hans Broder.	86.
1685.	2 Sept.	D:o om Tacksägelse för de Christnas seger öfver Turken.	102.

Utur Wisby Dom-Capitels Register-Bok utdraget.

Wisby d. 24 Augusti 1820.

M. Gustafson.
Dom-Cap. Notarie.

CATALOGUE
öfver
Manuskript-Samlingen
Tidö Bibliotek tillhörig. *)

Volum.	Innehåll.
N:o	
1.	Sveriges Regerings-Former angående.
2.	Angående Adeln.
3—6.	- Presterskapet.
7--8.	- Städerne.
9.	- Allmogen.
10—12.	- Län, Gods Hemman.
13.	- Rättegångar och Hof-Rätter.
14.	- Lagmans-Rätter.
15.	- Rådstufvu-Rätter.
16--17.	- Härads-Rätter 1580--1626.
18.--25.	- Kronans Stats-Verk.
26--30.	- Handel och Sjöfart.
31.	- Cancellie Collegium.
32.	- Postverk, Skjutsverk, Boktryckeri, Archiv &c.
33.	- Bergs-Collegium och Bergverk.
34.	- Perlfiskeri, Saltkokeri, Beckbränneri.
35.	- Skrå, Handtverkeri.
36.	- Mynt och Wexel.
37.	- Hof-Artiklar.
38.	- Sjöväsendet.
39.	- Krigs Collegium.
40.	- Fästningar och Artilleri.
41.	- Militairiske Personer.
42--48.	- Liffland och Estland.
49--61.	- Pommern.
62--64.	- Kyrkosaker i allmänhet.
65.	- Svenska i synnerhet.
66.	- Utländske Akademier.
67.	- Visioner. Underliga händelser.
68--70.	- Gustaf Wasas tid.
71.	- Carl IX:s tid.
72--81.	Angående Gustaf II Adolphs tid.

5

*) Meddelad af H:r Öfversten och Ridd:en Friherre Fredric Ridderstolpe, med löfte att framdeles lemna upplysningar.

N:o

82--95. - Christinas tid.
96--98. - Carl X Gustafs tid.
99--103. - Carl XI:s tid.
104. - Carl XII:s tid.
105--107. - Frankrike.
108--110. - England.
111. - Spanien och Portugal.
112--122. - Pohlen.
123. - Curland.
124--141. - Tyskland.
142. - Böhmen, Schlesien, Mähren.
143--147. - Holland.
148--151. - Preussen och Brandenburg.
152--155. - Dannemark.
156. - Ungern och Transylvanien.
157. - Italien, Neapel, Schweiz.
158--160. - Turkar, Tartarer, Japoneser.
161. - Ryssland vid Gustaf I:s tid.
162. Relationes Hebdomadariæ Universales 1377-1500.
163. - 1500-1599.
164. - 1599-1654.
165. - 1607-1615.
166. - 1616-1619.
167. - 1619-1621.
168. - 1622-1623.
169. - 1623-1626.
170. - 1627--1629.
171. - 1629--1632.
172. - 1632.
173. - 1633--1634.
174. - 1635.
175. - 1636--1640.
176. - 1640--1645.
177. - 1646.
178. - 1647--1648.
179. - 1649.
180. - 1650--1652.
181. - 1653-)1656.
182 Bref till RiksCancelleren Axel Oxenstjerna ifrån Prinsarne Magnus, Johan och Carl Philip.
183. - - - ifr. Gustaf II Adolph 255 stycken.
184. - - - ifr. Drottning Maria Eleonora.

tjei

ent

ren

nas

a.
ti

sor
D

ern
rna
nce

gsk

F

N:o

275--276. Bref till Margaretha Brahe Johans hustru.
277--281. General-Gouverneuren öfver Zweybrücken Grefve Gabriel Thuresson Oxenstiernas af Croneburg Diplomatiska Handlingar ur Missionerne till Wien, Haag. London, samt Gouvernementet af Zweybrücken.
282--303. General-Gouverneuren öfver Zweybrücken Grefve Gabriel Oxenstiernas, af Croneburg Diplomatiska Handlingar ur Missionererna till Wien, Haag, London, samt Gouvernementet af Zweybrücken.
304. Angående De la Gardieska famillen Pontus och Jacob.
305--306. - - - Magnus Gabriel.
307. - Gustaf Adolph.
308. - - Königsmarkska famillen.
309. Genealogier Utländske.
310. - Adler Salvii.
311. - Famillen Oxenstjerna.
312. - - Königsmark.
313. - - Horn.
314. - - Trolle och Sparre.
315. - - Ribbing.
316. - - Roser.
317. Tabeller i Allmänhet.
318. Pergaments-Bref Utländske 30 st.

319.	-	Svenska	ifrån år	1295	till år	1350.	24.	-
320.	-	-	-	1350	—	1361.	31.	-
321.	-	-	-	1361	—	1370.	28.	-
322.	-	-	-	1371	—	1380.	34.	-
323.	-	-	-	1380	—	1390.	24.	-
324.	-	-	-	1400	—	1409.	25.	-
325.	-	-	-	1410	—	1420.	22.	-
326.	-	-	-	1420	—	1431.	26.	-
327.	-	-	-	1431	—	1441.	30.	-
328.	-	-	-	1441	—	1451.	22.	-
329.	-	-	-	1451	—	1461.	28.	-
330.	-	-	-	1461	—	1470.	8.	-
331.	-	-	-	1470	—	1480.	11.	-
332.	-	-	-	1480	—	1490.	13.	-
333.	-	-	-	1490	—	1499.	34.	-
334.	-	=	=	1500	—	1519.	31.	-

år 1540 till år 159

1600 — —

utan Datum —

ch Köpebref —

a Pergaments Bref

g.

s

1654.

5—1654.

51.

654.

649.

N:o

379. Baz.
380. Bem Johan.
381. Baudicin.
382. Benningen.
383. Berndes.
384. Birkholz.
385. de Bloys.
386. Block.
387. Croberger.
388. Borel.
389. Bothovidi.
390. Bosswell.
391. Bonin et Berk.
392. Blemoentz.
393—394: Blon.
395. Bohl 1645—1655.
396. Böös.
397. Bondorum 1611—1692.
398. Bondarum.
399. Bonelius 1642—1645.
400. Buderbechius.
401. Butelour.
402. Abraham Behm.
403. Brave.
404. Brunell.
405. Braun Ulric 1648.
406. Chronenstern 1650.
407. Chemnitiorum.
408. Callovius.
409. Capell.
410. Caschenius.
411. Cothman.
412. Coyett von Stemingen etc. 1615—1653.
413. Camerarius.
414. Duwall Jacob.
415. Zire von Druyst.
416. Dejktman, Christ.
417. Durel.
418. Didricsson.
419. Dietericius.
420. Diodatus.
421. Deikman et Roskam.

N:o

422. Ericsson, Anders, Eric, Hindric et Petter.
423. Ernestii.
424. Ehrrejter.
425. Enacker 1614—1648.
426. von Eske Axel.
427. von Elffwern.
428. Elendten.
429. Falkenbergiorum.
430. Falkiorum.
431. Fegraeus et Strömfeldt.
432. Johan Faltzen, Falzeburg 1629—1657.
433. Figrelius.
434. Fleetwood.
435. Frideborn.
436. Flemingorum 1610--1653.
437. Fustenhauser 1632--1654.
438. Forbus.
439. Graswinckel.
440. Gregersson.
441. Granius.
442. Gerhardus.
443. Goldast 1621--1652.
444. Gustaviski Tophili.
445. Gerseskii 1630—1631.
446. Grönebergiorum.
447. Gordonius.
448. Gunter et Gunterberg 1626--1650.
449. Goltius.
450--451. de la Gardie Johan, Jacob et Magnus 1643-1649
452. Genicken.
453. Tönne Göransson et Arvid Tönnesson 1609—1616.
454. Glasseri.
455. Gotfredi.
456. von Grootrodt etc. 1629--1648.
457. Godeman 1626--1629.
458. Grass 1644.
459. Grubb, Christian.
460. Grubb, Lars.
461. Hugo Grotius.
462. Gustaf Gustafsson 1644--1648. (Wasaborg).
463. Carl Carlsson Gyllenhielm 1612--1649.
464. Anders Gyllenclou 1636--1652.

465. Gyllenhorn.
466. Gyllenstjerna 1613--1654.
467. Goolnitz von Grodno.
468. Grothe Johan.
469. Gyllenstjerna, Eric.
470. Heintz.
471. Hecke.
472. Henkel.
473. Hentius et Philip Hertin; 1644--1645.
474. Helmes 1622--1654.
475. Hinclavius.
476. Paridon et Philip von Horn.
477. Horniorum.
478. Hebbe 1622--1654.
479. Hepbulne.
480. Herbrandt.
481. Philip Herenius 1629--1645.
482. Hambræus.
483. Heust.
484. Hildebrand.
485. Horn, Gösta, 1655--1657.
486. Horn, Christer et Bengt.
487. Host, Rutger, 1644--1657.
488. Hunterus.
489. Hallenius, Johan, 1632--1646.
490. Hogendorff.
491. Hornet.
492. Höllsäpel.
493. Höyer.
494. Hunnius 1617--1639.
495. Holdö 1622--1644.
496. Hård, Carl.
497. Hastfer.
498. Hagen etc. 1622--1650.
499. Höyer Anders 1630--1634.
500. Hoppius.
501. Ubbe Jonsson.
502. Alberti Joachimi.
503. P. Isaacsson 1622--1624.
504. Jäger 1647--1653.
505. Bror Jacobsson.
506--507. Kaggiorum 1626-1653.
508. Kalliorum 1619--1648.

509 Kru-

N:o

509. Krusiorum.
510. Krus Johan 1635--1644.
511. Krusbjörniorum.
512. Krus Lars Jespersson 1638--1653.
513. Krus Lars et Petter 1614--1654.
514. Kleiche.
515. Krusenstern, Philip, 1650--1654.
516. Kurk, Gabriel.
517. Kurk, Johan 1613--1650.
518. Kempensköld.
519. Kloot 1639--1654.
520. Kempendorff.
521. Königsmark 1643--1649.
522. Krokius.
523. Kales.
524. Kasten.
525. Krako etc. 1617--1648.
526. Knipes.
527. Klingius, Zacharias.
528. Kniphausen.
529. Keppen, Thomas.
530. Koskull.
531. Kerstein.
532. Lakken.
533. Lisophisky.
534. Lepher, 1630--1634.
535. Ledebauer 1631--1651.
536. Lange et Leyonstjerna 1634--1658.
537. Leyonhufvud, Flere 1610--1650.
538. Lessle 1626--1645.
539. Arndt Levettzou 1635--1655.
540. Luntseman.
541. Lilljeström Johan 1642--1654.
542. Lilliehökiorum.
543. Laskaris.
544. Loccenius.
545. Luccius.
546. Lenneus.
547. Laurelius.
548. Lithman.
549. von der Linde, Eric.
550. Lohausen 1629--1650.

N:o

551. Strejf von Lavenstein.
552. Lofeldt.
553 Leyonsköld.
554. Levin.
555. Leuffler et Langman 1627—1653.
556. Lilje, Petter et Gabriel.
557. Liljesparre, Jonas. 1634—1657
558. Lillje, Axel.
559. Levonankar, Gabriel.
560. Mortius.
561. Mislanta.
562. Menring.
563. Masko et Mevius etc.
564. Moda 1632—1636.
565. Marinus 1633—1649.
566. Moser, David.
567. von Molken 1630—1651.
568. Joseph Mathiæ.
569 Messeniorum.
570. Myloniæ (Björnelou)
571. Miller.
572. Moerman.
573. Maltzan.
574. Metzger.
575. Menius 1629—1654.
576. Mockhelius.
577. Mongie.
578. Mouchron.
579. Merika 1617—1653.
580. Muller.
581. Munck.
582. Möller, Fredric.
583. Mejerorum.
584. Mengdeniorum.
585. Mortan et Duglas.
586. Macheler.
587. Meiden.
588 Sveu Magni.
589. Mårtensson, Lars.
590. Noræus Israel.
591. Nidolander.
592. Niroth.

N:o

593. Narcius.
594. Nerveliorum.
595 Njureniorum.
596. Baltasar Neun.
597. Nitz.
598. Hans Nilsson, Petter och Lars, 1620—1633.
599. Oxenstierna, Gustaf.
600—601. - Gabriel.
602. - Johan 1632—1655.
603. - Eric. 1646—1655.
604. - Bengt.
605. Oxenstierniórum.
606. von der Osten, David et Henr. 1630—1651
607. Opitius.
608. Odelius.
609. Ottonis, 1637—1653.
610. Osterriedt.
611. Osterwist.
612. Olstuitz.
613. Odel etc. 1633—1645.
614. Olofssöner.
615. Palma, Jonas.
616. Magni Martini. 1620—1627.
617. Palmquist.
618. Palpizki.
619. Poplas.
620. Pattkull.
621. Pajkull.
622—624. Pihl Pells 1647—1651.
625. Philipson Marschell 1623—1645.
626. Pfanningius, 1626—1632.
627. Pfeltzherd.
628. Pilefeld.
629. Plata etc.
630. Phlug.
631. Piscator.
632. Pegius etc.
633. Possiorum.
634. Prytz, Anders et Jonas.
635. Laurentius Paulinus.
636. Pascovius.
637. Raccus.

N:o

6·8 Rumexius.
639 Rungius.
640. Rudbeck etc.]
641. Ramsaii.
642 Rutgersius.
643. Rouseloth.
644. Raschius.
645. Reimers. 1641—1653.
646. Rålambiorum.
647 Ripp, 16 8—1643.
648. Rehnsköld.
649. Rodenburg 1623—1644.
650 Ribbingorum.
651. Rosensköld, 1636—1647.
652. Re tler.
653 Roses, 1614.
654. Rålamb.
655. Rothoviorum.
656. Rumphius, 1630—1633.
657. Rohdes, 1649 1654.
658 – 659. Rosenhane 1648 – 1655. Angående Westphaliska Freden.
660 661. Johan Rudolph, 1632—1651.
662. Rusdorph.
663. Roselin.
664 Rosenberg.
665. Rosenhack.
666. Rosenstern etc.
667. Rvningiorum.
668. Ruthuen.
669. Sadler.
670—671. Adler Salvius öfver 30 års tid.
672. Schmaldtz 1631—1648.
673. Schlic, Anton, 1629—1650.
674. Sperling.
675. Schlefs, Conrad, Öfverste.
676. Schultetus.
677. Smekelius.
678. Sittman.
679. Stella.
680. Steyrman, 1615--1653.
681. Starbeckius &c.

N:o

682. Skedingoduer.
683. Skytte, Johan.
684. Stake.
685. Schrepher, 1612--1848.
686. Soopar.
687--697. Spiring.
698. Statlander 1643--1647.
699--700. Stenbockiorum, 1614--1655.
701. Steinberg.
702. Stejniger.
703. Stypman. 1655--1657.
704--705. Anders Svensson.
706--707. Anders Svensson.
708. Sparriorum.
709. Slegel 1636--1653.
710. Spallenberg 1644--1656.
711. Stenbock, Eric, 1647--1650.
712--713. Schutz.
714. Silfverstjerna.
715. Schumacker.
716. Spens.
717. Schar, Gerhard.
718. Schulten.
719. von Sorgen, Leonhard.
720. Sneckenfeldt.
721. Stejnier.
722. Stejnecker.
723. Svallenberg.
724. Stålhandskar.
725. Seseman.
726. Schubman &c.
727. Tranæus.
728. Toppoius, 1613--1621.
729. Tisenhusiorum.
730. Tott, Åke, 1621--1638.
731. Tubbert.
732. Tarnov.
733. Tarseres.
734. Tasiner &c.
735. Teuffel.
736. Turtæus.
737. Trana, 1622--1634.

N:o

738. Tungel, 1646--1651.
739. Toub, Wilhelm.
740--741. Torstensson, Lennhardt.
742. Unkel, Hans, 1644.
743. Ulfsparre, 1624--1653.
744. Ursinus.
745. Utter, 1613--1646.
746. Wagtmeister.
747. Wageger.
748. Walla.
749. Wallius.
750. Waschow,
751. Werelius.
752. Wilden.
753. Wilkens.
754. de la Ville &c.
755--756. Wrangel, Herman.
757. Wolfius, 1632--1645.
758. Wolfsberg, 1649--1656.
759. Wevetzer.
760. Weidenhagen.
761. Wittenberg.
762. Yxkullorum.
763. Zogorski.
764. Zackert.
765. Zeorman.

Likheten med den af Öfversten och Riddaren H:r Baron F. Ridderstolpe meddelade Catalogue intygar

W. Forsslund.

Ex:

Excellenties

ödmjuke och skyl-
tienare

E:

Claes
Rålamb

ödmjukt villige
tienare alltid

weddeborg

tienare

Digitized by Google